

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף ל. לא.:

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה סז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

חיבור התחלת התורה בסופה

סו [א] בראשית לעיני כל ישראל. כי יש ענינו דמכסין על עינא [ב] שהם רומי רבתי ורומי זעירתא כמובא (בר"מ פינחס רנב) [ג]. וזה בחי' [ד] ושבו העבים אחר הגשם זה מאור עינים שהולך אחר הבכי בשארז"ל (שבת קנא ע"ב) שעי' הבכי הולך ומסתלק מאור עינים. וזה בחי' שקיעת האור במערב. כי במזרח חמה זורחת ובמערב שוקעת. נמצא שמערב הוא שקיעת האור. וכל זה ע"י בחי' הבכי שעל ידו מסתלק מאור העינים כנ"ל שזה בחי' שקיעת האור כנ"ל. כי מערב ר"ת רחל מבכה על בניה [ה] (כמובא בכתבי הארי ז"ל [ז]). כי שכונה במערב [ז]. והשכינה בוכה ומיללת כביכול על ישראל בחי' רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו (ירמיה לא) שהיא בוכה על צרת ישראל המפוזרים בגוים ואינם על מקומם. וע"כ שקיעת האור במערב. כי ע"י הבכיה מסתלק מאור עינים שזה בחי' שקיעת האור כנ"ל. וזה בחי' כותל המערבי ששם השכינה [י] בוכה ומיללת על חורבן ביהמ"ק. כי במערב שם רחל מבכה על בניה כנ"ל. ויש מאורי אור ומאורי אש (א). והם זה לעומת זה. שכשיש כה למאורי אור אזי נכנעין מאורי אש. וכן להיפך ח"ו שכשנכנעין ונסתלקין מאורי אור ח"ו. אזי מתגברין מאור אש. וזה בחי' חורבן ביהמ"ק בחי' (איכה א) ממרום שלה אש בעצמותי. כי נתגברו מאורי אש ע"י שנסתלקו מאורי אור בכחי רחל מבכה על בניה כי הבכיה הוא בחי' הסתלקות מאורי אור כנ"ל ואזי מתגברין ח"ו מאורי אש בחי' ממרום שלה אש וכו' כנ"ל :

וזה בחי' ההעלמה [ב]. שנתעלם היופי והפאר של כל העולם. כי יש צדיק שהוא היופי והפאר והחן של כל העולם כולו. בבחי' (בראשית לט) ויחי יוסף ויפה תואר ויפה מראה [ב] בחי' יפה נזף מושג כל הארץ (תהלים מח) (י) כי זה הצדיק האמיתי שהוא בחי' יוסף הוא ההידור והיופי של כל העולם [ב]. וכשזה היופי והפאר נתגלה בעולם. דהיינו כשזה הצדיק שהוא היופי של כל העולם נתפרסם ונתגדל בעולם. אזי נפתחין העינים של העולם. שכל מי שנכלל בזה החן האמת של זה הצדיק שהוא החן והיופי של העולם היינו שמתקרב אליו ונכלל בו נפתחין עיניו ויכול לראות. והעיקר להסתכל על עצמו וכמבואר לעיל (בס"ו ס"ו) שע"י שמתקרב לצדיק אמיתי¹ שגהה הוא בחי' [ב] צדיק יסוד עולם בחי' יסוד הפשוט שממנו נמשכין כל הד' יסודות. בכחי' (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וחי' לארבעה ראשים [ג]. נהר יוצא מעדן. זה בחי' צדיק יסוד עולם (משלי י) שהוא בחי' יסוד הפשוט [ב] אשר משם יפרד וחי' לארבעה ראשים. היינו בחי' הד' יסודות נמשכין מן הצדיק כנ"ל. וכשמסתקרב אליו עי"ז ראוי לו להסתכל בעצמו על כל המדות איך הוא אוהו בהם. כי כל המדות נמשכין מן הד' יסודות כידוע [א]. והד' יסודות נמשכין מן הצדיק כנ"ל. וע"כ כשנתגלה

תורה אור
בראשית א (א) בראשית נ'א אלהים את השמים ואת הארץ:
דברים זאת הברכה לו (יב) ולכל הדין הנקמה ולכל המורה הנקמה אשר עשה משה לעיני כל ישראל:
קהלת יב (ב) עד אשר לא תחפץ השמש והאור והחמה והמוככים וישבו העבים אחר ירימיהו לא (יד) פה אמר יקוק קול ברמה נשמע נהי בני תמרויהו ויחל מןפה על גנייה מאנה להנחם על גנייה פי א'ג'ג' ס
איכה א (יג) מקודם שלח את בעצמתי וירדתי פרש ראש לרגלי ושיבני אהור נגניי שמחה כל היום ד'ה:
בראשית וישב לו (ו) ויצוב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאנה כי אם להקם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה:
תהלים מח (ג) יפה נזף מושג כל הארץ הר ציון רבתי צפון קרית מנף רב:
משלי י (כח) כעבור סופה ואין רשע יודיק יסוד עולם:
בראשית ב (ד) ויגר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד ויהי לארבעה ראשים:
זכריה יד (ט) ויהי ידוד יפלף על כל הארץ ביום ההוא ויהי ידוד אהר ושמנו אנה:
שמות ויקהל לה (ל) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא יקוק בשם בצלאל בן אורי בן חור למשה ויהוד:
שמות בשלח טו (כט) ראו כי יקוק נתן לכם השפת על פן הוא נתן לכם ביום הששי להקם יקוק שבו אש מתקין אל יצא אש ממקומו ביום השביעי:
ויקרא קדושים יט (ל) את שבתתי ושמרתם ויפקדשתי מתקרא אני ידוד:
יהווקאל כד (כא) אמר לבית ישראל כה אמר אדני ידוד הגני מחלל את מקדשי גאון עינים טמיר עינים ומחלל נפשם וזבחים ובנותיהם אשר יקחו מקרב יפלו:
שמות כ א תשא לא (א) ואלמלא אתו רוח אלהים בהקפא ובתבונה ויבדעת ויכלל מלאכה:
במדבר שלה טו (כד) ויהי אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ויפשו כל הקדה פר בן בקר אהר לעלה לרי"ח ייחל יקוק וינחמו ונספו כמשפט שיעקב עזים אהר להקט:

זה הצדיק שהוא החן והיופי של העולם. כל מי שמתקרב ונכלל בזה החן האמת [ב]. נפתחין עיניו ורואה ומסתכל על עצמו איך הוא אוהו בכל המדות שנמשכין מד' יסודות שהם נמשכין מהצדיק כנ"ל. וגם יכול לראות ולהסתכל בנגלות ה' ולהסתכל בעולם. ע"י שנפתחו עיניו ע"י הנגלות הפאר של הצדיק האמת כנ"ל. כי כשזה הצדיק נתגלה ונתפרסם בעולם זה בחי' שם. דהיינו שנתפרסם ויש לו שם בעולם. וכתוך זה השם של הצדיק האמת. מלוכש ומשותף שמו ית'. כי שמו משותף בשמינו [ב] נמצא כשנתגדל שם הצדיק נתגדל שמו ית'. וכל מה שנתגדל יותר שם הצדיק יותר שמו ית' כביכול כי שמו משותף בשמינו כנ"ל. ושם ה' הוא בחי' [ב] ה' אהר ושמו אהר. כי שמו ית' הוא אחדות פשוט. אך למטה משתלשל משמו ית' בחי' הד' יסודות. כי שמו אהר ית' הוא בחי' ד' אותיות השם. וע"כ למטה נשתלשל משמו ית' בחי' הד' יסודות. ומתחילה משתלשל מד' אותיות השם בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין. ואח"כ משתלשל לד' יסודות. ומקודם משתלשל לבחי' צדיק יסוד עולם שממנו נמשכין כל הד' יסודות. וזה ראו כ"כ קרא ה' בשם בצלאל (שמות לה) (ז). ראו דייקא כי ע"י שנתגלה ונתגדל שם בצלאל עי"ז ראו. כי עי"ז נפתחין העינים ורואין כנ"ל. וזה כ"כ קרא ה' בשם בצלאל. היינו כי ה' הוא בשם בצלאל. כי שמו משותף בשמינו. ועי"ז ראו כנ"ל. כי כה הראות נמשך ג"כ מבחי' השם. שהוא בחי' ד' אותיות שמשם נמשך תלת גוונים דעינא וכת עין כנ"ל. וזה בחי' שבת. שיו בת. כ"ש"ן תלת גוונים דעינא. ב"ת עין (תיקון עין [ע"ב]). כי שבת שמא דקוב"ה (זוהר יתרו ד פה ע"ב). גם הצדיק הוא בחי' שבת [ז] כמ"ש (בוהר נשא ד' קמד ע"ב) אנת הוא שבת דכולהי יומי [א]. וזה ראו כי ה' נתן לכם את השבת [ב]. ראו דייקא. כי שבת שהוא שמא דקוב"ה הוא בחי' כה הראות בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין כנ"ל וע"כ בכל מקום שנזכר בנין בית המקדש נזכר שבת כמ"ש (ויקרא יט) [א] את שבתתי תשמורו ומקדשי תיראו וכן בכל מקום שהזכיר על מלאכת המשכן הזכיר מקודם על שבת. כי שבת מאיר להכית המקדש. כי המקדש הוא ג"כ בחי' עינים כמ"ש (יהווקאל כד) גאון עינכם מהמד עיניכם [ג] ונע"י ב"ב ד. [ד]). ושבת הוא בחי' הגוונים המאירין במקדש כי שבת הוא בחי' כה הראות שהם תלת גוונים דעינא וכת עין המאירין לבית המקדש שהוא בחי' עינים. וזה בחי' מוחין. כי מתחילה נעשה מבחי' שם ה' שהוא ד' אותיות בחי' ד' מוחין בחי' ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ויכל מלאכה (שמות לא) חכמה תבונה ודעת וכל מלאכה. זה בחי' ד' מוחין (כ"ש בת"ז ד' יג ע"ב בהקדמה [ב]). שהם נעשין מבחי' שם ה' כ"ש ראו כ"כ קרא ה' בשם בצלאל ואמלא אותו כו' בחכמה ובתבונה וכו'. ואח"כ נעשה בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין אה"כ ד' יסודות כנ"ל :

ובשביל זה נקראים הצדיקים עיני העדה [ג] (עי' ב"ב ד. כ) על ידם

¹ עי' לעיל תורה מה תנינא [דף כו:]
ובראשית תבנת סח שער הקדושה
² הלשון שם - רבי יהודה קארי ליה
סבת. וכלהו שיהא מניה מתברכין.
³ נעלה טעם ש"ן המשפיע עי"ז
⁴ כי נלחמה אה כל כ"כ ליהא מתפוסק שהיי נס
למשהו קורח מומח עיקר שמעט שזה נני
לכד החיני קבל בנחמה שם מופת עי"ז
המקשה נקלה חיי עיני כל פה התקול על
היהוה נתנו יתכל ליהוה עיני חיי מוה עיט של
שעל. נני שם עולה המשפט מאורעם
שמרד ומשקל אה וברג את כל חממי מהיר לכד
מכנח בן כותל למשקל עלה מיהא ומתופר שם אה
עניסה חותו ובגסוף התחרט על שגרה אה
חממי יתכלל ויביט משהו ואמר לו נכח בן
יעשה עיניו את כיבאיק.
⁵ בדיפס שלנו דף די: (ועי' ג"ג):
⁶ בתורה: ראו קרא (יתבת בן נוחח)
⁷ במדבר טו בן ד' עינין לעיל תורה כד
ותורה לו את ו העדה [ש]

ל מסעין גלי פרסום ולעומת אה מהק ריענו
סאיס הלאר ומחין ויסופי פאלם פלחמ כמורו
כמה סאוס סוא מפרסום כחיני הדי עליו
הנגלה נעמה של זמור חקד חורו כנימיות
פאשילו איה פאז ניוו ססס מונחל כממכר
דכס ח' כ' ומתחמלל קנה פי עי"ז ויקנולו
יודת ח"ב דף קט. שכנינת תנאה כותל
מעריבי דוורא דיולה. ובוורד ויקרא ה.
ושמור רבה ב' ב' וטרדש תהלים סומור
אי - לעולם אין השכינה והו סמול
המעריב. במדבר רבה אי א ופסיקתא
רמי פרשה טו. ונהו הו ענדו אחר
כמלו הו כותל מעריב של ביה"ק שאנו
הרב לעולם למה השכינה במערב.
ובשנה"ר ב' כ' נשבע לו הקב"ה שאנו
הרב לעולם. ועוד
⁸ עי' וזוהר בראשית דף כ:
⁹ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁰ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹¹ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹² עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹³ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁴ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁵ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁶ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁷ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁸ עי' וזוהר בראשית דף כ:
¹⁹ עי' וזוהר בראשית דף כ:
²⁰ עי' וזוהר בראשית דף כ:
²¹ עי' וזוהר בראשית דף כ:
²² עי' וזוהר בראשית דף כ:
²³ עי' וזוהר בראשית דף כ:
²⁴ עי' וזוהר בראשית דף כ:
²⁵ עי' וזוהר בראשית דף כ:

¹ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
² תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
³ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁴ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁵ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁶ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁷ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁸ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
⁹ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁰ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹¹ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹² תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹³ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁴ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁵ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁶ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁷ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁸ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
¹⁹ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו'
²⁰ תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית וכו':

ליקוטי

בראשית סז

מוהר"ן תנינא

לא.

נפתחין העינים כנ"ל: ואזי כשנתגלה הפאר והיופי של הצדיק האמת ונתגדל שמו שזה בחי' הגדלת שמו ית' כביכול כנ"ל. שעי"ז נעשין המוחין וכח הראות ונפתחין העינים כנ"ל. אזי יש להעולם בעל הבית שהוא משיגה על העולם. וזה בחי' בראשית ראש בית (ת"ז תי"ג ד' י"ה ע"א [1]). ראש זה בחי' מוחין. בית זה בחי' בית המקדש שעיקר קיומו ע"י בחי' המוחין שהם בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין בחי' שבת שמאיר להביהמ"ק כנ"ל. גם בית זה בחי' הבתים של התפילין ששם הם המוחין בחי' ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וברעת ובכל מלאכה [2]. ואמלא דייקא. בחי' הבתים שהמוחין ממלאין אותם. ואזי יש בעל הבית בחי' ראש בית שהוא מחוק בדיקי הבית [2]

כי תיקון הביהמ"ק הוא עי"ז כנ"ל :

אבל יש ח"ו ההיפך ממש, כשנתפרסם ח"ו מי שאין בו שם ה' כלל, וכשנתפרסם ונתגדל שמו של זה, כביכול נתמעט ונתעלם שם ה'. ואזי נתגדליו בעולם בעלי שמות וקדריים [1] שקורין (אמטירין) [1] ובאין לעולם ח"ו דברים שאין מועיל להם כ"א שמות הטומאה ח"ו. שכל זה היפך שם ה', כי נתעלם שם ה' ח"ו. ואזי נסתלקין ונכנעין מאורי אור ח"ו שהם בחי' מאור העינים בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין שנמשכין משם ה' כנ"ל. וכשנכנעין מאורי אור אזי מתגברין מאורי אש. וזוהו באין שריפות בעולם ח"ו [1], ע"י שמתגברין ונתגדליו בשם אלו המפורסמים של שקר שעי"ז נתעלם שם ה' ח"ו ונכנעין מאורי אור ומתגברין מאורי אש בחי' ממרום שלה אש [2] שזה בחי' שריפת ביהמ"ק שנעשין ג"כ ע"י הסתלקות מאורי אור שעי"ז נתגברו מאורי אש כנ"ל :

וזוה בחי' (איכה ד) ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה. יסודותיה זה בחי' ד' יסודות שנמשכין מבחי' מאורי אור מבחי' תלת גוונים דעינא וכת עין שנאכלו ונשרפו ע"י ויצת אש בציון ע"י התגברות מאורי אש כנ"ל : והנה מה שעבר אין [1], כי כבר נשרף בית מקדשינו. אך כעת שהשי" מצפה לשוב אלינו, ולחזור ולבנות בית מקדשינו, ראוי לנו שלא לעכב ח"ו בנין ביהמ"ק. רק להשתדל בכנינו. ע"כ מאד צריך ליוזר לקום בחצות [2], להיות מתאבל על חורבן בימהמ"ק [2]. כי אולי בגילגול"ה הראשון ה' הוא הגורם שיחרב הביהמ"ק. ואפי' אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב ג"כ כאלו יג"רם להחריבו [1]. ע"כ צריך ליוזר מאד לקום בחצות ולהיות מתאבל מאד על חורבן ביהמ"ק [1]. והשי" הכטיה לכל המתאבל על ציון, לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר (ישעי' סא). פאר תחת אפר דייקא, פאר זה בחי' המוחין בחי' תפילין בחי' ראש בית בחי' כלליות הגוונים בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין בחי' מאורי אור בחי' שבת המאיר "להביהמ"ק כנ"ל. תחת אפר, אפר זה בחי' מאורי אש, (שהוא ההיפך כ"מהנ"ל) היינו שיהיו נכנעין מאורי אש שעל ידם נשרף הביהמ"ק ויתגברו מאורי אור שהם קיום הביהמ"ק" כנ"ל, וזהו פאר תחת אפר כנ"ל. נמצא שעי"ז שהוא

מתאבל על הביהמ"ק עי"ז מכניע מאורי אש ומתגברין מאורי אור [2] שהם בחי' שבת כנ"ל. וזה מתאבל ר"ת לא תבערו אש בכל מושבותיכם (שמות לח). כי עי"ז שמתאבלין נכנעין מאורי אש כנ"ל. וזהו [2] ביום השבת כי אזי מאירין מאורי אור שהם בחי' שבת בחי' תלת גוונים דעינא וכת עין שהם מאירין להביהמ"ק בבחי' [2] את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו כנ"ל. וז"ש ב"ה (שמות לא) לעשות את השבת לדרתם ואה"ל (וזהו פנחס כ"רמז: ובתיקון כד [1]) לדרתם כתיב לשון דירה היינו כי עי"ז שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נעשה דירה דהיינו בחי' הביהמ"ק שקיומו ע"י שבת כנ"ל. גם דירה ממש, כי עי"ז שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נכנעין מאורי אש וניצולין משריפות כנ"ל [2] נמצא שקיום דירות ישראל הוא עי"ז שבת כנ"ל [2]:

וזוה בראשית ראש בית בחי' הבעל בית של העולם. היינו הצדיק האמת שהוא היופי והפאר של העולם שהוא בחי' יוסף בחי' יוסף הוא השליט הוא המשביר וכו' (בראשית מב) בחי' ראש בית בחי' בעה"ב של העולם [2] כי על ידו לביקום הביהמ"ק וקיום הבתים והדירות של ישראל כנ"ל. ועי"ז שנתגדל השם של זה הצדיק שהוא בחי' ראש בית עי"ז נפתחין העינים של ישראל כנ"ל. וזהו בראשית [2] לעיני כל ישראל [2]. בראשית היינו ראש בית בחי' הצדיק הנ"ל שהוא הפאר של העולם כנ"ל על ידו נפתחין עיני כל ישראל כנ"ל :

וזוה בחי' הספד על סילוק הצדיק [2]. כי בראשית הוא הספד על נח. היינו מאמר הנ"ל על בראשית הוא הספד על סילוק הצדיק שהוא בחי' נח. כי שם נאמר מבחי' ההעלמה שנתעלם הפאר של ישראל היינו שנסתלק ונתעלם הצדיק שהוא הפאר של ישראל. והנה להצדיק שנסתלק אין לו הפסד כלל כמה שנעלם ונסתלק. כי אם נתעלם ונסתלק מכאן הוא גדול ומפואר שם בעה"ב בחי' (בראשית ו) את האלקים התהלך נח. אבל על הדור יתום שנשארו ועל התולדות דהיינו הבנים שנשארו, הוא רחמנות גדול מאד ועליהם נאמר כמקונן אלה תולדות נח [2]. כמקונן ואומר אלה הם התולדות והבנים של הצדיק בחי' נח שנסתלק ואלה הם התולדות היתומים שנשארו :

כי דע שכל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק שהוא הראש בחי' ראש בית בחי' הבעה"ב של העולם כנ"ל. בבחי' (ישעי' מא) קורא הדורות מראש, שכל הדורות נמשכים מן הראש דהיינו הצדיק הנ"ל. ואזי כשיש זה הצדיק שהוא הראש בית אזי יש בחי' ראש ויש בחי' בית. ואזי כולנו דהיינו כל בני הדור כולם בחי' בני בית. אבל כשנסתלק ונתעלם זה הראש שהוא הפאר בחי' שם ה' כנ"ל. אזי מתגברין ח"ו שמות הטומאה של החיצונים שזה בחי'

תורה אור
שמות כי תשא לא (ג)
ואמלא אותו רוח אלהים בתבונה ובתבונה וברעת
ויקבל מלאכה:
איכה א (ג) מקרום שלח
אש בצעמתי וירדנה קרש רשת לרגלי חייבני אחרון
תגנני שמקח קל היום דן:
איכה ד (יא) פלה יקקן את
מקתו שפך תרון אפו ויצת
אש בציון ותאכל יסודותיה: ס
ישעיהו יא (ג) לשום לאבלי
ציון לתת להם פאר תחת
אפר שקן ששון תחת אבל
מעשה תהלה תחת רוח פיה
ויקרא להם אילי הצדק ששע
יקקן ולתפאר:
שמות ויקהל לה (ג) לא
תבערו אש בכל משבתיכם
ביום השבת: פ
ויקרא קדשים יט (ל) את
שבתני תשמורו ומקדשי
תיראו אני יקקן:
שמות כי תשא לא (טו)
ושמרו בני ישראל את השבת
לעשות את השבת לדרתם
ברית עולם:
בראשית מקץ מב (ו) יוסף
הוא השליט על הארץ הוא
המשביר לכל עם הארץ
ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו
אפסי ארצה:
דברים וזאת הברכה לד (יב)
ולכל היד התקנה ולכל
המזרא הגדול אשר עשה
משה לעיני כל ישראל:
בראשית נח ו (ט) אלה
תולדות נח אש צדיק
תמים היה בדרתיו את
האלהים התהלך נח:
ישעיהו מא (ד) מי פעל
ועשה קרא הדורות מראש אני
יקקן ראשון ואת אחרים אני
הוא:

1 בתקפת לא ברוך ונראה. קיים. בדפור
תורלד-קיום
2 תחילת התורה בראשית א' א'
3 סוף התורה דברים לד יב
4 עיני ימי מוהר"ן ח"א סוף סימן לוי
5 שמכאן נאמרו הדברים שבוע ארטי
אמירת התורה הנ"ל דהיינו בליל שבת
פרשת נח.
6 עיני חיי מוהר"ן סימן מה ובשיחות
הר"ן קצו שרמו להסתלקות רבי לוי
יצחק מברדיששוב, ועיני חיי מוהר"ן סימן
פד בהמטה שהיה קרבן שמקריבין כל
שנה ביוה"כ ורבו הסכים להיות הקרבן
בשנה זו ואח"כ חור בו ואז נפטר
הברדיששוב.
7 מתורצו שנתעלם
8 תחילת הפסוק הנ"ל בראשית ו' ט'
9 מתורצו נמשכין

10 שפגמו וגרמו בכיה לשכינה צריך לבכות
על שפגמו וזוהו מתקן חפנם. ועיין בן
יהוידע תגיגה ה. (ד"ה שם מקום) בשם
האר"י סוד הבכי שממתיק דינים.
11 סוף הפסוק הנ"ל
12 ויקרא יט ל' ושם כו ב'
13 בתקפת המ"ם הזה צויין אחרי תיבת
ואח"כ. ובתורלד ומתורלד תוקן
14 בתורלד-רסד, ובתשכ"ט תוקן
15 דף ע.
16 עיני שבת קיט: [אין הדליקה מצויה
אלא במקום שיש חילול שבת וכו']
17 עיני לק"ה מתנה ג' ה' שהתורה הו'
נאמרה גם לענין סוכות. ועיני תורה רסו
יעקב נסע סכתה ויבן לו בית.
18 ג ס' בדפורד- הבעל בית. ובתורלד ומתורלד-
הבעל הבית
19 לק"ה תענית ג ב'.

20 עיני לק"ה תפילין ו' אות ג' שצריך
לבכות על חורבן הבית כי אין הדין
נמתק אלא בשרשו
21 מתורלד- בגלגול
22 מתורצו- כאלו הוא גרם
23 * ירושלמי יומא פ"א ה"א [כל דור
שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאלו
הוא החריבין]
24 עיני וזוהר ח"ב דף יב: ולק"ה מילה
25 הלכה ה' אות ית.
26 מתורצו- לביהמ"ק
27 תוספת זו אינה בדפורד ולא בתקפת אלא
נוספה בתורלד ובתורלד בלי סוגריום ומתורצו
הוקפה בסוגריום.
28 בתורלד- מכל הנ"ל. ומתורלד- מהניל
29 מתורצו- הבהמ"ק
30 עיני לק"ה לולב א' א' שזה בחי' והנה
נער בוכה ותתמול עליו (שהבכי מעורר
חמלה ורחמים) ושם אות ב' ביאר שכנגד

1 ברוב הספרים נקראו טאטארים עיני
שדי תמ"ד מערכת אישות סימן ב' אות
יא שהיו נוהגים בסגולות וקמיעות. [נער
ידוע שהם היו העם הקדום הנקרא קדרים
וכונו טאטארים ונהגו להתנפל על יהודי
הספרים ולשבות מהם ולדרוש בפדיונם
מזון רב. ובגרות ת"ח ות"ט חמלניצקי
ימ"ז צרפס לקוקים]
2 עיני חיי מוהר"ן סימן מה
3 איכה א' יג
4 בתשכ"ט- ההתגברות
5 לעיל תורה מט תנינא [דף כו:] ושם
נרשם, מאמר החכם העבר אין והתווה
ערין
6 עיני לק"ה נזק ממן הלכה ג' אות
ד'. שער הכוונות - דרושי הלילה סוף
הרוש ד'. ועיני לעיל תורה קמט ושיחות
הר"ן אות שא

8 בדפים שלנו דף יח:
9 שמות לא ג'
10 ל"ש"כ מלכים- יב ב'
11 בתורלד- אבל
12 עיני מדרש פנחס סימן לו (באמרי
פנחס פרק עינים שונים אות קמג)
ועסקו בכישוף ומוהיר מהם שמוקמם
מאד, הובא גם במנחת יצחק ח"ו סימן פ'
עמ' קיב. ועיני חיי מוהר"ן סימן מה.
ועיני שבחי הבעש"ט מהדורות תשכ"א עמ'
עג ד"ה שמעתי מבני ועמ' קנא ד"ה
במדינת וואלאחיא (שהיו חולכים אליהם
להתרפאות). [קדרים נקראו מוכרי קדרות
במדרב רבה טו א'. ועיני תהלים קב ה'
ובמצודות דוד שם שהקדריים אומה
עתיקה היו יושבי אהלים. ובספר זמרת
הארץ שהיו ליסטים שורדי דרכים]
13 ג בדפורד תיבה זו בסוגריום

תורה אור
איכה ד (א) איכה יועם ויהי
ישנא הפתם הטוב תשתפכנה
אבני קדש בראש כל הצעות:
ס (ב) בני ציון הקריים
המסלמים בפו איכה תשבו
לנגלי תוש מעשה יי יוצרי:
ס
בראשית ו (ט) אלה תולדת
נח נח איש צדיק ימים היה
בדורתי את האלהים התמלק
נה:
ישעיהו מא (ד) מי פעל
ועשה קרא הדורות מראש אני
תקן ראשון ואת אחרנים אני
הוא:

המפורסמים של שקר כנ"ל. והם בחי' ראש של הס"א שהוא כנגד ראש הנ"ל דקדושה. בחי' ראש כל הוצות שזהו בחי' ראש דס"א בחי' מפורסמים של שקר, בחי' שם הטומאה של החיצונים ח"ו. ואזי אין בית ומתגלגלים בחוצות ח"ו. וע"כ נקרא ראש כל הוצות כי נתעלם ח"ו בחי' ראש בית ואזי אין בית ומתגלגלים בחוצות ח"ו. ועל זה נאמר (איכה ד) **תשתפכנה אבני קודש בראש כל הוצות בני ציון היקרים המסולאים בפו וכו'.** דהיינו שישאל קדושים מתגלגלים ח"ו בראש כל הוצות, כי נסתלק ונתעלם הראש בית דהיינו הצדיק האמיתי, ונתגבר ח"ו ההיפך שהוא בחי' שם של הטומאה של החיצונים בחי' ראש כל הוצות כנ"ל:

וירמיהו הנביא היה מקונן ומחבב דם ישראל שנשפך והיה משתתף בצרתן והיה רואה ישראל מולכים* בקולרין [2] וידיהן מהדקין לאחורא [3] ורחיב על צוואריהו [4] והיה משתתף עמם והי' מקונן על כל טיפה דם של ישראל בני ציון היקרים **המסולאים בפו וכו' תשתפכנה אבני קודש וכו' [5]:**
וזהו [6] אלה תולדות נח היינו כמקונן על התולדות שנשארן כנ"ל. וזהו [7] **נח איש צדיק תמים היה**, היינו שהיה נסתלק וכו' כנ"ל:

והנה כל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק שהוא הראש בחי' קורא הדורות מראש כנ"ל. וזה בחי' אלה תולדות, נח. שכל התולדות דהיינו הדורות כולם נמשכין מן נח שהוא בחי' הצדיק בחי' הראש בחי' קורא הדורות מראש כנ"ל:

ודע שגם הידור האתרוג נמשך ג"כ מן הראש הנ"ל. וזה בחי' קורא הדורות מראש בחי' הידור האתרוג שנמשך גם כן מהראש הנ"ל דהיינו הצדיק הנ"ל שהוא הראש והפאר וההידור של העולם כנ"ל. והנה עיקר ההידור הם ישראל. כי אע"פ שגם הם **ויפת הם תולדות נח [7],** אע"פ"כ עיקר ההידור הם ישראל שבאים מבני שם. וזה בחי' הידור מצוה עד שלישי וב"ק מ: וש"ע או"ח ס' תרנו, זה בחי' שם שהוא השלישי משלשה בני נח [8]. (ועיין בסנהדרין קיא. מה שדרשו על פסוק [9] **והשלישית יותר בה שלישי של נח שלישי של שם**), שהוא עיקר ההידור והפאר כנ"ל. והוא בחי' שם, שם דייקא בחי' שם הקודש שהוא בחי' פאר והידור כנ"ל: [10] (והבן היטב לקשר כל זה עם מ"ש לעיל, במאמר בראשית, "ובדפיין הקודמים [11], ע"ש היטב):

שייך לעיל [12], רחל מבכה על בניה [13] זה בחי' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין [14] (וזהו משפטים צה.). כי רחל היתה יפת תואר ויפת מראה [15] וע"כ עיקר ההולדה של הצדיק שהוא בחי' יוסף שהיה יפה תואר ויפה מראה [16] בחי' הפאר והיופי של העולם כנ"ל הוא מרחל. אבל עכשיו בגלות אחר החורבן היא בחי' רחל מבכה על בניה וע"כ היא [17] בחי' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין כי מאור עינים נסתלקין ע"י

הכבי כנ"ל: והבן היטב: ועי"ו מקושר היטב מאמר הנ"ל שמתחיל לדבר מענין רחל מבכה על בניה, ואח"כ מדבר מהעלמה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והיופי בחי' יוסף בחי' יוסף היה יפה תואר וכו'. כי הכל ענין אחד, כי עיקר הולדת הצדיק שהיא [18] בחי' יוסף וכו' כנ"ל הוא מרחל וכו' כנ"ל:

סח [19] עיקר שלימות הצדיק שיוכל להיות למעלה ולמטה. שיהיה יכול להראות למי שהוא למעלה ונדמה בדעתו שהוא במדרגה [20] עליונה, יהיה מראה לו שהוא ההיפך. וכן להיפך למי שהוא למטה מאוד במדרגה [21] התחתונה בתוך הארץ ממש, יהיה מראה לו שאדרכא הוא סמוך להש"י [22]. וזה השלימות מוכרח שיהיה להצדיק **ובלא זה אינו צדיק כלל.** כי צריך להראות למי שהוא למטה מאוד בדיוטא התחתונה לגמרי, שעדיין הוא סמוך לה' ממש כביכול. ולעוררו ולגלות לו, ה' עמך **ואל תירא** ואל תפחד **ואל תחת [23],** כי הוא ית' עמך ואצלך וקרוב לך ממש. כי **מלא כל הארץ כבודו [24].** ע"כ אפי' אם האדם נופל חס ושלום למקום שנופל רחמנא ליצלן והוא בשפל המדרגה [25] התחתונה ממש, גם משם יוכל לדבק את עצמו בה' ולשוב אליו יתברך, כי **מלא כל הארץ כבודו.** וכבר דברנו מזה שכשהאדם מונח למטה לגמרי ורואה שהוא בדיוטא התחתונה חס ושלום רחוק מאוד [26] מהשם יתברך. ראוי לו להחיות עצמו בזה בעצמו, היינו כי זהו בעצמו הוא התקרבות מאחר שרואה שהוא רחוק. כי מקודם היה מרוחק כל כך עד שלא היה יודע כלל שהוא רחוק. ומאחר שעל כל פנים יודע שהוא רחוק זהו בעצמו התקרבות [27] ובוה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו ולשוב אל ה':

וכן להיפך למי שהוא למעלה מאד צריך הצדיק להראות לו שהוא רחוק לגמרי מהשם יתברך, מה חמית מה ידעת וכו' [28]. וזהו שלימות הצדיק בבחי' [29] כי כל בשמים ובארץ שהוא בחינות [30] הצדיק כידוע, דאחיד בשמיא ובארעא [31]. דהיינו כנ"ל, שיהיה למעלה ולמטה, שיהיה מראה למי שהוא למעלה בבחינות שמים שהוא להיפך שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל בידיעתו יתברך בחינות מה חמית מה ידעת וכו'. כי שם למעלה בשמים שם דייקא שואלים איה מקום כבודו [32]. ולהיפך למי שהוא למטה בארץ ממש יהיה מראה לו כי ה' עמו כי **מלא כל הארץ כבודו.** וזהו עיקר השלימות להיות למעלה ולמטה. וזה בחינות בנים ותלמידים שצריכין להניח בעולם, כי לכאורה הדבר תמוה, כי הלא העיקר, שצריך האדם לשבר עצמו לגמרי מן החומר. וא"כ למה הוא חיוב כשהאדם נסתלק לגמרי למעלה דהיינו אחר ההסתלקות שיניח אחריו בנים בזה העולם הגשמי שימלאו מקומו בזה העולם. הלא אדרכא טוב להסתלק לגמרי למעלה. אך באמת העיקר השלימות להיות למעלה ולמטה בשמים ובארץ. כי כשהוא בעולם אחד לכד אין זה שלימות.

א גם בדפורי- מולכים, ובתולד ומתולדו - מולכים
ב פתיחתא דאיכה רבה פסקה לד - והיה ירמיה רואה כת של בחורים גתנים בקולרין ונתון את ראשו עמם ונבורודאן בא ומעבירו מהן וחורו ורואה כת של זקנים שוליים בשלשלות ונתון את צוארון עליהם ובא נבורודאן ומעבירו מהן. ודומה לזה בפסיקתא דרב כהנא יג ט.
וילקוט שמעוני ירמיה מ' רמז שכו.
ג פתיחתא דאיכה רבה פסקה כד, ושם פרשה ב פסקה ו - נטלו גבוריהם של ישראל וכפתו ידיהו לאחוריהו.
ד עפ"ש"י איכה ה יג ע"פ"כ בחורים טחון נשאו ובאיכה רבה פרשה ה פסקה יג
ה איכה ו' הנ"ל פסוק ב' ואחריו פסוק א'
ו בראשית ו' ט'
ז המשך פסוק הנ"ל
ח בראשית ו' א'
ט בנ"מ שם לא נתבאר מנין שהיהו דווקא שלישי ואם כוונת רבינו לבאר זאת הרי לדבריו הוא מלגאו וקשה דבנ"מ לא אפשרט אי מלבד או מלגאו ועיין קהלת יעקב ערך הד שכן גם קשה על ביאור הע"ח ועי"ש תירוץ.
י הערה זו בסוגריים אינה בדפורי' אלא נוספה בתקפא
יא עפ"ש"י ח. והשלישית יותר בה. אמר ריש לקיש: שלישי של שם. אמר ליה רבי יוחנן: לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי, אלא: אפילו שלישי של נח.

א הוספה זו בסוגריים נמצאת כבר בדפורי'
ב מתולדו מחק ובדפיין הקודמים, וכתב- ובסי' טו. כי הכל מקושר יחד. ע"ש ה"ט (כ)
ג הכוונה לתורה טו לעיל וכבר נתבאר לעיל שהיא קשורה לתורה זו
ד בתחילת התורה
ה ירמיהו לא ד'
ו עלמה יפה שאין לה עינים
ז בראשית כט יז
ח בראשית לט ו' ונכ"ל
ט גם בדפורי' היא, בתולד- הוא
יג גם בדפורי' היא, בתולד- הוא
יד בדפורי' שהוא בתקפא ותולד - שהיא, ומתולדו - שהוא
טז תורה זו נאמרה קודם הנחכה בשנת תקע. ועיין חיי מוהר"ן סימן מו שיהא השייכות לה
יז מתוצו - במדרגה
יח מתוצו - מאד במדרגה
יט עיקר לעיל ענין זה בתורה ז' תנינא את' ו' [דף יג]. ועיין חיי מוהר"ן סימן מו ששתי התורות האלה שייכות זו לזו
כא לשה"כ דברים א' בא. והושע א' ט' ועיין יהושע ח' א' ירמיהו ל' י'
כב * ישעיהו ו' ג'

סב מתוצו - המדרגה
ל מתוצו - מאד
סג עיין לעיל תורה נו אות ג' [דף סה]. ענין הסתרה והסתרה שבתוך הסתרה
סד * עיין הקדמת תהור דף א:
סה * דברי הימים-א כט
סז מתוצו - בחי'
סה * תרגום שם ועיין וזהו בראשית דף לא. [כי כל דא צדיק, בשמים דא תפארת, ובארץ דא כנסת ישראל, כתרנומו די אחיד בשמיא ובארעא, כלומר דיסודא דעלמא דאקרי כל, איהו אחיד בתפארת דאקרי שמים, ובארץ ועיין וזהו משפטים דף קטז:] ותיקון כב [דף סו: ועיין גם בדפים ט: כט. פד. קכט:]
סז לשון קדושת כתר במוסף שבת וי"ט

מאמר בראשית לעיני כל ישראל

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה

נאמר בליל שבת בראשית כז תשרי,
והמשיך בעניין הספד על סילוק
הצדיק בליל שבת פרשת נח תק"ע

פתיחה

תורה סז תנינא נהגו אנ"ש ללמוד בבין המיצרים¹, כי מדברת מהאבל על חורבן הבית שהתחיל ב"ז תמוז כשהובקעה העיר. והוא גם היום שמ' יום אחרי מתן תורה נדמה היה שהראש בית משה רבנו נסתלק ומיד התגברו מכשפים שאין בהם שם ה' ועשו עגל².

יסוד תורה הזו שהצדיק בחי' שבת בחי' שם ה', בחי' מאורי אור, שמאיר את האמת, שה' הוא האלקים דהיינו דעת, שהיא הארה מעולם האצילות, שם האלוקות בלא הסתרה כלל, ובחי' הטוב שביסוד האש הרוחני שמאיר אור אמת. וכשיש דעת היא מחיצות בית, המגן מרוח שטות ונעשה בית לחכמה דאיקרי קדש ואזי כאילו נבנה בית המקדש בימיו. והצדיק הוא בחי' יסוד פשוט שרש הטוב שבד' היסודות שמהם המידות שבאדם ועל כן על ידי שנכללים בו זוכים לתיקון המדות.

אבל על הצדיק הזה יש העלמה גדולה של היצה"ר בחי' עננים המכסים את העינים מלראות גדולתו ואורו, ואזי גם אין לאדם עינים לראות את נגעי עצמו לתקן מדותיו, ומתגבר הרע שבד' יסודות שלו דהיינו תאוות ומדות רעות ובעיקר יסוד האש נעשה חמימות לתאוות ונעשה למאורי אש. וכיון שאין דעת אין מחיצות הדעת, ואזי שולט בו הרוח שטות, ומסתלק החכמה, (ובחי' בחכמה יבנה בית) ואין בית ואין קודש, ומאורי האש שורף גם בגשמיות את הבתים והדירות.

והתיקון לזה לקום חצות לבכות על חורבן הבית והסתלקות הצדיק. בכי שהוא השתתפות עם הבכי של רחל מבכה על בניה. ואע"פ שבכי הוא הסתלקות האור לבחי' מערב, בחי' אחור, בחי' נוק, דעת קלה, דייקא משם היא האפשרות לעורר את רחמי ה', להעביר את היצה"ר והעננין המכסין על עיניו, שנוכל לראות את גדולת הצדיק פאר הדור המאיר מאורי אור ודעת ולהתקרב אליו.

כי בזמן החורבן והגלות, יש בחי' "רחל מבכה על בניה", בגלוי, על אם הדרך, הוא הבכי של השכינה שבגלות. ויש "שאוג ישאג על נווהו" בחי' במסתרים תבכה נפשי. הוא הבכי של הקב"ה שהשכינה כנסת ישראל התרחקה ממנו³. ועם שניהם צריך להשתתף בבכי בחצות.

ועיין תורה רנ כיצד מועיל הבכי. שמעורר רחמי ה' והדמעות שלנו מעוררים דמעות שלו שהם השגחה שממשיך מקץ הימים שאז יתבטל היצה"ר ומושיע אותנו מהאומות המצרים לנו וממשיך לנו דעת שעל ידו לא מרגישים את הייסורים.

רבנו מבאר בתורה זו כיצד זוכים לעינים עיני השכל שעל ידם זוכים לראות את האמת אמת מציאותו ית' וגדולתו. בדעת שלם וזה ע"י שמתקרב ונכלל בצדיק האמת פאר הדור שהוא יסוד פשוט שעל ידו זוכים לעינים. כי הוא בחי' מאורי אור, אש דקדושה ששורף את כל חמימות התאוות ומבטל הרע הנמשך מד' יסודות

¹ לצות לו תשי"ס. חבורתא בה אייר עד יג תמוז תשפ"ו וירושלים

² בין המיצרים יז תמוז עד ט באב- קשור לתורה זו כי מדבר כאן על בראשית לעיני כל ישראל, ובלעיני כל ישראל נכלל כל כל בחי' עינים כמבואר בפנים שמדבר על ראייה גשמית ורוחנית והבכי שמעביר את כח הראייה ותיקון הראייה ע"י הראש בית עיני העדה ובית המקדש מחמד עיננו. ועיין בני יששכר תמוז מאמר א' אות ג' שתמוז חודש שהראייה כנגד ראובן הראשון בדגל השני כשמתחילין מניסן והמרגלים יצאו בכט סיון דהיינו חטאו בראייה בתמוז (כי יצאו לתור ויחפרו) וחזרו בט באב חדש השמיעה וגרמו ע"י ששמע להם העם ובכה, בכיה לדורות, חרבן הבית ע"י שהתגברו מאורי אש "ממרום שלח אש" "ויצת אש בציון" והבכי מקלקל את הראות ונעשו עננין על עיניו.

עוד עי"ש שעפ"י האריז"ל כל הי"ב חדשים הן בראש, ולפ"ז תמוז אב הם שתי העינים (עוד זכור לי שכתוב שעשו ע"י הדמעות שהוריד על הברכות קיבל את שני החדשים האלה תמוז וחצי אב שהם בחי' עינים)

³ שעל ידו חזרה זהמת הנחש והעננין על עיניו.

⁴ בחי' המבואר בספורי מעשיות מעשה א' שפעם נעשה ברוגז עליה ואמר שהלא טוב יקח אותך ולמחרת לא מצאוה, והיה מצטער מאד והשני למלך ראה את צערו והלך לבקשה ובחצות עיקר הזמן לבקשה. וזה בחי' שתי הצפרים שהיו מחפשות זו את זו המבואר ביום רביעי של ז' בעלטוס שכל לילה א"א היה לעמוד בפני הבכי הנורא שנשמע מזה.

אע"פ שבכלליות זה מדבר על בריאת העולם, ופרטיות ממש מדבר על כל עבירה שלנו. אבל בעיקר הכוונה לחורבן הבית והגלות הארוכה שאחרי חורבן בית שני כדי שזוכה לבניינו של השלישי.

ועי"ז מזכך את המדות הנמשכות מהם, כי זה כלל כל עבודת ה' לתקן המדות שנמשכים מד' יסודות לברר הטוב מהרע שבהם ואפשר רק ע"י הצדיק ראש בית, שע"י שנכלל בו מקבל מקדושתו כח לבטל כל הרע שבהן. (לק"ה תפילין ז' ג')

וההתקשרות לצדיק שנסתלק ולבית המקדש שנחרב זה ע"י שמתאבל ובוכה בחצות לילה על חורבן הבית וסילוק הצדיקים, שהם עיני העולם וכשזוכה לעינים אזי עיקר הראות היא בשבת שע"ז נכלל בעלייה של שבת לאצילות להיות אצלו ית' לזכות לעין בעין יראו.

ועיקר ושרש הכל תלוי בהתקשרות בצדיק האמת פאר הדור הראש בית להיות נכלל בו בחייו בהתקרבות ממש לשמוע תורה מפיו (לק"ה חלוקת שותפין ה' י"ו). ואחרי הסתלקותו בלימוד התורה שלו והבכי בגעגועים בעיקר בחצות על הסתלקותו.

רבנו מתחיל את התורה מהבכי הנגרם מחורבן הבית שמסלק את הראות ואעפ"כ הראות חוזר ע"י בכי בחצות על החורבן בית המקדש שהוא בחי' עינים מתוקנות, מחמד עינינו, והבכי על סילוק הצדיקים עיני העדה.

מבואר כאן סוד האבלות, שהוא הפך ממה שנצטוונו תמיד להיות בשמחה ולראות רק את הצד הטוב ולומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, אעפ"כ בכל יום בחצות ובכ"א ימי בין המצרים, ומ"ט ימי ספירת העומר יש מצווה להתאבל על החורבן הבית וסילוק הצדיקים, דהיינו להסתכל על החסרון דייקא ולכאוב אותו ולא לשמוח בתקוות הטוב שיבוא על ידו, והוא סוג התקשרות לדבר שהסתלק דייקא ע"י שנכנסים לאבל והצער על החסרון ומתוכו דייקא מתגעגעים להשלמת החיסרון, בזה מתקנים בשרשו את החסרון (לק"ה תפילין ז' ג').

הסתלקות הצדיק

בחלק הראשון של התורה מדבר רבנו על ההעלמה שיש על הצדיק ע"י מפורסמים של שקר שאינם מזוככים כראוי, ואזי אין דעת ואין בית מחיצות הדעת לשמור מרוח שטות ותאוות, ומתגברים בעלי שמות טומאה ומפורסמים שאין להם כבוד אלקים אלא כבוד עצמם ונעשים ראש כל חוצות, כי אנשיהם כמו נמצאים בחוצות בלא מחיצות בית הדעת. ובחלק השני של תורה שאמר בפרשת נח מדבר על הסתלקות הצדיק ובעיקר רומז לרבי לוי יצחק מברדיטשוב שנפטר אז ורבנו כינה אותו פאר הדור. אבל עיין פל"ח אות ד' ה' ו' י"ו.

^ה לק"ה תפילין הלכה ז' אות ג' – ומבאר ומוכן שם שזה כלל כל עבודת האדם בזה העולם, פי כלל האדם הוא ד' יסודות שמהם כל המדות טובות ורעות. ובשרשם הם כלם קדש בחינת ד' אותיות השם, אך למטה הם מערבים טוב ורע וזה כל עבודת האדם ומלחמתו בזה העולם לשבר התאוות והמדות רעות הנמשכין מהרע שבד' יסודות ולהגביר הטוב שבד' יסודות עד שיהיו נכללין כל הד' יסודות בד' אותיות השם, שהם בחינת מאורי אור, בחינת מחין וכו' כנ"ל. וכל זה זוכין על ידי שנכללין בהשם הטוב ובהפאר של הצדיק האמת, שזה זוכין על ידי קימת חצות וכו', שעל ידי זה נמשכין עליו התנוצצות המחין, שהם בחינת מאורי אור וכו', בחינת תפילין כנ"ל.

עוד שם – אף עקר הפנים הוא כשמתגבר ח"ו, הרע שבד' יסודות, שהוא בחינת אש, בחינת הרע שבמאורי אש הנ"ל שמשם כל התאוות ומדות רעות, פי כלם בחינת אש, בחינת חמימות הלב הוא נור דלוק. וצריכין להתגבר עליו ולהכניעו על ידי המאורי אור, שהוא בחינת שם הצדיק שמשם כח האש וקדושה ששורף ומבער האש הרע הזה בבחינת (יחזקאל ט"ו) מהאש יצאו והאש תאכלם, היינו שבכח הצדיק זוכין להתגבר ולהפך אש חמימות הלב אל הקדושה, שזה עקר השלמות, כמו שכתוב במקום אחר (לקוטי תנינא סימן מ"ט).

^י לק"ה חלוקת השותפין ה' י' – פי הצדיק האמת שהוא בחינת ראש בית אין לנו שום תפיסה בו ואין אנו יכולין לינק ממנו ולשאב חיות ממנו הקדוש פי אם דרך הפתח שהוא בחינת פתחי פיו הקדוש שדרך שם מגלה לנו אלקותו וגדלותו. תברך על ידי החדושי תורה שהם בחינת הלבנות שנגלה לנו. ואלו ההלכות היוצאים מפיו אלינו, שהם נמשכין מהארבעה מחין, מארבע אותיות השם וכשיוצאין מפיו הקדוש אלינו הם בבחינת ארבע אמות שלפני הפתח, דהיינו לפני פתחי פיו הקדוש שדרך שם יוצאין מפנימיותו מחו אלינו. וזהו בחינת ד' אמות של הלקוה, פי הד' אמות נמשכין מבחינת ד' אותיות השם כידוע שהם בחינת ד' מחין. והצדיק האמת בחינת ראש בית מגלה חדושים נפלאים כאלה בשכל כזה בחכמה נפלאה אמתית בזאת עד שיהיו נמשכין החדושים וההלכות שלו לכל אדם שבועולם בכל מדרגה שהוא. בין בתכלית העליה בין בתכלית הירידה, חס ושלוש, שכלם יוכלו להחיות את עצמן בהם תמיד

^י עי"ש **שמבאר** הקשר של תורה זו לתורה ח' תנינא האחרונה שאמר רבנו בראש השנה שלפני הסתלקותו. ועיין גם פל"ח אות יא על תורה סא שם מבאר שתורה סא שאמר אותה בשנת תקסח כשחלה בשחפת שממנה הסתלק אחרי ג' שנים, יש בה הרבה דמיון לתורה ח' תנינא, שהיא הצוואה של רבנו ואומר שם שגם תורה סא היא צוואה. ולפי מה שמבאר הפל"ח כאן באות ה' ו' ו' נראה שגם תורה סז תנינא היא כמו צוואה.

פל"ח אות ה' – ועיין במאמר תקעו תוכחה סימן ח' שנאמר בראש השנה (שנת תקעא) אחרון סמוך להסתלקותו ז"ל ושם מבואר גם כן מענין (איכה ד) תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, שמרמו על הנשמות שצריכין תיקון, כמובן מהשיחה שהיה בקיץ שלפני זה (ועיין במה שבארנו שם קצת בזה). ומענין הבהים והבתים שצריכין להכניסם לשם, ומענין שעל ידי שמקריבין עצמן למפורסמים ומנהיגים של שקר על ידי זה נתבלבל המדמה ובאין לאמונות כוזביות להאמין במנחשים וכוזבים שזה בחינת זוהמת הנחש ועל ידי התקרבות למנהיג אמתית נתברר המדמה וזוכין לאמונה שלימה וכו'.

שם אות ו' (על תורה סז תנינא) – ולעניות דעתי יש לכל זה גם כן שייכות למאמר הנ"ל מענין הראש בית ושהוא מאיר עיני ישראל וכו'. כי זה עיקר בחינת הראש בית שעוסק לבנות הבתים בתי התפלה המבואר שם במאמר תקעו הנ"ל אות ו', ושעל ידי זה בא התפשטות הנבואה בעולם וכו' כמבואר שם. וגם במאמר זה של בראשית הנ"ל. נראה לעניות דעתי שרימוזו על ענין התנהגות שלאחר הסתלקותו ז"ל, שהעיקר הוא להתרחק מהמפורסמים שאין בהם שם ה', שעל ידי זה נתעלם ביותר שם ה' ונכנעין המאורי אור ומתגברין המאורי אש חס ושלוש כמבואר בפנים. על כן צריכין להתרחק מאד מהם ולזהר לקום בחצות לילה ולבכות ולהתאבל מאד על חורבן בית המקדש, ועל סילוקן של צדיקים שקשה כפליים כחורבן בית המקדש כמאמר רז"ל (רש"י ישעיה כ"ט, ועיין איכה רבה א ל"ט), כי הם בחינת שם ה' בחינת המחין של התפילין, בחינת תלת גוונים דעינא ובת עין המאירין לבית המקדש שהוא בחינת עינים כמבואר בפנים, והשם יתברך הבטיח לשום לאבילי ציון (ציון הוא בחינת הצדיק יסוד עולם כידוע) פאר תחת אפר, היינו שעל ידי זה נכנעין המאורי אש שהם בחינת אפר ומתגברין המאורי אור שהם בחינת פאר בחינת תפילין בחינת מוחין בחינת ראש בית הנ"ל, היינו שעל ידי זה עצמו

שהתכווין גם על עצמו, כי ידע שיסתלק שנה אח"כ, ואנ"ש ישארו יתומים בלא אב וכו'. ובאמת באותה שנה עבר לגור באומין ורמז על הסתלקותו ודיבר הרבה מתורה הזו ומהראש בית.

לקוטי הלכות

או"ח א דף צח תפילין ז יג אותיות (ג) (ד) פי עקר התגברות הרע שבמאורי אש שהם עקר החשך הוא על ידי תערוכות בשיונקים ח"ו, יותר מדאי מהמאורי אור וכו' פ"דוע, אבל על ידי רוח אלקים הנ"ל, שעל ידי זה התגברו מאורי אור פחינת יחי אור וכו', על ידי זה יבדל, שהבדיל בין האור ובין החשך, בין מאורי אור ובין הרע שבמאורי אש. שהיה בחינת הבדלה במוצאי שבת שאז מברכין על האש להבדיל ולהפריש הרע שבמאורי אש עד שיכללו המאורי אש במאורי אור על ידי הברכה בורא מאורי אש (ח) ברית מילה ושם לתינוק (ט) פורים מחית עמלק

או"ח א דף קיד ברכת השחר ג אות לח לט מ עפ"י המעשה מהבנים שנתחלפו מדבר שם משם השם ושם הצדיק שהם בחי' מאורי אור ואילו שמות הטומאה הן בחי' מאורי אש ועיקר החילופין הם בבחי' השם

או"ח ג דף ו: שבת ה יז אותיות (ג) שם בחי' כבוד (ה) עיקר הפגם הוא בשם ה' ושבת אגין עליהו כי היא שם ה' מאורי אש משם כל התאוות תאוה לעינים הינו פגם העינים פגם מאורי אור בשבת אין שליטה לשם הטומאה. לט מלאכות הן בחי' מאורי אש. קדושת השבת לא מגיע אליה שום פגם לכן אפילו מי שעבר כל העבירות יכול להמשיך על עצמו קדושת השבת (ט) עיקר מלמת עמלק הוא כנגד שם ה' שהוא שם הצדיק ראשית גויים עמלק כנגד ראש בית בצדיק עצמו לא יכול לנגוע כי הוא ביטל כל זממת הנחש לכן הוא נלחם על שמו דהיינו מעררבת דעת העם לחלוק על הצדיק ולהרחיק ממנו עמלק מרוצה שיתקרבו ישראל לכל ראשי הדור אפילו הכשרים ובלבד שלא יתקרבו לראש בית יכול להחזירם בתשובה שלימה (י) מלחמה בעמלק היא ע"י התלמיד כי אין חבוש מתיר עצמו מן האסורים אבל כל כח התמיד הוא מרבו (יא) קורח ועדתו אנשי שם דייקא הבעל דבר הגדיל את שמו כדי שיחלקו להעלים את שם הראש בית (יג) מכאן נפלא את הגמרא המהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת מונה ששה ימים ומקדש שביעי שהכוונה כשאינו יודע מי הוא הראש בית מכל הצדיקים אזי יבחר לו אחד ועל השאר העיקר שלא יחלוק כי צריך להאמין בכל מנהיג כשר שמנהיג עפ"י חז"ל (טו) כל השמחות הן משם ה' וזה בחי' שמחת שבת ויו"ט עיקר ההתחזקות היא בשם ה' שעדין שם ה' נקרא עליו (טז) אכילה בקדושה בחי' מאורי אור לשובע נפשו ונפש בחי' שם ושלא בקדושה בחי' מאורי אש כל התאוות הן מבחי' אש שיש באדם כמבואר בתורה רגג כשאוכל בקדושה אזי היא אש קדושה ששורף השמנים ומשקט את אש התאוה אבל כשאוכל למלא תאוותו אזי מתגברין מאורי אש בחי' בטן רשעים תחסר. (יז) עיקר התגלות שם ה' ע"י התורה שכולה שמותיו ית' קודם בריאה לא היה לו ית' שם וכל הבריאה היא רק כדי לגלות שמו קודם מתן תורה א"א שיתגלה שמו הויה אלא נקרא אהי-ה דהיינו שבעתיד יתגלה שמי' לכן החוטא שפגם בשם ה' מקבל חיותו משם אהי-ה דהיינו בהשאלה מהזמן שיחזור ויתקן חטאו ויגלה שמו ית' בשבת מתגלה אור ה' שלעתיד כי בשבת לא פוגם שום חטא וזה בחי' שבת הגדול שבזכותו יצאו ממצרים הקב"ה גילה למשה כבר בסנה אחר שאמר לו שיאמר להם אהי-ה שלחני יאמר הויה אלקי אבותיכם וכו' והביאור שא"ל שמאחר שיאמינו שאהיה מתגלה ויאמינו שאגאלם אזי כבר יש להם אחיזה קצת בשם העצם

או"ח ג דף קצב תענית ג ד' אותיות (א) קשה סילוקן של צדיקים יותר מחרבן ביהמ"ק כי הצדיק בחי' מאורי אור מאיר לבהימ"ק מי שיש בון דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו כי מאיר בו או רהצדיק (ב) אכילה בקדושה היא ע"י מאורי אור לכן כשמתאבלים על הסתלקות מאורי אור מתענים האש הוא ראשון מחד' יסודות הגוף בחי' מאורי אש (ג) ע"כ מצוה גדולה לאכול בשבת (ד) עיקר הגשמים ע"י הצדיק ולכן בעצירת גשמים מתענים להכניע את הד' יסודות כדי להחזיר את הארת הצדיק

או"ח ג דף רלז לולב א אותיות ד' מינים כנגד ד' יסודות שנמשכין מד' אותיות ה' שמשם הפאר והיופי בחי' תלת גוונים ובה עין ולכן הם אגרים ג' לחוד ואתרוג לחוד בתורה סו תנינא למחרת יום הכפורים נקרא יום ה' כי נגדל שם ה' ומזה נמשך הד' מינים הבכי על החורבן הוא בחי' והנה נער בוכה ותחמול עליו שע"י ה' מרחם ומשים פאר תחת אפר כל התפילות והבכיות בימים הנוראים הם על גלות השכינה דהיינו חורבן הבית שע"י זוכין לפאר תחת אפר (ב) בכי ישראל תיקון לבכי השכינה אע"פ שהבכי הוא בחי' מאורי אש אבל בכי של תשובה מעורר רחמי ית' לרחם על השכינה ונתתן הפגם שגרמנו לבכי השכינה

או"ח ג דף רמו: חנוכה ד אותיות (א) אורייתא שמא דקב"ה והיא טנת"א דהיינו תלת גוונים ובה עין היוונים רצו להשכיח תורתו להעלים שמו ודייקא בתפארת ישראל הפאר והיופי של ישראל ולכן טמאו השמנים בחי' שמן תורק שמך ולכן קבעום חז"ל להודות ולהלל לשמן הגדול דייקא ועוד שם נוסח התפילה ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך (ב) השכינה אש אכלה לגויים היא מאורי אש ולנו מאורי אור בחי' מוחין וחיות וזה בחי' הנס השמן בחנוכה כי מעט שמך דלק שמונה ימים זה ע"י שנכנעו מאורי אש ע"י מאורי אור ולא שלט האש בשמן כמו שאש השכינה לא שולטת בישראל וזה בחי' נס הנר המערבי במקדש (ג) וזה בחי' הנס שנת דלק אצל האמהות משבת לשבת (ד) וזה בחי' הסנה שבוער ואינו אוכל וזה בחי' חנניא משאל ועזריה שע"י שהיו בעלי שם לא נשרפו כמוכא במדרש וזה בחי' אברהם באור כשדים

יו"ד א דף צד בשר וחלב ב אותיות בשר הוא בחי' מאורי אש וכתוב בערב תאכלו בשר כי הוא בחי' ערב ורק ע"י הצדיק אפשר לאכול בשר לכן רק בימי נח הותר אכילת בשר אש המזבח היא אש דקדושה בחי' אש אכלה אש (ג) וחלב הוא בחי' מאורי אור כי עבירות הדמים הם מאורי אש וכשהם נהפכין לחלב אזי נכנעו מאורי אש ומתגברים מאורי אור ודייקא בשעת הלידה זה נעשה כי כל הולדות הן בשביל הצדיק לצוות לו לכן בכל הולדה מאיר אור הצדיק כנ"ל שעבירות הדמים נהפך לחלב חרב בחי' אש וע"י השחיטה אש אכלה אש ומכניע בהמיות א"י עיני ה"א בה בחי' מאורי אור לכן נשתבחה בחלב דייקא (ד) ע"י בשר בחלב יונקים מאורי אש מהמאורי אור פגה"ב הוא שנמשכין טיפי המח שהן מאורי אור אל מקום אחר ח"ו שהוא בחי' מאורי אש (ו) ויהי כי זקן יצחק וכהינה עיניו הסתלקות מאורי אור ואז ויקרא לעשו כי אז מתגבר עשו מאורי אש בחי' רחל מבכה ואז רבקה דייקא שומעת שהיא השכינה שנקראה א רבקה כי בה נוגע הפגם ואמרה ליעקב הבא גדי עיזים בחי' דין דייקא לשחוט אותו ולהכניע המאורי אש לכן רוב החטאות הן גדי עיזים וכן על מיעוט הירח מביא שעיר דייקא לשחוט ולהכניע מאורי אש שנעשו ע"י החטא בכורה בחי' מאורי אור ולכן בכה עשו כדי להגביר מאורי אש

יו"ד ב דף קכג מזוזה ב ד' אותיות (א) מזוזה בחי' שם ה' כי עיקר שם ה' היא התורה דכולא שמיא דקב"ה המזוזה מאיר לבית בבחי' ראש בית (ב) כן קביעת מזוזה בשליש עליון של הפתח עיין בפנים ביאור עמוק כי בית בחי' אתרוג בחי' שכינה ועיקר ההידור הוא בבחי' שליש העליון בחי' שם הבן המוכר של נח (ג) ע"כ אמירת חצות טוב על יד המזוזה (ד) ע"כ בקבלת התורה בשבועות נעורין כל הלילה להכניע השינה כי שינה בחי' הסתלקות המאור עינים ע"כ עיקר השינה בלילה וע"י בבקר מקבלים התורה שהיא טנת"א דהיינו בחי' תלת גוונים ובה עין וע"כ אוכלין מאכלי חלב בחי' דם נעבר דהיינו מאורי אש נהפך לחלב מאורי אור חו"מ א דף קעו: חלוקת השותפין ה טו אותיות (א) חיות הדבר היא משמו לכן א"א לחלק אלא אם עדין נשאר שמו עליו והחצר שיהיה בה ד' אמות בחי' כל בחי' הד' המבוארים בתורה הנמשכים משם ה' דרך הצדיק

שמתרחקין מהמנהיגים שאין בהם שם ה' שמתפרסמין אחר הסתלקות הצדיק הנ"ל, רק מתאבלין ומקוננים על הסתלקות הצדיק הנ"ל שהוא בחינת שם ה', על ידי זה בעצמו זוכין שנמשך עליהם הארת הדעת והמוחין הקדושים של הצדיק הנ"ל שהם בחינת ראש בית בחינת הפאר הקדוש, ונכנעין המאורי אש ומתגברין המאורי אור כנ"ל.

ח"מ א דף קפו מצרנות ד' יג אותיות מדבר מהד' יסודות ומהצדיק שהוא יסוד פשוט המחבר ביניהם
 ח"מ ב דף ד' מתנה ג מאות ד' עד אמצע אות יא ובאות יג סה"כ ט' אותיות (ה) מרדכי בחי' ראש ואסתר בחי' בית ויחד הם ראש
 בית בעל הבית לעולם המן ראש כל חוצות מזונב בנחשלים שהענן פולטן שיצאו מבחי' סוכה בחי' בית כשנאמרה התורה הוזהר היה מובן
 שנאמרה גם לענין סוכות עמלק מערב העולם וא"א בשום אופן לדעת האמת היכן הוא וזה בחי' חבלו של משיח והתיקון הוא רק
 תמימת ופשיטת לקום בחצות ולבעוד ולהש"י שיהיה האמת לאמתו במי להתדבק באופן שיוכה לשוב איליו ית' באמת והחפץ
 באמת מוסרין לו מלאך של אמת (ו) מובא בכוונות שהתגברות המן היה כי ראה שבסמוך יבנה בית המקדש עיני כל ישראל ולכן
 נתקנא דווקא במרדכי כי הוא המאיר לביהמ"ק (ז) לכן שמח שנפל הפור באדר יום שמת הצדיק משה אבל לא ידע שגם נולד בו
 שהכוונה בזה שמיד כשמת צדיק נולד אחר במקומו (ח) נשבע הש"י שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק שם היינו
 הראש וכסא היינו בית

ח"מ ב דף רעג נוקי ממון ג ה אותיות (ב) ד' אבות נזיקין נמשכין מהרע שבד' יסודות כל ההשפעות וכסף וזהב הן מהנהר היוצא מעדן
 ונפרד לד' ראשים ואח"כ לד' יסודות וצריך לשמור מהרע שבהם ע"י שמירת המוחין כי כל בעל בית הוא ראש בית של ממון לכן
 צריך לשמור מוחו שע"ז ישמר ממון (ה) לילה ושינה בחי' מאורי אש וצריך לשבר אותם ע"י קימת חצות להכניעם שיתגברו מאורי
 אור

יו"ד מילה הלכה ה (עפ"י תורה טה) אמצע אות יח – ועל כן צריכין לבבות הרבה ועל ידי הבקיה דוחין הדמעות לחוץ שהם חלקי
 הראות, (פמ"בא בדרך זכרוננו לברכה כפה פעמים). ועל ידי זה דוחין ומגרשין הראות של חיוז דהאי עלמא שהם גרמו החרבן שעל
 זה אנו בוכין ומתודין שאנחנו גרמנו כל זה בעונותינו שהלכנו אחר עינינו. ומאחר שאנו בוכין על זה אנו מגרשין על ידי הדמעות את
 חלקי הראות שנטו אחר חיוז דהאי עלמא וצריכין לבבות כל כך עד שמתוך גדל הצער והמרירות הפאב שירגיש מגדל החרבן שגרם
 בעונותיו שמעבדין הבגין שחושב כאלו החרבו, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה.
 ח"מ ערב ג' (עפ"י תורה ד' תנינא) אות כח – הבכי על החורבן תיקון בשרשו לבכי של עשו

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "בראשית-לעיני כל ישראל", (בליקו"מ ח"ב) סימן ס"ז, נאמר בשבת-בראשית תק"ע, ומרמז שם מענין הסתלקות
 הרב הקדוש מפרדיטשוב ומהסתלקות רבנו זכרוננו לברכה בעצמו, כמוכן ממה שחזר ונשנה מאמר זה סמוך לכניסתו
 לאומן: (– חיי-מוהר"ן, סימן נ"ט).

הנה בשנה הזאת לא היו אתרוגים מצויים כלל. וכבר עבר ראש-השנה ויום הכיפורים וב' ימים אחר-כך ועדיין לא
 הגיעו אתרוגים למדינתנו. ובליל מוצאי שבת, שהוא יום אחד לפני סוכות, הגיעו אתרוגים לקהילת קודש נעמירוב והיה שם
 רעש גדול ונורא מאוד. כי כמה אנשים המתינו בנעמירוב על אתרוגים והשם יתברך סיבב ברחמי ששלחו אתרוגים גם לפה
 ברסלב. ורבי נפתלי נסע עם האיש שהולכים לפה כדי שלא יסע עם האתרוגים למקום אחר. ובאו לפה ביום ו' איזה שעות
 קודם אור היום והקיצו את רבינו זכרוננו לברכה וקנה אתרוג נאה ונפלא. והיה לו שמחה וחדוה גדולה רבה ועצומה בלי
 שיעור. ואמר לרבי נפתלי "הלא כשנכנסת להעיר לפה נתגלה אור גדול בכל העולמות כי ידעתי שיהיה אתרוגים כי הייתי
 בטוח על תפילתו של הצדיק הרב הגאון מברדיטשוב וקר-צדיק וקדוש-לברכה כי הלא הוא פאר הקהילה שלנו (היינו של
 כל המפורסמים). אך שיגיע גם אתרוג לפה "וואס דא איז דיא פאבריק פון יודעשקייט" (= שכאן הוא בית-חרושת של
 יהדות) זהו דבר נפלא! וגודל השמחה שהיה לו מזה, וכל מה שדיבר בזה אי-אפשר לבאר. ואמר ששלושה ימים לא
 הרגיש כלל החולאת הכבד שלו מעוצם השמחה. ואמר היו צריכים לקרות כלי זמר מגודל השמחה. וגם אחר סוכות
 כשבאתי לפניו דיבר גם-כן הרבה מזה מענין האתרוג. והפליג מאוד מאוד בגודל מעלת מצות אתרוג. וכבר נכתב מזה קצת
 במקום אחר. כי באותו השנה לא ברכו כלל על האתרוג בכמה וכמה עיירות ובכמה עיירות נתנו הון רב בעד אתרוג. עד
 ששים ושבעים אדומים. והפליג רבינו זכרוננו לברכה מאוד בחכמות ישראל שיודעים לכוון האמת לפזר הון רב בשביל
 מצוה זאת דייקא. כי היא יקרה מאוד מאוד. ואמר שטוב שלא נתגלה טעמי המצוה וסגולתן כמו שכתוב במדרש. כי אם היו
 יודעין מעלת האתרוג מי יודע מה היו עושין בשביל אתרוג וכו'. ותיכף אחר סוכות נסתלק הרב הקדוש מורנו הרב לוי יצחק
 זכר-צדיק-לברכה אב בית דין דקהילת קודש בארדיטשוב:

ומעשה שהיה כך היה. בקיץ תקס"ט נסע הרב הצדיק הנזכר-לעיל מברדיטשוב על המדינה והרחיק נדוד למדינת וואליחי
 שקורין מאלדאווע, מה שלא היה דרכו לנסוע לשם. וסיפרו זאת לפני רבינו בקיץ הנזכר-לעיל. והיה קצת לפלא נסיעתו
 זאת. ביום שלאחריו שאל רבינו זכרוננו לברכה על הבעל מגיה ר' יעקב היכן הוא ואמר שרוצה לבדוק תפילין והבינו שיש
 לו כונה בזה. ואחר-כך בא ר' יעקב הבעל מחבר הנזכר-לעיל ובדק תפיליו והיו כשרים ויפים מאוד מאוד. כי היה מכתב יד
 הסופר הצדיק המפורסם מורנו הרב אפרים זכרוננו לברכה אשר כתב שלו מתקיים ביותר ונראה כחדש ממש כמפורסם.
 אחר-כך ענה ואמר רבינו זכרוננו לברכה. "זה הענין שסיפרו אתמול שהרב מברדיטשוב נסע למאלדאווע עבר עלי בדעתי
 בכל הלילה הזאת, ומחמת זה בדקתי התפילין שלי". ואמר על זה ענין נפלא ונורא מאוד כדרכו. ומתוך כל דבריו האלו
 נשמע שקורא להרב הנזכר-לעיל פאר ישראל. אחר-כך כשלא היו האתרוגים וכבר היה הרב הנזכר-לעיל בביתו ואחר-
 כך כשבאו אתרוגים אמר שהיה בטוח על הרב הנזכר-לעיל שהוא פאר הקהילה שלנו וכו' פנזכר-לעיל. ובין יום כיפור
 לסוכות דיבר רבינו זכרוננו לברכה הרבה מאתרוגים והיה מצפה ומחכה מאוד להשם יתברך שיעשה נסים שיביאו
 אתרוגים. ועשה בזה מה שעשה ואמר אז התורה מענין אתרוג שכפי הימים הנוראים שלנו ראוי שיהיה לנו אתרוג יפה.
 מענין "והנה נער בוכה ותחמול עליו" וכו' כנדפס אצל הסיפורי מעשיות עיין שם. גם אמר אז בין יום כיפור לסוכות התורה
 המתחלת הצדיק מוכרח לעשות תשובה בעד ישראל וכו' כנדפס בליקוטי מוהר"ן ח"ב בסימן ס"ו ומבואר שם הענין מה
 שקורין למחרת יום הכיפורים שם ה' עיין שם. ואני לא הייתי אז אצלו בין יום כיפור לסוכות כשגילה ענינים אלו. ותיכף
 אחר שמחת תורה שהיה ביום ג' באתי אליו ביום אסרו חג דהיינו ביום ד' פרשת בראשית. ותיכף שמעתי מחברי ענינים
 הנזכר-לעיל וכתבתים על הספר. ובלילה שלאחריו, דהיינו הלילה השייך ליום ה' הבאתי לפניו כתיבת התורה הנזכר-לעיל
 כדרכי תמיד להראות לו כל מה שאני כותב מתורתו. ולקח הכתב ועיין בו וישב עליו והביט בו היטב והכרתי בו איזה שינוי.
 כי ישב כמו טרוד בצער גדול ועיניו היו מלאים דמעות קדושים ולא גילה כל דבר מצער. גם לא דיבר עימי רק ישב
 בשתיקה פנזכר-לעיל:

אחר-כך בליל שבת קודש שהוא פרשת בראשית, נכנס הרב דפה אצלו בשעת הסעודה כדרכו תמיד. ענה ואמר לו רבינו זכרוננו-לברכה דברי צחות, כי אז ירדו גשמים, ובית הרב לא היה מקורה היטב, ומן הסתם ירדו הגשמים לביתו כמו לתוך הסוכה, ואמר אז רבינו זכרוננו-לברכה דברי צחות שביטו כמו סוכה וכו'. ואחר-כך ענה ואמר: "בשביל שאין בעל הבית", דהיינו שאין הרב משגיח היטב כמו בעל הבית וכו'. אחר-כך דיבר עם העולם על השולחן שיחות אחרים. אחר-כך ענה ואמר: "אצלי אין לכם כלום, כי אצל צדיקים אחרים מרגישין עתה שהוא שבת בראשית, ואצלי אין רואים כלום". עניתני אני ואמרתי לפניו, עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חיבור התחלת התורה בסופה, דהיינו לחבר "בראשית" עם "לעיני כל ישראל". ענה ואמר בדרך צחות קצת: "גם אני אומר על זה". ותיכף חזר לאחוריו ואמר לא אוכל, וחזר ואמר אף-על-פי-כן אומר, וחזר שוב לאחוריו ואמר אבל לא אוכל, וכן חזר כך כמה פעמים שאמר אף-על-פי-כן אומר, ושוב חזר לאחוריו. אחר-כך אמר ויהי מה. אני אומר. ותיכף שאל מה דיברנו עתה, עניתני אני ואמרתי לו איזה מהשיחות שסיפרנו עימו. אז ענה ואמר לא לזה הדיבור כוונתי. ואמר בעצמו הלא דיברנו מקודם מענין שאינו נמצא בעל הבית וכו' פנפנר-לעיל. ותיכף ישב בשתיקה, ונתלהב מאוד, והתחיל להוציא מפיו גחלי אש. כי כל דבריו היו כגחלי אש. ענה ואמר כל התורה על בראשית לעיני כל ישראל הנדפסת בליקוטי מוהר"ן ח"ב בסימן ס"ז, עיין שם. ושם דיבר מענין העלמת הפאר, מה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והחן שהוא הבעל הבית של העולם. ואמר התורה ביראה גדולה כדרכו, ועיניו היו מלאים דמעות. ושום אדם לא ידע מה שמרומז בתורתו מענין הסתלקות הצדיק הפנפנר-לעיל. ביום א' אחר שבת שמענו השמועה שנסתלק הרב הצדיק מברדיטשוב. ולא רצינו להאמין. אחר-כך בלילה השייך ליום ב' הבאתי לפניו זכרוננו-לברכה התורה בראשית הפנפנר-לעיל שכבר כתבתי ביום א'. ועיין והיטיב בה היטב וגם אז ישב משתומם בצער והבנתי כי דבר הוא.

ואחר-כך ענה ואמר: "התורה שלי גבוה מאוד והוא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות מכל שכן שכבר הדבר נעשה בודאי יכולין למצוא הכל בתוך תורתנו" וכו' כמבואר שיחה זאת במקום אחר. אחר-כך ביום ב' נשמע עוד הפעם שהצדיק הפנפנר-לעיל נסתלק. והתחלתי להיות נבוך בדעתי אולי הוא אמת והיה לי צער גדול. כי ידעתי שרבינו זכרוננו-לברכה יצטער מאוד מאוד על זה בלי שיעור. בתוך כך הלכתי אנה ואנה ונזכרתי הלא הסתלקות הצדיק הפנפנר-לעיל מרומז בתורתו הקדושה שגילה בליל שבת קודש. כי הזכיר שם מענין הסתלקות והעלמת הפאר וכו'. וכבר ידענו שהצדיק הפנפנר-לעיל נקרא אצלו פאר וגם דייקא בלילה הזאת שמעתי מפיו הקדוש שמהתורה שלו יכולין לידע עתידות. מכל שכן שיכולין למצוא בה מה שכבר נעשה בעולם פנפנר-לעיל. ותיכף נתחזק בדעתי שהדבר אמת. והלכתי ודיברתי עם חברי רבי נפתלי ותיכף הקדים עצמו ואמר בודאי מבואר הסתלקותו בתורתו של רבינו זכרוננו-לברכה בליל שבת זה. ואז ראינו נפלאות ה' איך תורתו הקדושה כלולה מכל מה שנעשה בעולם. וכן ראינו כמה פעמים אבל אף-על-פי-כן נוהרנו כולנו שלא לגלות לרבינו זכרוננו-לברכה בפה בפירוש. אף-על-פי שידענו שיודע על-פי רוח קדשו אף-על-פי-כן הדיבור עושה רושם:

אחר-כך בליל שבת קודש בפרשת נח ועדיין לא הודיעו לו הסתלקותו של הצדיק הפנפנר-לעיל. ואז בליל שבת קודש השני הפנפנר-לעיל ענה ואמר. "איזה סידרה קורין בשבת זה". והשבנו פרשת נח. ענה ואמר אתחיל לומר תורה בכל שבת. והתחיל ואמר בראשית הוא הספד על נח שהוא הצדיק וכו' כמו שנדפס בסימן הפנפנר-לעיל ואז זלגו עיניו דמעות וכל העומדים עליו הורידו דמעות מחמת שכבר ידעו כולם מהסתלקות הצדיק הפנפנר-לעיל. ואחר-כך נמשך עוד איזה זמן ולא הודיעו לו בפירוש. עד שקרא לאיש אחד וצויה עליו שיספר לו מהסתלקות הצדיק הפנפנר-לעיל. והשיב לו הלא אמרו לי שעדיין אינכם יודעים מזה. וכל בני הבית הזהירו אותי הרבה שלא לגלות לכם. ענה ואמר "וכי לא אדע הלא כבר יודעין מזה בארץ ישראל". והאריך אז בשיחה מגודל השבר המר של העולם שנסתלק מהם פאר הדור צדיק קדוש ונורא כזה זכותו יגן עלינו. ואחר-כך נודע לי שבאותה הלילה שהבאתי לפניו התורה מענין מחרת יום הכיפורים שנקרא שם ה' אז נסתלק הצדיק הפנפנר-לעיל. כי התורה היא מקושרת ומחוברת עם התורה בראשית הסמוכה אחריה כמבואר למעין שם. ואז ראיתי והבנתי נפלאות ה' איך הכל גלוי לפניו והכל מבואר בתורתו ואי-אפשר לבאר בכתב כל מה שעבר בזה. ויש בזה עוד דברים בגו כי באמת עיקר ההספד הפנפנר-לעיל הנאמר בהתורה בראשית הפנפנר-לעיל נאמר על עצמו וכו' אך נסמך על הסתלקות הצדיק הפנפנר-לעיל כדרכו הנפלא בכל התורות. שכולל דברים הרבה בלי שיעור בתורה אחת וכו'. אך כל זה אי-אפשר לבאר בכתב. במוציא אותו שבת פרשת נח הפנפנר-לעיל סיפר לפנינו המעשה של ה' בנים שנחלפו: (-) ימי מוהר"ן, סימן ל"ז-מ"א).

מענין מאמר "בראשית לעיני כל ישראל" כבר מבואר קצת במקום אחר ביאור ענין זה איך נראה בחוש שהתורה הזאת נאמרה כולה ברוח הקודש. כי אמרה בליל שבת קודש בראשית ואז לא נודע עדיין שום דבר מפטירת הרב מברדיטשוב עד איזה ימים. אחר שבת באה הידיעה לכאן ואז ראו והבינו למפרע איך שכל ענין זה הוא מרומז בביאור היטב בתוך דברי המאמר הפנפנר-לעיל. והנה במאמר זה מבואר שכשנסתלק הצדיק הראש בית, על-ידי-זה נתגדל ונתפרסם בעלי שמות הטומאה קדריים וכו'. וכן על-ידי-זה באים שריפות רחמנא ליצלן. וכל זה ראינו בעינינו שבסמוך אחר פטירת הרב הקדוש הפנפנר-לעיל נתפרסם סמוך למקומותינו קדרי אחד בכפר חוואסטיועץ בפרסום גדול. והיו נוסעים אליו מכל הסביבות ועשה פעולות רבות בשמות הטומאה. וכן נתפרסמו כמה וכמה קדריים במקומות אחרים. גם באותה השנה היה שריפות גדולות בעולם עד שכמעט שלא היתה עיר אחת שלא נשרפה כמה פעמים. וגם בברסלב היו שריפות גדולות כמה פעמים בשנה זו. וכן בעיירות הסמוכות והרחוקות. ובוה ראינו בעינינו איך שכל תורתו היא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות כאשר אמר הוא זכרוננו-לברכה בעצמו על המאמר הפנפנר-לעיל. גם מה שאמר קודם סוכות שהוא בטוח בכוחו של הרב הקדוש הוה שיהיה אתרוגים במדינתנו וכו' מבואר גם-כן בזה המאמר בסופו מענין הידור האתרוגים שנמשך גם-כן מהראש בית בבחינת "קורא הדורות מראש" וכו' עיין שם: (-) חיי מוהר"ן, סימן מ"ה).

צויה לקרות אחד לבדוק תפיליו. ענה ואמר מחמת שהרב מברדיטשוב הוא נוסע וסובב עתה על המדינות, מחמת זה אני מצוה לבדוק התפילין שלי. כי באמת אף-על-פי שאמרתי (לעיל שם, סעיף רס"ט) שאיני מחזיק מהם, היינו שהם אצלי אין ואפס פנפנר-לעיל, אף-על-פי-כן הרב מברדיטשוב הוא גדול בעיני מאוד. וכשגדול ומפורסם כזה הוא הולך וסובב, זה בחינת פגם ההתפארות חס-ושלום כביכול. כי ישראל הם התפארות של השם יתברך, והגדול בישראל הוא עיקר ההתפארות. כי הוא חשוב ומפואר בישראל, וכשהוא יושב בביתו אזי הוא בחינת "כתפארת אדם לשבת בית" (ישעיה מד, יג). היינו שבחינת ההתפארות הוא יושב בבית, בחינת הבתים של תפילין, אבל כשהוא נוסע וסובב ומתבזה בין החיים, כי

על הדרך בודאי האדם מתבזה כמובא (ב"ר מ, ד; מובא ברש"י בראשית יב, יא; וכ"ה בזהר שם ח"א דף פא:), בפרט איש כזה שיש לו בזיונות בודאי לפי ערך כבודו וגודלו, שלפעמים אין נותנין לו כבוד כראוי לו לפי כבוד התורה שלו, ולפעמים יש לו איזה בזיונות בענין קבלת הממון שאינו כראוי לפי כבודו וכיוצא; ומאחר שבחינת ההתפארות נפגם ונתבזה ויוצא מן הבתים, על-כן יש חשש על התפילין, שהם בחינת התפארות כידוע (ראה בליקו"מ ח"א תו' יז, ס"א). כי הם נקראים פאר כמו שאמר רבותינו-זכרונם-לברכה (ברכות יא. וש"נ): (- שם, סימן ע"ר).

גודל המעלה של המתקרב אליו אי-אפשר לשער. כי כבר נתפשטו דיבורים כאלו בין העולם שהם מתפארי' גם-כן בדיבורים כאלו. אבל באמת המקורבין שלי ההתקרבות לבד הוא דבר גדול מאוד מאוד. כי אף-על-פי שהוא בעצמו, היינו המקורב, אינו כלום ואינו מתנהג בדרכי ישר כראוי, אף-על-פי מאחר שהוא בתוך אנשים כאלו שהם מקורבים לצדיק ולקדושה כזה, זה בעצמו מועיל לו מאוד. ובמשך הזמן יתעורר גם-כן ויחזור בתשובה. וראה בעיניך. כי אתם זוכים לשמוע דברים כאלו. ואפילו אם אינכם שומעים החידוש, רק שזוכים לעמוד בעת שנתחדש חידוש כזה, גם-כן אשרי לו מכל שכן כשזוכין לשמוע. ואין צריך לומר אם זוכין לשמוע חידוש כזה פעם אחת בשנה, אפילו אם לא היו זוכין לשמוע חידוש כזאת רק פעם אחת כל ימי חייו, גם-כן די לכם. כי אלמלא לא באתם לעלמא אלא למשמע דא די כמובא בזהר הקדוש, מכל שכן וכל שכן שאנו זוכין לשמוע כמה וכמה פעמים בשנה חידושים נפלאים ונוראים אשר לא נשמעו מעולם, ואמר לי אז בזה הלשון: "אט הערט דיין נשמה" וכו'. דהיינו החידוש הַנְּזָכֵר-לְעֵיל מענין התפילין שבשביל שהרב נוסע ומטולטל הוא צריך לבדוק תפילין שלו. ואפילו כשמונחים בשפלות גדול מאוד אף-על-פי-כן צעקה בעלמא שנותנין אף-על-פי שתיכף ומיד נפסק, גם זה אינו נאבד. ואפילו הצעקה מבטן שאול גם-כן אינו נאבד וכמו שאיתא בזהר הקדוש "בשוא גליו אתה תשבחם". שמה שהאדם מנשא עצמו וממשיך עצמו לאיזה מדרגה אף-על-פי שאינו מגיע אליה, זה בעצמו שהוא מתיגע ורודף להשיג ולעלות לאיזה קדושה היא שבחא דילה ויקרא דילא עיין שם: (- שם, סימן רע"א).

בחג הסוכות תק"ע אז אמר מענין האתרוג. שלפי בחינת הימים נוראים ראוי שיהיה לנו אתרוג נאה כמובא לעיל. ובאותו השנה לא היו מצויים אתרוגים. והיה העולם סבורים שלא יהיו להם אתרוגים כלל. ולא היה שום אתרוג במדינה, עד ערב סוכות שעשה השם יתברך נסים וסיבב סיבות בדרך נס שבאו אתרוגים לקצת עיירות. והיו נותנים אז ממון הרבה בעד אתרוג. בקצת קהילות נתנו חמישים אדומים ויותר בעד אתרוג אחד. וגם לקהילת ברסלב בא אתרוג מהודר מאוד ליד רבינו זכר-צדיק-לברכה. והיה שמחה גדולה מאוד לרבינו זכר-צדיק-לברכה ואמר להביא לו כלי זמר מגודל השמחה. וג' ימים רצופים היה לו חיות גדול מן האתרוג. והיה בריא כל אותן הג' ימים ולא היה מרגיש כלל החולאת הקשה שהיה לו מגודל השמחה שהיה לו מן האתרוג. וגם אחר סוכות סיפר הרבה מן האתרוג ואמר שאין אנו יודעים כלל גודל יקרת מעלת מצות האתרוג. והרי אנו רואים שישראל מפזרים ממון הרבה בשביל מצוה זו. יותר מעל שאר המצוות. ובודאי לא על חנינם הוא. מסתמא מצוה זו יקרה מאוד מאוד אשר אין לשער. רק שאין אנו יודעין גודל מעלתה. אפשר אם היו יודעין גודל מעלת מצוה זו היו עושים מה שהיו עושים בשביל מצוה זו. כי ישראל עם קדוש הם חכמים וקשה להטעותם. ובודאי כשהם מפזרים ממון הרבה בשביל מצוה זו לא לחנינם הוא. ועוד האריך בסיפור זה והפליג מאוד במעלת מצות אתרוג: (- שיחות הר"ן, סימן קכ"ה).

שיחתו הקדושה של רבינו זכרוננו-לברכה אור ליום ב' פרשת נח תק"ע: "התורה שלי גדולה מאוד והיא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות. שמי שיטה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי יכול לידע עתידות שיהיה ואין צריך לומר אחר-כך כשנעשין הדברים בעולם, שאז יכולין בודאי למצוא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהבין שהכל מבואר בתוך התורה שנאמרה כבר. כל זה שמעתי אחר שבת בראשית תק"ע בעת שהראיתי לו התורה בראשית לעיני כל ישראל בכתב, הנדפסת בליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן ס"ח. ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הַנְּזָכֵר-לְעֵיל. איך בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות. כי מעשה שהיה כך היה. כי בשבוע קודמת ביום ה', שהוא כ"ה תשרי שנה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפורסם מורנו הרב רב לוי יצחק זכר-צדיק-לברכה אב בית דין דקהילת קודש ברדיטשוב. ובשבת שאחר יום ה' הַנְּזָכֵר-לְעֵיל, שהוא שבת בראשית, אז נאמרה התורה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל מפי רבינו זכרוננו-לברכה המתחלת "בראשית לעיני כל ישראל" המדבר מהעלמות הפאר של ישראל. דהיינו העלמות והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל. ובעת ששמענו זאת התורה מפיו הקדוש של רבינו זכרוננו-לברכה לא היו מבינים כלל להיכן מגיע כוונתו. כי אז באותו השבת עדיין לא נודע כלל מפטירת הצדיק הַנְּזָכֵר-לְעֵיל עד יום ב' אחר שבת. ואחר-כך בשבוע שאחר שבת בראשית נודע לנו מצרתן של ישראל שנסתלק הצדיק הגדול הַנְּזָכֵר-לְעֵיל. אז היינו מבינים למפרע שרבינו זכרוננו-לברכה גילה בהתורה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל. כי זאת התורה מדברת מהעלמות הפאר וכו'. והצדיק הַנְּזָכֵר-לְעֵיל היה נקרא בפי רבינו זכרוננו-לברכה פאר של ישראל בחינת תפילין, כמבואר במקום אחר. וכן באותו השנה לא היו אתרוגים מצויים ואחר-כך באו אתרוגים על-פי נס. ואמר רבינו זכרוננו-לברכה שהיה בטוח על צדיקי הדור ובפרט על הצדיק הַנְּזָכֵר-לְעֵיל שהוא פאר הקהילה שלנו שיהיה אתרוגים וכו'. עד כאן ראינו בבירור שרבינו גילה ברוח קדשו בהתורה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל הסתלקות הצדיק הַנְּזָכֵר-לְעֵיל כמבואר עתה להמעייין שממש כל התורה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל מדברת מענין זה דוק ותשכח:

גם אלה דברי רבינו זכרוננו-לברכה בעת שראה התורה הַנְּזָכֵר-לְעֵיל בכתב. "המוטר של התורה שלי פלא ועצום מאוד. אילו היו אומרים זאת התורה בלשון אחר, בלשון מוסר, היה מעורר ומשבר את הלב מאוד. כי כולה מוסר השכל. מוסר גדול ונורא מאוד. על-כן צריך ליהרר לקיים מה שהזרתני אתכם לעשות מן התורה תפילה כי תיכף כשמתחילין להכניס זאת התורה בתוך דברי התעוררות ושיחה של תפילה בודאי תעורר ותשבר את לבו מאוד" פְּנֵי-לְעֵיל: (- שם, סימן קצ"ו).

בענין הצדיק הַנְּזָכֵר-לְעֵיל שנפטר אמר שאפילו איש פשוט מחויב להרגיש החסרון כי בודאי כל אחד מרגיש מה שנחסר דבר מן העולם. אך כל אחד מרגיש החסרון באיזה מרה שחורה. כי זה מרגיש בהפרנסה שאין הפרנסה כסדר וזה מרגיש בעצמו שאין העצמות מיושבים בו עתה כסדר וכיוצא בזה (וחשב לדוגמא כמה דברים כאלו מה שכל אחד מרגיש החסרון באיזה ענין משונה). אבל מי שיש לו עינים פקוחות הוא רואה ממש שנכבה נר מן העולם ונעשה חושך. והלא מצינו כמה שינויים שנעשו בעולם בעתה הסתלקות הצדיקים. כמו שמצינו בגמרא מועד קטן ד שכיב וכו' שפעי מרובי דמא וכו'. ואם כן במקומות כאלו נעשו שינויים מחמת הסתלקות הצדיקים. ומה שמספרין שראו אש אף שהוא רחוק קצת בעיני, מחמת שעבשו אין הדור ראוי לכך לראות דברים כאלו. אבל מצד הצדיק שנסתלק בודאי יכול להיות שיהיה עמודא דנורא בעת

הסתלקותו. כי נסתלק ראש כזה, ראש באמת, בפרט ראש של ישראל. כי אפילו כשמת ראש של אומות העולם נעשים גם-כן שינויים בשמים בין הכוכבים. מכל שכן וכל שכן ראש של ישראל: (- שם, סימן קצ"ז).

ראה לענין זה לעיל במאמר "תקעו אמונה" (סימן ה' ח"ב). ביום א' (ב' אייר). אחר חצות והוא זכרון-לברכה קרא לביתו אחד מהבעלי חובות שהיה חייב לו ממון ודיבר עימו. בתוך שהיה מדבר עימו בא איש אחד מאנשי שלומנו מטעפליק והביא לו סימן מאומן. ואמר לו שמבקשין אותו לאומן שישב שם בהדירה הנזכר-לעיל. ותיכף שדיבר זאת האיש הנזכר-לעיל נתאדמו פניו הקדושים זכרון-לברכה מאוד (ואז לא ידעתי מה זה. אך אחר-כך הבנתי למפרע כי זה מחמת שזה היה קריאה להסתלקותו כי שם באומן נסתלק). ואני הייתי נכסף תמיד לנסוע עימו. אך הבנתי ממנו שאם יסע אין בדעתו ליקח אותי עימו. רק הדבר היה נראה שיקח את רבי נפתלי נרו יאיר. אך מאת ה' היתה שבאותו יום א' הנזכר-לעיל הוכרח רבי נפתלי לשוב לביתו איזה שעות קודם שבא האיש הנזכר-לעיל מטעפליק. על-כן תיכף כשראיתי שדעתו זכרון-לברכה לנסוע לאומן בעת שבא האיש הנזכר-לעיל מטעפליק, אז התחלתי לעסוק בענין הנסיעה כדי שיקח אותי וכו'. כי בענין נסיעתו לאומן ובענין מה שזיכה אותי לנסוע עימו לשם, בזה היה תלויים עולמות הרבה עד אין קץ וזכות ישראל לדורות. כי תיקן שם אלפי אלפים וריבי רבבות נשמות פגומות ומקולקלות שלא היה אפשר להם להתקן בשום אופן כי אם על-ידי הסתלקותו כאשר נשמע מפיו הקדוש בפירוש וברמו. וגם כמה טובות לנצח נצמחו מזה לישראל לדורות, כי כבר גילה שמי שיבוא על קברו ויאמר אלו היר"ד קפטייל תהלים המפורסמים עתה בודאי יעזור לו לנצח. אפילו אם יהיה מי שיהיה, כידוע ומפורסם. והנסיעה לאומן היתה התחלה והכנה לכל התיקונים האלה לנצח. כי מקום קבורתו כבר הוכרח שם באומן ושם היה צריך לעסוק בכל התיקונים הנזכר-לעיל. ויותר מזה מה שנעלם מאתנו כאשר הבננו מפיו הקדוש, על-כן בכל תנועה ותנועה ובכל סיבה וסיבה שסיבב השם יתברך בענין נסיעה זאת מה גדלו בהם מעשי ה' מאוד מאוד עמקו מחשבותיו. כי הכל היה נוגע למקום שנוגע לעד ולנצח וכו'. בדרך הנסיעה הזאת לאומן כשיצא מלאדיזין והעולם ליוו אותו ענה ואמר "אף-על-פי-כן אין דור יתום". כי תנא אחד אמר עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו וכו'. ואז גילה הסוד הנורא המרומז בפסוק זה דייקא, שעל-ידי רבי שמעון לא תשתכח התורה וכו' כנדפס כבר. ואחר-כך אמר עכשיו יש וכו'. ועוד כמה דברים נוראים זכיתי לשמוע בדרך הזה וכו'. ביום ד' בבוקר אחר התפילה נסענו לאומן. בעת שנסע מכפר הנזכר-לעיל שלן שם לאומן, דיבר עימי הרבה מהתורה של הסתלקות הצדיק שנאמרה בשבת בראשית העבר על פסוק "בראשית לעיני כל ישראל" כנזכר-לעיל. ואמר אז החיבור של רחל מבכה על בניה וכו', לענין ההעלמה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והיופי והחן של כל העולם וכו' כנדפס בסוף התורה הנזכר-לעיל עיין שם. ועוד דיבר עימי מגדולת הרב הגאון החסיד מברדיטשוב זכר-צדיק-לברכה שנסתלק בסמוך כנזכר-לעיל. ואחר-כך סמוך לכניסתו לאומן סיפר מעשה מהבעל שם טוב זכרון-לברכה שבא לאיזה עיר שהיו שם נפשות משלוש מאות שנים שהיו צריכים תיקון וכו' כמבואר מעשה זאת במקום אחר. וכל עת הנסיעה הזאת שנסע ביום ד' בכניסתו לאומן היה יושב כמו טרוד ומאויים. וכל זה הבינו אחר-כך למפרע. כי אחר-כך סמוך להסתלקותו בחול המועד הזכיר אותו המעשה שסיפר בכניסתו לאומן וכו', כאשר יבואר לקמן וכו'. ואז הבנתי למפרע שבכל עת כניסתו לאומן היה כמו טרוד בענין הסתלקותו ותיקוני הנשמות הרבה מאוד שהיה צריך לתקן שם וכו'. ויתר מזה אין אתנו יודע עד מה כי כגובה שמים מארץ כן גבהו מחשבותיו ממחשבותינו וכו'. ביום ד' הנזכר-לעיל שהוא יום ה' אייר בא לאומן ונתאכסן בבית ר' נחמן נתן שנפטר בשנה שעברה סמוך לשבועות. וכל מה שעבר באומן אי-אפשר לספר ומעט מבואר אצלנו בסיפורי השיחות שלו. ועמד שם בבית הנזכר-לעיל עד אחר שבועות. בשבועות נתקבצו אליו כל אנשי שלומנו כדרכינו תמיד אך לא רצה לומר תורה. ואני הפצתי אותו קצת בשבת שהוא יום ב' דשבועות שיאמר תורה אך השיב שבודאי לא יאמר תורה בשום אופן. במוצאי שבת אמר דברי צחות "אין אתם חוטאים כל-כך" וכו' כמבואר בסיפורי השיחות: (- ימי מוהרנ"ת, סימן מ"ח).

שיח שרפי קודש - חלק א צט - התורה "בראשית לעיני כל ישראל" בלקוטי תנינא סימן ס"ז נאמרה לענין ספדה גם כן, כמובן למי שהיה אז בעת שנאמרה תורה זאת. (ה"ה: עיין בספר שיחות הר"ן סימן קצו, וחי מוהר"ן סימן מה, וימי מוהרנ"ת סימן לט.) (ח"מ הלכות מתנה ג, ה).

לקי"ה מתנה ג' ה' - והמן הרשע הוא כנגד כי הוא בחי' ראש כל חוצות בחי' ראשית גוים עמלק, ועיקר ראשיתו והתגברותו על אותן שהם מבחוץ לקדושה כי עמלק התגבר רק על אותן שהי' הענין פולטן. וע"כ נקרא ראש כל חוצות כי הם מבחוץ לעניי כבוד שהם בחי' סוכה כידוע, וסוכה היא בחי' הביהמ"ק שנקרא סוכת שלם שמשם עיקר בנין הבתים ודירות ישראל בבחי' ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית. וכמובן בדברי רבינו ז"ל (ס"י רסו), וכן התורה בראשית הנ"ל נאמרה לענין סוכות ג"כ כמובן למי שהי' אז בעת שנאמרה תורה זאת. נמצא שכל אותן ישראל שהיו בתוך העניי כבוד הם בתוך בית וגבול הקדושה ונכללין בהראש בית. אבל אלו שהי' הענין פולטן שהם מחוץ למחנה מחוץ לבית הקדושה על אלו מתגבר המן עמלק ורוצה להיות ראש כל חוצות לכובשם ח"ו תחת ממשלתו לבלי להניחם לשוב אל ה' לשוב לתוך מחנה הקדושה. ומשה רבינו ע"ה שהוא בחי' הצדיק

פעם שלמד מוהרנ"ת את התורה ס"ז חלק ב', המדברת מגדולת הצדיק שהוא החן והיופי של כל העולם ומבחינת העלמה שיש על הצדיק הזה וכו' עיין שם. אמר מוהרנ"ת בהתעוררותו ושררון לב: העלמה! העלמה! זהו העלמה! העלמה נוראה! השם יתברך הוא חיות של כל העולמות והוא כל-כך נעלם וכן הצדיק הוא הפאר של כל העולם, הוא החן של כל העולם, הוא היופי של כל העולם. ואם החן הזה היה מתגלה היה החן דקדושה על כל העולם, והיה מתבטל כל החן של שקר והבל היופי - והוא נעלם!!! "העלמה, העלמה, העלמה, דאס איז ח"א גיוואלדיגער העלמה. השם יתברך איז דער חיות פון אלע וועלטן און ער איז נעלם! דער צדיק איז דער פאר פון די גאנצע וועלט, ער איז דער חן פון די אנצע וועלט, ער איז די שיינקייט פון די גנצע וועלט, אז דער חן זאל נתגלה ווערן ואלט גיווען דער חן דקדושה אויף די גאנצע וועלט, ס'וואלט בטל גיווארן אלע חן של שקר און הבל היופי - און ער איז נעלם!!! ורבי נחמן טולטשינער היה חוזר תמיד בלשון ששמעה ממוהרנ"ת, וכן רבי אברהם ברבי נחמן ששמעה מאביו: (- שיש"ק ח"א, סעיף תרט"ז).

שמעתי מפי רבנו זכרון-לברכה, שיש פמה צדיקים ששברו התאוות, אבל עדין נשאר אצלם שמץ מנהו, ואלו הצדיקים אין להם פח' להחזיר בני-ישראל למוטב, כי אם בכח הצדיק האמת, הראש בית האמתי, שזכה לבטל הרע בתכלית: (- לקוטי הלכות אור"ח ח"ג, הלכות שבת הלכה ה', ט; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ט"ל).

...מחמת שבשנה זו ואשתקד היו שריפות הרבה, בשביל זה לא היו מצוים אתרוגים, פי היה התגברות מאורי האש, שהוא בחינת התעלמות הפאר, וכמו שמוכא בלקוטי מוהר"ן סימן סז חלק ב, אף-על-פי-כן על ידי בחינת "והנה נער בוכה" וכו' וכו' לאתרוגים נאים, פנפנר-לעיל, עין בשיחות הר"ן סימן פז: (-) שם הלכות ארבעה מינים א, ב; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ס"ב).

רבינו הקדוש זכרונו-לברכה מבאר במאמר הכתוב "רחל מבכה על בניה כי איננו" (ירמיה לא, יד) - שהוא בחינת הסתלקות מאורי אור, בחינת הצדיק, בחינת יוסף וכו'. עיי"ש. רמזו בזה אנשי-שלומונו, שמוכא בזוהר-הקדוש (ח"א קנ"ג ע"ב) שצדיק עליון נקרא בשם יוסף, וצדיק תחתון נקרא בנימין, ועל-פי-זה מדויק תיבת "בניה" היינו שני בני יוסף ובנימין, בחינת צדיק עליון ותחתון, ועל זה "רחל מבכה", שנתעלמו שני הצדיקים עליון ותחתון ואינם. ואפשר לומר רמז כי בניה הוא ראשי-תיבות בנימין יהוסף, בנימין מרמז על הבית-המקדש כידוע, כי מזבח בחלקו של בנימין (זבחים נ"ג): וכן כתוב בגמ' במגילה (טז:): "שני מקדשין שעתידין להיות בחלקו של בנימין", (וכ"ה בגמ' יומא יב. וש"נ). ועיין בגמ' סוטה (ל"ו): "יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש-ברוך-הוא", בחינת שמו משותף בשמינו המבואר במאמר, ויוסף הוא הצדיק כמוכא בפנים התורה; וכן יהוסף עם התיבה בגימטריא בנימין, ועל שניהם רחל בוכה; וכן אפשר לרמז בצחות, בניה בגימ' ס"ז, רמז על תורה ס"ז שמרמז בה ענין של בניה; ואפשר לרמז שרחל לקראה לבנימין "בן אוני" "אוני" בגימטריא ס"ז, רמז על הנפך-לעיל, וכן תיבת "מבכה" בגימטריא ס"ז, ודו"ק. (אל"ף): (-) הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרונו-לברכה - מעדני מלך סק"ה).

בענין המבואר במאמר בחיוב ובמעלת קימת חצות, שעל-ידי-זה וזכה לבחינת הנאמר בפסוק "לשום לאבילי ציון... פאר תחת אפר" (ישעיה סא, ג) וכו', וזה מתאבל ראשי-תיבות "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (שמות לה, ג) וכו', עיי"ש. שמעתי מהרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זכרונו-לברכה: שהנה נחלקו רבותינו זכרונו-לברכה (גמ' שבת ע. וש"נ; מובא ברש"י עה"פ שם) בביאור "לא תבערו" - האם הבערה ללאו יצאת, או לחלק יצאת. ולכאורה משום מה נחלקו דוקא לגבי הבערה, ולפי דברי רבינו זכרונו-לברכה יתפרשו הדברים כך, שכל עבירה ועבירה גורם חס-ושלום בחינת התגברות מאורי אש, ועל-כן אף שעבר עבירה פלונית ופלונית, למעשה התגבר על ידו בחינת מאורי אש, שעל-ידי-זה "יצאת אש בציון ותאכל יסודותיה" (איכה ד, יא) המבואר בפנים. ועל-כן הציווי של "לא תבערו אש בכל מושבותיכם" הוא טעם למצוות "וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו" (ויקרא ג, כג), כי על-ידי-זה שעובר על עון זה, גורם לבחינת האש והאפר. וזה שאמר רבינו שבחינת מתאבל הוא התיקון לזה, כי מתאבל הוא ראשי-תיבות לא תבערו אש בכל מושבותיכם פנפנר-לעיל.

ונמצא שהקימה בחצות לילה להתאבל על חורבן בית-המקדש הוא תשובה ותיקון לכלל העוונות, שעל-ידי שמתאבל על חורבן בית-המקדש, על-ידי-זה נאמר עליו "לא תבערו אש", והוא מהפך את בחינת האפר שנעשה על-ידי התגברות העון, לבחינת פאר ויופי. ועל ידו נתגלה אור הצדיק שהוא החן והיופי של כל העולם, בבחינת "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה" (בראשית לט, ו), ובזכותו נאמר על ארץ-ישראל "יפה נוף משוש כל הארץ" (תהלים מח, ג), וכמרומו בפנים. ולפי זה יתפרש לשון רבינו זכרונו-לברכה היטב במה שאמר "והנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית מקדשינו וכו', אך כעת שהשם-יתברך מצפה לשוב אלינו וכו' וכו', על כן מאוד צריך ליוזר לקום בחצות", שלכאורה אינו מובן כל כך קשר ענין האבילות על החורבן, לבנין בית-המקדש, ולפי הנפך-לעיל יובן היטב, כי קימת חצות הוא תיקון לכלל העוונות והחטאים, שעל-ידם התגבר בחינת מאורי אש, עד שגרם לשריפת בית-המקדש, בבחינת "ויצאת אש בציון ותאכל יסודותיה", ובוזה שנתעורר לקום ולהתאבל, בזה מתתקנים העוונות וזוכה לתשובה, ולפאר תחת אפר, ודו"ק.

ובזה אפשר לבאר הסמיכות בברכת "השיבנו וכו' וקרבינו מלכינו לעבודתך" - עבודה - מרמז על קימת חצות, וכמו שכתוב בשיחות הר"ן (סי' ש"א) שעיקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה וכו', ואח"כ מבקשים - "והחזירנו בתשובה שלימה לפניך" - שע"י קימת חצות זוכים לתשובה, ופנפנר-לעיל, וא"ש בס"ד. וא.ש.ש.ו. (ע) מעדני מלך בסוף התורה).

שיח שרפי קודש - חלק ה' אות ל' - בין יום הכפורים לסכות שנת תק"ע נאמר המאמר שבסימן ס"ו (ליקו"מ ח"ב). מענין שהצדיק מכרח לעשות תשובה בעד ישראל שיש לו גם כן שיכות למאמר 'בראשית' (שם סימן ס"ז), כמבאר למעין בפנים. והרב רבי נתן ז"ל לא היה אף אצל רבנו ז"ל ואחר שמחת תורה תכף באסרו חג שהיה אז ביום רביעי פרשת בראשית בא הרב רבי נתן אצל רבנו ז"ל, ושמע מהחברים הענינים הנ"ל שנאמרו בין יום הכפורים לסכות וכתבם על הספר ואחר כך בליילה השקף ליום ה' הביא לפני רבנו ז"ל פתיבת המאמר שבסימן סו הנ"ל ולקח רבנו הפתב ועין בו אז היטב והיה נכר שהיה טרוד בצער גדול ועיניו היו מלאים דמעות קדושים ולא נודע אז כל מה ענין הצער שלו... (שם ח"ב סימן ס"ז).

חיי מוהר"ן עבודת השם - תקי (סז) ספר לי חברי רבי נפתלי שפעם אחת ספר עמו ממצות תפלין, והפליג מאד בקדשת התפלין, ואמר שראוי לאדם להתלהב מאד בהנחת תפלין, כי תפלין הם קדושים ונוראים מאד, וראוי שיפיל על האדם פחד ורעדה גדולה ואימה ויראה עצומה כשרוצה להניח תפלין, אשר קדשתם שגבה וגבהה מאד, והאריף בזה הרבה. וגם אנכי הבנתי מדבריו עצם הפלגת נוראות קדשת התפלין. ואמר שכמה וכמה תורות שלו רבות מאד בלם נאמרו על מצוות תפלין, אף-על-פי שלא נזכר שם תפלין בלל אף-על-פי-כן הם נאמרו על ענין תפלין. והם בחצויות בסימן ה. אנכי ה' אלוקיך בסימן ד' ומי האיש ההפך חיים בסימן ל"ג, ואשרי העם יודעי תרועה סימן ל"ה, ומרפבות פרעה בסימן ל"ח בלם בלקוטי הראשון. ועוד מאמרים רבים אשר נאמרו באותן הזמנים בלם נאמרו על תפלין. ומזה יוכל לשער מעט עד היכן גדלו ושגבו קדשת התפלין:

עד כאן השיחות

ראשי פרקים

א. העינים והענינים שכנגדם

ב. מאור עינים והבכי שכנגדו

מב. כשמתפרסם מי שאין בו שם ה' כלל אזי להפך מתמעט שם ה'	ג. ושקיעת האור במערב
מג. אזי מתגדלים בעולם בעלי שמות וקדרים	ד. ורחל מבכה על בניה
מד. ובאים לעולם דברים שאין מועיל להם אלא שמות הטומאה	ה. שכינה במערב
מה. ועי"ז נכנעים מאורי אור ומתגברים מאורי אש ומזה באים שרפות בעולם	ו. כותל מערבי
מו. כי ע"י אלו המפורסמים של שקר נתעלם שם ה'	ז. מאורי אור
מז. ועי"ז התגברות מאורי אש אזי ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה דהיינו הד' יסודות	ח. מאורי אש בחי' בכי' חורבן הביהמ"ק
מח. כי ע"י שנתעלם שם ה' אזי כל המשתלשל ממנו נתעלם ונפגם	ט. העלמת היופי ופאר של העולם
מט. התיקון היום הוא לקום בחצות ולהיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק	יא. דהיינו הצדיק
נ. כי אולי בגלגול ראשון הוא היה הגורם לחורבן הבית או אולי היום הוא המעכב את בנינו שזה גם נחשב כאילו החריבו	יב. יוסף הצדיק
נב. ה' הבטיח לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר	יג. הידור ויופי העולם
נג. ופאר היינו מוחין מאורי אור וכל הבחי' הקשורות לזה תחת אפר שהוא מאורי אש וכל הבחי' הקשורות לזה מתאבל ר"ת לא תבערו אש בכל מושבותיכם כי ע"י תיקון חצות נכנעין מאורי אש	יד. מי שמתקשר אליו ונכלל בו נפתחין עיניו להסתכל על עצמו איך אוהו במידותיו
נד. לעשות את השבת לדרתם לשון דירה כי ע"י השבת מאיר לביהמ"ק וגם ניצול משריפת ביתו	טו. הצדיק יסוד עולם הוא בחי' יסוד פשוט
נו. מה שאמר לעיל מענין ההעלמה שעל היופי והפאר של הצדיק זה בחי' הספד על סילוק הצדיק	טז. שממנו נמשכין כל הד' יסודות
נז. וכל זה רמוז במילה בראשית כנ"ל נמצא בראשית הוא הספד על בחי' נח	יז. המידות נמשכין מזה' יסודות
נח. הצדיק שנסתלק אין לו הפסד אבל הרחמנות על הדור היתום שנשאר ועל התולדות	יח. ועי"ז גם יכול להסתכל בגדולת השם ולהסתכל בעולם
נט. כשיש ראש בית בעל בית אזי כולנו בחי' בני בית	יט. פרסום זה בחי' שם
ס. אבל כשנסתלק ונתעלם הראש בית אזי מתגברים שמות הטומאה של החיצונים שהם מפורסמים של שקר בחי' ראש דסט"א	כ. בשם הצדיק משותף שמו ית'
סא. אזי אין ראש בית אין בעל הבית אלא ראש כל חוצות אזי ישראל קדושים מתגלגלים בחוצות	כב. לכן כשנתגדל שם הצדיק נתגדל שמו ית'
סב. גם הידור האתרוג נמשך מהראש הנ"ל	כג. שם ה' זה בחי' ה' אחד ושמו אחד
סג. הידור מצוה עד שלישי כי ההידור והיופי של כלל האנושות הוא בא משליש בניו של נח דהיינו שם שם דייקא שרק על ידו מתפרסם ומתהדר שם ה'	כד. שמו ית' הוא ד' אותיות
סד. רחל מבכה על בניה כי היא בחי' פרצוף המלכות שמעצמו אין לו בחי' עיני החכמה ולכן חטאי בניה פוגמים דווקא בה כי חטא מפסיק ממנה האור שזה בחי' בכי' כנ"ל שהבכי מקלקל הראות	כה. מד' אותיות משתלשל תלת גונין דעינא ובת עין ומזה משתלשל ליסוד פשוט שממנו הד' יסודות כנגד ד' אותיות ה'
סו. עיקר הולדת הצדיק דהיינו יוסף יפה תאר ויפה מראה הוא מרחל יפת תאר ויפת מראה וזה קשר תחילת התורה לסופה	כו. וזה ראו כי קרא ה' בשם בצלאל
	כז. כח הראות נמשך מבחי' השם כי מד' אותיות ה' נמשך התלת גונין דעינא ובת עין
	כח. שבת זה ש - בת דהיינו תלת גונין דעינא ובת עין
	כט. שבת הוא שם ה'
	ל. גם הצדיק בחי' שבתראו כי ה' נתן לכם את השבת ראו דייקא ע"י השבת שהיא שם ה' שממנו כח הראות
	לב. בית המקדש הוא בחי' עינים
	לג. לכן בכל מקום שהזכיר את בית המקדש הזכיר את השבת
	לד. שבת הוא בחי' הגווינין המאירים במקדש
	לה. מתחילה נעשה מד' אותיות ה' בחי' ד' מוחין ואח"כ ג' גונין ובת עין ואח"כ ד' יסודות
	לו. הד' מוחין הן כמ"ש בבצלאל ואמלא אותו רוח אלקים דהיינו ד' מיחין חכמה תבונה דעת וכל מלאכה
	לז. הצדיקים נקראים עיני העדה כי על ידם נפתחין העינים
	לח. כשמתגלה היופי והפאר של הצדיק עי"ז גדל שם ה' ומתחזק המוחין והראות
	לט. ואז יש בעל בית לעולם שמשגיח עליו
	מ. בראשית ראש בית דהיינו מוחין ובית המקדש
	מא. בית הוא בחי' בית התפילין

הקדמה

נראה לחלק את התורה הזו לעשר חלקים -

א-הבכי, סילוק הראות והאור, למערב, בחי' אחור.

ב-פאר הדור בחי' מאורי אור.

ג-עניין השם טוב שעל ידו מתפרסם ומאיר שמו ית',

ד-המקדש השבת והצדיק שהם ג' בחי' עינים בעולם שנה נפש.

ה- בעל בית ראש בית,

ו- מפורסמים של שקר

ז- להיות מתאבל על החורבן דהיינו בכי שמחזיר את הראות.

ח- ביום השבת לדרתם לשון דירה,

ט- הספד על סילוק הצדיק,

י'- הידור האתרוג

הבכי סילוק הראות והאור למערב בחי' אחר

רבנו מתחיל את התורה הזו בהבכי שהוא הסתלקות האור וכח הראות. מבואר שהוא הפך הדעת שהכל לטובה. כי הוא התייחסות והסתכלות על החסרון, בחי' נוקבא דעת קלה.

ומבאר שכל התמעטות האור היא אל המערב אל האחר, לשם נעלם האור, ושם הבכי, (ואולי הכוונה שהוא בחי' קסטא דחיותא, שמכוחו חוזר האור אח"כ, בגאולה שהיא בחי' תחיית המתים) וזה בחי' כותל מערבי שאליו נאסף בית המקדש מהקדם אל האחר כאסיפת אור היום ממזרח שמש אל המערב והשקיעה.

מבואר שבחרבן הבית, פגם הדעת, נפגם השגת ה' אחד ושמו אחד, ונעשה הדעת קלה, ה' אחד אבל שמו אינו אחד, כי בשמו דהיינו בהתגלות לחוץ נדמה שיש טוב ורע. (תורה ד')

כשיש דעת והמח שליט על הלב אזי אין יסורין וצער (תורה רנ) ממילא אין בכי. (בחי' ר"ע שבדי לנחם את חכמים היה מצחק כשראה את חורבן הבית (מכות כד.))

אמנם רק לגבי צער עצמו, כי צער הזולת צריך להרגיש בלב בהתפעלות עד בכי, וכן צער החורבן וצער הקלקול של העבירות. להרגיש דייקא. ומי שאין לו לב להרגיש, הוא חסרון גדול (לב אבן). וזה הספד ובכי על אדם כשר כמבואר בגמ' (שבת קה:) וזה ענין התיקון חצות על החורבן ועל ההעלמה שיש על הצדיק (לקוטי תפילות ח"ב לג) עד שאמרו שמי שלא מתאבל לא יראה בבניינה. (תענית ל: ב"ב ס:)

נמצא שהבכי אע"פ שהוא מצד עצמו בחי' חסרון דעת, דייקא הוא שמחזיר את הדעת כשבוכה על חורבן הבית. כפי שיתבאר לקמן.

פאר הדור בחי' מאורי אור

פאר הדור הוא צדיק הדור, תפילין של הדור, מוחין של הדור, שהסט"א נלחמת להעלים את אורו וגדולתו, כי מי שזוכה לגלותו אזי נפתחים עיני שכלו לראות את האמת, את גדולת הקב"ה ואפסיות עצמו וכיצד הוא אוחז במדותיו. ומי שלא מגלה את גדולת הצדיק יש על עיניו עננים המכסים ומעלימים כל זה ממנו. הטעם שבהתגלות הצדיק האמת אפשר לראות היכן אוחז במדותיו מבאר רבנו עפ"י מה שביאר בתורה סו תנינא שכיון שהמדות הן מד' יסודות ארמ"ע ושרשן ביסוד פשוט בחי' הצדיק יסוד עולם, לכן המתקרב אליו ונכלל בו, יכול לראות היכן אוחז בהן, וממה שתולה בכך ששרשן ביסוד הפשוט משמע שזו לא רק השוואת מדותיו למדות הצדיק, אלא שע"י שנכלל בצדיק היסוד הפשוט אזי גם בפועל נעשה קשור למדות בשרשן, היכן שהן טוב קודם שמתערב בו הרע וגם בהתקרבות לצדיק שאחוז בשרש המדות ניכר ביתר שאת ההבדל בין כל מדה כיצד צריכה להראות וכיצד היא נראית בפועל. וע"י שנכלל בצדיק כזה נכלל בקדושתו וביסוד האש שלו שנותן לו כח לשרוף הרע שבמדות הרעות דהיינו את חמימות התאוות.

רבנו מדבר בעיקר מיסוד האש ונראה לבאר עפ"י מה שמביא את הפסוק ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ומבואר בבכורות נה: שתחילה יצא פרת שהוא הפרה ורבה וממנו עוד ג' חידקל בסמוך ואחריו גיחון ואחריו פישון הוא היאור שבמצרים. וכן ידוע שד' עולמות הם כנגד ד' יסודות, וגם בעולמות תחילה יצא עולם אצילות שהוא המתוקן ובשביירה יצאו עוד ג' עולמות הפירוד בריאה יצירה עשייה, זה למטה מזה ובעשייה התגברות הרע ביותר. ונראה לפ"ז שהכי נמי ביסודות יסוד הפשוט הוא הנהר היוצא מעדן וממנו יצא יסוד האש כולו להבה להשם ית', וממנו יצאו הרוח מים עפר.

כי יסוד האש הוא הקרוב ביותר לפשוט, כי הופך הכל לאש להבה להש"י ואח"כ נפרדו המגושמים יותר רוח מים עפר. וכנ"ל בענין העולמות שתחילה יצא אצילות השלם ואח"כ נפרדו ג' עולמות הפירוד עולמות ב"ע. וד' יסודות מוקן ד' מידות אש-גאווה, רוח-דיבור, מים-תענוגים, עפר-עצבות. (כמבואר במשנת חסידים הובא בתורה ד' אות ח')

ולעומת זה יסוד האש של מעלה הוא ה' מלך גאות לבש, זו המלכות, שהיא אש ששורף בבחי' (דברים ד כד) כִּי יִדְוֶה אֶלְהֵיךָ אֵשׁ אֲבֵלָה הוּא אֵל קָנָא: דהיינו בבחי' מאורי האש שורף כל מי שלא ממליך את הקב"ה, דהיינו ששורף כל מיני ישות וגאווה, וזה חורבן הבית.

לעומת זה בבחי' מאורי האור השכינה היא אש רוחני ששורף כל מי שכן ממליך את הקב"ה, שורף אותו להיות נכלל בו ית' בביטול ושפלות. וזה שאמר אברהם אבינו אנכי עפר ואפר, אפר דייקא שנעשה אפוי"ו בלב

¹¹ שיח שרפי קודש - חלק ב קב - אָמַר: "יש לי שלשה פתות חסידים: פתה אחת הִבָּאָה לְחֹטֵף שִׁירִים; פתה אחת הִבָּאָה לְשֹׁמֵעַ תּוֹרָה וְכַתְּבָהּ אַחַת הָאֶפְוִיָּה בְּלִבִּי". ופנה רבנו לְמוֹהַר־נֶת וְלַרְבֵּי נִפְתָּלִי וְאָמַר לָהֶם: "רוֹצֵה אֲנִי, שְׂאֵתָם תִּהְיוּ מֵהַפְתָּה הַזֹּאת, שְׂאֶפְוִיִּים בְּלִבִּי". "אֵיךְ הָאֵב דְּרִי פִתּוֹת חֲסִידִים, לֹא פִתָּה וְאֵס קוֹמֵט חֲאֶפִּין שִׁירִים, אִין לֹא פִתָּה וְאֵס קוֹמֵעַן הָעֵרֶן תּוֹרָה, אִין לֹא פִתָּה וְאֵס וְיִנְעֵן אֵינְגִּיבֶאֱקֵן בִּי מִיר אִין הָאֶרְצָן אֵיךְ וְוִיל אֵיר זְאֵלֵט וְיִין פִּין דִּי וְאֵס וְיִנְעֵן אֵינְגִּיבֶאֱקֵן בִּי מִיר אִין הָאֶרְצָן" וְאָמְרוּ אֲנִשֵּׁי שְׁלֹמְנוּ עַל זֶה, כַּכְּדִי לְהִיֹּת אֶפְוִי בְּלִב רַבְּנוּ צְרִיךְ רַבְּנוּ לְהִיֹּת אֶפְוִי בְּלִבּוֹ שֶׁל הַמְּקָרֵב.

הקב"ה בתכלית השפלות כמו אפר. כי מאורי האור הם דעת שע"ז זוכה לשפלות כידוע. והאוחז ונכלל בצדיק האמת שהוא יסוד הפשוט, אזי גם אצלו יסוד האש היוצא ראשון הוא רוחני מאורי האור הנ"ל. נמצא יסוד האש בראשיתו בבחי' אצילות הוא מאורי האור שזוכים להם ע"י שמגלים את הצדיק כי בראשיתו הוא סמוך לו, אבל כשנעלם הצדיק ואזי יש עננין המכסים את האמת ומתגברת מלכות הרשעה אזי מתגבר הרע שבמדות ובפרט ביסוד האש שנהפך לאש המזיק שהוא אחד מד' אבות נזיקין.

עניין השם טוב שעל ידו מתפרסם שמו ית'

עניין השם – דהיינו פרסום. בחי' הוא אחד ושמו אחד. פי' כי הוא בעצמו אין לנו השגה בו ואנו מאמינים שהוא אחד פשוט, אבל שמו דהיינו הצד המתגלה שלו, שגם הוא אחד פשוט זה בהסתרה, וע"כ נדמה שהוא טוב ורע. וזה עיקר הדעת כשיודע שגם שמו אחד דהיינו שכל מאורעותיו שהם מצד התגלותו ית' הם לטובתו. וזה מגלה הצדיק כמ"ש אתה הראת לדעת (עיין תורה ד') אבל הצדיק יכול לגלות זאת רק למי שמגלה אותו בעצמו ומתקרב ונכלל בשמו דהיינו שמתגלה שם הצדיק דהיינו שמתפרסם גדולתו. ועל זה יש עננים מכסים הם הס"מ ונוק'. אלא שכדי שהם יעברו צריך שיתגלה הצדיק, נמצא נפל פיתה בבירא.

המקדש השבת והצדיק שהם ג' בחי' עינים בעולם שנה נפש

רבנו מבאר שהצדיק ושבת בחי' אחת הם בחי' המוחין שמאיר לבית המקדש ולתפילין שגם הם בחי' בית מקדש והד' פרשיות שבתוכו היא הארת הצדיק ושבת בבתיים. נמצא ששבת והצדיק מאיר דעת להמניח תפילין בימי החול. ובחצות מתאבלין על חורבן הבית וע"ז חוזר אור השבת וצדיק לתפילין, ולבניין הבית במהרה בימינו.

בעל בית ראש בית,

מי שמגבר על ההעלמה שיש על הצדיק האמת זוכה לבעל בית וראש בית ועל ידו לבדק הבית דהיינו תיקון המדות ע"י שנכלל בהדעת של הצדיק

מפורסמים של שקר

זה לעומת זה כנגד הצדיק האמת שממעט כבוד עצמו וזוכה לכבוד אלקים דהיינו שע"י פרסום שמו מתפרסם שם ה'. לעומת זה יש רודפי כבוד שזוכים לכבוד מלכים והם מפורסמים של שקר, כי הפרסום שלהם לא רק שלא מפרסם את שם ה' אלא גם מעלים אותו, כי מציגים עצמם כבעלי כח להושיע בכל מיני דרכים ולא בשם ה'. כך מבואר כאן שמדבר בעיקר ממכשפים. אבל באמת גם המפרסמים עצמם כצדיקים ועושי פדיונות, גם הם מפורסמים של שקר כמבואר בתורות אחרות, וגם הם מעלימים את אור הצדיק האמת.

להיות מתאבל על החורבן הוא בכי שמחזיר את הראות.

לעיל נתבאר שהבכי הוא חסרון דעת. ולכאורה הרוצה להחזיר את הדעת, דהיינו בניין בית המקדש. כמבואר בגמ' כל מי שיש בו דעת כאילו נבנה בית המקדש בימיו, ראוי לו שילמד דעת, ויקיים פסק הש"ע (או"ח רל ה') לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד, דהיינו לדעת שכל מאורעותיו לטובה, ולהתרחק מאד מקטנות המוחין ודעת קלה של בכי וצער.

ואעפ"כ מבואר להפך שדייקא ע"י הבכי על החורבן זוכים להחזיר את הדעת והבית המקדש, ואדרבה האבל על החורבן נחשב לו כעוסק בבניינו (לק"ה נזקי ממון ג' ה').

ומבאר רבנו שהבכי על החורבן הוא בחי' רחל מבכה על בניה, ובפרש"י שם עפ"י מדרש מבואר שלבד מהבכי גם טענה להקב"ה שגם היא הכניסה צרה לביתה ולא קנאה בה, ורק היא הצליחה בזה לשכך את כעס הקב"ה על שעבדו ע"ז, (איכה רבה פתיחתא סוף כד)

וכן מבואר (פרש"י בראשית מח ז') שעל פי הדבור קבר יעקב את רחל אמנו בבית לחם על אם הדרך שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם ונזוראדן והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנא' (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאם ה' וגו' וישבו בנים לגבולם.

בלק"ה (לק"ה לולב א) מבאר שהבכי שבתיקון חצות מועיל מצד שמעורר רחמים בחי' "והנה נער בוכה ותחמול עליו" (שמו ב' ו') ובלק"ה (תפלין ד' ג') מבאר שזה בחי' "ראיתי את דמעתך" שאמר הקב"ה לחזקיהו. ומסתמא הכוונה לחז"ל ששערי דמעות לא ננעלו.

בלק"ה תפלין שם כותב שהבכי ממתיק הדין בשרשו ולא ביאר. ונראה כוונתו גם/ו לביאור האריז"ל/ו למאמר חז"ל/א' שערי דמעה לא ננעלו. ובבחי' זו גם הקב"ה בוכה כמ"ש (ירמיה יג יז) במסתרים תבכה נפשי (עיין חגיגה

אולי אפשר לומר שלקבל שירים הם המחפשים סגולות, וישועות גשמיים, בחי' עפר, ותורה הם המחפשים הוראה ועצה, בחי' מים, ואולי אפשר להוסיף שיש בחי' רוח, שמחפשים רק רוחניות ורוצים להתבטל ולא מצליחים לגמרי והם רוח והאפיים בלב הצדיק הם בחי' אש.

^ט עיין לק"ה ערב ג' כח שם מבאר שהבכי שייך לעשו וכדי לתקן הבכי בשרשו כי הבכיה שלנו היא שרוצים את הבית המקדש וקרבת אלקים ודעת, נמצא אנו מהפכים את הבכיה של עשו לרצון וממתקים הדין בשרשו.

ה: (ובן יהודיע שם/י) במסתרים פי' בבחי' חכמה הנקראת מסתרים, משם יורדות שתי דמעות (נצח והוד דחכמה) לימא רבה עי'ז נמתק הדין. (ועיין תורה רנ מבאר זאת לפי דרכו כיצד מועיל הבכי על החורבן, שיש כח בתפלה לשנות הטבע כי מעוררת שתי הדמעות שלו שהן בחי' השגחה שיוצרת אלינו) נמצא שע"י הדמעות שלנו אנו מעוררים דמעות שלו ית' להמתיק הדין בשרשו ואע"פ שבחורבן ננעלו שערי תפלה הכוונה לתפלת פה שהיא בבינה, אבל דמעות הן למעלה יותר בחכמה לא ננעלו.

ונראה לבאר יותר, עפ"י מה שאומר רבנו והנה מה שעבר אין כי כבר נשרף בית מקדשנו, וכו', מבואר שהבכי אינו על מה שהיה אלא על העתיד, כי הקב"ה מצפה לשוב אלינו, ואנו בוכים לחזור אליו/י. מבואר שתיקון

שער מאמרי רשב"י על זוהר הקדמת בראשית ב. אדכרנא בפומאי ושפיכנא דמעאי. (דף ז: במהדור' ירושלים תרנח) זה לשונו – ואמנם צריך אני לבאר עוד מהו אדכרנא בפומאי ושפיכנא דמעאי מהו התועלת בהזכרת הפה ובשפיכת דמעות ויהיה זה שרש לתפלה ולברכות ולבכיה ויתבאר עם זה מפני מה שערי דמעות לא ננעלו. והענין הוא כי האדם התחתון הוא דוגמת צורה עליונה ופיו כפה העליון ועיניו כעיני עליון וכאשר יתעוררו למטה יתעוררו למעל' וזה כי כללות הפה ירמוז לבינה ל"ס שלה פה למלכות שבה והשפתים לנצח והוד שבה והלשון ליסוד ולת"ת והשינים לל"ב נתיבות חכמה והחיך לחכמה שבה ולחי עליון ותחתון לחסד וגבורה שבה וגרון לבינה שבבינה הנה על עשר ספירות שבכללות הפה רומזים נעשר שבבינה עצמה ומה שלמעלה מן הפה בחכמה כי החוטם במלכות שבה תהלה עליונה ותהלת תהלת' עליונה אחטם לך והעינים נצח הוד שבה והאזנים חסד גבורה והמצח בינה שבה ובין העינים ת"ת בסוד הדעת והמוח חכמה עצמה דקרקפתא: ... והנה להיות כי אימא עלאה גם היא אתתרכת בחרבן בית קדשינו לפיכך נסתמו שערי תפלה הנמשכין מן הפה שהיא אימא עלאה כיון דאתרכת ושערי תפלה הם השפתים נצח והוד שבבינה. וי"ה נסתלקה ונשארה אל"ם יונת אלם. ואמנם נצח הוד שבחכמה הם שערי דמעה ולזה אמר רב המנונא סבא ע"ה לבעל החוטם אני מתפלל שהם עשר שבחכמה אשר סופם החוטם כי הם לא ננעלו וכאשר יוריד האדם דמעות ויתכוין למתק הדינין הנה החכמה העליונה שהיא ימא רבא תמתק ומתבסמים ביממא רבא כנודע ותרין דמעין הם שרש הדינין ושרש הקליפות אשר שרשם בחכמה בנצח והוד שבה ויתבסמו ויתמתקו ואין שטן ואין פגע רע והרחמים מתרביץ החוטם העליון מחזיר הדברים אל שרשם בסוד וירח ושם מתמתקין ולפיכך שערי דמעה לא ננעלו כי עולין לעשר שבחכמה. והעשר שבחכמה ממתקין הדינין ונחתין תרין דמעין שבנצח והוד שבה למתק הדינין והקליפות.

ברכות דף ל"ב: ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

בן יהודיע על חגיגה דף ה' – מה שאמר רבינו האר"י ז"ל בשער מאמרי רשב"י בסוד מאמר שערי דמעה לא ננעלו, כי הדמעות הם רמו לשורש הדינין, וכאשר יבכה האדם ויוריד דמעות צריך לכוין למתק הדינין, דעל ידי זה יתבסמו ויתמתקו הדינין, ואין שטן ואין פגע רע, והרחמים מתרבים, דהאדם הוא צורת אור הקדושה העליונה, וכאשר יתעורר למטה כן תהיה התעוררות בקדושה למעלה, והנצח והוד שבחכמה הם הנקראים שערי דמעה, ועל ידי דמעות האדם התחתון או יורדין אורות מנצח והוד שבחכמה למתק הדינין, עכ"ד האריז"ל. **נמצא** ענין הבכיה הוא מיתוק הדינין, ולכן בכל צרה יש תועלת בבכיה, דהצרה תהיה על ידי תגבורת הדינין, ובבכיה יתמתקו הדינין ויתבסמו להיות רחמים, ולכן מאחר שירידת הדמעות מעיני האדם התחתון נקראת בשם בכיה, כן הפעולה שתהיה למעלה במיתוק הדינין גם היא נקראת בשם בכיה, והוא לשון מושאל מן הבכיה של אדם התחתון, ולפי זה כל מה שתראה בלשון חז"ל שם בכיה למעלה, אפילו על המלאכים, קאי על פועל של מיתוק הדינין ובסומן, מפני כי ע"י הבכיה המעשית של אדם התחתון, היו יהיה למעלה מיתוק הדינין, לכן הפעולה הזאת של מיתוק הדינין אשר תהיה למעלה, נקראת בשם בכיה בלשון מושאל: **ומה שאמר** המאמר הזה מקום יש לו להקב"ה שבוכה בו ומסתרים שמו, הכונה ששערי דמעה הם בעשר ספירות של חכמה, כמו שאמר רבינו האר"י ז"ל, וידוע דחכמה נקראת מסתרים, בסוד (דברים כ"ט כ"ח) הנסתרות לה' אלקינו: **ואם תשאל** איך יהיה בבכית האדם התחתון מיתוק וביסוס, הנה מלבד הסוד הנעלם שיש בדבר זה, אשכילך ואראיך שגם בגשמיות יש דוגמה זו, כי הלא תראה כל מי שיש לו צער גדול מחמת איזה דבר, אז אם יבכה ירווח לו, והצער שלבבו יתמתק, דלכן התירו חז"ל לבכות בשבת לאדם שיש לו צער גדול כדי שירוח לו, ונמצא גם בגשמיות עושה הבכיה מיתוק וביסוס, והוא מעין דוגמה לפעולה הנעשית ברוחניות למעלה, שהיא פעולת המיתוק וביסוס הדינין: עכ"ל

צ"ע שהבן יהודיע מבאר עפ"י מאמרי רשב"י הנ"ל, אבל מבאר שכיון שבחורבן הגיע הפגם גם לבתי גוראי, לכן גם שם יש בכי, כי הבכי הוא להמתיק הדין, ומבאר ששתי בראי הם נצח הוד, ובתי גאויי הם חג"ת. ואילו האר"י מבאר שהבכי מנ"ה דחכמה, כיון שלשם לא הגיע הפגם, לכן שערי דמעה לא ננעלו, ולבינה כן הגיע לכן שער תפלה ננעלו.

עיין לק"ה ערב ג' כח – והנה באמת ישאל עם קדוש צריכין לשמח תמיד, כי הם נמשכין ממקור השמחה שהוא בחינת רצון, כי תהלה לאל חי יתברך שמו לעד יש לנו לשמח כל ימינו לעולם אשר בראנו לכבודו והבדילנו מן התועים וכו' ולא שם חלקנו פהם וכו'. אך מאחר שנתקרב בית מקדשנו שהוא בחינת הארת הרצון שהוא שמחתן של ישראל ועל ידי זה התגבר חס ושלום, העצבות והבכיה של עשו הרשע על פן אנו מכרחין להתאבל בכל יום על חרבן בית המקדש, ובפרט בין המצרים ולבכות מאד מאד על חרבן בית המקדש כדי לבטל על ידי זה הבכיה של עשו הרשע, כי אין הדין נמתק אלא בשרשו ומנייה וביה אבא ליזיל ביה נרגא, כי כל התגברותו הוא על ידי זממת העשייה שהוא בחינת ל"ט מלאכות בחינת עצבות ומרה שחורה ובכיה שכל זה הוא הפך הרצון כנ"ל. ועל פן אנו צריכין להתאבל ולבכות על חרבן בית המקדש ובהו ומבטלין הבכיה והעצבות על ידי הבכיה בעצמו, כי מנייה וביה אבא ליזיל ביה נרגא: **פי באמת בכל דבר יש בו טוב ורע וישרים דרכי ה' וצדקים ילכו בהם ופושעים יפשו בהם,** כי יש בבכיה שני בחינות, טוב ורע, פי עצם הבכיה והעצבות הוא מהסטרטא אחרא מבחינת עשו שהוא בחינת עשייה ששם עקר העצבות כנ"ל, כי כל הבכיה של עשו הרשע היה על תאוות לבו הרע, כי כל חפצו שיתן לו אביו כל תאוות לבו ויבכה על זה וזאת הבכיה היא תכלית הזממה שהיא תקף העשייה שהיא עצם העצבות וכו' וכנ"ל. **אבל הבכיה של ישראל עם קדוש הוא בהפוך ממש,** כי כל בכייתנו הוא על חרבן בית המקדש שנתרחקנו מאבינו שבשמים ואין אנו זוכים להארת הרצון שהיה מאיר בבית המקדש. ועקר הבכיה הוא שכל אחד ואחד בוכה על עוונותיו, כי מה דהוה היה, פי כבר נחרב הבית המקדש והעבר אין רק הבכיה הוא שצריך כל אחד ואחד להתאבל ולבכות מאד מאד על עוונותיו ומעשיו הרעים שהם גורמים חרבן בית המקדש בכל דור ודור, פי כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. **נמצא, שעקר הבכיה של ישראל הוא בחינת רצון,** פי אנו בוכים ומצטערים על שנתרחקנו מרצונו יתברך ואנו מתגעגעים ומשתוקקים ברחוק חזק לשוב אליו יתברך, באמת וזה כל עקר בכייתנו, ועל פן הבכיה של ישראל הוא בחינת רצון. **נמצא, שהם מהפכים הבכיה שהוא בחינת עשייה כנ"ל,**

חצות הוא בכי בבחי' הבת מלך שנאבדה כמבואר במעשה הראשון/י¹⁷ ובחי' הצפרים זכר ונקבה שנאבדו זו מזו במעשה יג יום רביעי שסיפר בעל הצוואר העקום/י¹⁸. וזה בחי' בכי המים התחתונים ביום השני לבריאה כשנחלקו מים התחתונים מהעליונים בעינין למהוי קדם מלכא (תיקון ה' דף טו.), וביום רביעי אמר ללבנה לכי מעטי עצמך (חולין ס.) או בלשון שאומרים בקדוש לבנה וללבנה אמר שתתחדש. כי הכל בחי' אחת שגם החטא לפירוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ומבואר שם במעשיות הנ"ל וכן בגמ' ובכוונות שגם הקב"ה שואג בחצות על נוהו/י¹⁹, וכתוב במסותרים תבכה נפשי, נמצא כשאנו בוכים בחצות אנו משתתפים עם רחל המבכה על בניה ועם הקב"ה הבוכה במסותרים ושואג על נוהו שנתרחק ממנו.

יום השבת לדרתם לשון דירה,

השבת בחי' מאורי אור – הכוונה כי שבת היא שמו של הקב"ה ושם הצדיק דהיינו הארת האמת בשלימות. וסדר העולם הוא שכל שבוע חוזר להאיר לישראל אור השבת לעזור להם לחזור ולישר קו אליו ית' כי טבע ימי החול ששת ימי המעשה שגורמים לסטיה מהאמת וכל שבוע כלל ישראל עולים לעולם האצילות בחי' אצלו ית' להתחיל שבוע חדש בכיוון הנכון. מאורי אור הפך המאורי אש.

מתאב"ל ר"ת "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", כי ע"י שמתאבל על חורבן הבית בימי החול, זוכה להמשך הפסוק לבחי' "ביום השבת", דהיינו לאור השבת, שהוא מאורי האור, שעל ידם נכנעים מאורי האש, וזהו "לעשות את השבת לדורותם" דהיינו שאור השבת מציל את הדירות משריפות של מאורי האש הנ"ל.

מבואר שאע"פ שאור הדעת של שבת והצדיק מחזק את כל מלכות דקדושה ומחזק את כל הטוב שבד' יסודות, ובחסרונו מתגבר הרע של כל הד' יסודות, אע"כ רבנו כאן מדבר רק מיסוד האש. ומבאר שגם חורבן הבית גם הראשון וגם השני נחרבו ע"י יסוד האש שהתגבר הרע שלו בעוונות כמ"ש ויצת אש בציון וכתוב וישלח אש בעצמותי. וכמבואר קצת בלק"ה/י²⁰ שעיקר הרע שבד' יסודות הוא יסוד האש כי כל מדות שנמשכות מד' יסודות עיקר הרע שבהן הוא החמימות וההתלהבות שבהן לאותו רע שנמשך מהן. כי כל יסוד כלול מכל היסודות והכל מדה רעה יש מיסוד האש והיא החמימות לתאוה. לכן רק הצדיק שהוא היסוד האש הו"ך ומתוקן בבחי' מאור אור ויסוד הפשוט שכולו אש להבה להקב"ה הוא שיכול להשקיט את אש התאוות למי שנכלל בו, וח"ו מי שלא נכלל וכ"ש החולק מתגבר בו מאד יסוד האש דייקא שכולו בוער לתאוות רעות, עד שנעשה מאורי אש ושריפות ממש.

מהפכים אותה לרצון וממתיקים הדין בשרשו, פי מהפכים הבכיה לרצון, פי בוכים מתקף הרצון שיש לנו לשוב אליו יתברך ולעבודתו ולבית מקדשנו וכו' והוא מהפך אל הפוך של בכית עשו הרשע שבכה בשביל תאוות העשיה פנ"ל ועל פן על ידי הבכיה דייקא מבטלין פח הבכיה של עשו שהוא בחינת עשיה, פי אנו מהפכים הבכיה בחינת עשיה לרצון. ועל פן הבכיה של ישראל גדולה ויקרה מאד בעיני ה' יתברך, כמו שכתוב, "בבכי יבאו ובתחנונים אובלים". פי הבכיה של ישראל היא בחינת פלליית עשיה ברצון שזהו עקר התכלית פנ"ל, פי עקר הבכיה של ישראל צריכה להיות כמו תינוק הבוכה מגדל הגעגועים שיש לו לאביו כמו ששמעתי מרבנו זכרוננו לברכה וזהו בחינת והנה נער בכה, מיד ותחמל עליו, כמו שאיתא בתקונים, פי פשישראל בוכים כמו תינוק הבוכה לשוב לאביו או בודאי ותחמל עליו, פי זהו בחינת רצון שמהפכים עשיה לרצון שעל ידי זה מעוררין רצונו הטוב ורחמנותו עלינו וכו'ל:

¹⁷ סיפורי מעשיות – מעשה א – מעשה במלך אחד, שהיו לו ששה בנים ובת אחת. ואותה הבת היתה חשובה בעיניו מאד, והיה מחבבה ביותר והיה משעשע עמה מאד: פעם אחת היה מתועד עמה ביחד באיזה יום ונעשה ברגו עליה, ונזרקה מפיו דבור: שהלא טוב יקח אותך (דער ניט גוטער זאל דך נעמען). בלילה הלכה לחדרה, ובבקר לא ידעו היכן היא. והיה אביה מצער מאד והלך לבקשה אנה ואנה: עמד השני למלכות, מחמת שראה שהמלך מצטער מאד, ובקש, שיתנו לו משרת וסוס ומעות על הוצאות, והלך לבקשה. והיה מבקשה מאד זמן מרובה מאד עד שמצאה.....

¹⁸ סיפורי מעשיות – מעשה יג יום רביעי – כי יש שני צפרים, אחד זכר ואחת נקבה, והם רק זוג אחד בעולם. ונאבדה הנקבה. והוא הולך ומחפש אותה, והיא מחפשת אותו. והיו מחפשים הרבה זה את זה עד שנתעו, וראו שאינם יכולים למצא אחד את חברו. ונשאר עומדים, ועשו להם קנים. זה הצפור עשה לו קן סמוך למדינה אחת משתי המדינות הנ"ל. ולא סמוך ממש, רק שבערך קול הצפור הוא סמוך, כי יכולים לשמע הקול של הצפור באותו המדינה ממקום שעמד שם. ועשה לו קן. וכן היא עשתה לה גם כן קן סמוך למדינה השניה (היינו גם כן כנ"ל שהוא סמוך מחמת שיכולים לשמע שם הקול כנ"ל). וכשמגיע הלילה, אזי אלו הזוג צפרים מתחילים כל אחד ואחת לילל בקול יללה גדולה מאד, כי כל אחד מילל על זוגו כנ"ל. וזהו הקול יללה שנשמע באלו שתי המדינות. (אשר מחמת אותו הקול יללה כולם מיללים מאד ואינם יכולים לישן)

¹⁹ עיין תורה ל' אות ו' ששאגתו ית' על נוהו שנפל לד' גלויות גדולה יותר מהבכי של השכינה על שנתרחקה ממנו.

²⁰ ליקוטי הלכות או"ח – הלכות תפילין הלכה ז אות ג' – אף עקר הפגם הוא בפשמתגבר ח"ו, הרע שבד' יסודות, שהוא בחינת אש, בחינת הרע שבמאורי אש הנ"ל שמשם כל התאוות ומדות רעות, פי כלם בחינת אש, בחינת חמימות הלב הוא נור דלוק. וצריכין להתגבר עליו ולהכניעו על ידי המאורי אור, שהוא בחינת שם הצדיק שמשם פח האש דקדשה ששורף ומבער האש הרע הזה בבחינת (יחזקאל ט"ו) מהאש יצאו והאש תאכלם, הינו שבכח הצדיק זוכין להתגבר להפך אש חמימות הלב אל הקדשה, שזה עקר השלימות, כמו שכתוב במקום אחר (לקוטי תנינא סימן מ"ט). הינו להתגבר על האש התאוות והמדות דסטרך אחרך רק להמשיך עצמו אל ההפך לעורר לבו שיתלהב להשם יתברך ולחורתו ולעבודתו יתברך להתפלל וללמד בהתלהבות אש דקדשה בבחינת (תהלים ל"ט) חם לבי בקרבי בהיגגי תבער אש דברתי בלשוני, בבחינת (שיר השירים ח') רשפיה רשפי אש שלקחת ית' עד שיזכה שהמאורי אש יתהפכו ויכללו בשרשם העליון שבקדשה שהוא בחינת מאורי אור. וזה זוכין על ידי קימת חצות פנ"ל,

ועיין לק"ה שבת ה' אות א' שעל כן דווקא הבערה לחלק יצתה. כי שבת היא מאורי אור וחילול שבת הוא מאורי אש. – כי באמת כל אסור מלאכה בשבת של כל הל"ט מלאכות עקר האסור הוא שלא להגביר בחינת מאורי אש שהם בחינת חלול שבת שהוא שם ה' בחינת מאורי אור כנ"ל ועל כן פרטה התורה אסור הבערה דיקא לחלק בין הל"ט מלאכות. (ועין בזה מהרש"א שבת קיט: ד"ה אין הדליקה מצויה)

ולזכות לגלות את הצדיק משמע שזה דווקא ע"י שקם בחצות ומתאבל על חורבן הבית דייקא וכנ"ל כי דייקא בחצות בתיקון חצות מתקיים פאר תחת אפר. דהיינו אור הצדיק והשבת מתגבר על מאורי האש שעושים הכל לאפר.

הספד על סילוק הצדיק,

לעיל על חורבן הבית אמר רבנו העבר אין, דהיינו שאנו לא בוכים על העבר, (כמו שאומרים על חלב שנשפך) אלא בבסופים לתשובה, על מנת להחזיר עטרה לישנה ואת הבית למכוננו. ומסתמא גם בעניין הספד על סילוק הצדיק, העבר אין, ואנו מבקשים משיח. אבל באמת נראה שאינו דומה כי הצדיק רבנו אמר שהוא כמו שעבר מחודר לחודר וצדיקים בהסתלקותם כוחם גדול יותר מבחייהם, ואנו מבקשים שיתפללו עלינו ויאירו לנו אור אמת ועצה בלב דרך לימוד ספריהם. ושנוכה להתקרב לתלמיד המבין ומקיים ביותר שלימות את דבריהם.

הידור האתרוג

חז"ל למדו מלשון התורה פרי עץ הדר שיש ענין מיוחד בהידור האתרוג לבד מהמצווה להתנאות במצוות שלומדים מהפסוק זה א-לי ואנוהו. ובגמ' ב"ב ט למדו שההידור הוא להוסיף שלישי על המחיר של אתרוג שהוא רק כשר.

ד' מיני הלולב הם שבע, כנגד ז' ספירות והאתרוג מלכות, בחי' רחל, וכשהיא בוכה על בניה, אזי מסתלק מאור הפנים והידורם, (דהיינו שנשארת יפה אבל בלא מאור עיני החכמה כמו שיתבאר בפנים) ואזי גם הבן הנולד ממנה נתעלם הידורו ויופיו. אבל כשצדיק הגדול בדור שהוא פאר הדור מתפרסם ומכבדים אותו אזי גם כל בחינות ההדר מתעלות (כמבואר בתורה פא תנינא לענין הרגלין). ועל זה סמך רבנו בסוכות של אותה שנה, שכיון שרבי לוי יצחק מבארדיטשוב, יש לו שם טוב, והוא פאר הדור אזי, גם יהיו אתרוגים מהודרים לחג הסוכות (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן מה) ובאמת צ"ע כיצד יתכן שבגלות כשרחל מבכה על בניה אין העלמה על פאר הדור? ואולי התירוץ שעל כן פאר הדור הוא לא רבנו אלא צדיק גדול אחר, כי העלמה נתקיימה ברבנו והפאר התגלה בחברו/י. וצ"ע.

✳

עוד בעניין הבכי

נראה שיש כאן חדוש גדול בתורה זו, שלא נמצא בתורות אחרות, כי בכל מקום למדנו שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, וצריך תמיד לנהוג בדעת וכשיש דעת אין ייסורים, וכחז"ל שאמר שהמשילו לכוס חצי מלאה שצריך תמיד להסתכל על החצי המלא ולא על החצי החסר. ומצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, וכ"ש לא בצער, ועצבות, ותמיד מצוה עלינו להסתכל על הפנימיות והשכל שבכל דבר, בעיני השכל ולא בעינים הגשמיות, והנה כאן מצווה לבכות אע"פ שע"י הבכי מסתלק מאור העינים. ואין הכוונה לעין הגשמית שמסתלק אלא לעין השכל הרוחנית שמסתלק ע"י הבכי, כמבואר בלק"ה תפלין ז' ג' כי על ידי הדמעות נפגמין ח"ו בחינת המאורי אור, כמו שכתוב שם, שָׁזְהוּ בְּחִינַת רַחֵל מְבֻכָה עַל בְּנֵיהָ, שָׁזְהוּ בְּחִינַת חֲרָפָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ועי"ש שמבאר טעם שאעפ"כ אנו בוכים על החורבן כדי להמתיק את המאורי אש בשרשן שבמאורי האור.

וכאן רבנו מדבר על התיקון ע"י האבל דייקא, בבחי' רחל מבכה על בניה, שבחצות מצוה לשים אפר תחת פאר דהיינו במקום תפילין ולשבת על הארץ ולבכות על חורבן הבית וסילוק הצדיקים. ושבעים יום בשנה אסור לשמוע ניגוני שמחה, עשרים ואחד יום בין המיצרים ומ"ט ימי ספירת העומר ימי אבל על תלמידי ר"ע, שנסתלקו נשאר עולם חרב ושומם מתורת ר"ע.

וזה לכאורה ההפך מכל מה שחוזר רבנו ומלמד בכל ספרו מעלת הדעת שצריך תמיד לשאוף אליה ולחודד השכל ולהתעורר מהשינה עיין ריש תורה ד' שהדעת הוא שיודע שכל מאורעותיו/ו^ט לטובתו, ושזו מעלת הבר דעת והאיש על האשה שדעת קלה, ובניינה גבורות ולא חסדים כמו האיש. והנה כאן, דייקא כדי לזכות לזה, אנו מפילים עצמינו לבחי' אשה, בחי' רחל מבכה על בניה, ונוהרים שלא להשיח הדעת מהחיסרון שהוא הצד הרע, והחצי כוס חסרה, בוכים ומיללים על החורבן והחסרון.

^ט אע"פ שגם רבי לוי יצחק מבערדיטשוב היה נרדף מאד בצעירותו עד גיל מה היה רב בכמה עיירות ונרדף מאד ע"י המתנגדים בעיקר בשנת תקלב כשיצא חרם הגר"א על החסידות. ובשנת תקמה עבר לברדיטשוב כ"ה שנים היה שם רב ובתחילה היו למתנגדים אבל בסוף ימיו היה מפורסם ובשם טוב.

^ט מאורע – לשון תערוכת אור ורע. כי בכל מאורע יש תערוכת, והבר דעת רואה את האור שבו.

וכבר היה מעשה (מכות כד.)¹⁹ שהיו מהלכים חכמים ור"ע עמם ובאו למקום הבית החרב, הם בוכים והוא צוחק, ותמחו עליו, וענה להם שאדרבה כיון שהחורבן שנבאו עליו הנביאים התקיים, זו ראייה שגם הבניין שנבאו עליו יתקיים, ואמרו לו נחמתנו ר"ע. וצ"ע כיון שהתנחמו, הרי הודו לו שאדרבה צריך לשמוח, ומדוע פסקו שהתיקון בבכי דייקא, ובכי לדורות כל יום בחצות וכל שנה ע"ב ימים (עם צום גדליה וי' טבת שהובקעה העיר)

מאיך הרי מי שלא כואב את חסרון בית המקדש והצדיקים הוא חסר לב

כיון שאנו קרוצים חומר א"א שיהיה הדעת שלם עד שנוכל לברך הטוב והמיטיב על הרעה, ממילא מי שלא מרגיש כאב על חסרון צדיק ובית המקדש, זה לא מרוב דעת אלא מחולשת הרגשת החסרון, שזה פגם בדעת כי מלמד שלא היה מחובר כראוי אלא הצדיק או הבית וממילא גם להקב"ה. על כן חז"ל ציוו לבכות את אדם כשר שהסתלק²⁰

ועוד יותר צ"ע שמצינו בדברי מוהרנ"ת²¹ שהאדם צריך לחפש סיבות לבכות ולכוון בהם שיזכה לתשובה כראוי. משמע שבתפלה צריך להיות כדל וכרש גם בבחי' עני מדעת, וזה שכתוב שפכי כמים לברך, לברך דייקא, לשון נקבה, דעת קלה. ולא נכון להתפלל מתוך דעת גדול שיש בזה יהירות בבחי' אל תתהדר לפני מלך, וכמבואר בוזהר שתפילת העני מתקבלת.

נמצא שאע"פ שכל עבודתו היא ליצאת מקטנות מוחין לגדלות מוחין ולזכות לדעת גדול עד שיודע שכל מאורעותיו לטובתו. אעפ"כ הדעת בעצמו מביא את האדם לשפלות, עד שיודע שאין בכוחו לעשות כלום, אלא הכל ה' עושה, ועל צער צריך תפלה, ואע"פ שהדעת הוא לשון חיבור והוא עיקר החיבור להקב"ה, הרי גם התפלה היא עיקר החיבור, כמבואר בתורה פד תנינא²², אע"פ שתפילה היא כדל ורש ובחי' עני מדעת, שהרי בדעת גדול לכאורה אין על מה להתפלל שהרי הכל טוב/י²³.

כי הם שני סוגי חיבור, שני סוגי התקשרות אחת מצד הדעת ואחת מצד הקטנות דעת, כשאני מחובר אליו ית' כראוי ויודע שגם החיסרון הוא טוב זה בעצמו חיבור, אבל מי שאינו במדרגת חיבור כזה אזי להפך החיבור שלו להקב"ה הוא דייקא לבקש על כל חסרון להראות שאני יודע שרק הוא ית' יכול למלא את חסרוני.

ועיין לק"ה תפילין ז' אות ג' שצריך לבכות על חורבן הבית כי אין הדין נמתק אלא בשרשו דהיינו דייקא כי הדמעות אעפ"י שהן על החורבן הן מאורי אש אלא שכיוון שבוכה על החורבן אזי הן נמתקות כי כשבוכה על החורבן ממשיך על עצמו קדושת ביהמ"ק בחי' פאר ונתהפך המאורי אש שמשם הדמעות וכו' למאורי אור בבחי' ראיתי את דמעותיך (ישעיהו לח שהקב"ה שלח לומר לחזקיהו המלך ששמע תפילתו שלא ימות)

¹⁹ מכות דף כד. – וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה (ברחוק) מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתחוים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הרום רגלי אלהינו שרוף (דף כד:) באש ולא נבכה? אמר להן לכן אני מצחק ומה לעוברי רצונו כן לעושי רצונו על אחת כמה. וכמה שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק אמרו לו מפני מה אתה מצחק? אמר להם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועבשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן לכן אני מצחק, דכתיב "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה של אוריה, באוריה כתיב "לכן בגללכם ציון שדה תחרש ווגו"²⁴ ראשון וזכריה במקדש שני, אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה נבואתו של אוריה, הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה כתיב "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים", עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה, הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו:

²⁰ צריך לבכות על אדם כשר שנפטר – שבת דף קה: – דתניא חכם שמת הכל קרוביו הכל קרוביו סלקא דעתך אלא אימא הכל כקרוביו הכל קורעין עליו הכל חולצין עליו הכל מברין עליו ברחבה לא צריכא דלאו חכם הוא ואי אדם כשר הוא חיובי מיחייב דתניא מפני מה מתים בניו ובנותיו של אדם כשהן קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר כדי שיבכה ערבונא שקלי מינייה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר שכל הבוכה על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעה

²¹ ישי"ק ח"ב-תרלה – פעם נפטר למוהרנ"ת איזו קרובת משפחה, שהיתה זקנה, ובעת שלחה אותה מוהרנ"ת בכה בהלוותה, כששאלוהו אחר-כך, מה ראה לבכות בלוייה פזו, כי היתה זקנה ובאה בימים, ענה מוהרנ"ת ואמר: "האדם הרי צריך לבכות לפני השם-ותפרך, ובכן כשמגיע הודמנות לבכי צריך לנצל אותה", "א מענטש דארף זאך דאף אויסוויינען פאר השם-ותפרך – אז ס'קומט די גילענהייט דארף מען דאס אויסניצן".

²² עיין תורה פד תנינא שיעקר ההתחברות להקב"ה היא ע"י התפלה, היא השער להשם ית' ומשם אישתמודעין ליה, וכן תפלה הוא לשון התחברות כמ"ש נפתולי אלקים נפתלתי תרגומו לשון התחברות אבל כיון שהיא בחי' מלכות שהיא בגולה לכן יש בה אחיזת הקליפות וסכנה שיפלו לו מחשבות גדלות מבחי' מלכות הרשעה.

²³ יש בזה שיחה מפורסמת בשבחי הבעש"ט (עמ' ק"ז מהדור ירושלים תשכ"ט) שהיתה בין הבעש"ט ותלמידו רבי נחמן מהורדנקה – רבי נחמן מהאראדענקע היה לו מדה שהיה אומר על כל שראה או שאירע לו אומר טוב ולטובה. והיה אמונתו חזקה כעמוד של ברזל. פ"א העמידו אנשי חיל בק"ק מעזיבו אצל היהודים. אמר לו הבעש"ט התפלל שלא יעמדו אנשי חיל אצל היהודים אמר לו שזה לטובה. אמר לו הבעש"ט כמה יפה שלא הייתי בדורו של המן שהיית אומר על הגיוריה שגם זה טובה ואין לך מעלה אלא מה שתלו את המן שהוא ג"כ טוב:

וצ"ע אולי אפ"ל שדומה לניסור שכיון שהחורבן הוא בחי' אחר באחור לכן ע"י שאנו מורידים עצמינו לבחי' תרדמה ושינה בחי' נוקבא דעת קלה וסילוק הדעת נעשה הניסור ותיקון החורבן. גם צ"ע הקשר בין אבל על נפטר לאבל על החורבן שעל נפטר הוא השתתפות בצער/ו^כ ולא אומרים העבר אין, אבל על החורבן אומר רבנו מה שעבר אין, והבכי הוא מתוך געגועים לבניינו.

עוד בעניין הצדיק יסוד פשוט

יסוד הפשוט הנ"ל נראה שהכוונה לסוד ההיולי שכתב הרמב"ן עה"ת (בראשית א' א')^י שבריאית העולם היתה יש מאין שהוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן לקבל הצורה, ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון, נקרא ליוונים "היולי" ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה (נראה כוונתו כיון שההיולי נברא דהיינו בריאה ממילא השלב הבא הוא יצירה ועשיה), כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותיקן אותן. ודע, כי השמים וכל אשר בהם – חומר אחד, והארץ וכל אשר בה – חומר אחד. והקב"ה ברא אלו שניהם מאין, ושניהם לבדם נבראים, והכל נעשים מהם. והחומר הזה, שקראו היולי, נקרא בלשון הקדש "תהו". עכ"ל הרמב"ן

וכעין זה עיין בספר נצח ישראל למהר"ל פ"ג שמהאחד הפשוט שהוא הקב"ה בהכרח שלא נברא אלא רק אחד פשוט, כי ההכרח שמאחד יצא רק אחד. (בתחילה בכח (בבחי' מלכות דא"ס) ואח"כ בפועל) וזה ההיולי שהוא ראשית היש מאין. אלא שביחס לבריאה הוא אין ממש. ואח"כ נצטייר לפי המקבלים לדמיונות רבים. ומבאר שם את המדרש (ב"ר א' ד') רבי ברכיה אומר עולם ומלואו לא נברא אלא בזכות משה רבנו, דכתיב "בראשית ברא אלקים" ואין ראשית אלא משה רבנו כמ"ש "וירא ראשית לו".

עיין בזה ביאור נפלא בערבי נחל/י^י (פרשת קרח-בלק), שבכל דור בזכות צדיק אחד מתקיים כל העולם כמו שכתוב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, דהיינו שמוכרח בכל דור להיות צדיק חי בגוף גשמי שאחזתו בשרש דרש

^כ תורה כא סוף אות ה' – וְזֶה הַחִיּוֹת שֶׁבַע יָמֵי אֲבֹלוֹת, רַחֲמָנָא לְעָלְמָא, שְׁמַתְאֲבָלִין עָלְיוּ עַל שְׁנַסְתְּלָק נְשַׁמְתוּ, כְּדִי שְׁיַעֲלָה נְשַׁמְתוּ לְאוֹר הַקְּנִיּוֹת הַנִּינְל עַל יְדֵי שְׁבַע יָמֵים אֵלּוּ:

^י רמב"ן בראשית פרק א פסוק א – ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור – הקב"ה ברא כל הנבראים מאפסיה מוחלטת ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון "ברא" ואין כל הנעשה תחת השמש או למעלה, הווה מן האין התחלה ראשונה אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן לקבל הצורה, ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון, נקרא ליוונים "היולי" ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותן: ודע, כי השמים וכל אשר בהם חומר אחד, והארץ וכל אשר בה חומר אחד – והקב"ה ברא אלו שניהם מאין, ושניהם לבדם נבראים, והכל נעשים מהם:

והחומר הזה, שקראו היולי, נקרא בלשון הקדש "תהו", והמלה נגזרה מלשונם (קדושין מ:): בתוהו על הראשונות, מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תוהו ונמלך לקוראו בשם אחר, כי לא לבש צורה שיתפש בה השם כלל והצורה הנלבשת לחומר הזה נקראת בלשון הקדש "בהו", והמלה מורכבת, כלומר בו הוא, כמלת לא תוכל "עשהו" (שמות יח יח) שמחוטר הו"ו והאל"ף, עשו הוא:

^י וזה לשון הערבי נחל-קרח-בלק (באמצע הדרוש ד"ה דרך השלישי)...מאמרם ז"ל (יזמא לת): וצדיק יסוד עולם (משלי י כה), בזכות צדיק אחד העולם מתקיים. והכוונה, כי נודע שנשתלשלו כל העולמות מסיבה ראשונה עד טבור הארץ עולמות לאלפים ולרבבות, וכולם תולים זה בזה התחתון בשלמעלה ממנו שנשתלשל ממנו, ונשפעים זה מזה בהשתלשלות מן מקור המקורות עד טבור הארץ.

ואולם אופן דיבוק העולמות זה בזה אשר יתלכדו ולא יתפרדו זה מזה, הענין הוא כך, כי בכל דור ודור ההכרח להיות צדיק אחד היותו גדול מכל צדיקי הדור, אשר מקור נשמתו אנודו במקור המקורות כולם, ונוקב ויורד דרך כל העולמות עד גופו של צדיק זה, נמצא ראש נשמתו במקור המקורות וראשו השני בטבור הארץ בגוף שלו, והוא המקשר כל העולמות זה בזה, והוא כדמיון קו מרגליות אשר לולא החוט שנוקב בהם היו נופלים זה מזה ומתפרדים, רק מחמת שהחוט נוקב ויורד בהם מראשן עד סופן קשור בשני ראשיו על ידי זה הם כולם מתחברין זה בזה, כך נשמה זו קשורה בראש ובסוף, כי נודע שכל הברואים אשר בכל העולמות אין בכחן רק מרוחניות אותו העולם ולא ממה שלמעלה מהם, משא"כ נשמת האדם כלול מעולמות שלמעלה, רק לא כל צדיק וצדיק שוה בשרוש נשמותיו, והם זה למעלה מזה, וצריך שיהיה בכל דור עכ"פ צדיק אחד אשר נשמתו קשורה ונשתלשלה מגבוי מרומים, והוא כמו החוט בתוך המרגליות, כך עליו תולים ומדובקים כל העולמות, וצדיק זה הוא הנקרא יסוד עולם, כי הוא יסודן וקיומם של כל העולמות.

וכמו אם יוקח החוט מתוך המרגליות היו כולם נפרדים ונופלים, כך בהסתלקות צדיק זה יכולים כל העולמות להתבטל, ומטעם זה אמרו ר"ל זרח השמש ובא השמש בו' (קהלת א, ה) עד שלא שקעה בו', כי לא יסתלק צדיק זה מהעולם עד בוא אחר במקומו כדי שיתקיימו העולמות.

והנה צדיק זה הוא מבחר כל העולמות, והוא המשפיע על פי שורש נשמתו מן המקור כל ההשפעות הצריכות לכולם, ובלעדו היו כל העולמות בטלים מן המציאות. והנה צדיק זה בידו לעלות תמיד מדרגות רבות עד אין מספר, ואפשר לו ברוחב בינתו ומעלתו להסתלק מחשבתו ונשמתו שלא יהיה בזה העולם כלל, וכדמצינו באלוהי וצדיקים אחרים שהיה להם שני גופים, שהיה מתפשט מכל וכל מזה הגוף ונתלבש בלבוש רוחני ונשתלם מזה העולם, דהיינו שהוא במדרגה כוז שאינו מרגיש כלל עניני זה העולם כי נסתלק לעולם שלמעלה, וכן יוכל להסתלק מעולם לעולם עד אין חקר.

.....והנה צדיק כזה אשר מצד עצמו הוא יכול להתעלות במדרגות רבות מעולם לעולם, ובאמת רצון הקדוש ברוך הוא שיהיה יסוד העולם וישפיע גם לזה העולם, מוכרח הקדוש ברוך הוא לעשות לו רצון אל עניני עוה"ז בכדי שיהיה קשור בזה העולם ולא יסתלק מזה העולם, והוא אמרם ז"ל (חולין ס ב) הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, ר"ל שהקב"ה רוצה שיהיה לו רצון לעניני עוה"ז ויתפלל על אותו הדבר בכדי שישפיע גם לכל הבריות. והוא כוונת הפסוק (תהלים קמו, ט) רצון יראיו יעשה, ר"ל הקדוש ברוך הוא עושה רצון אל הצדיק, ר"ל שהקב"ה שולח לו ועושה שיהיה לו רצון לאיזה עסקי עוה"ז, בכדי שיהיה את שועתם ישמע וישעם, ר"ל שיתפלל להקב"ה, וכאמור.

ונחזור אל הענין, כי הצדיק כזה אשר הוא יסוד העולם אשר בו מקושרים ומדובקים כל העולמות, והוא ברצונו להסתלק מעולם לעולם, זולת שהקב"ה אינו מסכים שיהיה כך, כי הוא נברא לצורך כל העולמות, וכמו שאם ינתק קצת מהחוט אשר בתוך המרגליות אזי אותן המרגליות שהיו מחוברים בו יתפרדו ויפלו, כך אם יתעלה צדיק זה מן קצת עולמות אזי אותן העולמות יתבטלו מהמציאות, לכן מוכרח כל עליותיו של צדיק זה להיות ברצוא ושוב שלא יתעלה ויסתלק לגמרי רק יחזור על עקבו והבן. ומטעם זה מצינו באלוהי ז"ל שקודם סילוקו היה כל עליותיו ברצוא ושוב, ובעת שעלה במחשבה שישתלק לגמרי הוצרך תחלה למשוך את אלישע לבניא תחתיו להאציל רוחו עליו, דאל"כ נמשך ביטול לעולמות התחתונים.

.....והנה צדיק כזה אשר כל העולמות אין מקבלים שפעם וחיותם רק על ידו ומאתו, כל המצערו אפילו קצת מן הקצת הוא נענש מיד, על דרך שאמרו ר"ל כהן השונא הצבור לא יעלה לדוכן, מאחר שענין ברכת כהנים הוא להשפיע ברכה על הציבור דרך אצבעותיו, וקבלת השפע אי אפשר רק

הבריאה כי הוא החוט הקושר את כל העולמות כולן, והוא הצינור שעל ידו מגיע השפע לכולם מקודם הבריאה.

ונראה שעל כן הצדיק בחי' יסוד פשוט הפירוש כי כל כך נכלל בו ית' עד שכולו אש להבה לה' ית' וכל מדה אצלו כולה לה' עד שלא ניכר כלל החילוק יסודות כי כולם כלולים זה בזה להכלל באחד הפשוט שלו ית'.

*

עוד הקדמה ישנה

יסוד חשוב כאן בתורה הוא זה לעומת זה מאורי אור ומאורי אש ונראה שהם בשרשן דבר אחד עיין ספר הברית ח"א מאמר יא ובקיצור בתחילת ח"ב מבאר שמד' יסודות נעשו הדצח"ם ומבאר שם שהמדבר הוא מיסוד האש שהוא הו"ך שבד' יסודות לכן עומד בקומה זקופה כי נמשך לשרשו כמו האש שטבעה לעלות למעלה ומבאר שם שיש בחי' למעלה מהד' יסודות דהיינו למעלה מהדצח"ם וזה נקרא יחידה דיסוד האש דהיינו נשמות ישראל שהם המדבר המזוכך שבמתן תורה פסקה זהמתם ונתעלו למעלה מכל המדברים להיות בחי' יחידה דמדבר יחידה דיסוד האש. נמצא שמי שמזכך עצמו להיות בחי' ישראל בעצם בלי הוזהמה אזי הוא נהפך כמו אש רוחנית כולו להבה להש"י, ואולי אז הוא בחי' מלאך, אבל עדיף ממלאך כי הוא אדם שבבחי' זיכך עצמו מדרגת מלאך, כמובא בקדושין פא עיין תורה א' תנינא אות ב' שעמרם חסידא אמר למלאך אנא בשרא ואנת אש, וכן בתורה א' מתחזי כצוציתא דנורא חיורתא ברישא, היינו אש לבנה. וכן המלאך שבישר על לידת שמשון ויעל בלהב האש.

וכן ה' אלקים אש אכלה הוא, ובמדבר הלך לפנייהם בעמוד אש, דהיינו השכינה שהיא בחי' האלוקות היורדת ושוכנת עמנו היא בחי' אש, דהיינו רגלי האלוקות הם בחי' ראשי העם בחי' אש, והביאור כי הבחי' הנמוכה היא בחי' הנוקבא בחי' בלי בחי' מקבל בחי' החזרת הדברים לשרשן שיסוד האש הוא תכלית הדין ותכלית החזרת הדברים לשרשם והיינו השכינה היא אש אכלה ששורפת כל מה שמפריע להמלכת הש"י כי היא תכלית הדין להביא בדין כל דבר להיות גילוי כבוד הש"י ומה שלא נמצא בו כבוד הש"י באופן חיובי היא שורפת אותו ומגלה על ידו כבוד ה' באופן שלילי דהיינו שמתגלה הדין הנעשה למי שלא ממליך את הש"י

ואולי הם שתי הבחי' של אש הנ"ל מאורי אור הם בחי' השכינה המאירה מוחין להמליך את הש"י ומי שלא מכין עצמו לכך אזי היא נעשית אצלו מאורי אש לשרוף ולכלות תחילה הרכוש ובתים דייקא מידה כנגד מידה על העלמת הבעל בית של העולם, כי כשאין בעל בית אזי אין בית ואז ישראל מתגלגלים בחוצות דהיינו אפילו כשזה לא מגיע לידי חוץ ממש בגשמיות אבל אדם שהוא בלא מוחין ובלי דעת היינו בית הדעת ובית היראה אזי הוא כמו בלי בית ומי שגורם לזה אזי לבסוף מגיע שגם נשרף ביתו הגשמי.

נמצא שיסוד האש טובב מבחי' מוחין ונשמות ישראל שהם תכלית הבריאה שבמדבך שעולה למדריגת מלאך ודומה לשכינה, עד בחי' אש שהוא מארבע אבות נזיקין, ואש התאוה דמחמם גופיה דברנש לעבירה, שגם זה מנפילת בחי' החזרת הדברים לשרשם כידוע ועי"ז שורף את בית הדעת וגם שורף בגשמיות בתי ישראל וכל חלקה טובה

ובגשמיות נראה שהיסוד האש מצד עצמו רוצה לכלות ולשרוף את כל שאר היסודות **כי טבעו לצרף איליו כל הסמוך לו להיות כמוהו** ורק ע"י שמאירים מאורי האור עי"ז יש שלום בין היסודות כנ"ל ע"י היסוד הפשוט החמישי בחי' קוצו של יוד בחי' הצדיק

עוד מדבר רבנו כאן מעינים דהיינו בחי' שבת וחכמי הדור וביהמ"ק ומדבר מענין שם ונראה הקשר ביניהם כי כמו שאדם לא צריך עינים אלא כלפי חוץ כך השם הוא רק כלפי זולתו. ואע"פ שהראות כאן הכוונה כלפי המידות, אבל זה רק כשע"י המוחין מזהה אותם כזולתו, דהיינו את עצמו כנשמה ולא כגוף. (הגה צ"ע אם עין הכוונה לכח הראות אין זה גוף אלא נשמה)

ומדבר מפאר ותפילין שזה גם הבחי' הזו כי תפילין זו יראה פנימית עצומה שבוקעת החוצה עד כדי וראו וכו' כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפניך תורה יז דהיינו שהוא ירא ועי"ז יראים ממנו ויראה היא כלפי חוץ כי שום דבר לא ירא מעצמו.

עוד עיין בפנים בתורה שכתב פי שמו אחד יתברך-הוא פחינת ארבע אותיות השם ועל-כן למטה נשתלשל משמו יתברך פחינת הארבעה יסודות ומתחלה משתלשל מארבע אותיות השם פחינת תלת גונין דעינא ובת עין, ואחר-כך משתלשל לארבעה יסודות ומקדם משתלשל לפחינת: 'צדיק יסוד עולם', שמשמנו נמשכין כל הארבעה יסודות דהיינו משמע שהצדיק שרשו בין שורש בחי' עיני ה' ובין הד' יסודות ואע"פ שהוא יסוד אחד פשוט והרי כבר קדם לו ההתחלקות לג' ובת אבל נראה כי כיוון ששרשו בקוץ של היוד של ה' לכן הוא תמיד הבחי' הפשוטה שכלול בה כל המדרגה הבאה כי כל מדריגה היא בחי' שם הויה בלבד אחר והוא תמיד הקוץ של יוד של ההויה ששם גם הוא מלוכש בלבד ממוצע שקודם ללבד של המדרגה הזו שצריכה להתגלות ואע"פ ממה שרבינו לא הזכיר את הצדיק אלא קודם לד' יסודות אפשר שבאמת כי קודם לזה אין לו ממש אחיזה אלא שורש הבחי' שלו דהיינו בכתר בבחי' אריך אנפין של כל עולם כמבואר במקום אחר שזו בחי' יחידה.

עוד עיין בפנים שכתב פי כח הראות נמשך גם-כן מבחינת השם, שהוא פחינת ארבע אותיות, שמשם נמשך תלת גונין דעינא ובת עין פ"ל נראה כי נדמה לנו שראות היא את הגשמיות אבל באמת להיפך ממש כי כשרואה גשמיות רואה מסך המעלים את האמת וכמבואר בתורה א' יש שכל בכל דבר שהוא האמת וכח כזה לראות מעבר למסך הגשמיות היא הראות האמיתית היא נמשכת משם השם לכל אחד עד כמה שמגלה אותו ע"י שמגלה ומתגלה לו שם וגדולת הצדיק כדלקמן.

על ידי אהבה גמורה, הכי נמי זה הצדיק אשר כל החיות נשפע על ידו לכל הבריות, ממילא מי שמרחיק את עצמו מאתו ומצער, הגם שהצדיק אינו נעשה לו שובא רק שמשלק ממנו אהבתו, שוב נפסק מאתו החיות, כי אין יכול שוב לקבל חיותו ושפעו ממנו, וצריכין כל האדם לזיחר בכבודו ולהתקרב אליו לעורר אהבתו.

ומבואר שהכל תלוי בשם ה' שממנו המוחין והראות והיסודות והמידות אבל שם ה' תלוי בשם הצדיק דהיינו שהכל תלוי בהסרת ההסתרה וההעלמה שעל הצדיק לגלות היופי והפאר שלו (דהיינו הפאר של העולם) שרק עי"ז גדל שם ה' שבו תלוי הכל וכשמתגלה הצדיק אזי יש בעל בית לעולם ואזי יש השגחת ה' גלויה על העולם

מפורסמים של שקר

מענין המפורסמים של שקר אלה שהולכים בדרך הישר ורק השאלה אם ראויים להנהיג אותי לפי הראוי לי על זה צריך הרבה תפילה כמבואר בלק"ה שבת ה יג והעיקר לא לחלוק. ואמנם גם עליהם האריך מוהרנ"ת לבאר שם באות ט שהס"מ נותן גדולה אפילו לצדיקים גדולים רק שאינם מזוככים לגמרי, כדי שיחלקו על הצדיק האמת עי"ש. ועוד כתב שם בלק"ה וכמו שמעתי מפי רבינו ז"ל שיש כמה צדיקים ששברו התאוות אבל עדיין נשאר אצלם שמץ מנהו. ואלו הצדיקים אין להם כח להחזיר בני ישראל למוטב. כי אם בכח הצדיק האמת הראש בית האמתי שזכה לבטל הרע בתכלית וכו' כנ"ל. כי מחמת שאין בו שום רע כלל. על כן יש לו כח לתקן כל הנפשות המקורבין איליו להחזירם להש"י...

ומה שכתב רבינו שיש בעלי שמות טומאה וקדרים וכו' נראה הכוונה שעצם העובדא שלא באים בשם התורה אלא מכח שיש להם כח לעשות מופתים בכל מיני דרכים וזה דבר שמצוי מאד בכל דור ובכל זמן אפילו בימינו חלקם שקרנים אבל אפילו אלה שבאמת שזכו משמים לדעת לומר מה יהיה מחר אזי מלבד החסרון ואולי אפילו איסור מצד תמים תהיה עם ה" אלקיך, אבל עצם העובדא שע"י שבאים אליהם מתפרסם וגדל שמם שלא משותף בו שם ה' ולא שם עבודת ה' ונראה ונדמה שבלי מסירות נפש בתורה ותפילה אפשר להיות רב ומורה דרך זה הפגם שמזהיר ממנו כאן.

וזה יסוד התורה כאן ללמד לחפש ולבכות לזכות להתקרב לצדיקים אמיתים ששם משותף בשם ה' ופרסום שלהם מפרסם גדולת הש"י והחויב לעבדו בכח וחלק עיקרי מהחיפוש הזה הוא להתאבל על הצדיקים האמיתים שנסתלקו ובעיקר על רבינו כי ככל שהצדיק גדול יותר הבכיה עליו יותר מקשרת לשם ה' ומסלקת את הראיה הגשמית ומגבירה ראייה רוחנית לחפש את הרוח הקודש של הצדיק ולא את גופו ועי"ז לזכות להכלל בחי"ן של הצדיק ועי"ז לזכות לראיה קדושה שיוכל להסתכל בשכל של כל דבר דייקא אע"פ שהוא מכוסה ונעלם בגשמיות.

עד כאן ההקדמה

(חיבור התחלת התורה בסופה)

מנהג הצדיקים בשבת בראשית/כ"ח לומר תורה על הקשר בין התחלת התורה לסופה/כ"ט, ולפני שהתחיל רבנו לומר את התורה הזו אמר שגם הוא יעשה כן/ל

תורה סז תנינא [לא]

בראשית לעיני כל ישראל.

כ"ח התורה נאמרה בשבת בראשית היא השבת שנהגו שחתן בראשית עושה קידוש כי היא השבת הסמוכה לשמחת תורה הי"ט שבו מסיימים את התורה ומתחילים מיד מחדש, שאחר שסיימו לעיני כל ישראל קראו לחתן בראשית וקראו בראשית ברא, ונהגו הרבה צדיקים לומר אז תורה על הקשר בין תחילת התורה לסופה מסתמא לרמוז על האין סופיות של התורה. ולפ"ז יצא כאן רבנו מהמנהג הרגיל שרומז לבחי' עיגולים וביאורו כאן הוא דייקא בחי' יושר דהיינו שיש ראש בית ובני בית ואנשי חוצות.

ועיין גם תורה י' שרבינו כותב שכלל התורה הוא בחי' לב כי פותחת בב' ומסיימת בל'. ולעומת זה בתורה לו כותב שאותיות בל של בלעם מרמזין שהוא בקליפה כנגד התורה שמתחילה בב' ומסיימת בל'. ועיין בבני יששכר חודש תמוז מה שכתב שם על בראשית לעיני כל ישראל

בחלק השני של התורה שאמר בפרשת נח מדבר מהספד על סילוק הצדיק, ומסתמא הכוונה גם על אדם הראשון שבבראשית ומשה רבנו שבלעיני כל ישראל, ומובא במדרש שבהסתלקות משה נעלמו אלפי הלכות והיינו שכחת התורה עיין תורה סז אות ח' ששכחת התורה זה עננין דמכסין על עינין. וכל שכן בהסתלקות אדם הראשון ממדרגתו הראשונה למדרגתו שאחר החטא שנחשב למיתה כמ"ש ביום אבלך מות תמות, ונעשו עננין על עינין בכל הבריאה.

כ"ט נראה טעם שלא אמר להפך סופה לתחילתה כי אמר תורה זו בשבת בראשית ואת הסוף כבר קראו ביו"ט שמיני עצרת בשמחתתורה, נמצא כעת אנו בהתחלה וקושרים את ההתחלה לסוף שקראנו לפני שבת.

ל עיין ימי מוהרנ"ת ח"א סימן לט - ענה ואמר: "אצלי אין לכם כלום, כי אצל צדיקים אחרים מרגישין עתה שהוא שבת בראשית, ואצלי אין רואים כלום". עניתי אני ואמרתי לפניו, עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חיבור התחלת התורה בסופה, דהיינו לחבר "בראשית" עם "לעיני כל ישראל". ענה ואמר בדרך צחות קצת: "גם אני אומר על זה". ותיכף חזר לאחריי ואמר לא אוכל, וחזר ואמר אף-על-פי-כן אומר, וחזר שוב לאחריי ואמר אבל לא אוכל, וכן חזר כך כמה פעמים שאמר אף-על-פי-כן אומר, ושוב חזר לאחוריו. אחר-כך אמר ויהי מה. אני אומר. ותיכף שאל מה דיברנו עתה, עניתי אני ואמרתי לו איזה מהשיחות שסיפרנו עימו. אז ענה ואמר לא לזה הדיבור כוונתי. ואמר בעצמו הלא דיברנו מקודם מענין שאינו נמצא בעל הבית וכו' פְּנֵי-בֵר-לְעֵיל. ותיכף ישב בשתיקה, ונתלהב מאוד, והתחיל להוציא מפיו גחלי אש. כי כל דבריו היו כגחלי אש. ענה ואמר כל התורה על בראשית לעיני כל ישראל הנדפסת בליקוטי מוהר"ן ח"ב בסימן ס"ז, עיין שם.

כ"ח תורה זו נאמרה בליל שבת בראשית (כו תשרי) שנת תקע. ומרומנו בה מענין הסתלקות הרב הקדוש מברדיטשוב ומסתלקות רבינו ז"ל בעצמו כמובן ממה שחזר ונסנה מאמר זה סמוך לכניסתו לאומין (ח"מ"ט נט) ועיין פל"ח. וחיי מוהר"ן סימנים מה ער סא קמה ימי מוהרנ"ת ח"א אות לה לט ושיתות ה"ן סימן קצו (וקמה ופז) ושיש"ק ח"ה ל' ועיין לק"ה מתנה ג' ה' (הובא בשיש"ק ח"א צט) שתורה זו נאמרה גם לענין טובה.

בראשית היא התחלת התורה ולעיני כל ישראל היא סוף התורה. ורבנו הולך ומבאר הקשר כי בראשית אותיות ראש בית, רוצה לומר שכשיש לעולם ראש בית, ע"י שמאמינים בצדיק האמת ומתבטלים ונכללים בו, אזי כל ישראל הנכללים בו זוכים לעינים, לעיני השכל לראות מה וכיצד צריכים לתקן מדותיהם.

כי יש עננין דמכסיין על עינא [לב] הם דמיונות של שקר המעלימים את האמת/ל"ו מעיני השכל שהם רומי רבתי ורומי זעירתא רבנו העתיק לשון הזוהר כמובא (בר"מ דברי משה רבנו רעיא מהימנא בזוהר פרשת פינחס דף רנב) [ל"ז/ל"ח] ושם ביארו המפרשים שהם הזכר ונוקבא דסטרא אחרא שהם הס"מ ולילי, ומתלבשים בקליפת עשו וישמעאל/ל"ו, ועיקר מקומם ברומי של אטליה/ל"ו של יון ובעיר קונסטנטינא/ל"ח בטורקיה. (בחי' עולם שנה נפש, דהיינו מקום זמן ואדם, שהם עשו וישמעאל, ורומי רבתי וזעירתא ותשעה באב וי"ז תמוז).

²⁷ נמשך הפשוט כפי שכתבתי לקמן הטובה לט"י המעלים את קדושת האדם מעיני האדם וע"י גם כשמתחלל עליו לא רואה היום כעמנו ארוח כלל המוות. וכ"ל בחוקי הקדושת. ועננין דמכסיין על עינין כבר נזכר לעיל ח"א בתורות - ב' אות ה', טו', לה, סו אות ח)

²⁸ עיני תורה ב אות ה. ועקר של הממשבות זרות הם על-ידי קלקול המשפט, כי משפט הוא בחינת עינין (בראשית י"ד): "ויבאו אל עין משפט" (דברים ל"ג): "עין ועקב" ועל-ידי קלקול משפט בא קלקול לעינין, כמו שכתוב (דברים ט"ז): "כי השחר יעור עיני חכמים", זה בחינת ממשבות זרות שבתפלה, שהם עננין דמכסיין על עינין, כמו שכתוב (איכה ג): "סכתה בענן לך" וכו' (עיני תיקונים תיקון כ"א דף נ) ולעיתיד שיתקן בחינת משפט, כמו שכתוב (ישעיהו א): "ציון במשפט תפדה" אזי יתעבר עננין דמכסיין על עינא (שם נ"ב): "כי עין בעין יראה בשוה ה' ציון", ובשביל זה נקרא יוסף (בראשית מ"ט): "בן פרת עלי עין".

ובתורה טז משמע שהכוונה תרין עננין דמכסיין על עינין - היינו כל הבלבולים והעלמות וההסתרות שעל עיני השכל, והיינו השפעת המידות הרעות באור חוזר על המוחין לפגום בהם ומהמידות הרעות נמשכו כל הע' אומות שמתחלקות ללה ולה בחי' "אלה ברכב ואלה בסוסים" בחי' עשו וישמעאל שמכסיין על עיני העולם היינו ישראל להעלים האמת. עינין סוף תורה לה המחשבה במח כפי המידות שבאדם וז' מידות כ"א כלול מעשר הן ע' וכנגדם הע' אומות.

ועיני תורה סז אות ח - בעניינין כבוד לזקן ששכח תלמודו, והשכחה הוא בחינת עננין דמכסיין על עינין,

²⁹ ע"ש בסוף דף רנא. וע"ש גם בזוהר עצמו שאחרי הרע"ב מסוף דף רנא:

לה **רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת פנחס דף רנא** - רבי שמעון פתח ואמר גער חית קנה עדת אבריים בעגלי עמים גער חית קנה הוא הס"מ וחית הוא נוקבא לילה דא קנה דאתאחד ביה עשו והיינו קינא דמסאבותא שהם הס"מ ולילית שבהם תלוי עשו וכל אומות דאיהי קרתא דרומי רבתא שכנגד הלילית בעוה"ז שהיא שולטת סס והיא עיני בירמיה וממשלתו של עשו דנעץ גבריא קנה בימא רבא היינו המלכות ובנו עליה כרך גדול דרומי קנה דחמץ היינו הס"מ וכד ייתי פורקנא לישראל יתבר ליה.

זוהר רע"מ פנחס רנב. - וה"ד גער חית קנה עדת. ומתעבד מיד חמץ מעלמא. מחמצת דלילה רומי. ויתגלא מצה בעלמא דאיהי בי מקדשא דהיינו האמת המלכות והבינה שהם כנגד דבית ראשון ובית שני.

אמר רעיא מהימנא, דאינין כי בית הראשון ובית השני, לקבל הם כנגד פת עין ימין ובת עין שמאל שהם כנגד ב' ההי"ן דהוי"ה, ואינין לקבל רומי רבתי רומי זעירא וז"ל דקליפה הם כנגד רומי הגדולה שנבנתה בזמן בית ראשון, ורומי הקטנה שנבנתה בזמן בית שני. לקבל תרין עננין דמכסיין על פת עינא ימיןא ושמאלא והם כנגד הב' עננים המכסים על בת עין ימין ובת עין שמאל, ואינין לקבל שאור חמץ והם כנגד שאור וחמץ, ו"ל חמץ הוא הס"מ המעלים את אור העליון דה' עלאה דבת עין ימין, ושארור הוא הנוקבא המעלמת את האור דה' תתאה דבת עין שמאל, ועד שיגיע הזמן דאלין יתבערין מעלמא שאלו הקליפות יתבערו ויתבטלו מן העולם, שמצוים אנו (ה"ג הימ"ק) קבל דקאה ובל ימצא חד מנייהו שלא יראה ולא ימצא אפילו אחד מהם, עד אז פת ראשון ושני לא יתגליין בעלמא בית ראשון ושני שהם הארות הבינה ומלכות לא יתגלו בעולם. (ימ"ק ומפ"ס)

ואסוותא דענני עיני' דאחשיך לבת עינא ימין ושמאל. מה היא אסוותא דלהון מרה דעגלא והיינו שם ירעה עגל ושם ירביץ. שם ירעה עגל דא משיח בן יוסף דאתמר ביה בכור שורו הדר לו. ושם ירביץ דא משיח בן דוד. חד אעבר רומי רבתי. וחד אעבר רומי זעירתא דמיכאל וגבריא"ל לקבלייהו אינון. ובגין דא ח' דאיהו חוטא זעירא תבר לה ויעיל ה' באתרהא דבקדמיתא קנה וסוף קמלו. קנה שלטנותא דרומי וסוף לכל מלכין. דעתיד קב"ה לתברא ליה. גער חית קנה גער חיה בישא ח' מן חמץ ואתבר רגליה מן מחמצת דאתמר בה רגליה ירדות מות ועוד גער חית קנה יתבר רגל קוף מן קנה וישתאר הנה מיד הנה יי' אלקים בחוק יבא ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן.

³⁰ ספר מבווא לחכמת הקבלה - ח"א שער ג' פ"ג - ואז בהעדר האור, לילה וחושך, ואז זמן שלטת הקליפות ח"ו והרגלים דרגא דעקב סוד עקבתא דמשיחא התגברות כחות הרע, סוד ב' קליפות ישמעאל ועשו, חמור ושור, רומי רבתי רומי זעירתא:

³¹ היא רומי שנבנתה בתחילת שקיעת הבית הראשון, כי דוד המלך תיקן את המלכות דקדושה בשלימות וכששלמה המלך נשא את בת פרעה התחילה המלכות קדושה להתמעט נמצא משנבנה הבית הראשון דהיינו המלכות דקדושה בתכלית השלימות מיד התחילה גם להתמעט כמו הלבנה במילואה (עיין סנהדרין כא): שראשיתה של רומי בקנה שתקע גבריא בים כשנשא שלמה את בת פרעה, ועלה עליו סרטון והלך וגדל וכשירבעם העמיד שני עגלים כבר נבנה עליו צריף והיא רומא שהחריבה את הבית השני.

³² רומי זעירתא היא קונסטנטינא שבתורקיה, כך שמעתי מהר"צ"ח. ואח"כ ראיתי שהיא נבנתה ע"י הקיסר קונסטנטיין אחרי שהתנצר והשליט את האפיפיור הנוצרי על רומי והלך מזרחה ובנה את קונסטנטינא וכנראה אח"כ כבשו הישמעאלים את תורקיה ושלט בה האיסלם.

עינין ספר מעייני הישועה מעינין ח' תמר ה' - העיר הגדולה רומי אחרי שנתישבה כמו שכבר הודעתי עד בא אליה ממשלת כומרי דת ישוע הנצרי היו בה ג' אופני הנהגות שהם הנהגת המלכים אשר היו בה ראשונה, והנהגת היועצים שבאו אחריהם שנית, והנהגת הקיסרים אשר באו אחריהם שלישית. והנה הקיסר ל"ט שנקרא שמו קונסטנטיין כמו שזכרתי בעצת הילנית המלכה אמו נתנצר ונטבל ולקח אמונת ישו הנוצרי, כי הקיסרים אשר קדמו לו לא היו כן, אבל בהיפך שהיו רודפים את הנוצרים והורגים את האפיפיורים וכל הנמשכים אחר דת ישו כמו שכתוב בספריהם, עד שבא זה קונסטנטיין ויקח את סילוויטרו האפיפיור שהיה נחבא במערה אחת והביאו לרומי ונתן כתר הקיסרות בידו ויאמר לו שהוא ותלמידי ישו והגמוניו והבאים אחריהם מרימי הדת ימשלו ברומי ובכל ארץ איטאליאה, ויצא הקיסר מרומי וילך לארץ המזרח ובנה את עיר קונסטנטינה שהיה קודם זה דבר מועט וקראה בשמו ועשה שם מושב הקיסרים והכריח כל מלכיות ממשלתו וכל ארץ הגנג וארץ מצרים וארץ ישראל ועד בכל כולה להתנצר ולהתחזק בדת ישו, ונשארה רומי בהחלט לכומרי דת ישו עד היום הזה.

וזה בחי' מה שדרשו חז"ל על הפסוק שאמר שלמה המלך בקהלת על ימי הזקנה [ל"ט/מ] ושבנו העבים אחר הגשם /^{מא} ודרשו בגמרא זה מאור עינים שהולך אחר הבכי' כשארז"ל (שבת קנא ע"ב) /^{מב} דהיינו שע"י רוב הבכי הולך ומסתלק מאור עינים פשט הגמרא שהזקן ע"י שבוכה הרבה על רוב צרותיו נחלשת ראייתו.

ורבנו מבאר וזה בחי' הטבע ששקיעת האור במערב, כי במזרח חמה זורחת ובמערב שוקעת, רוצה לומר טעם שהצד שאליו שוקעת החמה נקרא מערב, כי הוא לשון תערובת דהיינו ראייה לקוייה. **נמצא שמערב הוא שקיעת האור וחולשת הראות.**

וכל זה ע"י בחי' הבכי/מג כנ"ל שעל ידו מסתלק מאור העינים כנ"ל שזה בחי' שקיעת האור כנ"ל. הפשט מדובר על הסתלקות ראייה גשמית. ורומז להסתלקות ראייה רוחנית/מז' בעיני השכל. והטעם נ"ל כיון שהבכי נובע מהסתכלות על צד של איזה חסרון, זה חולשת הסתכלות בעיני השכל, שהן בחי' דעת שרואה את הצד הטוב בכל דבר, בבחי' כל דעביד רחמנא לטב עביד.

כי רוח מערב /מה שאלינו מסתלק האור בערב הוא ר"ת רחל מבכה על בניה [מ"ו/מז] (כמובא בכתבי הארי ז"ל מט' [נ"א]). והוא רמז כי שכינה במערב [נ"ב/נ"ג] בגמרא ב"ב כה. נחלקו אם שכינה

ל"ב * קהלת יב

^מ ספר קהלת פרק יב (א) וזכר את בוראיך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ: (ב) עד אשר לא תחשף השמש והארץ והירח והכוכבים ושבנו העבים אחר הגשם:

רש"י – ושבנו העבים אחר הגשם – תבוא כהיית המאור אחר דמעת הבכי מכמה צרות שעברו עליו:

תורה תמימה ביאר – ושבנו העבים וכו' – זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי – וסדר הזקנים לבכות יותר מדאי, כי מפני החלישות אי אפשר לו לעצור אותם וממשיל לעבים אחר הגשם, כי יען כי מרוב הבכי נעשו העינים עכורים כעין עבים שאחר הגשם:

^{מא} צ"ע הפסוק כביכול מדבר על מציאות שטבע העננים שחוזרים אחרי הגשם וצ"ע, לכאורה להפך הם באים לפני הגשם יותר. גם לשון שבים משמע שהלכו אחרי הגשם וחזרו, וגם זה לא טבע אלא יכול לקרות לפעמים.

^{מב} שבת קנא: – (קהלת יב-ב) עד אשר לא תחשך השמש והאור זו פדחת והחוטם והירח זו נשמה והכוכבים אלו הלסתות ושבנו העבים אחר הגשם זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי.

פרש"י – ושבנו העבים – שחכת עינים יבא ויכסה המאור אחר שירבה בבכיה בזקנותו מחמת תשות כח וצרות רבות עליו:

^{מג} בכי – עיין לק"ה שלוחין ג' טו (עפ"י תורה נא) להבין שורש ענין הבכי שבשורש הדברים נברא הבכי כשנברא הריחוק מאחד דהיינו כשחילק בין מים תחתונים לעליונים דהיינו את אחר הבריאה מקודם הבריאה שמאותו הרגע נברא שורש החסרון בעולם ואז בכו המים התחתונים בעינין למהוי קמיה מלכא ואח"כ עצם הריחוק מקודם הבריאה כבר גרם שכחה ועי"ז יש בכי גם על דברים אחרים דהיינו חסרון הבלי עוה"ז ועי"ז הוא בבחי' שקר שע"ז עכירות הדמים ואזי מותרי המרה שחורה שהיא העצבות ממנה יוצאות הדמעות דרך העינים ואזי נפגמת הראיה בגשמיות וברוחניות.

ועיין תורה רנ שהדמעות לוקחות עמהן את הראות והשגחה לאותו מקום שאותו הוא חסר, דהיינו שעליו הוא בוכה ועי"ש שעיקר הצער והבכי כיוון שלוקחים מהאדם את הדעת ועי"ש שע"י שבוכה על הצער לוקחות דמעות את כח הראות עמהם למקום שבוכה עליו ועי"ז גם כח הראות שלו ית' נמשך לשם דהיינו שע"י שבוכה על איזה דבר ממשיך לשם השגחת ש"י

ועיין שיחות הר"ן סימן פז מובא בסוף התורה שנער בוכה זה בחי' מיעוט השכל ואולי דייקא על בחי' נער בוכה מתקיים ותחמול עליו דהיינו שע"י הבכי מסתלק באמת האור והמוחין אבל מרויח בזה שמעורר בחי' ותחמול עליו וכנ"ל שגדלות מוחין לא מביא בכי, כי בכי הוא קטנות מוחין שמתכל על הצד החסרון שבדבר אלא שגורם עי"ז להעורר רחמי השי"ת ואולי אפשר להוסיף עפ"י לק"ה מילה ה יח שמרויח ע"י הבכי גם לשטוף עיניו מחיזו דהאי עלמא שגרמו לכל הצרה ואזי אע"פ שעצם הבכי הוא קטנות אבל מכין עצמו שיהיה לו כלים עינים מתוקנות כשיבוא הגדלות עי"ז דהיינו אחר שיחמול השי"ת.

ומבואר שם בשיחה פז הנ"ל שע"י הבכי והקטנות מוחין נשאר המוח בעצמות ואזי בת זוגו שנלקחה מהעצם המוחין האלה מאירין בפניה והיא יפה ואולי זה נעשה ע"י הבכי שלנו על החורבן שעצם הבכי הוא כמו ירידה ותרדמה ואזי נבנית המלכות שע"י פניה יפות ויכולה לבוא לפני ית' וירחם עליה ויחזיר לה את מאורי האור.

^{מד} עיין לק"ה תפילין הלכה ז' אות ג' – כי על ידי הדמעות נפגמין ח"ו פחינת המאורי אור, כמו שכתוב שם, שְׁזָהוּ בְּחִינַת רְחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, שְׁזָהוּ בְּחִינַת חֶרֶב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ועי"ש שמבאר טעם שאעפ"כ אנו בוכים על החרבן כדי להמתיק את המאורי אש בשרשן שבמאורי האור. והביאור נראה כי הדמעות אעפ"י שכשהן על החורבן הן מאורי אש, אבל שבוכה על הפירוד שנעשה בחורבן וכל רצונו הוא לחזור לחיבור שיהיה בבניין בזה ממשיך על עצמו קדושת ביהמ"ק בחי' פאר ונתהפך המאורי אש שמשם הדמעות וכו' למאורי אור בבחי' ראיתי את דמעותיך (ישעיהו לח שהקב"ה שלח לומר לחזקיהו המלך ששמע תפילתו שלא ימות)

דהיינו שבכל בכי יש בחי' חסרון האור דהיינו מאורי אש, כי אע"פ שסוף כוונתו היא להיות קמיה מלכא, אבל עצם ההסתכלות שיש בכל בכי היא על החסרון, ולא על הצד הטוב שבדבר זה בחי' מאורי אש, אלא שאעפ"כ יש בזה תיקון כמבואר כאן כי מעורר רחמים וקבלת התפילה וגם נכלל בקדושת הבית המקדש שהוא בעצמו בחי' מאורי אור.

^{מה} מערב בחי' רבל מבכה – עיין נחל נובע (לאנ"ש וינצנדלר) שאנ"ש הקשו הרי מערב נברא בבריאת העולם ואילו רחל מבכה רק בגלות. ותירץ כנגד ולעומת בחי' ראש בית שרמוז כבר בבראשית, דהיינו בבריאת העולם בחי' מקור האור, כן נברא לעומתו בחי' רוח מערב שהיא בחי' בכי על חסרון האור. ונ"ל שזה גם בחי' אחור וקדם צרתי.

ל"ב * ירמיה לא

במערב או בכל מקום. ורבנו נקט כמ"ד שהיא במערב. הגמרא שם מביאה ראייה מפסוקים. ונראה עוד כי השכינה ורוח מערב הם בחי' אחת, כי השכינה בחי' נוקבא בחי' אחר/י¹, וכן המערב נקרא עורף ואחור כמבואר שם בגמרא. **והשכינה בוכה ומיללת כביכול על ישראל בחי' הכתוב רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו כי עם ישראל/י² גלה מארצו ואיננו על מקומו {ירמיה לא}/י³ דהיינו שהיא בוכה על צרת ישראל המפוזרים בגוים ואינם על מקומם.**

¹ ירמיה פרק לא (יד) כה אמר יְהוָה קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנְהָה לְהַנְחֵם עַל בְּנֵיהָ פִי אֵינְנִי: (טו) כה אמר יְהוָה מִנְעֵי קוֹלָהּ מִבְּכִי וְעֵינֶיהָ מִדְּמָעָה פִי יֵשׁ שֹׁכֵר לִפְעֻלָּתָהּ נָאִם יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאַרְצָךְ אוֹיֵב:

מלבי"ם (יד) קול ברמה נשמע – היא עיר בארץ בנימין רחל מבכה על בניה – מצייר כי רחל אם הבנים צועקת בקול על שני בניה שגלו שהם בני יוסף ובני בנימין, והנה בני בנימין שגלו עם יהודה לבבל עתידים לחזור בימי כורש, והיא מבכה על בניה שהלכו בגלות עתה אבל בני יוסף שגלו לחלח וחבור, ואין עתידים לחזור, עליהם מאנה להנחם – שהגם שתקבל תנחומים על בני בנימין בשובם בבית שני, לא תנחם על בניה אשר איננו – שהוא על בני יוסף:

מלבי"ם <באור המלים> (יד) על בניה – כבר בארתי באילת השחר (כלל קל"ח) ששם הבא כפול מורה שהשם הנשנה אינו השם הראשון, ור"ל על בניה בני יוסף:

² נוסף בתקפא

³ בתורה האריז"ל, ומתורצו האריז"ל

⁴ שער הפסוקים ירמיהו לא, לקוטי תורה ירמיהו לא, שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ד'

נא שער הפסוקים – ספר ירמיה פרק לא – כה אמר ה' קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה: ר"ת רחל מבכה על בניה, הוא מערב, לרמוז, כי שכינה שהיא רחל, היא במערב, כמ"ש רז"ל: **א"ש**, נקראת מערב, ע"ש עירובין, שהיא מעורבת מכל האורות, ומכל הגוונים כלם. וגם כן, בעבור כי השמש זורח במזרח, ושוקע במערב, כי שם ביתה בסוד וילן שם כי בא השמש:

לקוטי תורה להאריז"ל – ספר ירמיה לא – כה אמר ה' קול ברמה נשמע הנה בחינת אלקים ואחוריים דאלקים עולה ר' והיא יוצאת באחורי ז"א שהוא שם מ"ה הרי רמ"ה וז"ס קול ברמה נשמע כי אז חזרה אב"א. רחל מבכה על בניה ר"ת מערב כי שכינה שהיא רחל היא במערב:

פרי עץ חיים – שער ר"ח פרק ג – ה' אחרונה (שבשם הויה) מערב, שהשכינה במערב, לכן ר"ת רחל מבכה על בניה, מערב. והנה השמש יוצא ממזרח, ששמה דכורא, והלבנה ממערב, והשמש אינה משנה הלוכה, אבל הלבנה משנה הלוכה שהיא מתחדשת, והיינו חדש. ובתחילה נראה במערב, ואח"כ מתקרבת למזרח מעט מעט, עד ט"ו יום. וע"ז נאמר, יש דרך ישר לפני איש, דהיינו השמש שהוא הזכר, שלעולם יוצא ממזרח, ולעולם הוא מאיר באופן א', אבל אחריתה שהיא הלבנה, הולכת לאחור, שהיא משנה הלוכה, והם דרכים לשון רבים, והם דרכי מות, שאחר כך נשאת בלא אור כלל, וזהו וילכו לאחור ולא לפנים, וזהו אחור וקדם צרתי

⁵ * בבא בתרא כה.

בבא בתרא כה. – ת"ש דתניא ר"ע אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערה דאינו עושה כל עיקר מפני שהיא תדירא. א"ל רבא לרב נחמן מאי תדירא? אילימא תדירא ברוחות, והא אמר רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ואילמלא בן נץ שמעמידה מחברת את העולם שנאמר (איוב לט-כו) המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן. אלא מאי תדירא תדירא בשכינה, **דאריב"ל** בואו ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעו מקום תפלה דכתיב (נחמיה ט-י) וצבא השמים לך משתחוים (הפסוק הזה אמרו אנשי כנסת הגדולה, וצבא השמים הם השמש והירח העומדים במזרח, לך משתחוים, לצד מערב. ומוכח מכאן ששכינה נמצאת בצד מערב). מתקף לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבד שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו ומשתחוה קשיא. **ורבי אושעיא** סבר שכינה בכל מקום דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב (נחמיה ט-י) אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו', שלוחך לא כשלוחי בשר ודם, שלוחי בשר ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים שליחותך, אבל שלוחך למקום שמשתלחין משם מחזירין שליחותך, שנאמר (איוב לח-לה) התשלח ברכים וילכו ויאמרו לך הננו, יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמרו, מלמד שהשכינה בכל מקום. ואף רבי ישמעאל סבר שכינה בכל מקום, דתנא דבי רבי ישמעאל מנין ששכינה בכל מקום, שנאמר (זכריה ב-ז) הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו, אחריו לא נאמר אלא לקראתו, מלמד ששכינה בכל מקום. ואף רב ששת סבר שכינה בכל מקום, דא"ל רב ששת לשמעיה, לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח, ולא משום דלית ביה שכינה, אלא משום דמורו בה מיני. **ורבי אבהו** אמר שכינה במערב, דא"ל רבי אבהו מאי אוריה, אוריה יח (בלשון פרסי קרוין למערב אוריה, וביאר רבי אבהו שהכונה "אוריה", היינו אור של השכינה שהיא שם במערב). אמר רב יהודה מאי דכתיב (דברים לב-ב) יערוף כמטר לקחי זו רוח מערבית שבאה מערפו של עולם (והיינו, שמשוה רבינו דימה את התורה לארבע רוחות העולם, לומר, כשם שאי אפשר בלא ארבעת הרוחות, כך אי אפשר לעולם בלא התורה. וכך אמר משה בשירת האזינו: יערוף כמטר לקחי זו רוח מערבית, משום שרוח מערבית נקראת בכל מקום "אחור", והערוף הוא באחוריו של אדם).

⁶ **כמבואר בתורה פב תנינא**, כי מצד מזהותה, היא דעת קלה ביחס לאיש, בחי' שפניה לא אל הקב"ה.

⁷ **המפרשים** פרשו על עשרת השבטים שלא חזרו. ורבנו נראה שמפרש על כלל ישראל שאינם על מקומם, ומהריצ"ח שמעתי פירוש דקאי הקב"ה שבגלות השגחתו עלינו נעלמת.

⁸ **ירמיה פרק לא** (יד) כה אמר יְהוָה קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנְהָה לְהַנְחֵם עַל בְּנֵיהָ פִי אֵינְנִי: (טו) כה אמר יְהוָה מִנְעֵי קוֹלָהּ מִבְּכִי וְעֵינֶיהָ מִדְּמָעָה פִי יֵשׁ שֹׁכֵר לִפְעֻלָּתָהּ נָאִם יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאַרְצָךְ אוֹיֵב: (טז) וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתָהּ נָאִם יְהוָה וְשָׁבוּ בְּנֵים לְגִבּוֹלָם:

רד"ק (יד) כה אמר ה' קול ברמה נשמע – אמר על דרך משל על עשרת השבטים שראשה אפרים וזכר האם לכלם והיא רחל כאילו בוכה על דרך משל על בניה: **כי איננו** – פי' העם וזכר אלו ואמר עליהם איננו לפי שלא שבו עוד משגלו כמו ששבו יהודה ובנימין מגלות ראשון מבל ועשרת השבטים לא שבו עוד ולא נודע מקומם איים לפיכך אמר כי איננו ופי' ברמה בגבעה רמה להשמיע הקול למרחוק ויש דרש למה רחל לפי שהלכו אבות ואמהות לפי א"ת הקב"ה על שהעמיד מנשה צלם בהיכל ולא נתפייס נכנסה רחל ואמר' לפני רבנו של עולם רחמי מי מרובין רחמיך או רחמי בשר ודם הוי אומר רחמיך מרובין והלא אני הכנסתי צרתי לביתי שכל העבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי וכשבאתי ליכנס לחופה הכניסו אחותי ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני אף אתה אם הכניסו

וע"כ שקיעת האור במערב, כי ע"י הבכיה מסתלק מאור עינים שזה בחי' שקיעת האור שנחלש עיני השכל והראייה הרוחנית **כנ"ל**. וזה לשון מערב לשון ערבוב, כי אז הראייה מעורבת. וכן דמעה¹² הוא לשון מדומע, דהיינו תערובת (של קודש וחול)¹³, והבכי לשון מבוכה. כי בערב נעשה חושך ואזי הראייה הגשמית מטעה, וזה משל לכל בכי שאפילו ביום מסלק את הראייה האמיתית בעיני השכל, כי בכי הוא הפך הדעת שיודע שהכל לטובה, כמבואר בתורה ד' שדעת הוא שיודע שכל מאורעותיו לטובתו, בחי' בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר.

וזה בחי' כותל המערבי של חומת הר הבית¹⁴, שלא חרב בחרבן הבית, ולעולם לא יחרב, ששם השכינה [ס] **בוכה ומיללת על חורבן ביהמ"ק** כמבואר במדרש לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי.

כי במערב שם רחל מבכה על בניה כנ"ל.

ויש מאורי אור ומאורי אש (ס"א/ס"ב) מאורי אור¹⁵ הוא יסוד האש של מעלה בעולם האצילות (לשון אצלו ית'), כולו אור רוחני, ובעוה"ז הוא הארת הדעת. ומאורי אש הם יסוד האש בהשתלשלותו למטה לעולם הזה המעורב טוב ורע. **והם זה לעומת זה, שכשיש כח למאורי אור אזי נכנעין מאורי אש כי** בשרשו הוא אותו אור כנ"ל ורק בירידתו לעוה"ז מתגשם ומתערב בו רע שבאש הגשמית, וכשמתגברת ההסתרה ונופלת מלכות דקדושה, מתגבר הרע שבד' יסודות, עד שיכול להפך לאש, שמארבע אבות נזיקין. אבל בתיקון המלכות דקדושה אזי מאירים בנו מאורי האור והדעת ונכנע האב נזק של אש, ונמנע כל מיני היזק של אש כגון שריפות. **וכן להיפך ח"ו שכשנכנעין ונסתלקין מאורי אור ח"ו, אזי מתגברין מאור אש** ע"י שיונקים ממאורי האור¹⁶.

וזה בחי' חורבן ביהמ"ק בחי' (איכה א/ס"ה) ממרום שלח אש בעצמותי. כי נתגברו מאורי אש ע"י שנסתלקו מאורי אור בבחי' רחל מבכה על בניה כי הבכיה הוא בחי' הסתלקות

בני צרתך לביתך שתוק להם אמר לה יפה למדת סניגוריא על בני יש שבר לפעלתך לצדקתך שמסרת סימניך לאחותך ועוד יש דרש כי דרך קבר רחל הולכים בגולה על כן אמר רחל מבכה על בניה ודרשו זה על פסוק ותקבר בדרך אפרת ואמרו מה ראה יעקב אבינו לקבור את רחל בדרך אפרת אלא שצפה יעקב אבינו ברוח הקדש שהגליות עתידות לעבור דרך שם לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים הדא הוא דכתיב קול ברמה נשמע וגומר וי"ת הפסוק כן כדנן אמר ה' קלא ברום עלמא וגו' כבעמוד:

בכי תמרורים – שובכה במרירות לב על דרך אמרר בבכי ובכה אליך במר נפש:

רחל מבכה – יבא הפעל מפעל הדגוש לרוב הבכי:

¹² **דמעה** לשון דמוע וערבוב וכן ערב ומערב לשון ערבוב ובכי לשון מבוכה לעומת בוקר לשון בקורת הריצ"ח לג' וביאר כאן את התורה באריכות. עוד דמעה לשון דמוע דהיינו ערבוב (הריצ"ח נא 2 בסוף השיעור האריך בזה)

¹³ **כמבואר במשניות** תרומות ועיין רע"ב על מסכת דמאי פרק א משנה ג – והמדומע – עם הארץ שנפלה לו סאה של תרומה לפחות ממאה סאין של חולין שנעשה הכל מדומע, כלומר, עירוב תרומה ונותן הכל לכהן פטור מלעשר דמאי:

¹⁴ **וכל אורך הגלות** ישראל עומדים סמוך לכותל מערבי מבחוץ ומתפללים על בניין הבית, פניהם לכותל מערבי דהיינו למזרח בחי' קדם. דהיינו שאנו במערב ופנינו למזרח, בחי' האבל שהוא על החיסרון בגעגועים אל הבניין.

¹⁵ זוהר ח"ב דף קטו. שכינתא תתאה כותל מערבי דירא דיליה. ובזוהר ויקרא ה' ושמות רבה ב' ב' ומדרש תהלים סומור יא – לעולם אין השכינה זזה מכותל המערבי. ובמדבר רבה יא ב' ופסיקתא רבתי פרשה טו – הגנה זה עומד אחר כותלנו זה כותל מערבי של ביהמ"ק שאינו חרב לעולם למה שהשכינה במערב. ובשה"ש ב כו נשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם. ועוד

¹⁶ **עיין זוהר בראשית דף כ:**

¹⁷ **זוהר בראשית דף כ סוף ע"ב – ויעש אלהים את שני המאורות ומפלט דא** ה"ל נקרא מאור, ודא נקרא נקראת מאור כי בתחלה קבלה הנקבא אורותיה מאימא עלמה כמו ז"ל ואז היו שניים שוים, בגין כך אגון נהורין דסלקי לעילא לכו ז"ן שעולים ונמלאים בחילוק, אקרין מאורי אור כסוד מלוכות מלא, ולמה לומר לפי ז"ל בנינו מהחסדים, וגם נוקבין התכונות על ידי החסד כסוד והוכן כחסד כסא, לכן נקראים מאורי אור כי אור הוא סוד החסד, ואגון נהורין דנחתין לתתא וחילי המלכות שם מלאכי ארנמין שיוקדים ונמלאים למטה ככריאה, אקרין מאורי אש לפי שמשא המלכות ילאו, דאגון דרין לתתא ושלטי כל יומי חול והם מלכות התחנות וסולטים כל ימות החול, ועל דא פד נפיק שבתא מברכין על שרגא דהא אתיהיב לון רשו לשלטאה למה לומר אלו מלאכי ארנמין הם כחות המלכות שכלי ענת נכלעים ונכללים בחוכה, ובמלאכי ענת מהלשחם ומוליאחם ככריאה חדשה וניתן להם כח ורשות לשלוט, ולכן מברכים בורא מאורי אש, שנחש כאלו עקשו נבראו ומקבלים הארה מנר ההדלה ואש המלכות, וכפי שם מאורים ממנה ככה יש להם כח לפעול למטה.

¹⁸ **מאור** הוא העילה והאור היוצא ממנו הוא העלול. ובצד הקדושה אזי מאיר האור כמו שהוא סמוך לעילה אבל בנפילת המלכות דקדושה אזי מאיר בה האור כמו שהוא למטה בעולם העשיה שרובו רע בצד הרע שלו שהוא אש שבד' אבות נזיקין.

¹⁹ **לק"ה תפילין ז' סוף אות ד' – פי עקר התגברות הרע שבמאורי אש שהם עקר החשף הוא על ידי תערובות פשוטות ח"ו, יותר מדאי מהמאורי אור וכו' פידוע, אבל על ידי רוח אלקים הנ"ל, שעל ידי זה התגברו מאורי אור בחינת יהי אור וכו', על ידי זה ויבדל/ שהבדיל בין האור ובין החשף, בין מאורי אור ובין הרע שבמאורי אש. שהוה בחינת הבדלה במוצאי שבת שאז מברכין על האש להבדיל ולהפריש הרע שבמאורי אש עד שיכללו המאורי אש במאורי אור על ידי הברכה בורא מאורי אש. וזהו, ויקרא אלקים לאור יום וכו', ויהי ערב ויהי בקר יום אחד". פי על ידי ההבדלה שהבדיל החשף מן האור. הרע שבמאורי אש מן הטוב, על ידי זה נכלל מדת לילה במדת יום. וליילה פיוס יאיר.**

²⁰ **איכה פרק א (יג) ממרום שלח אש בעצמתי ויירדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחור נתנני שממה כל היום דנה:**

מאורי אור כנ"ל כי מאורי האור הם הסתכלות בעיני השכל, בחי' דעת, שידוע שכל מאורעותיו לטובתו, ובהסתלקותם, בא הבכי, שהוא ההתפעלות מהסתכלות על חסרון, בעינים גשמיות **ואזי מתגברין ח"ו מאורי אש בחי' ממרום שלח אש וכו'** היינו שריפת וחורבן בית המקדש **כנ"ל** וקשה א"כ מדוע רחל מבכה ומדוע אנו משתתפים עימה בבכי הוזה הרי זה בעצמו החורבן, ועיין לק"ה תפלין ז' ג' שכשבוכה ומצטער על חסרון הדעת והבית המקדש ומתגעגע שיבנה, זה התיקון בשרש הדבר שגורם שיחזור ויבנה הבית והדעת :

עתה יבאר את גודל ההפסד שנעשה ע"י שהצדיק האמיתי שבדור נסתר, שגנוזה מעלתו, שזה גורם לחורבן בית הדעת ולעננין על העינים והעלמת האמת, שלא יודעים כיצד נראה צדיק אמיתי, וממילא גם לא רואים חסרון עצמם. ולא גדולת הקב"ה.

ועיין תורה פח וקיד ורח ועוד, איזה תועלת עצומה היא לצדיק כשהוא גנוו דייקא. והיא תימה גדולה, הרי עיקר מה שהצדיק ירד לעוה"ז לא לצורך עצמו, אלא כדי לקרב את ישראל להקב"ה, כיצד יתכן שאעפ"כ טוב לו להיות גנוו. עד כדי כך שהמגיד ממעזריטש אמר/ס"ו על עצמו שבגלל איזה חטא שנכשל בו נענש להיות אדמו"ר, אע"פ שע"י שנעשה אדמו"ר עשה תלמידים הרבה, שהיו צדיקים עצומים. ואולי אפ"ל שעל כן בכל דור יש צדיק גנוו ויש צדיק בגלוי, ודייקא הגנוו יותר מהגלוי, ואולי זה בחי' מה שקרא ה' בשם בצלאל, ואילו משה רבנו היה עליו העלמה גדולה. ואולי בזה יתבאר לקמן מדוע רבנו אומר שרבי לוי יצחק מבערדיטשוב הוא פאר הדור, כי היה בגלוי, ואילו על רבנו היה הסתרה גדולה/ס"ו. ובאמת גם הצדיק הגדול יותר שעליו עיקר ההעלמה מגלה עצמו קצת כדי ללמד דעת בעולם אבל בהעלמה ובגילוי, והיא חכמה גדולה לגלות ולא לגלות את עצמו. לכוון כראוי את מדת הכח המושך והכח הדוחה (עיין תורה ע' וח"מ תב). ומגלה עצמו רק לראויים לזה שנבחנו בהרבה ניסיונות של אמונה וסילוק השכל (תורה קכג). ע"י שבחיצוניות הצדיק האמת נדמה לאדם פשוט (תורה רמג) ועוד לפעמים גם לעבריין ממש (תורה קמ). וכשמגלה איזה טפח אזי מיד מסתיר טפחיים (תורה סג).

אבל לזכות להיות מהמעטים/ס"ו שזוכים שיתגלה להם הצדיק האמת והדעת האמת, בחי' בית המקדש, צריך לבכות ולכסוף ולסבול בזיונות/ס"ו הרבה לזכות לזה. והמבקש באמת שולחים לו מלאך של אמת (לק"ה מנחה ו' ד').

במדרש איכה רבה – ממרום שלח אש. בשעה שנכנסו שונאים לביהמ"ק קפצה קטגוריא לפני הקב"ה ואמרה לפניו, רבש"ע, כך יהא רשע זה מתגאה ואומר אני החרבתי את ביתו של אלהים ושרפתי מקדשו, אם כן הוא תרד אש מלמעלה ותשרף, מיד – ממרום שלח אש <קלז-מ"ר>: **תורה תמימה** קלז- מבואר שאפילו שאפילו הקטגור לא יכול היה לסבול שהרשע הוזה יתגאה שהחריב את הבית.

עוד במדרש שם – ממרום שלח אש. א"ר יהושע, הוא שהנביא מקנתרה לבבל (ישעיה מ"ז) קחי רחיים וטחני קמח, כל העולם טוחנין חטין וכאן הוא אומר וטחני קמח, אלא אמרה ירושלים לבת בבל, אלו ממרום לא עשו בי מלחמה לא היית את יכולה להלחם בי, אלא מכיון שממרום שלח אש את אירא קטילא קטלה, קריה שרופה שרפת, קמחא טחניא טחנת <קלח> ושב: תורה תמימה קלח – בסנהדרין צו: מבאר שמאמר זה נאמר לנבזראדן בעת שכבש את ירושלים והיתה דעתו זחוחה עליו.

^ס ראה מכתבי רבי שמואל הורוביץ מכתב ט'.

^ס **וכן בזמן מרדכי הצדיק** היה זרובבל כמבואר בתורה ח' ועל מרדכי כתיב במגילה רצוי לרוב אחיו ולא לכולם. וצ"ע שהיה אז עזרא הסופר הוא הנביא מלאכי ולא נזכר כלל בצרת המן ונס פורים. אע"פ שהיה גדול מכולם ואולי כי עליו היתה העלמה גדולה מכולם.

עיין סנהדרין בא: ראוי היה עזרא הסופר שתינתן תורה על ידו לישראל אלמלי קודמו משה. ועיין קהלת רבה א ח' אלו היה אהרן קיים היה עזרא גדול ממנו בשעת: ועיין פרש"י שמות ו' כו שמושה ואהרן שקולים היו. ועיין אוצר המדרשים מעשה דניאל עמ' 97 – ויעבור עזרא בכל הערים ויקרא קומו ולכו אל ההיכל למען נשוב נבנהו שנית אבל לא הלכו בני ישראל בחשבם כי שקר דובר עזרא ויבקשו להמיתו וידוע הדבר לעזרא ויתפלל אל ה' וישמע אליו ה' ויסתירהו. או אולי כיון שהחזיק טובה לעצמו ודיבר בגנות ראשונים כמבואר בסנהדרין צג וצ"ע.

^ס **כידוע שבכלל** ובפרט, את האמת יודעים רק מעטים, ומהם רק מעטים את האמת לאמיתה וכו'. כנראה בחוש שישאל מעטים מכלל האומות, ומישראל מעט קרובים לצדיק האמת. וזה לכל הדעות, שהרי כל כת טוענת שרק היא זכתה והאחרים בחושך. ומי שלא טוען כך הרי שאינו מחפש כלל את הצדיק האמת שבדור, א"כ הוא בוודאי בחושך, כי בודאי יש צדיק אמת, העולה על כולם בלימוד הדעת לישראל. (בלי להיכנס אם הוא חי או שנסתלק) עכ"פ מי שבקלות מצא את הצדיק אמת צריך יותר לחשוש שהוא טועה.

עיין לק"ה ברכת הריח ד' אות לג שכל הצדיקים הגדולים שעסקו בקרוב רחוקים בדורם חלקו עליהם ורק כשנסתלקו חזרו להאמין בהם וחלקו על הצדיק שקם תחתיהם.

ועיין ליקו"ה – שבת ה', ט' – יג' – ...ולפעמים כשרואה והס"מ שאי אפשר לו להפוך האמת לגמרי להעמיד רשע גמור לעשות אותו ראש ומפורסם. כי בודאי לא יטעו בו בני ישראל הכשרים על כן הוא משתדל בתחבולותיו להתלבש עצמו באיזה כשר או צדיק שאינו גמור ונותן בלבו שיחלוק על זה הצדיק הנ"ל, שהוא הראש בית האמת. והבעל דבר מגדיל שמו של זה החולק והמתנגד על הראש בית האמת הוא מגדיל שמו מאד ומפרסם אותו מאד. כי עמלק מרוצה שכל העולם יתקרבו לאלו הראשים, אף על פי שהם צדיקים קצת כדי להרחיקם מהצדיק הגדול הראש בית האמת. כי כל תחבולותיו לרחק ישראל מהצדיק הראש בית האמת הנ"ל שכל תיקון נפשות ישראל וכל העולמות על ידיו כנ"ל.

^ס **עיין ליקו"ה** שלווחין ה' לו – רק אם יפקיר כבודו באמת ולא יחוס על כבודו בשביל האמת, אז יזכה לידע האמת!

ועיין קיצור לק"מ תנינא ח' אות ו' – ואל תדמה בנפשך שנגמל יכול אתה לזכות לזה להתקרב למנהיג אמת. כי באמת צריך לחפש ולבקש מאד אחריו. ולבקש מאד מהשם יתברך שיזכה למצא מנהיג אמת שיזכה לאמונה שלמה על ידו, כי יש מנהיגים של שקר. וכשמתקרבים אליהם אז אדרבא באים לאמונות פזיביות. על פן צריכין לחפש מאד אחר מנהיג אמת כנ"ל.

עכ"פ כאן בתורה זו, עיקר העצה היא האבל הבכי והדמעה, דייקא מתוכם לבקש את בית הדעת והבר דעת הראש בית.

וזה בחי' ההעלמה [ע"/עא], **שנתעלם היופי והפאר של כל העולם**, העולם לשון העלם וחושך, הוא הטבע המעלים את האמת, ואת התגלות אלוקות שהיא היופי והפאר. **כי יש צדיק** הממליך אותו ית' בשלימות והולך בדרכיו ודומה לו/עב בשלימות עד שנעשה מרכבה למדת הקב"ה בעוה"ז **שהוא היופי והפאר והחן של כל העולם כולו** פאר נראה שרומז לגוונין חסד וגבורה שצדיק שיכול להכניס באנשיו דעת (כמבואר בתורה ד') שאין חילוק בין חסד וגבורה כמ"ש בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר כי יודע שכל מאורעותיו לטובתו, הוא נקרא פאר הדור, וכן נראה שרומז לתורה א' שהוא צדיק שהכניע את יצרו בכח התורה עד שזכה לחכמה תאיר פניו, חכמה שמאירה בתיקון המלכות שלו ואזי הוא נושא חן. **בבחי' מה שכתבה התורה על יוסף הצדיק (בראשית לט)** [ע"/עג] **ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה** [ע"/עז] יוסף הצדיק ששמר הברית, והשריש זאת לדורות לכל עם ישראל לשמור והברית והקשר עם הקב"ה תמיד, וזה עיקר היופי תואר ומראה, שאין הכוונה ליופי גשמי שהוא שקר החן והבל היופי, אלא ליופי ומראה רוחני, התגלות אלוקות, שעל ידי שלימות תיקון המדות ושמירת הברית (חיד"א) וכמבואר בתורה א' שיוסף זכה לחן, **בחי' מה שנאמר על בית המקדש יפה נוף משוש כל הארץ (תהלים מח)** [ע"/עח] (ע"/עז) כי בית המקדש הוא צוואר

⁷ ועיין שיש"ק ח"ב תרטו. (ועיין תורה רס ועיין תורה על והורה פה וטורה קוד שיש לדיקוס שלימים דייקא להפטרם ויש נגזים ויש מעלה בזה וזה ועיין עש"פ רלו קולא ה' בשם כללאל קושיא הרמ"ק על הזכר ממוע לין היה לפטרם אה כללאל והי היה יכול לעשות כל מעשיו בלי פטרם ולעומת זה משה רבינו שהיה הפאר והחן והיופי השלם בלחם בדורו כמה שהיוס הוא מפורסם בחייו היה עליו העלמה עמומה שכל דורו חסד אורו בעבודתו שאפילו חזק פשוט מזה כהם כמובא במדבר רכה יח"ו ובתנחומא קרה פ"י עה"פ ויקנאו למשה במחנה ההיילים קו ומאחיס רחסי סנדלרות לערפו לקח לחתו עליו ומגמלים וכמה וכמה פעמים חזר שחקרו עליו והפילו הארון ומינס לחיו לא עמו על מעלתו בלחם)

^{עא} **שיש"ק ח"ב** - פעם בשלמד מזהרין"ת את תורה סז חלק ב', המדברת מגדלת הצדיק שהוא החן והיופי של כל העולם ומבחינת העלמה שיש על הצדיק הזה וכו' עיין שם, אמר מזהרין"ת בהתעוררותו ושברון לב, העלמה! העלמה! והו העלמה! והו העלמה! נוראה! השם יתברך הוא חיות של כל העולמות והוא כל-כפ נעלם! וכן הצדיק הוא הפאר של כל העולם, הוא החן של כל העולם, הוא היופי של כל העולם, ואם החן הזה היה מתגלה היה החן דקדשה על כל העולם, והיה מתבטל כל החן של שקר והבל היופי - והוא נעלם!!! "העלמה, העלמה, העלמה, דאס איז א גיוואלדיגער העלמה, השם יתברך איז דער חיות פון אלע וועלטן און ער איז נעלם! דער צדיק איז דער פאר פון די גאנצע וועלט, ער איז דער חן פון די גאנצע וועלט, ער איז די שיינקייט פון די גאנצע וועלט, אז דער חן זאל נתגלה ווערן וואלט גיווען דער חן דקדשה אויף די גאנצע וועלט, ס'וואלט בטל גיווארן אלע חן של שקר און הבל היופי - און ער איז נעלם!!! ורפי נחמן טולטשינער היה חוזר תמיד בלשון ששמעה ממוהרין"ת, וכן ראב"ן ששמעה מאביו.

^{עב} **שבת דף קלג:** אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום. פרש"י - הוי דומה לו - ולשון אנוהו אני והוא, אעשה עצמי כמותו לדבק בדרכיו:

^{עג} **בראשית פרק לט** (ב) ויהי ידוד את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו המצרי:.... (ו) ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה:

רבי יוסף בכור שור - ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה - מאחר שנעשה גדול הבית שכח צערו ובית מגוריו ושב תוארו ומראהו: **החיד"א** - **חומת אנך** - הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. זה סייע להניח כל אשר לו בידו כי צרכי היפה הם יותר קרובים להיות מצליח עליהם כאלו הוא כנף מניף גם כי הוא אות על יופי המדות כי העין והפנים הם כראי מוצק לדבר הפנימי. הלחם אשר הוא אוכל זו תורה חדשה שהיה עוסק בה ובוזה היה יפה מראה ע"ד אורייתא חרתא שמעית. הרב הגדול מהר"ר וידאל הצרפתי ז"ל בפ"י כ"י. ואינו סותר מ"ש רז"ל דצריך חכמה בכלי שאינו יפה דלענין לימוד דוקא אתמר ואם יזכה בתורה ודאי יזכה ליופי המדות. אבל בעלמא היפה מורה על שלימות המדות. ולדעת הרב דפירש הלחם אשר הוא אוכל על יוסף שעוסק בתורה א"ש דקאמר ויהי יוסף יפה תואר וכו' והיינו רבותא שפיר וגמיר:

^{עד} תואר ומראה עיין אור החיים בראשית כט יז

^{עה} **תהילים פרק מח** (ב) גדול ידוד ומקהל מאד בעיר אלהינו הר קדשו: (ג) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב: **רד"ק** (ג) יפה נוף. הר ציון הוא יפה המחוז, כלומר, אין בכל המחוז כמוהו, והוא משוש כל הארץ, כמו שכתוב, הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי משוש לכל הארץ (איכה ב, טו). ונוף, פירושו מחוז, וכן (יהושע יז, יא), שלשת הנפת, שלושת המחוזות. ואדוני אבי ז"ל פירש, נוף חלק משבעת חלקי העולם, כי ידוע הוא כי הישוב נחלק לשבעה חלקים, והוא שאמרו שבע ארצות. והחלקים האלה נקראו בלשון הקודש, נפות, ובלשון ערבית, איקלימים. ואמר כי כל אדם שיצא מנוף אחד לנוף אחר יחלה בהשתנות האויר, ואויר ארץ ישראל כל שכן אויר ירושלים היה יפה נוף והיה משוש כל הארץ, כי אפילו היו באים שם חולים היו מתרפאים, כי אוירה ממוזג וטוב, וכן נאמר עליה (ישעיה לג, כד), ובל יאמר שכן חליתי, כלומר, השוכן בירושלים לא יאמר חליתי. הר ציון ירכתי צפון, כי ציון היא בצפון ירושלים, וכן אמר עליו (שם יד, יג), ואשב בהר מועד בירכתי צפון, וממעל לכוכבי אל שזכר (שם) הוא משל על ישראל. קרית מלך רב, מלך גדול, כמו (אסתר א, ח), על כל רב ביתו, והוא דוד, כמו שאמר (ישעיה כט, א), קרית חנה דוד. או אמר מלך רב על המלך המשיח. ובדרש (שו"ט מח), יפה נוף, שהכל מייפין לה שלא היתה כמותה אעפ"י שצור אמרה אני כלילת יופי, וכן הוא אומר (יחזקאל כז, ג), צור את אמרת אני כלילת יופי, את אמרת לעצמך אבל אחרים לא אמרו לך. זהו משל הדיוט, לא כמה דאמרה אמך אלא כמה דאמרין מגוריא. אבל בציון אינו אומר כן, אלא הכל אומרים, הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי (איכה ב, טו), ולא עוד אלא משוש לכל הארץ (שם), ובמה היתה משמחת כל הארץ? היה אדם עובר עליה עבירה היה דואג בלבו ולבו שח, זהו שאמר שלמה ע"ה (משלי יב, כה), דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה, היה הולך לירושלים ומקריב קרבן ומתכפר לו ולבו שמח עליו ויוצא משם שמח שנמחל לו, לכך הוא משוש כל הארץ. תדע לך שכן הוא, שנאמר הר ציון ירכתי צפון, ונאמר (שמות מ, כב), ירך המשכן צפונה:

^{עז} **עיין זוהר ויגש דף רה:** ועי"ש שם מממה את יוסף הלוי לביהמ"ק ועיין תנחומא ויגש פ"י כל מה שאיעה ליוסף איכע לליון

העולם המחבר שמים וארץ, ובו מתגלה האלוקות בעולם הזה, והוא בחי' הצדיק האמת, בחי' יוסף שמגלה את הקב"ה בעולם תמיד, כי זה הצדיק האמיתי שהוא בחי' יוסף הוא ההידור והיופי של כל העולם [ע"ן] כי יופי אמיתי הוא התגלות חיצונית של תיקון המדות הפנימי, דהיינו ההתגברות על היצה"ר, והצדיק הזוכה לזה הוא עיקר היופי של העולם שבחיצוניות שלו מאד מעלים את האלוקות ושלמות המדות,

שהרי בטבע כל דאלים גבר, והצדיק שמתגבר ומתעלה על הטבע מגלה את היופי הפנימי הנעלם בעולם. וזה שאמר לעיל שהענין המכסין על עינין זה בחי' ההעלמה שיש על הצדיק, הפאר והיופי של העולם, והדוגמא לזה הוא יוסף הצדיק שהיה הפאר והיופי של העולם ואעפ"כ אחיו שהיו צדיקים גדולים מאד, נעלם מהם הפאר והיופי שלו עד שדנו אותו למיתה, ואפילו כשתגלה להם כמלך במצרים, לא הבינו שהוא הפאר של העולם, ולא עשו תשובה על שדנו אותו למיתה, אלא רק על שלא נהגו בו במדת הרחמים כראוי.

וכשזה היופי והפאר נתגלה בעולם, דהיינו כשזה הצדיק שהוא היופי של כל העולם נתפרסם ונתגדל בעולם, אזי נפתחין העינים של העולם, למי שזוכה להעביר את הענין המכסין עיניו, וגם מתקרב אליו ונכלל בו. שכל מי שנכלל בזה החן האמת של זה הצדיק שהוא החן והיופי של העולם דהיינו שמתקרב אליו ונכלל בו נפתחין עיניו ויכול לראות, והעיקר להסתכל על עצמו וכמבואר לעיל (בסי' ס"ז) [ע"ן] שע"י שמתקרב לצדיק אמיתי שהוא בחי' צדיק יסוד עולם^{פג} בחי' יסוד הפשוט פירוש שכל כך זכה לשלימות תיקון המדות, דהיינו להפריש הרע שבד' יסודות מהן, ונכלל באחדות הפשוטה של הלשם שמים שבהן^{פד}, ובאחדות הפשוט של הקב"ה, נעשה אחיזתו בבחי' יסוד הפשוט שממנו נמשכין כל הד' יסודות, בבחי' הכתוב (בראשית ב')^{פה} ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים. וכן אמרו בזוהר

ע"ז זוהר ויגש דף ר"ו: – רבי אבא פתח ואמר לפקש מש"כ יפה גוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב ואמל האי קרא רזא דמהימנותא איהו פסוק זה רומז על סוד האמונה היינו סוד הספירות, כי מש"כ יפה גוף, דא איהו יוסף הצדיק הוא רומז על הסוד חז"ל שבו מושקט יוסף הלוי, דכתיב ביה ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה וכאן כתוב יפה גוף הכי גרסה אזה שהוא יוסף והיינו הסוד, משוש כל הארץ ומפניו איהו חדרו וחדו לעילא ותתא יסוד הוא גורם שמהם ויחוד למעלה צ"ל, וגם יוסף למטה הוא המשכיל לכל עם הארץ, הר ציון ירפתי צפון מה שכתוב ביוסף הר ציון בגין דבחולקיה קאים משכנא דשילה לפי שנתלכו של יוסף עמד משכן שילה ששרפה בו השנים, הר ציון, דא ירושלים וזוהר הוא כמו בית המקדש שנישקט, ר"ל כי ירושלים נקראת הר ציון על שם בית המקדש שנתכסה, כמו כן חלקו של יוסף שבו נבנה משכן שילה נקרא הר ציון.

^{פז} ואעפ"כ הוא נעלם כיוסף שהוא הונומא הטובה ביותר להעלמה על הצדיק

^{עט} עיין תורה טו תנינא – ...וזה שאמרנו הבעלי מוסר, שפושבאים לצדיק ורואים אותו, בבחינת (ישעיה' ל): "והיו עיניך ראות את מוריקי", ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק, שיתפלל בעצמו על כל המדות, איך הוא אוהב בהם על ידי ראיית פני הצדיק. כי כל המדות נמשכין מהארבעה יסודות הנ"ל, כמובא (ב). ועל כן כשרואה את הצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט, שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, ראוי לו שיתפלל וירגיש על ידי זה איך הוא אוהב בכל המדות, שבאין מן הארבעה יסודות, שנמשכין מהצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט כנ"ל: וזהו והיו עיניך ראות את מוריקי ראשי תבות: אש רוח מים עפר, שהם הארבעה יסודות, שנמשכין מהצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט כנ"ל: ועל כן כשרואין את הצדיק, שזה בחינת: והיו עיניך ראות את מוריקי, על ידי זה רואין בעצמו איך הוא אוהב בכל המדות, שבאין מהארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר, שנמשכין מהצדיק כנ"ל:

^פ גם בדפוס - אמת, ונתורו - אמיתי

^{פב} * משלי י'

^{פב} משלי פרק י (כה) בעבור סופה ואין רשע יצדיק יסוד עולם:

מלבי"ם (כה) כעבור סופה ואין רשע – הרשע אין לו שורש חזק במציאות רק קיום מקרי, כדבר הבלתי נשרש בחזק אשר בעבור סופה וסערה ישארו הרוח כן בעוד שהשנים כסדרן יתקיים כפי הטבע, אבל בעת המהומה תשארו סופה ותשערהו ממקומו, אבל צדיק יסוד עולם – שהוא י"ל קיום בהמציאות מצד שלמות נפשי ומצד השגחת ה', ובעת סופה לא לבד שלא ינידוהו הרוח ומקרי הזמן, כי הוא כיוסוד מוסד לא לבד לעצמו רק לעולם הכללי, כמו שהיה בנח, וכמ"ש בבר' (פ' נח) כעבור סופה זה דור המבול וצדיק יסוד עולם זה נח, וכן נדרש שם מ"ש לקמן (י"ב ז', ו"ד א'):

^{פג} זוהר חלק א דף רנ"ג: – השמטות – סימן ח – ספר הבהיר – תנא עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים וכשיש צדיקים מתגבר ואם לאו מתחלש והוא סובל כל העולם דכתיב (שם) וצדיק יסוד עולם ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם ע"כ:

^{פד} נ"ל שרמוז לקמן במה שמבאר שהוא הנהר היוצא מעדן, ומשקה את הגן, כי אחרי החטא גורש האדם מג"ע והצדיק שתיקן חטא האדם נשמתו וזתה כבר לחזור לג"ע בעוה"ז, לחזור לבחי' האחדות הפשוטה שקדמה לפירוד ונראה שזה עולם האצילות בחי' אצלו ממש, בחי' קודם השבירה שעל ידה נעשו עולמות בריאה יצירה עשייה. עיין בבורות דף נה סוף ע"א שנהר פרת ממנו יוצאים ג' נהרות חרן פישון וגיחון, וכל שאר נהרות שבעולם יוצאים מהם. נמצא שרק פרת יוצא מעדן וממנו יוצאים ג' אחרים שזה בחי' אצילות שממנו נפרדו ג' עולמות ב"ע. ובאמת נראה שהצדיק אוהב קודם לאצילות שהרי הפרת שממנו יוצאים ג' נהרות הוא בעצמו כבר בחי' פירוד מהאחד האמיתי כמ"ש נהר יוצא מעדן ומשם יפרד משמע שבעדן הוא אחד ובגן הוא מתחיל להתפרד בבחי' אצילות וכשיוצא מהגן נפרד לג'. הכי נמי הצדיק אחיזתו בעקודים שלפני אצילות. כמבואר במ"א שעקודים הוא עולם השכר לנשמות שיהיו באצילות בעולם התיקון.

^{פה} בראשית פרק ב (י) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד ויהיה לארבעה ראשים: (יא) שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הנהב: (יב) ונהב הארץ והוא טוב שם הגדלח ואבן השום: (יג) ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש: (יד) ושם הנהר השלישי חרן הוא ההלף קדמת אשור ונהר הרביעי הוא פרת:

רש"י – הוא פרת – החשוב על כולם הנוכר על שם א"י:

בחזרת המשנים נמשכין מ'סוד הפשוט שאין בו שום שנוי, ושם שרש כל הארבעה יסודות עם כל פחותם, על כן הוא מאיר בהם וממשיך בהם כח פשיטותו. ועל ידי זה עושה שלום ביניהם וממזג במזג השווה שזה עקר קיום כל הדברים שבועולם, כי כל זמן שהארבעה יסודות מחברים יחד באיזה דבר ומתנהגים במזג השווה אזי יש קיום וחיות לאותו הדבר, אבל כשנתבלבל הסדר שביניהם ומתגבר יסוד אחד על חברו מזה נפסדים ונתקלקלים ונבלים, כי הכליון הוא פרוד הארבעה יסודות וכו'. ועל כן כל החולאת שבאדם בא על ידי מחלקת הארבעה יסודות שאין מתנהגים במזג השווה, חס ושלום, ומתגבר יסוד אחד על חברו פירוע וכמוכא מזה בדברי אדונינו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה:

אות ג' – נמצא, שעקר קיום כל הדברים שבועולם הוא על ידי השלום שנעשה על ידי הצדיק יסוד עולם שהוא בחינת ברית שלום שהוא בחינת יסוד הפשוט וכו' ועל כן לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום.... ויצריכין לידע איך להתנהג בכל מדה לברר הטוב ממנה ולבער הרע שבדאי אי אפשר לידע איך להתנהג בכל המדות כי אם על ידי הצדיק האמת שהוא בחינת יסוד הפשוט, שהוא בחינת הנהר היוצא מעדן וכו', שהוא משקה את הגן דא אורייתא שפלוה מכל המדות, שאי אפשר לידע איך להתנהג בכל המדות שהם כלל כל התורה אשר היא חיינו וחיות כל הדברים שבועולם כי אם על ידי הצדיק יסוד עולם, שהוא יסוד כל המדות הנמשכין מארבעה יסודות, שהוא יודע למזגם ולחברם ולעשות שלום ביניהם לברר מכל מדה ומדה הטוב מהם ולהתנהג בהם במזג השווה, הכל בעתו ובמנו באפן שיתקיים ויחיה חיים אמתיים על פי התורה, שזה עקר החיות של כל העולמות שפוללים מארבעה יסודות. **ועל כן שאני המחלקת מאד, בפרט בשחולקין, חס ושלום, על צדיק האמת וכשרי הדור, כי פני המחלקת שחולק אחד עם חברו בן נעשה פרוד בין הארבעה יסודות, כי נתקלקל השלום שביניהם על ידי שנתעורר מחלקת בין בני אדם, כי כל אדם ואדם יש לו אחיזה באות מיוחד ובמדה מיוחדת וביסוד פרטי אף על פי שכל אדם מכל הארבעה יסודות ומכל המדות, אף על פי כן עקר אחיזתו ביסוד פרטי ובמדה מיוחדת. ועל כן יש שנויים גדולים בטבעי בני אדם ובמדותיהם, כי זה כנגד חברו בחינת אש וחברו, בחינת מים כנגדו ויצריכין שיהיה שלום ביניהם, כי עקר השלום הוא בין שני הפכים (כמו שכתב אדונינו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה במקום אחר). אבל כשנתעורר, חס ושלום, מחלקת ביניהם אזי נתעורר מחלקת בשרשי היסודות שהם נאחזין בהם. וכשנעשה מחלקת בין היסודות מזה באין, חס ושלום, כל החרבנות וכל החולאת, חס ושלום, וכו', רחמנא לצלן, כי הכל כפי פרוד הארבעה יסודות, חס ושלום, כי כשאין הארבעה יסודות מתנהגין במזג השווה, חס ושלום, אזי הם מצרים זה לזה וכל אחד ואחד נעשה מצר לחברו, כי מתגבר האש כנגד המים והמים כנגד האש וכן השאר. ומזה כל החרבנות וכל הצרות, חס ושלום: **וזה בחינת חרבן בית המקדש שהתגברו מאורי אש כנגד מאורי אור והקריבו את הבית המקדש והכל על ידי שפגמו בהארבעה יסודות במדותיהם ותאוותיהם הרעות והעקר על ידי המחלקת, ובפרט שחלקו על צדיקי אמת. וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קט), לא חרבה ירושלים עד שהשוו בה קטן וגדול ובוז תלמידי חכמים וכו'. וגם אמרו שעקר חרבן בית שני היה על ידי שנאת חנם.****

ספר הברית ח"א מאמר יא תבנית כל הדצח"פ"א – ...הבורא יתברך ברא ד' עולמות והם אצילות בריאה יצירה עשיה, שהם סוד ד' אותיות הוי"ה, וגם כן סוד חכמה בינה תפארת מלכות, וגם כן סוד נפש רוח נשמה חיה, וגם כן סוד ד' יסודות אש רוח מים עפר דכללות כל העולמות, ועליהם עולם קדוש אחד נקרא עולם אדם קדמון שהוא סוד קוצו של יו"ד דהוי"ה, וגם כן סוד כתר, וגם כן סוד יחידה, וגם כן סוד בחינה עליונה שבד' יסודות דכללות כל העולמות, נמצא אלו ה' עולמות הם סוד עשר ספירות דכללות כל העולמות. וכל אלו הבחינות הנזכר בכללות כל העולמות עם כל פרטיהם ופרטי פרטיהם הנמשך מהם וכל נכבדות המדובר בהם הוא גם כן בכל עולם ועולם בפני עצמו וככה המה בכל פרט ובכל בחינה אשר בכל עולם ועולם.

גם בארנו שעולם העשיה נחלק לשתי בחינות אשר המה שמים וארץ, השמים הוא מגלגל הירח ולמעלה עד ערבות וגלגל הירח וערבות בכלל, והארץ היא הד' יסודות אשר למטה מגלגל הירח.

והשמים הם סוד י' ספירות המתחלקים לד' יסודות רוחניים עליונים המורכבים מחומר וצורה, אשר החומר הוא נתהוה מאש ומים דבריאה בהשתלשלם למטה, והצורה ההיא נתהוה מחומר המלאכים הנקראים אופנים, ויש בחינת טוב ורע בין בחומרן בין בצורתן בין בכל ברואי שמים דעשיה.

והארץ אשר היא כל הד' יסודות שתחת גלגל הירח נחלקים גם כן ל' ספירות והם גם כן מורכבים מחומר וצורה שהחומר הוא משמרי אופני עשיה והצורה נתהוה מחומר אופני עשיה, והכונה במלות אופני עשיה הוא השמים דעשיה, ויש ג"כ טוב ורע בין בחומרן בין בצורתן בין בכל ברואי הארץ,

ואלה הד' יסודות הם גם כן סוד חבתי"ם (חכמה בינה תפארת מלכות) ובחינת נרנ"ח (נפש רוח נשמה חיה) דארץ דעשיה אשר וילון היא בחינת כתר יחידה להם, והיא גם כן בחינת מלכות ונפש דשמים דעשיה, אשר על כן הוא בחינה המקשרת שמים וארץ, וכל הדברים האלה הלא המה כתובים על ספר זה באר היטב ומובאים למעלה בפרקים ומאמרים הקודמים כל אחד על מקומו הראוי לו, הבט ימין וראה (במאמר א' פרק א' ב' ג' ד' ומאמר ב' פרק א' ומאמר ד' פרק א' ב') ותבין:

ספר הברית ח"א פתיחה אות יד – והמין השני המורכב הוא כולל תחתיו ג' דברים האמורים למעלה (בסי' י"ב), הא' הוא הגלגלים והכוכבים, הב' הוא הד' יסודות, הג' הוא הדומם צומח חי מדבר. והנה מקום אתי בספר הזה שבו אבאר לך ממה הורכבו הגלגלים והכוכבים. אמנם הדומם צומח חי מדבר כלם הורכבו מן ד' יסודות הנקראים בלשונם (עלעמענטע) אשר המה אש רוח מים עפר, ואלו הד' יסודות הורכבו מחומר וצורה אשר ברא אלהים קודם להם כדבר האמור למעלה (בסי' ב') והמה נקראים חומר וצורה הראשונים, וזה החומר נקרא בלשון יון היולי... **...המקובלים הם אמרו שהחומר הראשון נברא תחלה בלי שום צורה ונקרא בלשון התורה תהו מלשון תהוא, כי כל שם אשר אדם רוצה לגזור עליו נמלך לקראו בשם אחר וכן בזה אחר זה מספק ונמלך כי לא ידע מה הוא, ואחר כך נברא הצורה הראשונה ונתחבר בחומר הראשון ואז נקרא בהו, והיא מלה מורכבת בו הוא כלומר בו ניכר מה הוא כדאייתא בספר בחיי (בפ' בראשית). ובעץ חיים (שער קיצור אבי"ע פרק י') ז"ל, חומר הארץ נקרא תהו כי אין ניכר בו ציור מה ענינו עד שיורכב, ואחר שקנה הצורה שהוא הנפש נקרא החומר והצורה יחד בשם בהו ואז נתהוה הד' יסודות אש רוח מים עפר בחומר וצורה ואז נקרא בהו יחד שניהם כי בהיות חומר הארץ לבד בלי צורה נקרא תהו, עכ"ל:**

ועיין ספר הברית ח"א מאמר ו פ"א שכתב שהיסודות יש בהם ממוצע כגון האויר ממוצע בין מים ואש ומים בין אש לעפר. אבל מוהרנ"ת בהלכות מצרנות ד' אות ב הוסיף שיש יסוד פשוט שרק ע"י פשיטותו אפשר החיבור וההרכבה בין היסודות כי רק הוא עושה שלום ביניהם זה לא מובא שם אלא יוצא מדברי רבינו כאן. ונראה לבאר עפ"י תורה פ ששלום הוא בין שני הפכים והביאור הוא (שמעתי מהר"ץ לגו) שתמיד כדי לעשות שלום בין שני הפכים צריך להמשיך בחי' הארה ממקום הגבוה משניהם כי א"א ששני הפכים יתבטלו זה לזה כי זה לא נקרא שלום אלא נצחון של האחד מהם אבל שלום בעצם הכלל בו שנעשה רק ע"י ששני הפכים מתבטלים

וכשמתקרב אליו לצדיק ונכלל בו עי"ז ראוי לו להסתכל בעצמו על כל המדות איך הוא אוהו בהם. כי כל המדות נמשכין מן הד' יסודות/צ"ג) כידוע ומבואר בספר משנת חסידים (לרבי עמנואל ריקי) הובא בתורה ד' אות ח' [צ"ג/צ"ג] עצבות ועצלות מיסוד העפר, ותאוות תענוגים מהמים, ודברים בטלים מהרוח, וגאוה מיסוד האש. והד' יסודות נמשכין מן הצדיק כנ"ל. וכמבואר בתורה סו תנינא הנ"ל.

צ"ע שם שתולה את האפשרות לראות את עצמו בצדיק כיצד אוהו במדות, בזה שהצדיק הוא יסוד פשוט שממנו נמשכים היסודות והמדות. משמע שאין הכוונה רק לראות כיצד הצדיק מתנהג ולהשוות להתנהגות שלי, שהרי זה אפשר וצריך ביחס לכל אדם. אלא הכוונה שכיון שהצדיק האמת זיכר עצמו עד שאחיותו בבחי' יסוד פשוט, שהוא שרש ליסודות, היכן שאין בהם רע כלל/צ"ג, אזי ע"י שאני נכלל בו, מתפשט בי קדושת הצדיק ראש בית/צ"ג, אפשר שאזכה להרגיש/צ"ג (עכ"פ בבחי' איהו לא חזי מזליה חזי) כל כך את הטוב שביסודות, עד שאמאס ברע שבהן, ועי"ז נחלשות התאוות רעות/צ"ג.

וע"כ כשנתגלה זה הצדיק דהיינו שמתגלה שהוא החן והיופי של העולם, אזי כל מי שמתקרב ע"י שמגלה את החן והיופי הזה בצדיק ונכלל בזה החן האמת [ק"פ/א"א], זוכה לראות ולהרגיש את האמת

לאור הגבוה מהם ותופסים שא"א שיאר בכל אחד לחוד אלא בשניהם יחד דייקא שזה בחי' כלי כי כל כלי מורכב מחלקיקים וכל החיבור ביניהם הוא ע"י שתופסים שיהפכו לכלי שיוכל לקבל בתוכו את האור שאיליו הם נכספים רק ע"י השלום ביניהם ונראה שזה הביאור שם בלק"ה כי צדיק הוא תמיד הצינור המאיר אור מגובה לנמוך בכל הבחינות. ולכן רק ע"י אחיותו בקודם הפירוד יכול לעשות שלום אחר הפירוד אבל זה רק ע"י שרוצים לקבל את האור ממנו.

ובקיצור רק כששני הפכים תופסים שהם צריכים זה לזה כדי לקבל בתוכם את האור הצדיק שנכספים אליו אזי יש שלום ביניהם.

צ"ע ויעין פירוש הרמ"ק לספר יצירה פרק שלישי – אמרו שלש אמות – פירשנו לעיל בשערים הקודמים שהוא מפני שהם אמות לכל הויה, דהיינו שלש ראשונות שבהן שרש הדין והחסד והרחמים, שהם שורש מים חסד ודין אש ורוח רחמים, וכן שלשה אלה הם יסוד ואמות לכל ההויית שמהרכבתם ימצאו העליונים והתחתונים, והכוונה מהרכבת האש והרוח והמים הרוחניים נתהוו כסא הכבוד, ומהעביותם יותר נתהוו המלאכים השרפים והחיות והאופנים, ומעביותם יותר נתהוו הגלגלים וכל הנכלל בהם, ומעביותם יותר נתהוו אש ומים ורוח גשמיים ומהרכבתם כל הנמצא בתוכם, ולכן הם אמות בדפרישית:

צ"ע * עיין תורה ד' אות ח' [ה' ד.]

צ"ע תורה ד' אות ח' – כי זה ידוע, שכל המדות רעות ותולדותיהן נמשכין מארבעה יסודות, מארבע מרות, כמוכא במשנת חסידים: 'עצבות ותולדותיהן נמשכין מדומם', 'תאוות רעות ותולדותיהן נמשכין מצומח', 'דברים בטלים ותולדותיהן נמשכין מחי'. 'גאוה ותולדותיהן נמשכין ממדבר'.

פירוש כי דומם הוא מיסוד העפר. וצומח מיסוד המים, והחי מיסוד הרוח, ומדבר מיסוד האש.

צ"ע עיין חיי מוהר"ן סימן רלד – לענין שבירת תאוות ומדות רעות לגמרי בתכלית הבטול שהתפאר את עצמו שזכה לזה, אמר רבנו זכרוננו לברכה שיש צדיקים ששברו התאוות, אך הוא כמו עור שמעבדן אותו ואף על פי שמעבד העור אף נשאר בו קצת ריח שאינו טוב. כמו כן הנמשל שיש ששברו התאוות אבל עדין נשאר קצת שמן מהם ועדין התאוות פרוכים אחריהם במקצת: גם אמר כבר שצריכין לנקות הגוף מתאוות כמו שמעבדן העור והמפכין אותו. כך צריך שיהיה הגוף נקי ומעבד לגמרי מתאוות עד שממש יהיו יכולין להפכו ולראות שהוא נקי לגמרי מכל התאוות והמדות רעות, ולא נמצא בו שום שמן וריח כלל משום תאוה ומדה רעה שבעולם. ורבנו זכרוננו לברכה היה מפשט לגמרי לגמרי מכל התאוות והמדות רעות ולא נשאר בו שום שמן כלל משום מדה רעה ושום תאוה בעולם:

וכל זה זכה בילדותו קדם שהתחיל לילך בהשגות גבוהות, והרבה זמן קדם שנסע לארץ ישראל. אך אחר כך זכה לעלות ממעלה למעלה וממדרגה למדרגה עד שעלה למקום שעלה, וזכה למה שזכה למדרגה עליונה שאי אפשר לדבר מזה כלל:

צ"ע עיין לק"ה מצרנות ד' ט' – מי שזוכה להיות נכלל בשם הצדיק, דהיינו ששם הצדיק נקרא עליו, או שעל כל פנים נכנס בלבו שם הצדיק והוא מאמין בו והוא יקר וחשוב בעיניו ונכלל בהפאר והיפי והחן האמת של הצדיק או שרואה אותו בעיניו וכו'. שעל ידי כל זה נמשך עליו קדשת הצדיק, שהוא הראש בית, שעל ידי זה מסתכל על עצמו בכל המדות שהם כלל התורה עד שזוכה לשוב אל ה', כי עקר החיות והתקון של כל ישראל בכלל ובפרט הוא על ידי הצדיק האמת שהוא הראש בית האמת, שהוא הנקר היוצא מעדן וכו' שממנו חיות וקיום הכל.

צ"ע לשון רבנו שזוכה לעינים לראות היכן אוהו במדות. ונראה שהכוונה בעיני השכל, המביא להרגשה. וצ"ע.

צ"ע צ"ע דלקמן מבאר שמהצדיק נמשך מוחין וכאן מהצדיק נמשך תיקון המדות. ובאמת אינה קושיא כי ע"י המוחין מתקן המדות. ואולי אפשר לומר בצחות כי הצדיק נקרא אם בתורה ד', ואינא שהלובן מהאב והאודם מאמא, רמו שפגם הדעות הוא חסרון חכמה בחי' אב, ופגם המדות חסרון הבינה בחי' אם, בחי' הצדיק. אבל באמת עיין תורה י' (ד"ה ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם) שתאוות האבא מה שלא תיקן נמשך לבן.

ק"ה עיין לק"ה תפילין ז' ג' והלכות חלוקת השותפין ה' אמצע אות י' והלכות מצרנות ד' אמצע אות ט' ד"ה ותעין היטב בדברי התורה האת

ק"ה לק"ה חלקת שותפים הלכה ה סוף אות י' – כי הצדיק האמת שהוא בחינת ראש בית אין לנו שום תפיסה בו ואין אנו יכולין לינק ממנו ולשאב חיות ממחו הקדוש כי אם דרך הפתח שהוא בחינת פתחי פיו הקדוש שדרך שם מגלה לנו אלקותו וגדלותו יתברך על ידי החדושי תורה שהם בחינת הלכות שמגלה לנו. ואלו ההלכות היוצאים מפיו אלינו, שהם נמשכין מהארבעה מוחין, מארבע אותיות השם וכשיוצאין מפיו הקדוש אלינו הם בבחינת ארבע אמות שלפני הפתח, דהיינו לפני פתחי פיו הקדוש שדרך שם יוצאין מפנימיות מחו אלינו. וזהו בחינת ד' אמות של הלכה, כי הד' אמות נמשכין מבחינת ד' אותיות השם כידוע שהם בחינת ד' מוחין. והצדיק האמת בחינת ראש בית מגלה חושיים נפלאים כאלה בשכל כזה בחכמה נפלאה אמתית כזאת עד שיהיו נמשכין החדושי וההלכות שלו לכל אדם שבעולם בכל מדרגה שהוא. בין בתכלית העליה בין בתכלית הירידה, חס ושלום, שכלם יוכלו להחיות את עצמן בהם תמיד אם ירצו לקבלם.

לק"ה תפילין הלכה ז אות ג' – אך עקר הפגם הוא כשמתגבר ח"ו, הרע שבו יסודות, שהוא בחינת אש, בחינת הרע שבמאורי אש הנ"ל שמשם כל התאוות ומדות רעות, כי כלם בחינת אש, בחינת מימיות הלב הוא נור דלוק. וצריכין להתגבר עליו ולהכניעו על ידי הפאורי

ומסתלקים העננים הנ"ל המכסים על העינים הנ"ל, ואזי נפתחין עיניו ורואה ומסתכל על עצמו/כ"ל. איך הוא אוהו בכל המדות שנמשכין מד' יסודות שהם נמשכין מהצדיק כנ"ל.

וגם ע"י תיקון המדות שהוזכר שבהם הוא יסוד האש, (תיקון הגאווה) שבבחי' מאורי אור, נהפך לבחי' ה' מלך גאות לבש, הארת אמת, זוכה לביטול הישות ולשפלות וענוה, ואזי יכול לראות ולהסתכל בגדולת ה' שלגדולתו אין חקר כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, שהחכמה היא להשיג שהשגת גדולתו רחוקה ממני (כתורה פג תנינא). **ולהסתכל בעולם**, צ"ע האם הכוונה על בני העולם דהיינו שמתוך גודל הארת האמת זוכה להקטין עצמו ולראות גדולת בני האדם, או שהכוונה הסתכל בשכל של כל דבר בעולם (כמבואר בתורה א' ותורה לט תנינא/כ"ל) או לשניהם, **ע"י שנפתחו עיניו ע"י התגלות הפאר של הצדיק האמת כנ"ל**: וכפי שיבאר לקמן כי יסוד הפשוט ששם אחיזת הצדיק האמת, יוצא מתלת גוונין דעינא ובת עין של מעלה.

אור, שהוא בחינת שם הצדיק שמשם כח האש דקדושה ששורף ומבער האש הרע הנה בבחינת (יחזקאל ט"ו) מהאש יצאו והאש תאכלם, הינו שבכח הצדיק זוכין להתגבר להפך אש חמימות הלב אל הקדושה, שזה עקר השלמות, כמו שכתוב במקום אחר (לקוטי תנינא סימן מ"ט).

לק"ה מצרונת הלכה ד אמצע אות ט' – והנה אם תסתכל ותעין היטב בדברי התורה הזאת תמצא שמוזכר שם כמה פרטים מענין קדושת הצדיק, דהיינו שם הצדיק, שהוא השם והפרסום שלו והפאר והחן והיפי וההדר שלו, דהיינו מי שזוכה להיות נכלל בשם הצדיק, דהיינו ששם הצדיק נקרא עליו, או שעל כל פנים נכנס בלבו שם הצדיק והוא מאמין בו והוא יקר וחשוב בעיניו ונכלל בהפאר והיפי והחן האמת של הצדיק או שרואה אותו בעיניו וכו'. **שעל ידי כל זה נמשך עליו קדושת הצדיק, שהוא הראש בית, שעל ידי זה מסתכל על עצמו בכל המדות שהם כלל התורה עד שזוכה לשוב אל ה'**, כי עקר החיות והתקון של כל ישראל בכלל ובפרט הוא על ידי הצדיק האמת שהוא הראש בית האמת, שהוא הנהר היוצא מעדן וכו' שמשמנו חיות וקיום הכל וכו' כנ"ל. וזה הצדיק הוא בחינת שבת ומאיר להבית המקדש בבחינת ראש בית שהראש בחינת מזחין, דהיינו הצדיק מאיר להבית שהוא בית המקדש, שהוא בחינת עינים וכו'. וכשפגמו בכבוד הצדיק נתעלם ונסתלק הראש מהבית ועל ידי זה נחרב הבית המקדש, כי נסתלקו מאורי אור, שהוא בחינת אור הצדיק והתגברו מאורי אש, שהוא בחינת פגם וקלקול הארבעה יסודות בחינת ענין דמכסין על עיניו, בחינת רומי רבא ורומי זעירא, בחינת עשו וישמעאל שהם בחינת כלל כל הפגמים שמהם יונקים המנהיגים של שוקר, בחינת ראש כל חוצות וכו', כמבאר שם כל זה, עין שם היטב:

כ"ה הריצ"ח לג 6 ביאר שיסוד התורה כאן הוא שהעין לא יכולה להסתכל על עצמה לכן צריך לקבל את כח הראות מגבוה יותר ממקום שלא נפגם ע"י הצדיק שמאיר אותו משם ה' לבחי' ביהמ"ק ושבת דהיינו סה"כ ג' בחי' עין בבחי' עולם שנה נפש דהיינו שיש עין הזמן בשבת ועין הארץ בביהמ"ק ועין יעקב בחי' עין הצדיק שזוכין לה ע"י שנכללים בחן של הצדיק הוא החן המבואר בתורה א' שעל ידו מסתכל בשכל של כל דבר ועייש עוד בשיעור הנ"ל שמבאר באריכות את התורה הזו.

כ"ה תורה לט תנינא – לכו חזו מפעלות ה', אשר שם שמות בארץ" (תהלים מ"ו). כי באמת הדבר נפלא ונורא מאד, אשר ברא השם יתברך את כל הבריאה, שיש בה כמה וכמה דברים נפלאים ונוראים הרבה מאד מאד, מה רבו מעשי ה' ואפילו בזה העולם לבד עצמו נפלאות ה', אשר ברא דוממים וצומחים וכו', ומי יוכל לשער גדלת ה' שיש בברייתו של זה העולם, מכל שכן שאר העולמות. והכל כאשר לכל לא נברא אלא בשביל ישראל: וישראל בעצמו, עקר בריאתו בשביל בחינת שבת, שהוא התכלית. כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ, שהוא בחינת עולם הנשמות (הקדמת הזהר דף א: וזהו תרומה קלו), שהוא עולם שפלו שבת, ושם ישגו את השם יתברך בראוי, בלי שום מסך המבדיל ובלי שום מונע, כי אז יהיה נעשה אחדות גמור, וכל אחד יהיה מראה באצבעו: "זה ה' קיינו לו", כמאמר רבותינו, זכרונם לברכה (תענית לא), וזהו התכלית, שבשביל זה ברא השם יתברך את כל הבריאה כלה:

ועל פן יש בודאי בכל דבר ודבר, שנברא בעולם בחינת התכלית, כי בכל דבר ודבר יש בו התחלה וסוף, דהיינו ההתחלה ממקום שנשתלשל בהשתלשלות, עד שנתגשם ונתהווה בזה התמונה והדמות. וגם יש בו בחינת התכלית והסוף, שבשביל זה נברא, דהיינו שיכולין ישראל להעמיק עינים ולדעת ולהתבונן בפרטי הבריאה: בתבנית האיקרים ובגן וקומה ודמות וכו', של כל דבר ודבר, להתבונן בהם גדלות הבורא יתברך, ולעבדו יתברך על ידי זה. וכן למעלה מעלה עד התכלית, ששם נסמך אותו הדבר אל התכלית. כי כל דבר ודבר יש לו אחיזה בהתכלית, שבשבילו נברא, שעל ידי דבר זה יכולין להשיגו יתברך ולעבדו עד אותו התכלית, ששם נסתים אותו הדבר ונסמך אל התכלית. וצריך כל אחד להעמיק עיניו בזה, לדעת ולהפיר גדלת הבורא בכל דבר ודבר, בתבניתו ודמותו, בפרטיות איבריו ובגניו וכיוצא בזה, ולעבדו יתברך בזה, עד אשר יבוא לבחינת התכלית של אותו הדבר, שהוא בחינת שבת, עולם הנשמות וכו':

והנה הפעלי שכל שיש להם שכל גדול, הם יכולים זאת. אבל קטני ערך פמונו היום, שפלנו במדרגה פחותה מאד בבחינת רגליו, איך אפשר לנו לבוא ליריעה זו. ועל פן יש לנו לכסף ולהתגעגע ולהשתוקק מאד, מי יתן והיה לנו מנהיג הדור, רועה נאמן, שיהיה לו זה הפח, שיוכל להאיר אפלו בנו בבחינת רגליו, ידיעה והשגה הנ"ל, שנופה לבוא אל התכלית. כמו משה רבנו, עליו השלום, שמגדל עצם מעלתו היה יכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים, אפלו בשפחה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (מכילתא) דאמתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל הנביא. הרי שאפלו יחזקאל, שהיה נביא גדול בזה, לא היה רואה, מה שראתה שפחה בימי משה. וכל זה מחמת גדל עצם מעלת המנהיג, שהיה משה רבנו המנהיג, והוא יכול להאיר אפלו בבחינת רגליו. שאפלו הרגליו שרחוקים מהמח, אף על פי כן גם הם יוכלו להשיג ולדעת התכלית, על ידי מפעלות ה' אשר ברא בעולם השפל הנ"ל. כי על ידי גדלת המנהיג יכול להמשיך המח אפלו להרגליו, ואז יוכל להיות, שהרגליו אלו הם גדולים ממח אחר:

וזהו: לכו חזו'. לכו דיקא. הינו בחינת הרגליו, שהם כלי ההליכה, גם הם יחזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. הינו פעלות ה' אשר שם בארץ הזו, דהיינו בזה העולם השפל, שעל ידי מפעלות ה' שבארץ הזאת השפלה, יכולין לדעת ולהשיג התכלית. וזהו: אשר שם שמות בארץ, הינו שהתכלית שהוא בחינת שמות ראשי תבות: תכלית מעשה שמים וארץ, בבחינת (בראשית ב:) "נפש חיה הוא שמו", וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות ז:) אל תקרא שמות, אלא שמות דהיינו עולם הנשמות שהוא התכלית הוא מלבש ונאחו בארץ השפלה הזו, שעל ידי עולם הזה השפל, דיקא על ידו מכרחין להשיג התכלית כנ"ל. ובאמת הוא חדוש נפלא ונורא מאד, שהשגת התכלית, שהוא דבר גבוה בזה להשיג אותו יתברך, הוא תלוי דיקא בברייתו עולם השפל, וכל הנשמות מכרחין לעבר בזה העולם כדי להשיג התכלית. כי אין משיח בן דוד בא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף (במות סב.), כי כלם מכרחין לבוא לזה העולם השפל, כדי להשיג התכלית על ידו כנ"ל. נמצא שפלים הם בחינת נצרך לברייתו, שהם נצרכים לברייתו העולם, להשיג התכלית על ידם כנ"ל:

כי כשזה הצדיק נתגלה ונתפרסם גדולתו שהוא פאר הדור בעולם זה בחי' שם, דהיינו שנתפרסם ויש לו שם טוב/ק"י בעולם. ובתוך זה השם של הצדיק האמת, מלובש ומשותף שמו ית' /ק"י, דהיינו שם הויה שם של רחמים, דהיינו שמתגלה שה' הוא האלקים וכל הכוחות שעל דן כל הפעולות המשתנות בעולם הכל נפעל ע"י אהבתו ורחמנותו ית' /ק"י. וזה מתגלה ע"י שמתגלה החן והפאר של הצדיק כי שמו משותף בשמינו [ק"י/ק"י] בירושלמי המשיל העניין למפתח שהם ישראל כי הם שפותחים

וראוי לנו לומר זאת בבכיה, בדמעות שלישי, לבבות ולהתגעגע, לבקש ולהתחנן לפניו יתברך, מתי נזכה לזה, שיהיה לנו זה הדעת, שנוכל לדעת ולהפיר הבורא יתברך מפל דבר של זה העולם בפרטי פרטיות כנ"ל, עד התכלית כנ"ל. וכפי המדרגה פחותה שלנו עתה, וכלנו אין פנינו יפות כלל (א), אנו צריכין שירחם עלינו השם יתברך, לתן לנו מנהיג רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו ידיעה הנ"ל, כדי שנוכל לעבדו יתברך כראוי ולבוא אל התכלית כנ"ל.....

^{ק"י} **שם טוב דייקא**, אבל שם רע לא נקרא שם, כפי שיתבאר לקמן וכמבואר בתורה רס – השם הוא הנפש, כמו שמבאר בהתורה היכל הקדש (בסימן נ"ט). עין שם. בבחינת (בראשית ב): 'נפש חיה הוא שמו' עין שם. ...וכן על ידי אבדת השם, הינו המפרסם, דהיינו שיש אחד שהוא מפרסם ואינו מפרסם, דהיינו שהוא מפרסם בפי כל והכל מדברים ממנו, ואף על פי כן אינו מפרסם, כי אינו חשוב כלל, ויש אחד שאינו חפץ בזה, רק שאבד את המפרסם, דהיינו אבדת השם שהיא הנפש, דהיינו אף על פי שאין רצונו שלא יהיה מפרסם, אף על פי כן אבד אותו, כמו שאדם אובד דבר שלא ברצונו, דהיינו שאבד את השם, שהוא בחינת מפרסם שיש לו שם בעולם, אבל יש אחד שעושה זאת ברצונו ובדעתו, שמוסר את נפשו על קדוש השם, דהיינו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם כנ"ל, שהוא בחינת נפש כנ"ל, ומחמת זה אף על פי שהוא מפרסם, אף על פי כן אינו מפרסם כלל כי אדרבא הוא להפך, כי הכל דוברים עליו, ובודים עליו כובים שלא עלה על דעתו.

^{ק"י} **לק"ה שבת הלכה ה אות טו** – וכמוכן ומבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה שעקר התחזקות של כל אדם שאיך שהוא איך שהוא צריך להתחזק את עצמו לכל יפול יותר חס ושלום. ועקר ההתחזקות הוא על ידי השם, הינו על ידי שם ה' ושם הצדיקים האמתיים אשר שמם נקרא עליו שזהו בחינת שם ה' כי שמו יתברך משתף בשמם. וכמבאר בכמה מקומות שעקר ההתחזקות והשמחה הוא מה שזכינו שלא עשני גוי והבדילנו מן התועים וכו'. הינו מה שעדין שם ישראל נקרא עליו. ובזה יכול לחזק את עצמו אפלו הקל שבקלים והגרוע שבגורעים אפלו פושעי ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יכול לחזק את עצמו ולהחיות את עצמו בזה שעל כל פנים עדין שם ישראל נקרא עליו שהוא שם ה' כי שמו משתף בשמנו מכל שכן כשזוכין להתקרב לצדיקים אמתיים שהם עקר שם ה' בחינת הנהר היצא מעדן וכו' כמבאר הטב בהתורה הנ"ל על כן בודאי יש לו לשמח כל ימיו איך שהוא. מאחר שזכה שיהיה נקרא שם הצדיקים עליו שהוא עקר שם ה'.

....**על פן כל מי שזוכה עכשו בעתים הללו להציל את עצמו ואת בניו ובנותיו וכל הנלוים אליו. מן הכתות הארורים האלה ימח שמם.** הוא ראוי לשמח כל ימיו מה שעל כל פנים עדין שם ישראל נקרא עליו. כי עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר בראשית וכו' אשר נצלנו מפח יוקשים הללו ומאחר ששם ישראל שהוא שם ה' נקרא עליו עדין אנו מחיבים לשמח כל ימינו לעולם. כי עדין יש לנו תקווה לכל הישועות ולכל הטובות כנ"ל. כי כל הדאגות והעצבות נמשך מהחטאים והעונות בבחינת אדאג מחטאתי. אבל תכף כשזוכרים בשם ה' ומחייז את עצמם בזה ששם ה' עדין נקרא עליו מאחר שנקרא על כל פנים בשם ישראל כנ"ל. על ידי זה זוכין למחילת עונות. כי משם ה' ממש נמשך מחילה וסליחה וכפרה לכל העונות. כמו שכתוב וכפר על חטאתינו למען שמך. וכמו שכתוב אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך. בשם ה' דייקא. על ידי זה וחנותי את אשר אחן וכו'. כי כל השלש עשרה מדות של רחמים שממשם כל הסליחות והכפרות כלם הם משם ה'. כמו שכתוב ויקרא בשם ה' ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון וכו' נושא עון ופשע וכו'. וכמבאר בסימן ס"ו בענין מה שקורין מחרת יום הכפורים שם ה' על שם. כי גם זה שייך ומקשר להתורה בראשית הנ"ל שבסימן סו הנ"ל.

נמצא שעקר כל התקוות והבטחונות של כל הישועות ועקר כל ההתחזקות והשמחות הוא משם ה'. על כן בכל הימים קדושים שהם כלם בחינת הגדלת שם ה'. על כן אז מצוה להרבות בשמחה. שזהו בחינת השמחה של שבת ויום טוב. כי שבת שמא דקדשא בריה הוא. וכן יום טוב מקבל משבת. והוא גם כן בחינת הגדלת שם ה'. כי כל הימים טובים הם זכר ליציאת מצרים. ועל ידי יציאת מצרים נגדל שם ה' לגדל עצם רבוי האותות והמופתים הנוראים וכו' וכמו שכתוב למען ספר שמי בכל הארץ. על כן מצוה להרבות בשמחה בשבת ויום טוב. כי אז נגדל שם ה' שמשם כל השמחות. וזה בחינת עצם השמחה של פורים. כי אז הוא מחיית עמלק. שעל ידי זה עקר הגדלת שמו יתברך. כי אין שמו שלם עד שימחה זכר עמלק כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכנ"ל על כן אז בפורים השמחה גדולה ועצומה מאד וכנ"ל:

^{ק"י} **לק"ה שבת הלכה ה ג'** – כי עקר האדם נברא בשביל להפיר שמו יתברך שבשביל זה נברא כל הבריאה פלה מראש ועד סוף למען ספר שמו בכל הארץ וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו. כמו שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כי כבודו הוא שמו יתברך כי שם וכבוד הם בחינה אחת כי עקר הכבוד הוא השם שיש לו שם גדול בעולם שזהו עקר הכבוד. וכמו שכתוב אני ה' הוא שמי. וכבודי וכו' וכתוב וברוך שם כבודו וכו' וכמבאר בפסוק זה בעצמו שהוא כל הנקרא בשמי ולכבודי כי השם הוא הכבוד כנ"ל נמצא שכל הדברים שבעולם כלם נבראו בשביל כבוד שמו יתברך. וזה השרש והתכלית של הבריאה ועל כן בודאי יש בכל דבר ודבר שבעולם בחינת ידיעת והפיר שמו יתברך שיוכלין להבחין ולהתבונן גדלת הבורא יתברך על ידי כל דבר ודבר שבעולם בפרטיות ולהפיר אותו יתברך על ידי זה דייקא ולהגדיל שמו יתברך על ידי כל דבר ודבר בפרטיות וזהו בחינת הברכות שקבעו רבותינו זכרונם לברכה על כל דבר שבעולם בפרטיות כי בכל דבר שבעולם יש הגדלת שמו בפרטיות שהוא בחינת הברכה שמכריז ומגדלין שמו יתברך על בריאת דבר זה בפרטיות. ועקר הגדלת שמו יתברך על ידי כל הדברים שבעולם שבשביל זה נבראו כלם. העקר הוא על ידי האדם דייקא שבשבילו נברא כל הבריאה פלה כידוע. כי אין מי שידע ויפיר פלאות הבריאה כי אם האדם שנתן בו דעה להפיר ולהבחין בכל הדברים פלאות הבריאה ולהגדיל שמו יתברך על ידי כל דבר בפרטיות.

^{ק"י} * סביון לעיל בתורה סו תנינא

^{ק"י} **ירושלמי תענית פרק ב' הלכה ו' גמ'** רבן שמעון בן לקיש בשם רבי ינאי שיתף הקדוש ברוך הוא שמו הגדול בישראל משל מלך שהיה לו מפתח של פלמנטריא חסיד קטנה קטנה אמר המלך אם אני מניחה כמות שהיא אבידה היא אלא הריני עושה לה שלשלת שאם אבדה החסידה כתי שלשלת תהא מוכחת עליה. כך אמר הקדוש ברוך הוא אם מניח אני את ישראל כמות שהם נבלעין הן בין העכו"ם אלא הרי אני משתף שמי הגדול בהם והן חיים מה טעמא וישמעו הכנעני וכל יושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את שמינו מן הארץ ומה תעשה

את ההעלמה שיש בעוה"ז על מלכות ה', אבל מחשש שיבלעו באומות, לכן קשר למפתח שלשלת כמו מחזיק מפתחות, שעל ידו לא יאבד המפתח, ומוכרח שהשלשלת תהיה דבר הקיים לעד שאותו א"א לאבד וע"י שהמפתח קשור איליו, גם הוא לא יאבד, והשלשלת היא שמו ית'. **נמצא כשנתגדל שם הצדיק נתגדל שמו ית' הצדיק מפרסם שמו אחדות ית', שה' הוא האלקים. וכל מה שנתגדל יותר שם הצדיק ע"י שהוא מתפרסם נתגדל יותר שמו ית' (ק"י/ק"א) כביכול כי שמו משותף בשמינו כנ"ל.**

ושם ה' הוא בחי' [ק"י/ק"א] ה' אחד ושמו אחד דהיינו שגם שמו אחד כמו שהוא בעצמו אחד, כי בעין הגשמית נדמה ששמו דהיינו הפעולות הנמשכות ממנו הן רבות, נפעלות מצד טוב ורע חסד ודין כאילו יש כמה פנים להקב"ה אבל האמת שזוכים להשיג ע"י שדבקים בהצדיק היא שה' הוא האלקים אין עוד, דהיינו שכל הפעולות המשתנות הן מכח אחד שלו ית' שהוא רק טוב ומיטיב. וכמבואר בתורה ד' /ק"א, שהצדיק האמת הוא בבחי' "אתה הראת לדעת" שמכניס דעת באנשיו להיות יודע שכל מאורעותיו לטובה, שע"י משיג שגם שמו ית' אחד, דהיינו המתגלה ממנו בפעולותיו. וכל זה נעשה גם על ידי תורתו וספריו של הצדיק/ק"א. וכל מי שזוכה לדעת הו' ומפרסם אותה הוא נכלל בשם הצדיק שבו משותף שמו ית'.

כי שמו ית' למעלה מעולם האצילות/ק"א הוא אחדות פשוט, אך למטה דהיינו מעולם האצילות ומטה הוא נכתב בד' אותיות, ומהם משתלשל משמו ית' בחי' הד' יסודות ופעולות משונות. כפי שיתבאר לקמן

לשמך הגדול שהוא משותף בנו מיד ויאמר יי' אל יהושע קום לך קם לך ההוא דאדכרת. ר' ינאי זעירא בשם אבהתיה כל מי שאינו כשר כיהושע שאם יפול על פניו ויאמר לו הקב"ה קום לך אל יפול. ובלבד יחיד על הציבור:

קט עיין קהלת יעקב ערך כבוד – נפש רוח נשמה נקרא כבוד, כמו שאמר (תהלים ט"ז ט) לכן שמח לבי ויגל כבודי כי לא תעזוב נפשי לשאול, והטעם כי נפש רוח נשמה מבינה תפארת מלכות, והם סוד הו"ה שבשם ה"א וא"ו ה"א וו' אותיות או ה"ה ו"ו ה"ה גימטריא כבוד, כי דוד היה מבחינת מלכות שבה הו"ה דב", אזי בחינת נפש רוח נשמה דידיה ה"ה ו"ו ה"ה גימטריא כבוד, וזה סוד (ישעיה מ"ג ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, עיין בערך כל שביארנו שהוא בחינת צדיק יסוד שעולה עד הדעת הוא הכתר, וממשיך משם בחינת חיה יחידה שהם סוד כתר חכמה אל בחינת נפש רוח נשמה, שהוא ה"א וא"ו ה"א גימטריא כ"ה, וזה סוד (שמואל א' כ"ה ו') ואמרתם כ"ה לחי' ראשי תיבות חיה יחידה, וזה כל ראשי תיבות של כה לחי' זהו בחינת צדיק, שיוכל להמשיך הארה מבחינת חיה יחידה ולחבר נפש רוח נשמה לחיה יחידה, שאף שעכשיו אין אדם זוכה לחיה יחידה מכל מקום הארה יוכל להמשיך משם כנודע, ואז יקרא בשמו כמו שאמר (בבא בתרא ע"ה ע"ב) שעתידין צדיקים שיקראו בשמו, ופירשנו שזוכו לבחינת חיה יחידה שהם סוד יוד של שם ואז נשלם אצלם כל השם יהו"ה נפש רוח נשמה חיה יחידה, וזה שאמר כל הוא זה הנקרא בשמי שיוכל לחבר כה לחי' ראשי תיבות כל ואז נשלם השם ויקרא בשמי, אמנם מי שאינו מגיע לזה רק לכבודי לבחינת כבוד יסוד ה"ה ו"ו ה"ה גימטריא כבוד, ונודע דבינה ה' ראשונה מקנא בבריאה, ועיר ביצירה מלכות בעשיה, ותמן סוד נפש רוח נשמה זה שאמר ולכבודי, ולכבודי מי שהוא רק מבחינת כבוד בראתיו יצרתיו עשיתיו הוא בריאה יצירה עשיה לבד, וזה סוד (משלי ט"ו כ"ח) ונרגן מפריד אלוף, אלף ציור יוד וזה סוד חיה יחידה סוד אלף כתר פלא, וגם אלוף חכמה, וזה סוד אדם אחד מאלף מצאתי סוד אדם הראשון קודם החטא ומשיח לעתיד לבוא, זהו בחינת אלף שהוא סוד חיה יחידה:

ק"א זכריה יד

ק"א זכריה פרק יד (ז) והי'ה יום אָהָד הוא יָדָע לִידוֹד לֹא יוֹם וְלֹא לְיֵלֶה וְהֵי'ה לְעֵת עֶרֶב יֵהֵי'ה אֹר: (ח) וְהֵי'ה בַיּוֹם הַהוּא יִצְאוּ מִיַּם חַיִּים מִירוּשָׁלַם חֲצִימַי אֶל הַיַּם הַקָּדְמוֹנִי וְחֲצִימַי אֶל הַיַּם הַאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף יֵהֵי'ה: (ט) וְהֵי'ה יָדוֹד לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יֵהֵי'ה יָדוֹד אָהָד וְשֵׁמוֹ אָהָד:

רש"י (ט) יהיה ה' אחד – שכל העכו"ם יעובו את אלהיהם נמצא שאין עמו אל נכר. ושמו אחד – שיהא שמו נזכר בפי כולם:

ק"ב תורה ד' אות ודו וכשדע פל זאת נקרא ידיעה שלמה, כי עקר הדעת הוא אחדות של חסד וגבורה (ב), זה נקרא דעת, הינו שלא יחלק בין חסד לדין, ויברך על פלם "הטוב והמיטיב". וזה נקרא: "ה' אָהָד ושמו אָהָד" כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה, שלעתידי יהיה אחדות גמור, שיהיה פלו הטוב והמיטיב: וזה ה' אָהָד, ושמו זה בחינת אלהים מלכות, כמו שכתוב (שמואל ב' ח): "ויעש דוד שם" אָהָד גימטריא אָהָב, הינו הן ה' שהוא רחמים, הן שמו שהוא בחינת אלהים, בחינת דין פלם לטובתך מחמת אהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב אותך, כמו שכתוב (משלי ג): "את אשר יאהב ה' יוכיח" וכתוב (עמוס ג): "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על פן אפקוד עליכם" עונותיכם:

ק"ג עיין תורה לב תנינא – כי הספר הוא בחינת שם ה', בבחינת: "מגדל עז שם ה', בו ירוץ צדיק ונשגב" (משלי י"ח). ואיתא בזהר (בראשית דף לז): שם ה' דא ספר, כי ספר במספר שם, כמובא. כי הספר הוא בחינת שמי שנכתב בקדשה, ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע, שכל אחד ואחד צריך לשמר את בחינת משיח שיש לו. כי כל אחד כפי קדשתו וטהרתו, פן יש לו בחינת משיח, וצריך לשמר מאד, שלא יתקלקל בחינת משיח שלו. ועקר הדבר שבו תלוי בחינות משיח הוא שמירה מנאוף. ובחינת משיח הוא שורה על אנפי אורייתא, דהיינו הספרים הקדושים שמגלגלי הפנים של תורה, ושם מרחף רוחו של משיח, בבחינת (בראשית א): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". רוח אלקים דא רוחו של משיח' (זהר ויחי דף רמ). "שמרתה על פני המים, ומים הוא התורה, כמובא (א):

גם עיין תורה קצב זה שמקבל דבור מפי הצדיק מקבל פניו ושכלו ונשמותו, ונחנק ונצטיר בדעתו דמות דיוקנו של הצדיק שהוא הפנים והשכל והנשמה:

ק"ד עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות אח"פ דא"ק – פתח ב – שם הו"ה הוא מאצילות ולמטה: – ענין זה של שם הו"ה התחיל גילוי מן הזיו המאיר מא"ק, לעולמות שתחתיו. והטעם לזה, כי שם הו"ה נקרא כן מכמה טעמים. הא', מצד הראות מציאותו ית' והנהגתו, בהנהגת הזמן שמתחלק לג' מדרגות, היה הוה ויהיה (ר"ל שהשם הו"ה רומז לכך) (י"ב) שהוא עבר והוה ועתיד. וגם מורה על הויית מציאותו ית'. וגם מורה על שמהוה הכל ומקיימם:

כי שמו אחד ית' שמצד משמעותו הוא אחדות פשוט כנ"ל הוא בחי' ד' אותיות השם/קט"ו. וע"כ למטה נשתלשל משמו ית' בחי' הד' יסודות. ומתחילה משתלשל מד' אותיות השם בחי' תלת גוונים דעינא ובת עין, כי כמו שבשם הוי"ה, ג' אותיות ראשונות משפיעות לאות ה' האחרונה, כך הג' גוונים שבעין, בחי' משפיע לבת עין, שהיא השחור שממנו יוצא לחוץ כח הראייה/קט"ו ואח"כ משתלשל לד' יסודות. ואחרי התלת גוונים ובת עין ומקודם לד' יסודות משתלשל לבחי' צדיק יסוד עולם שממנו נמשכין כל הד' יסודות. הביאור נ"ל כיון שכל מדריגה היא שם הוי"ה, ושם הוי"ה הוא ד' אותיות והקוץ שביוד רמוז לשרש ההוי"ה שבכל מדריגה, לכן כיון שהצדיק רמוז בקוץ של היוד, תמיד אחיזתו בבחי' הפשוטה שהיא שרש לכל מדריגה. נמצא שכל מדריגה ראשיתה בבחי' אחד פשוט שממנו מתפרד לד' בחי' שבאותה מדריגה, וכשיריד מדריגה יורד לבחי' האחד של המדרגה התחתונה וממנה לבחי' הד' הנפרדות שלה. ולפ"ז אחרי הד' אותיות ולפני התלת גוונים ובת עין יש בחי' של אחד פשוט שהוא כח הראות עצמו שממנו נמשך ד' הגוונים שבעין.

וזה דהיינו מה שנתבאר לעיל שע"י שמתפרסם הצדיק פאר הדור זוכים עי"ז לעינים כנ"ל, זה רמוז בתורה במה שאמר משה רבנו לבני ישראל ראו קי"כ/ק"ח קרא ה' בשם בצלאל (שמות לה)/קט"ו (ק"ב)/קכ"א. ראו

והענין כמ"ש למעלה, שבאמת אין לנו השגה במציאותו ית' ולא בפעולתו, רק אחר הצמצום מצד הארתו לנבראיו. ואין לנו השגה, כי אם במה שייך לערכנו. והוא מעולם האצילות ולמטה, שמשם התחיל הסיודור של הפעולות והמאורות, להיות מסודרים ע"פ הנהגת בני אדם, וע"פ התורה כמ"ש כמה פעמים (ר"ל שהשרשים הרוחניים לנבראים לכל ששה אלפי שנים הם בעולם האצילות. השרשים בא"ק הם לאלף השביעי והלאה). ולכן, מאצילות ולמטה נוכל לקראתו בשם הוי"ה, ומה שלמעלה ממנו, אין לכנות שם שם ולא אות ונקודה, מאחר שהוא למעלה ממחשבת הנבראים. ובבחינתו העליון, א"א לנו לקראתו בשם, ואין לנו השגה במהותו כלל:

וכן בבחינת הנהגה שע"פ הזמן המתחלק לעבר ועתיד והווה, א"א ג"כ לומר רק מאצילות ולמטה. שלמעלה, אין שם הנהגה בסדר זמנים, שאינם לפי פעולות בני אדם שבזמן, רק הוא בגדר שלימות וקיבול שכר שהוא לע"ל (לעתיד לבא, היינו לאלף השביעי והלאה כנ"ל), שהוא למעלה מגדר הזמן. ולכן, שם הוי"ה אין שייך מאצילות ולמעלה, ואין אנו מדברים בשם הוי"ה בא"ק, רק מזוי הנמשך מא"ק ולמטה לאצילות, כמו שיתבאר בס"ד. ולפי שאין אנו יכולים לדבר בא"ק בכל עניניו בפרט, מאחר שאינו:

לפי ערכנו, רק בבחינת שורש לבד, ולכן אין אנו מדברים ממנו, רק בסוד ד' אותיות של שם הוי"ה בלבד, שהוא ג"כ בבחינת כלל, שמהוה הכל ומחיה את כולם. וזהו ענין השם הוי"ה שאנו מדברים בו, היוצא מד' חושים שבו, בסוד רשר"ד (ראיה, היינו הארות היוצאות מעינים של א"ק, שמיעה, הארות היוצאות מאוזן א"ק, ריח, הארות היוצאות מחוטים א"ק, דיבור, הארות היוצאות מפה דא"ק) ובסוד טנת"א (טעמים, נקודות, תנין, אותיות) כמו שיתבאר בס"ד. והם (הכוונה לאורות רשר"ד שהזכרנו הם) השרשים לכל הפעולות וכל המאורות, שהם סוד הכונים של שם הוי"ה שכולם מסתעפים ממנו. והוא כלל כל הנבראים וכלל כל העולמות המתחלקים לד' מדרגות אבי"ע כמו שיתבאר:

קט"ו נראה כי אע"פ שה' אחד שמו דהינו אופן ההתגלות שלו היא בבחי' ארבע שתחילה זה ד' אותיות אבל מזה נשתלשל שכל אופן הגילוי בכל העולמות והעולמות עצמם הם ארבע וכן קומת ההשתלשלות שהיא תמיד עשר יש בה בחי' ארבע פרצופים וחמישי הוא כתר כנגד קוץ היוד שבשם דהיינו מלמעלה למטה אבא אמא בן ובת או חכמה בינה תפארת ומלכות כנגד ד' אותיות השם ואריך כנגד הקוץ הנ"ל דהיינו כתר וזה הכל וכל בחי' כלולה מכל הבחינות לכן חוזר בכל עולם ובכל בחי' החלוקה הזו של השתלשלות מהכתר עד המלכות שהם ד' בחי' שרמוזות באות ממש ומעליהן כתר שאין לוגילוי ממש רק נרמוז בקוץ שעל האות הראשונה.

קט"ו כך לשון רבנו בתורה יג אות ד' ותורה סה ג', ותורה עו, ועץ חיים שער ח' פ"א מ"ת, וספר הברית ח"א מאמר יד פ"ח ד"ה היענה. עפ"י המחקרים הקדומים, אע"פ שעפ"י המחקרים היום נראה להפך שהאור החוזר מכל דבר נכנס לעין דרך הבת עין, נראה שאין זו סתירה, כי כוונת רבנו לכח הראות שהוא הכוונה והתשומת לב אל הדבר שרואה, שהרי בלעדי זה אע"פ שהדבר מול העין אם לא ישים לב ולא יראה.

¹⁷ בתורג' - ראו קרא (תיבת כי נחמק) וכן לשון הפסוק

ק"ח לשון הפסוק ראו קרא ה' וכו' ורבנו הוסיף תיבת כי ראו כי קרא ה' וכו', לרמוז שישראל זכו לראייה ע"י שה' קרא בשם בצלאל.

ק"ט שמות פרק לה (ל) ויאמר משה אל בני ישראל קרא ידוד בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה:

ענין ברכות נה. - ראו קרא ה' בשם. א"ר יצחק, אין מעמידין פרנס על הצבור אלא א"כ נמלכין בצבור, שנאמר ויאמר משה ראו קרא ה' בשם בצלאל.

וענין חתם סופר - ראו קרא ה' בשם בצלאל הגון לפניכם בצלאל וכברכות נ"ה ע"ב, וי"ל ששאל להם כאלו הברירה ביד כל א' לעשות מלאכה ואז יהי' בצלאל שלוחם כמותם משא"כ אי החליט הקב"ה בצלאל יעשה לא הי' הם ראוי' לעשות מלאכה וכל מה דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שלית והי' בצלאל שלוחא דרחמנא ע"כ אמר ראו קרא וגו' כאלו תלוי בדעתם וק"ל. ותקפ"ו:

וענין בלי יקר - ראו קרא ה' בשם בצלאל. אמר משה ראו ותדקדקו בשמותם כי קרא ה' בשם בצלאל, כי לכתחילה קרא ה' להם שמות המורים על שהם נבראו לכך שיהיו עסוקין במלאכת הקדש כי בצלאל הוא על שם צל אל, רמוז כי הוא יבנה המשכן והארון אשר בו הוא מדור לשכינה הבאה בצל קורתו כמ"ש (תהלים צא א) יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן. וכתוב (שיר א יג) בין שדי ילין. פירשו רז"ל על שהיה הקב"ה מצמצם שכינתו בין שני בדי ארון ומבין שני הכרובים הסוככים בכנפיהם על פני הכפורת, והסכך ענינו הצל כי המה היו צל אל כביכול, וראיה שבכל מעשה המשכן כתיב ויעש ולא הזכיר בצלאל ואצל הארון כתיב ויעש בצלאל את הארון וכל זה ראיה שעל שם הארון הוא נקרא בצל אל, בן אורי. על שם אור התורה כי הוא יבנה מקום לתורה אור

¹⁸ ענין תרומה דף קנב.

דייקא כי ע"י שנתגלה ונתגדל שם/קב"ו בצלאל שנתפרסם שהוא פאר הדור שיודע לצרף אותיות שנבראו בהם מעשה בראשית, וע"ז להמשיך קדושה נפלאה של מעלה לכל כלי מבלי המשכן/קב"ו. ואזי סמכו עליו והביאו אליו את החומרים לבניין המקדש ונכללו בו ע"י שעשאוהו שליחם לבניין המשכן/קב"ו וכליו ע"י עם ישראל ראו. **כי ע"י נפתחין העינים ורואין כנ"ל.**

וזו קב"ה קרא ה' בשם בצלאל. היינו כי ה' הוא בשם בצלאל, כי בצלאל היה צדיק גדול שכל מעשיו לשם שמים וזכה לכבוד אלקים וכשהתפרסם שמו התפרסם שם הקב"ה, שנתגלה על ידו גדולת ה' כי שמו משותף בשמינו, וע"י ראו כנ"ל.

ומבאר כיצד על ידי זה ראו, כי כח הראות נמשך ג"כ מבחי' השם, שם הויה שהוא בחי' ד' אותיות, שמשם תלת גוונים דעינא ובת עין שמהם נמשך יסוד הפשוט שממנו הד' יסודות כנ"ל. נמצא ע"י שמתגלה פאר הדור ומתפרסם שמו/קב"ו, שבו משותף שם ה', על ידי זה הנכלל בצדיק הזה גם

קכא זוהר תרומה דף קנב. – ואמר שכמו כן במשפך אַתְּגַלְיָפוּ וְאַתְּצִיירוּ אַתּוּן קְדָאָא חַזי במשכן שבנה בצלאל במדבר נחקקו ונצטיירו ונצטרפו האותיות כראוי להצטרף מהם שמות הקדושים, וטעם הדבר דְהָא בְּצַלְאֵל הוּא יָדַע חֻמְתָּא לְצַרְפָּא אַתּוּן דְּאַתְּבְּרִיא בְּהוּ שְׁמִיא וְאַרְעָא כי בצלאל היה יודע החכמה איך לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ, והיינו סוד גלגול האותיות של א' ב', וע"י היה מצרף ומוריד כח העולם הרוחני במעשה המשכן הגשמי, והיה קושר רוחניות העליון בכל מלאכה ומלאכה, וְעַל חֻמְתָּא דִּילֵיהּ אַתְּבְּנִי מִשְׁכְּנָא עַל יְדֵיהּ וּבִשְׁבִיל חֻמְתָּא שְׁלוּ נְבִנָה מִשְׁכֵּן עַל יְדוּ, וְאַתְּבְּרִי מִכָּל עֵמָא דִּישְׂרָאֵל לְכֵן הוּא נִבְחַר מִכָּל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכַמְּה דְאִיהוּ אַתְּבְּרִי לְעֵילָא וְכַמּוּ שְׁהוּא נִבְרַר וּנְבַחַר לְמַעְלָה לְהִיֵּת נִרְשַׁם לְפָנֵי קוּנוּ מְפָנֵי שְׁטַרְח וּנְתַחֲכֵם בְּחֻמְתָּא זֹו, הֵכִי בְּעָא קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְבְּרִי לְתַתָּא כֵּן רַצָּה הַקְּב"ה שִׁיְהִי נִבְחַר גַּם לְמַטָּה, וּמְפָרֵשׁ לְעֵילָא כְּתִיב לְמַעְלָה כְּתוּב שֶׁאִמְרוּ הַקְּב"ה לְמַשֶּׁה רָאָה קְרָאתִי בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל הָרִי שֶׁנִּבְחַר לְמַעְלָה, לְתַתָּא לְמַטָּה כְּתוּב רָאוּ קְרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל הָרִי שֶׁנִּבְחַר לְמַטָּה.

ואמר כי וְשְׁמִיָּה בְּרָוֵא עֵלְמָה אַקְרִי הֵכִי בְּצַלְאֵל וְקָמוּ צְסוּד הַעֲלוּן נִקְרָא כֵּן בְּצַלְאֵל, שְׁהוּא נִטְרִיקוּן בְּצַל א"ל לְפִי שְׁהִי מוֹשְׁרֵךְ בְּצַל א"ל, וּמֵאֵן אִיהוּ וְמִי הוּא בְּצַל א"ל, וְאִמְר דָּא צְדִיק הוּא הַיְסוּד דְאִיהוּ יְתִיב בְּצַל א"ל שְׁהוּא יוֹשֵׁב בְּצַל א"ל, וְהִינּוּ הַהוּא דְאִקְרִי א"ל עֲלִיּוֹן זֶה שְׁנִקְרָא א"ל עֲלוּן שְׁהוּא חֲסֵד הַעֲלוּן, וְנִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ עַפְתּוֹ הַיְסוּד בְּיָסוּד, וְאִיהוּ יְתִיב בְּגוּוֹנָא דְהַהוּא א"ל וְהַיְסוּד יוֹשֵׁב וְנִמְלֵא כְעֵין חֲסֵד, וּמְפָרֵשׁ כִּי הַהוּא א"ל נְטִיל שִׁית סְטְרִין חֲסֵד טוֹטֵל וְכוּלָּל כָּל חֲסִידִים שֶׁל עֲשֵׂה קְלוּתוֹ שְׁתַּחֲוִי, וְהַהוּא צְדִיק נְטִיל לֵוִן וְהַיְסוּד טוֹטֵל הַלְחָס, אִוְף הֵכִי לֹף כֵּן יֵשׁ עוֹד הַשְׁמוּת בְּעִינֵם, הַהוּא א"ל אֲנַחֵר לְעֵילָא חֲסֵד מֵאִיר לְמַעְלָה לְכָל הַרְיָק, הַאי צְדִיק אֲנַחֵר לְתַתָּא הַיְסוּד מֵאִיר לְמַטָּה לְכָל הַרְיָק שֶׁל הַמְּלֻכּוֹת, וְעוֹד הַהוּא א"ל בְּלָא דְכְּלָהוּ שִׁית סְטְרִין חֲסֵד הוּא כּוֹלֵל אֵת כָּל הַרְיָק שְׁטוֹט מוֹשְׁרֵשִׁים זֶו, וְכֵן הַהוּא צְדִיק בְּלָא דְכְּלָהוּ שִׁית סְטְרִין הַיְסוּד כּוֹלֵל הַלְחָס שֶׁל כָּל הַרְיָק.

ואמר עוד מה שצ"ל לאלה היה בן אורי היינו שהיסוד היה בן אור קדמא דברא קדשא בריך הוא בעובדא דבראשית בן אור הראשון שהוא החסד שנרא הקב"ה במעשה בראשית, ועוד היסוד הוא בן חור שהוא בן חירי דכלא בן של הבינה שהיא חירות של הכל. דבר אחר פירוש אחר בן חור היינו היסוד הוא בן חור מכל גוונים בן א"ל שהוא לבן מכל הגוונים, כי זו שוק כל החסדים, לכן וְדָא אַתְּמַנִּי לְמַטָּה יְהוּדָה כְּלָא בְּרָקָא יְאוּת וְהַיְסוּד שְׁנֵי אִיהוּ חֲסֵד הוּא אֲחוּז בְּצַלְאֵל נִתְמַנֵּה לְהַשְׁפִּיעַ חֲסִידִים לְמַלְכוּת שְׁהִיא סוּד שְׁטַב יְהוּדָה, וְהַכֵּל הוּא כְּרָאוּי לְהוֹת. (כ"מ"ק ומק"מ ומפ"ש)

עיין ביאור אור יקר (לרמ"ק) על זוהר תרומה הנ"ל (סימן טו עמ' טז) ע"י ש' ובוזר שבצלאל ע"י שטרה ונתחכם בחכמה זו נרשם לפני הקב"ה למעלה ונעשה מרכבה למידות העליונות ובכוחו היה בסוד האלפא ביתות וגלגולם כסדרן היה מצרף ומוריד כח העולם הרוחני במעשה עולם הגשמי והיה קושר רוחניות עליון בכל קרש וקש ובכל ארץ וארץ ובכל יריעה ויריעה ברמזו וסודו וע"י צירוף אותיות היה מוריד קדושה עליונה וקושרה שם. ועוד חידוש היה בו שעשה זאת במדבר אע"פ שלא היה בבחי' מקום שער השמים שיגרום להמשיך הקדושה אע"פ המשיך הקדושה בחפצא של המשכן ובאופן שנשאר לנצח ולא תיהיה בו שליטת יד אדם כי המקדשות וכל אשר בהם נחרב ונלקח אבל המשכן וכליו שעשה בצלאל נגנו.

עוד מבואר בזה ששמו ויחוסו בצלאל בן אורי בן חור מרמזו לספירות העליונות שבהם נקשר והיה ענף להם אחוז בקו האמצעי. בצלאל הוא יסוד ותפארת בן אורי היינו בן אור הגנוז סוד הדעת הגנוז למעלה בן חור מרמזו לבינה עולם החירות וחכמה המאיר בה וע"י ש' עוד באור יקר שלכאורה יכול היה בצלאל להשאר נסתר ולעשות כל מעשי המשכן כאחד הפועלים בלי שיתפרסם שמו ואע"פ רצה הקב"ה שדווקא יתפרסם שמו ולפי המבואר כאן מבואר היטב מדוע

קכב שם בצלאל – שמו דייקא – ואולי אפשר להוסיף לדרוש כי השם הוא כמו לבוש לדבר עצמו היינו כמו רק צל שלו וזהו בצל – אל שהשם שלו הוא לבוש לשם השם ונוכר דייקא בעשית הארון דהיינו התורה הטנת"א בחי' מוחין משם ה' שמתגלה ע"י הצדיק דייקא כנ"ל.

ועיין אגרא דכלה – דף רכ. מדרש (שמו"ר פמ"ח א'). טוב היה שמו של בצלאל משמן הטוב, למה שפרסמו הכתוב שנאמר (שמות לה ל) ראו קרא י"י בשם בצלאל, עכ"ל. הנה הדבר הזה כולו תמוה. ונראה לרמזו דהנה יודע נשמת מרן האר"י ז"ל היה בצלאל, נשלחה אלינו לגלות ריזן דמתקלא סוד עולם התיקון אשר היה תמייר ונעלם מדורות הקודמים. והנה כאשר נפטר לחיי עולם הבא, לא רצו תלמידיו לפרסם תורתו עד שנת שמ"י, ש"ץ לאלף הששי. והנה הגם שבשנת שמן נתפרסמה תורתו מה שאין כן כשהיה מרן ז"ל בחיים לא רצה ללמד, רק למהרר"ו ומעט יחידי סגולה, עם כל זה יותר היה טובה בעולם בהיות שמו בעולם, כי תיקן בלימודו את כל העולם:

קכג ואיתא בספרים שכיון שהמשכן וכליו נקראו על שם משה רבנו היו נצחיים ולא נאבדו אלא נגנו. נראה שגדולת בצלאל היה ממה שהתבטל למשה רבנו הצדיק הדור הראש בית. ולכן נחשב פאר הדור. ויש לעיין בזה לפי המבואר לקמן שרבי לוי יצחק מבוערדיטשוב רבנו קרא לו פאר הדור, בומנו של רבנו אע"פ שלא התבטל לרבנו לגמרי. ועיין לקמן שביארנו שהצדיק הדור האמיתי בהכרח שיהיה עליו העלמה כי על פעולותיו יש קטרוג גדול כמבואר בתורה פח וקיד אבל כיון שמוכרח לעולם שיהיה פאר הדור שנכללים בו זוכים לעינים לכן בכל דור יש גם צדיק גדול שעליו אין הסתרה כמו בצלאל כאן ורבי לוי יצחק מבוערדיטשוב. אבל מסתמא לא יתכן פאר הדור שחולק על הצדיק האמת.

קכד וכעין זה ברוחניות מבואר בתורה ב' אות ו' הביאו את המשכן אל משה ע"י התקשרות אליו בתפילה, כי כל תפילה היא אבר מהמשכן ע"י ש'.

^{קכ} בתולד - וזה קרא (תיבת כי נחוק)

על ידו מתגלה שם השם, שממנו נמשך התלת גווני דעינא ובת עין דהיינו כח הראות, ועל כן הנכלל בצדיק זוכה לעינים, לראייה רוחנית בעיני השכל, לראות בכל דבר את הפנימיות ולא את החיצוניות דהיינו את השכל שבכל דבר.

וזה דהיינו מה שהתבאר לעיל שכשמתפרסם שם הצדיק ועי"ז שם ה', אזי נפתחין העינים, זה בחי' שבת, כי שבת נוטריקון שין בת. רמוז לעינים כי קב"ש"י"ן יש בו ג' ראשין רומז לתלת גוונים דעינא, ב"ת רומז לבת עין שהיא השחור בעין {תיקון עין [קב"ח]/קב"ט}, ולעיל נתבאר שמד' אותיות הויה נמשך תלת גוונים דעינא ובת עין נמצא שמשמו של הקב"ה נמשכת השבת, כי שבת שמא דקוב"ה כמבואר בזוהר (זוהר יתרו ד' פח ע"ב/קל) כי שבת מעין עולם הבא, שהכל עולה לעולם האצילות, ששם הכל אלוקות/קלא, נמצא שבשבת הכל נכלל בו ית'. כי השביתה של שבת רומז שכל הפעולות של ששת ימי המעשה מקבלים חיות מהשביתה דייקא, שהיא שמו ית' כי היא הצורה והם החומר, וזה שלימות הדעת והחיבור אליו, שיודעים שכל המאורעות הן לטובתנו כי נמשכים משם הויה דהיינו מרחמנותו.

גם הצדיק הוא בחי' שבת [קל"ב]/קל"ג כמ"ש (בזוהר נשא ד' קמד ע"ב/קל"ד) אנת הוא שבת דכולהו יומי [קל"ה] כי גם כלל ישראל והקב"ה הם אחד, כמבואר בזוהר, וכל אחד מישראל הוא חלק אלוך

י"ד מתרצו - שין
י"ה דף קבו:

קב"ט תיקון ע' דף קכו: - וְדָא רְזָא דְשֵׁבֶת וְאֵלּוּ הֵד' גוונים שבעין הם סוד מלת שב"ת שהיא אותיות ש' ב"ת, והיינו ש' תלת ענפי השלשה ענפים שבאות ש' תלת גוונים דעינא הם כנגד שלשה גוונים של העינים שהם בחג"ת או בנה"י, ב"ת דשבת דא בת עין אותיות ב"ת של שב"ת היינו הבת עין, שהיא הבינה או המלכות, ועל"ייהו אַתְמָר ועל שניהם נאמר וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁבֹּת לעשות את השבת, והא אוקמהו וכבר פירשו החכמים (בתחילת תיקון מ"ח) כי שתי פעמים שבת הנזכרות בספר דאיינון תרין שבתות שהם סוד שתי שבועות, דהיינו בינה ומלכות, ומפני אַימָא עֲלָאָה בְתֵלֶת דְרָגִין בינה היא בת עין הימנית שהיא על גבי שלש מדרגות של חג"ת דז"ל, הגרמזים בג' גוונים עין ימין, ואימָא תַתָּאָה בְתֵלֶת דְרָגִין ומלכות היא בת עין השמאלית שהיא על גבי שלש מדרגות נה"י דז"ל, כשהיא עומדת למעלה בתפארת דז"ל, הגרמזים בג' גוונים עין שמאל, עמוּדָא דְאַמְצִיעִיתָא לְפִילִי שֵׁית סְטְרִין התפארת שבעמוד האמצעי שביניהם כולל כל השפה קלות, דאיינון שֵׁית דְרָגִין שהם שש מדרגות חג"ת נה"י, ור"ל ז"ל מקבל מאימא את השפע בחג"ת שלו, ומשפיע דרך הגה"י שלו למלכות.

קל זוהר יתרו דף פח: (עם ביאור מהוק מדבש) וממשיך ואמר ומשום דְכָל מְהִימְנוּתָא אֲשֶׁתְכָה בְשִׁבְתָּא ולפי שהארות כל האצילות הנקראות אמונה נמלכות בשבת, לכן יִהְיֶינָ לִיה לְבָר נֶשׁ נְשִׁמְתָא אַחְרָא נותנים לאדם נשמה אחרת כליל שבת מלך המלכות חוץ מהנשמה שיש לו בימות החול, ועוד יותר נותנים לו נְשִׁמְתָא עֲלָאָה נשמה עליונה ביום השבת מלך ז"ל, ועוד יותר מוסיפים לו לאדם מלך הבינה נְשִׁמְתָא דְכָל שְׁלִימֵי בָּה נשמה יחידה שכל שלימות המדרגות שעליה נכללות בה, הכל כדי שיוכל האדם להתעורר בשבת פְּדוּגְמָא דְעֲלָמָא דְאֵתִי כעודנו בעולם הבא, מה שאין כן ימים טובים אין דומה כלל לשבת, כי הנשמה הגנוסת ביום טוב היא רק מענף פרטי שעולם האצילות, כפי שם מלך המסד לבד, כשבעות מלך הית' לבד, בסודות מלך הגבורה לבד, כלאש חוש מלך המלכות לבד, אבל בשבת שפרטפי האצילות מאימא עליו זוכה האדם לקבל תוספת נפש חיה נשמה מוטל.

כ"מ האצ"ל בשה"י, כי כליל השבת יכוין לקבל סוד תוספת קדושות נר"ן מהגוהבא שבכללותם הם נקראות נפש, והיינו כשאושר באי כלה יכוין לקבל תוספת נפש, וכשאושר השליה לצדו כרכו את ה' המבוךד יכוין לקבל תוספת רוח, וכשאושר ופרוס עליו יכוין לקבל תוספת נשמה. וביום השבת יכוין לקבל תוספת נר"ן מז"ל שבכללותם הם נקראות רוח, והיינו כשאושר נשמה כל חי יכוין לקבל תוספת נפש, וכשאושר גאולה לתפלה יכוין לקבל תוספת רוח, ובכתיב דמוסף כשאושר "איה" מקום כבודו יכוין לקבל תוספת נשמה, ומדבני הזכר נראה שאח"כ זוכה אדם גם לנר"ן מלך אימא שבכללותם הם נקראות נשמה, ובהם כלולים גם כן תוספת חיה ויחידה מאבא וא"ל.

ובג"י כף אקרי שבת ולכן נקרא יום זה שבת, ומפני מהו שבת ואמר שְׁמָא דְקָדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא שבת הוא שמו של הקב"ה, שְׁמָא דְאֵיהוּ שְׁלִים מְכַל סְטְרֵי שם שהוא שלם מכל הבחינות שבספירות האצילות, כי שב"ת היא אותיות ש' בת, הגה בת היא המלכות, והראשית שעל ג' קוי ש' הם ג' יודי"ן סוד כתר חכמה בינה, וג' קוי ש' הם ג' ווי"ן סוד ג' קוי תנ"ח דז"ל, הכי כי מלת שבת כלול בה כל פרטפי האצילות המאריים עליו תוספת נר"ן ביום השבת, ולפי שביום זה מאימות כל ספירות אלו, לכן הוא נקרא בשם זה. ועי' בעטרת לבי כאן, ובס' בני יששכר בתחילה דקושי השבת, שפירשו דבני הזכר "שבת שמה דקב"ה" בכמה אופנים.

קלא עיין פרי צדיק לר' צדוק הכהן מלובלין מאמר קדושת שבת - מאמר ז' - ובג"כ אקרי שבת מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא שמא דאיהו שלים מכל סטרוי עיין שם. רצה לומר דהקב"ה נקרא על שם פעולותיו. וכל שם יש לו הוראה מיוחדת ושם הויה הוא עיקר בידוע דעל כן אינו נהגה בעולם הזה, כי מורה היה ויהיה גם על מה שקודם בריאת עולם הזה ואחרי ככלות כל עולם הזה. אבל מכל מקום גם הוא עדיין אינו מורה שלימות כל האצילות כידוע ד' מורה חכמה ה' בינה כו' ומתחיל מחכמה שהוא תחלת ההתגלות יש מאין דשם יש השגת אדם בחכמה שבמוח ובינה שבלב אף שאינו נגלה בדבור ובפעל. אבל כ"ע שהוא נקרא אין כמו שכתוב בזוהר בשלח (סד ב') שכל הנעלם מכל רעיון אינו נכלל באותיות שם זה. ועליו רומז שם אהיה דרצה לומר שיהיה לעתיד. דאו יתגלה אור זה הנעלם בעולם הזה. ורק בשבת שהוא מעין עולם הבא איתא בזוהר שם דבסעודה ב' נאמר תתענג על ה' על ה' ודאי דההוא שעתא אתגליא עתיקא קדישא כו', ועיין שם ושם (פג רע"א) על ה' אתר כו', דכתיב מאין כו', יעויין שם, והיינו למעלה משם הויה שמתחיל מחכמה כנ"ל:

ק"ב עין לעיל תורה מה תנינא [דף כו:]: ובראשית חכמה סוף שער הקדושה

קל"ג תורה מה תנינא - בענין בני אדם שרוצים ומכינים עצמן בפה פעמים לנסע לצדיק האמת, ואחר כך יש להם מניעות, ונמנעים דע, כי שבת היא נקדה הפנימית, וממנה יונקים כל הששה ימים, שהם בחינת העגולים סביב הנקדה, כמו שכתוב בזוהר (ויקהל דף רד). וכמוכא. והקלפות מוליכין את הרשעים סביב הנקדה, בבחינת (תהלים י"ב): "סביב רשעים יתהלכו", ואינם מניחים אותם להתקרב לפנים אל הנקדה הפנימית, וכל זמן שהם עדין בתוך העגולים, עדין יש להם תקוה להתקרב. אפלו פושעי ישראל כל זמן שלא יצא מן העגולים לגמרי, חס ושלום, עדין יש לו תקוה להתקרב אל הנקדה הפנימית אבל מי שפבר יצא לגמרי, חס ושלום, מן העגולים, בגון משפודים, אזי אי אפשר לו להתקרב כלל. והצדיק הוא בחינת שבת, בחינת הנקדה פנימית, שמונו יונקים הכל, כמוכא:

קלד זוהר אדרא רבה פרשת נשא דף קמד: - תאנא למדנו, כי מההוא יומא לא אעזו חבריאי מבי רבי שמעון מיום ההוא ובהלכה לא סרו החכמים מניחו של רבי שמעון, כזומר לא הלכו מבית מדרשו אלא לכרכים ההכחיים, וכד תהו רבי שמעון מגלה רזין ולאחר רבי שמעון היה מגלה סתמי תורה, לא משתכחין תמן אלא אינון לא היו נמאסם שם רק אלו הששה חכמים עם רבי שמעון, ותהו קארי להו רבי שמעון ורבי שמעון היה קורא עליהם, שבעה אנן עייני יהו"ה לנו כנגד השבעה מלאכים הנקראים עיני ה', דכתיב שבעה אלה עייני יהו"ה, ועלן אתמר ופסוק זה עליו נאמר.

וזהו ששמו משותף בשמנו, וכל שכן בשם הצדיק שגם מתדמה לו במדותיו בשלימות, עד שאחיותו בבחי' יסוד הפשוט, שהוא אחד עם הקב"ה ששמו שבת.

וזה שאמר משה רבנו לישראל **ראו כי ה' נתן לכם את/קלו** **השבת [קליו/קליו]**. **ראו דייקא, כי שבת שהוא שמא דקוב"ה** שמו של הקב"ה, דהיינו ששם שבת ושם הויה הם בחי' אחת, וכמו ששם הויה הוא הצורה לכל הפעולות המשתנות שע"י אלקים/קלט, הכי נמי השביתה של שבת היא הצורה לששת ימין החול. וגם שם שבת הוא בחי' **כח הראות/קמ** **בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין כנ"ל** שמד" אותיות השם שהן ג' אותיות ואות ה' אחרונה, משתלשל ש-בת דהיינו ג' ראשים שבאות ש' ובת, דהיינו כח הראות תלת גוונין דעינא ובת עין. נראה להוסיף שהשבת קדושתה קביעא וקיימא/קמא, ושום עוון לא מגיע אליה, כמבואר במדרש שגם אחרי החטא היא הגנה על אדם הראשון. וגם אחרי חטא העגל שהפסידו את הכתרים של נעשה ונשמע, שהם דעת

אמר רבי אבא, אנו שיתא בוציני, דנהראן משביעא לנו ששה מלאכות כנגד הששה קלות, המאיימים מהשביעי שהוא רבי שמעון שנשמחו היתה מהדעת שהוא שביעי מלמטה למעלה, **אנת הוא שביעא דכלא** אתה רבי שמעון הוא השביעי של כולם, **דהא לית קיימא לשיטא בר משביעא** כי אין קיום לששה קלות אלא משביעי, **דכלא תלי בשביעא** כי הכל תלוי בשביעי, כי הדעת הוא נשמת הו"ק.

רבי יהודה קארי ליה שבת רבי יהודה קרא לרבי שמעון בשם "שבת", שהוא יוס השביעי **דכלהו שיתא מניה מתברכין** שכל ששת ימי החול ממנה מתברכים, כך כל הששה זכרים קבלו הכל מרבי שמעון כשם שהיה השביעי, **דכתיב שבת ליהוה, קדש ליהוה** היינו מה **שבת ליהוה קדש** כי השבת היא בחי' דעת שהיא ממוחזקת הנקראים קדש, **אוף רבי שמעון** גם רבי שמעון שהיה מבחי' המוחזקת דעת שהוא קדש, **נקרא שבת ליהוה קדש** כלומר שמלכד שם "שבת" נקרא גם "קדש". (וי"ח)

עוד שם דף קמח. - ואמר אליהו לרבי שמעון ואנת הוא רבי שמעון שביעא דשיטא ואתה רבי שמעון הוא השביעי של הששה, דהיינו אתה הוא בחינת הדעת דז"ל, שהוא שביעי של הו"ק ממטה למעלה, **לכן תהא מתעשר ומתקדש יתיר מכלא** אתה תהיה מתעשר ומתקדש יותר מכל הגרין של האלקים העולים שם, ששורש נשמתם הוא רק מו"ת, **ותלת עדונין** ושלושה מיני תענוגים שם בחינות האורות של נה"י דז"ל, **דמשתבחין בשביעא** הגמלאים זיום השבת, שאז מתלבשים בחינת מוחזקת שבת דז"ל שהוא שביעי, **מחס זמינין חברייא אלין צדיקיא לאתעדנא בגינה לעלמא דאתי עתידים** אלו הזכרים האלקים להתעורר בשבת לעולם הבא, כלומר הגרין של הזכרים שעלולמות ז"ע עתידים לקבל ממש תענוג והארה, **זכור רבי שמעון, וכתוב וקראת לשבת עגב לקדוש יהוה מכובד** ושאל מאן הוא קדוש יהוה מי נקרא קדוש ה', ומשיב דא רבי שמעון **בן יוחאי** זהו רבי שמעון שנקרא שבת ונקרא קדוש ה', (ורמז לכה, כי ב' חיות "לקדוש יהוה" בני "שמעון דקדושה, נ"א), ועליו נאמר לקדוש ה' **מכובד דאקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי** לכן הוא נקרא מכובד וראוי לכבוד בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שכתוב אורח ימים צימיה ובשמאלה עושך וכבוד.

קל"ו הלשון שם - רבי יהודה קארי ליה שבת, דכלהו שיתא מניה מתברכין, דכתיב (שמות כ') שבת לה' קדש לה', וזה שבת לה' קדש, אוף רבי שמעון שבת לה' קדש: גם ע"ש דף קמח.

קל' בפסוק לא כתוב את השבת, אלא "נתן לכם השבת" וצ"ע מדוע הוסיף רבנו תיבת את. ובפרט שהמנחת שי כותב שטועים המוסיפים תיבת את. (זה לשונו (כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת - מטעים ביה ספרי דכתיבי את): **ונ"ל שלא שכך היתה גרסת רבנו אלא לדרשה בעלמא הוסיף, אולי כידוע שתיבת את רומזת לאיזה הוספה כמבואר בגמ' חגיגה יב, קדושין נו. ב"ק מא: רבי טרפון ורבי שמעון העמסוני שהיו דורשין כל אתין שבתורה, ואולי באן בא לרמוז על כח הראות דהיינו שנתן לכם עם השבת גם כח ראות.**

קל"ו * שמות סז סט

קלח שמות פרק טז (כט) ראו פי' דודן נתן לכם השבת על פן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי:

רש"י (כט) ראו - בעיניכם כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי נס נעשה בכל ע"ש לתת לכם לחם יומים:

עיין אור החיים פסוק כב שבכונה לא נצטווה משה לומר לישראל שביום הששי יאסוף כל אחד לחם משנה כי רצה שיגלו את הנס מעצמם. זה לשונו - שחפץ ה' לנטוע בהם "נטע אמונת והצדקת מצות שבת", שתהיה קבלתה וידיעתה ממנו אל עליון, שלא על ידי שליח תחילה, אלא כשיצאו ללקוט כמנהגם, שיעור הרגיל ליומו, וימודו וימצאו פי שנים מהרגיל יום יום, יראו ראייה חושית ושכלית, כי ה' מצווה להם לכל יטרחו ביום שבת, ומזמין להם מיום ששי צורך יום שביעי, כדי שבוה תהיה מצוה זו אצלם מקובלת בתוספת קבלת הרצון, ומורא גדול מעבור עליה, לצד שמעלתה גדולה, וכמאמר ז"ל (זוה"ק ח"ב פט) שקול שבת כנגד כל התורה כולה.

חתם סופר - ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים, כי הנה האיצטגנינים אומרים כי בשבת שולט שבתאי המשבית כל מלאכה ולא יצליח ע"כ יש לשבות בשבת, וכדי שלא יטעו ישראל דמשו"ה אין מן יורד בשבת משום שליטת המול המשבית ע"כ נתחכם הקב"ה וברך השבת שביום הששי אעפ"י שלקטו עומר א' באתה הברכה ונעשה לחם משנה ואין מול שבתאי יכול לגרום ברכה בע"ש וע"כ מוכח כי ה' נתן השבת, והנה אותן שיצאו ללקוט בשבת אמרו שנתכוונו לש"ש שלא יסברו שהשבת משבית הכל עפ"י מול השולט בו, ע"כ יצאו ללקוט להודיע שאין כח בשבתאי להשבית מלאכות, וע"כ כשהוכיחו ה' אמר ראו כי ה' נתן לכם השבת ולא המול שהרי ע"כ אני נותן ביום הששי לחם יומים להראות שאין מניעת המן בשבת מפאת המול כ"א מפאת קדושתה, ולא הייתם צריך לילך ללקוט בשבת ע"כ שבו איש תחתיו. (תקפ"ה):

קלט עיין רמב"ן בראשית א' א' - "אלהים", בעל הכחות כלם, כי המלה עיקרה "אל", שהוא כח, והיא מלה מורכבת, "אל הם", כאלו "אל" סמוך, "והם" ירמזו לכל שאר הכחות; כלומר, כוח הכחות כולם.

קמ' וזהו שאע"פ שבימות החול צריך להתפלל בעצימת עיניו, אבל בשבת כתב האריז"ל שאין להתפלל בעיניים סגורות (הובא ב"שערי תשובה" על ש"ע או"ח סי' רסז סוף ס"ק ג') והטעם איתא בספרים כי שבת הוא יום של ראיית ה', פנים בפנים.

קמ"א עיין גם לק"ה שבת ה' אות ו' - ועל ידי שפגם אדם הראשון בשם ה' והגביר מאורי אש שהם בחינת שם השמא וכו'. על פן כל תקונו היה על ידי שבת דיקא שהוא שם ה' כנ"ל. כי בשבת אין שום שליטה לשם השמא כי אז מאיר שם ה' בכל העולמות. פי' שבת קביעה וקיימא כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה) וקדשתה קבועה בעצמה. ועל פן בשבת מאיר שם ה' ונדרחה והמת הנפש ונתתקן חטא אדם הראשון.

אות ז' - וזהו עצם מעלת יקרת קדשת שבת קדש שששבת יכול כל אדם אפלו אם עבר כל עברות שבתורה חס ושלום. הוא גם פן יכול להמשיך על עצמו קדשות שמו יתברך לידע ולהביר שמו יתברך על ידי שמירת שבת שהוא שמה דקדשא בריך הוא. פי' בקדשת שבת אין מגיע שום פגם של שום עברה חס ושלום. כי שבת אגין על אדם הראשון בחטאו. וכמו כן מגן השבת גם עתה על כל החוטא חס ושלום. פי' על ידי שמירת שבת כראוי וזוכין כלם אפלו הגרועים והפחותים לידע ולהביר ולהאמין בשמו יתברך. ועל ידי זה יזכו לשוב אל ה'. פי'

גדול ונפלא בחי' שמחת עולם, אורות נפלאים שהורדו מהם וניתנו למשה רבנו הצדיק הדור, אעפ"כ בשבת משה מחזיר את כל האורות הנפלאים האלה לישראל. (מבואר בשבת פח) דהיינו שבשבת חוזר בחי' של לפני החטא. והיא מעין עולם הבא, דהיינו שכל שבת מאיר עלינו אור של עוה"ב/קמג

וע"כ כיון ששבת בחי' עינים, כח ראות, ודעת גדול, לכן בכל מקום שזכר בנין בית המקדש נזכר שבת כמ"ש (ויקרא יט) קמג/קמח] את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו /קמז/ ודרשו חז"ל שהיא הזוהרה שבנין בית המקדש לא דוחה שבת. וכן בכל מקום שהזכיר על מלאכת המשכן הזכיר מקודם על שבת/קמז/ נקט בנין הבית ומלאכת הבית ולא סתם כשכיר את הבית המקדש, כי השביתה של שבת מאיר דייקא לבניינו ומלכתו של הבית.

רמזה בזה התורה כי שבת שהיא כח הראות והדעת כנ"ל מאיר להבית המקדש/קמח/, כי בית המקדש היה בצורה של בית המקדש של מעלה, באופן שנעשה כלי לאורות הדעת הנפלאים של שבת, וכנ"ל שעל כן

שבת והצדיקי אמת הם בחינה אחת כנ"ל. שהם בחינת שם ה' שעל ידם כלם יכולין לידע משמו יתברך ולשוב אליו יתברך. ולתקן פגם כל הארבעה יסודות הנמשכן מארבע אותיות השם הנ"ל ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל השומר שבת מוחלין לו כל עונותיו. הינו כנ"ל:

אות ח' – וזהו כל השומר שבת בהלכתו אפלו עובד עבודה זרה פדור אגוש מוחלין לו. כי דור אגוש עקר פגם שלהם היה בשם ה'. כמו שכתוב אז הוחל לקרא בשם ה'. על כן שמירת שבת שהוא שם ה' הוא תקון לזה:

קמב צ"ע מה שביאר ברישא ויבאר לקמן בסיפא שכיון שהצדיק ובית המקדש נחרב צריך לבנות בחצות ולהתפלל שיחזור, ואילו על שבת לא מבואר כלום. והתירוץ לכאורה כנ"ל כי השבת לא נחרבת ולא מסתלקת אלא קביעא וקיימא תמיד. אבל צ"ע הרי גם הצדיק אע"פ שמסתלק הוא חי וכן המקדש קדושתו גם כשהוא חרב ועיקרו למעלה. ואעפ"כ אנו מתאבלים על האבדן של מטה ומדוע לא מתאבלים על השבת. הרי בחוש אנו רואים שאע"פ שמבואר בספרים גדול מעלת השבת שכל העולם עולה לאצילות וגם בחוש מרגישים שאינה ככל יום, אעפ"כ מדוע אנו לא מרגישים ממש הבדל גדול בין שבת ליום חול כמו הצדיקים הגדולים דהיינו את כל האורות הנפלאים שמאירים בה דעת עצום, ולכן לכאורה ראוי להתאבל גם על קדושת השבת שאין לנו בה הרגשה כראוי. ומדוע רבנו לא מזכיר זאת כאן אלא רק על המקדש והצדיק. ונראה לי כי באמת השבת קביעא וקיימא וכל חסרון ההרגשה בה הוא בגלל הסתלקות הצדיק וחורבן המקדש, לכן עליהם עיקר ההאבל כשיחזור אזי ממילא גם קדושת השבת תורגש.

קמג לק"ה שבת ה' אות יז – וזה בחינת גדל מעלת קדושת שבת. כי עקר קיום העולם על ידי שבת. כי עקר קיום העולם בעת שעוברין על התורה חס ושלום וכן קדם מתן תורה שאז מקים אותם בבחינת שם אלהיה וכו'. כל זה הוא בכח זכות שבת קדש. כי שבת היא בחינת תשובה. בחינת ושבך עד ה' אלהיך כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר. הינו שיה' יתברך נתן לנו את השבת שבו מאיר שם ה' בלי אתערותא דלתתא כי שבת קביעה וקיימה ואין קדושתה תלויה בישראל. כמו שאומרים מקדש השבת וישראל והזמנים וכו' פמוכא. הינו שזהו מעלת שבת קדש שנתן לנו ה' יתברך יום קדוש ונורא כזה שבו מתגלה שם ה' מעצמו בלי מעשה התחוננים. רק ה' יתברך מגלה אז שם ה' על שם העתיד שהוא התכלית האחרון שהוא יום שפלו שבת. שאז יתגלה שם ה' בשלמות. כי אז יודככו הכל כידוע. ושבת קדש יש לו קדושה כזו שבו מתגלה גם עכשו בזה העולם אור שם ה' שיתגלה לעתיד. כי שבת היא בחינת תכלית מעשה שמים וארץ שאז יתגלה שם ה' כנ"ל ועל כן שבת היא בחינת תשובה. כי זה עקר בחינת תשובה שהוא בחינת אהיה. דהיינו מה שיה' יתברך קים העולם על שם העתיד וכו' כנ"ל.

קמד ויקרא פרק יט (ל) את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ידוד:

עין פרש"י וביבמות דף ו. את שבתתי תשמרו. תניא, יכול יהא בנין בית המקדש דוחה שבת, ת"ל את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו, (אני ה') כולכם חייבים בכבודי: ועיין שפתי חכמים על פרש"י – אע"פ שאין עשה דוחה לא תעשה היה סברא לומר כמו שידחה הבניין את השבת כי מצינו שהקרנות דוחים את השבת.

עיינ רבנו בחיי מה שכתב על דרך הקבלה – כי השבת האחד הוא השבת הגדול והוא זכור, והאחד הוא המקדש שהיא כנסת ישראל בת זוגו של שבת, והוא שמור, ולכן אין ראוי שתהיה מלאכת בית המקדש דוחה את השבת והמקדש, וזה מבואר: עכ"ל. וצ"ע לכאורה הם דברי השפתי חכמים שם שעשה לא דוחה לא תעשה ואעפ"כ היה סברא שידחה כקרבות. ועיין שם רמב"ן שכתב והמשכיל יבין.

עוד בעניין שהוקש מקדש לשבת עיין יבמות דף ו: הובא בתורה תמימה – ומקדשי תיראו. תניא, יכול יתיירא אדם ממקדש, נאמרה שמיירה בשבת ונאמרה מורא במקדש, מה שמירה האמורה בשבת לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזכיר על השבת, אף מורה האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזכיר על המקדש: ...אין לי אלא בזמן שביהמ"ק קיים, בזמן שאין ביהמ"ק קיים מניין, ת"ל את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו, מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם:

^{סז} וביקרא כו ב'

קמז לכאורה לא מובן מדוע נקט רבנו פסוק זה שאינו מדבר בבניין המקדש אלא ביראה שבמקדש. אבל עיין פרש"י שם עפ"י תורת כהנים וגמרא יבמות ו. שדרשו כאן את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, אני ה', כולכם חייבים בכבודי לכן לא דוחה בניין המקדש את השבת. ועי"ש שוטנשטיין עפ"י פרש"י בשבועות טו: כוונת הדברים היא שמכיון שתכלית המקדש היא להרבות כבוד שמים ולקיים על ידי מצוות, אין מצוותו שייבנה ע"י עברת איסור.

קמח צ"ע שבאן לא הביא ראייה מפסוק. וצ"ע מדוע נקט דווקא בניין המקדש ומלאכת המקדש, הרי כיון שמבאר שבת מאיר לבית המקדש היה ראוי שתמיד כשמזכיר מקדש יזכיר שבת ולא דווקא בקשר לבניין או מלאכת המשכן. ואולי אדרבה זה החדוש, שהשביטה של שבת ממלאכה זה המאיר לבניין והמלאכה של המקדש. וכנ"ל ששבת היא הצורה והחיות של כל הפעולות שבששת ימי המעשה.

קמח אולי אפ"ל שזה בחי' שהזמן נברא קודם למקום, כי בראשית הוא שורש הזמן, ואח"כ ברא את השמים ואת הארץ שורש לבחי' מקום. ועדין לא היה זה הזמן ומקום שלנו, כי תחילה הייתה תוהו חומר היולי בלי צורה, ואח"כ בודה הרכבת צורה בחומר, וחושך ע"פ תהום, ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים ויאמר אלקים יהיה אור ויהי אור וכו' ואח"כ הבדיל בין אור לחושך, ורק אז שייך למנות ימים דהיינו זמן ורק ביום השני הבדיל בין מים למים ורק מים התחתונים הם בחי' תחת המקום ועדין אין יבשה אלא ביום השלישי. ושרש המקום הוא אבן

בצלאל הוצרך להיות מלא חכמה תבונה ודעת וכל מלאכה, לידע צירופי האותיות שבהם נברא העולם כדי שכל כלי המקדש יהיו מקודשים בקדושה של מעלה, דהיינו כלים לכל האורות של שבת/קמט. **כי המקדש הוא ג"כ בחי עינים כמ"ש** בנבואת יחזקאל על חורבן הבית המקדש (**יחזקאל כד**)/קפ. הנני מחלל את מקדשי **גאון עוזכם מחמד עיניכם** [קיא] פשוטו של מקרא שמכנה את הבית המקדש מחמד עיניכם דהיינו דבר שנושא אליו את עיניו כי חומד ואוהב אותו מאד, וכן לעיל מניה נקט לשון זה לגבי אשתו. והגמרא {ע' **ב"ב ד.** [קנג/קנד]} דורשת מפסוק זה שבית המקדש הוא עיני העולם. כמבואר שם שבבא בן בוטא יעץ להורדוס כיצד יכפר על שהרג את חכמי ישראל, אמר לו הוא סימא עינו של עולם דכתיב (במדבר טו-כד) "והיה אם מעיני העדה", ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב (יחזקאל כד-כא) "הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם".

נמצא שיש בחי עינים בכל בחי העש"ן דהיינו מקום זמן ואדם. דהיינו בית המקדש שבת והצדיק. **ושבת הוא** אמונה שמאמין בחידוש העולם וביחודו ית' (תורה לא ב) קמ"ד והשומר שבת מעיד על כך ביותר, שהרי שומר את אותה שבת ששמרו אבותיו דורי דורות ממתן תורה שקבלוה ישראל מהקב"ה, ומסרו עליה

השתייה שבמקום המקדש, נמצא שמראשית הבריאה האירה השבת למקום המקדש, לכן שם הקריב אדם הראשון קרבן וכן נח ואברהם יצחק ויעקב.

קמט **ועיין לעיל** שגם בזמן שהבית חרב הוא הוקש לשבת ללמד שחייבים ליראה בו. ועיין שפת אמת שמות פרשת שקלים (תרלב) מבאר שכל החטאים לא יכולים לפגוע בקדושת השבת, שהיא קביעה וקיימא, לכן השבת מאירה למקדש גם כשהוא חרב כי העיקר הוא הבית המקדש של מעלה והוא קיים.

זה לשונו – חז"ל קבעו לקרות פ' שקלים בשבת מסתמא יש שייכות לשבת. כי הנה איתא שבשבת מחזיר מרע"ה לבני הכתרים של הקדמת נעשה לנשמע. נראה שלא קלקל החטא בשבת. וכן איתא בחטא אדה"ר שלא קלקל בבחי שבת. וכן נראה שכל חטאים לא יוכלו לקלקל בחי שבת הניתן לבני ישראל כמ"ש שבת קבוע וקיימא. והיינו אף שניתן רק לבני כמ"ש ביני ובין בני ישראל מ"מ ניתן באופן זה שלא יוכלו לאבד בחי השבת. ואפשר שז"ש חז"ל המשמר שבת אפילו ע"ז מוחלין לו כו'. י"ל הפי' כנ"ל שבבחי שבת לא יגיעו החטאים. וא"כ כיון שבשבת לא קלקלו. בודאי בשבת כאלו הי' ביהמ"ק והמשכן קיים כי כל החרבנות ע"י החטאים. ואף שאין קרבנות בפועל. מכל מקום הלא תכלית הקרבנות הוא רק מה שנעשה על ידי הקרבנות בעולם העליון. וזה יוכל להיות בלי הפעולה בשבת. כי בשבת נעשה הכל בלי מעשה גשמיות שהוא למעלה. ולכן בשבת נראה שלא נחסר ע"י החורבן וכאלו ביהמ"ק קיים.

קפ **יחזקאל פרק כד** (טו) ויהי דבר דוד אלי לאמר: (טז) בן אדם הנני לקח ממך את מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמערתך: (יז) האנך דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעשה על שפם ולחם אנשים לא תאכל: (יח) ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב ואעש בבקר כאשר צויתי: (יט) ויאמרו אלי העם הלא תגיד לנו מה אלה לנו כי אתה עשית: (כ) ואמר אליהם דבר דוד יהי אלי לאמר: (כא) אמר לבית ישראל בה אשר אדני דוד הנני מחלל את מקדשי גאון עיניכם מחמד עיניכם ומחמל נפשכם ובגותיכם אשר עזבתם בחרב יפלה: (כב) ועשיתם כאשר עשיתי על שפם לא תעשו ולחם אנשים לא תאכלו: (כג) ופארכם על ראשיכם ונעליכם ברגליכם לא תספדו ולא תבכו ונמקתם בעונותיכם ונהמתם איש אל אחיו: (כד) והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר עשה תעשו בבאה וידעתם כי אני אדני דוד: (כה) ואתה בן אדם הלאו ביום קחתי מהם את מעונם משוש תפארתם את מחמד עיניהם ואת משא נפשם בגותיכם ובגותיכם: (כו) ביום ההוא יבוא הפליט אליך להשמעות אנשים:

קפ **הפרק הזה** ביחזקאל הוא נבואה על חורבן בית ראשון שיהיה כמשל בישול בשר בקדירה ואח"כ אומר לו הקב"ה הנני לוקח ממך את מחמד עיניך דהיינו אשתך ואל תתאבל עליה כדי להראות לישראל שכך יעשה להם שיקח מהם את מחמד עיניהם דהיינו בית המקדש ולא יתאבלו עליו פרש"י או כי אין אבל אלא במקום מנחמים ולא יהיו כאלה כי כולם יהיו אבלים או מפחד הכסדים. מבואר כאן שהבית המקדש לישראל כמשל אשה אהובה וכחטרון אשה לבעלה כן חטרון הבהמ"ק לישראל. ועי"ש כל הפרק שנוכר בו כל הבחינות הנזכרות בתורה זו פאר דהיינו תפילין ובכי ומספד וביהמ"ק ועינים והצדיק דהיינו הנביא שפותח לעם את העינים לראות שחטאו והצדיק משתתף בצרת הקב"ה שכמו שבת זוגו של הקב"ה עזבה אותו כן בת זוגו של הצדיק נלקחה ממנו וכן זה משל לשכינה וביהמ"ק שנפרדו עי"ז

קפ **נראה** טעם עינין הטענינער רב גמ' כ"ז כי נלמדה אין כ"כ ראה מהפסוק שהרי גם לאשתו קולא מחמד עיניך משמע שזה נבוי לדבר החביב לכל נמצא שם מפורש שבת המקדש נקרא בחי עינים לכן הוא החיוב על היגת חכמי קראל דהיינו בחי סמוי עינו של עולם. כגמי שם מוצא המעשה מאורחים שמרד ונעשה מלך והרג את כל חכמי הדור לזכר נבואה בן בוטא למקל עולם מנייה ומסופר שם שניסה אותו ולבסוף התחרט על שהרג את חכמי ישראל וביקש תשובה ואמר לו נבואה בן בוטא שיבנה את ביהמ"ק.

קפ **בבא בתרא דף ד.** – (המעשה שם שהורדוס היה עבד לבית חשמונאי ותפס את המלכות והרג את כל בית חשמונאי לבד מבת אחת שרצה לשאתה (שע"ז) ישתחרר המעבדות מדרש"א) וכשמענה זאת הפילה עצמה מהגג ומתה, וכיון שחכמים דרשו שאסור לעבד למלוך, הרג את כל החכמים לבד מבבא בן בוטא כדי להתייעץ עמו, אבל ניקר את עיניו יומא חד אתא (הורדוס) ויתב קמיה (לפני בבא בן בוטא) אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד? אמר ליה מאי אעביד ליה? א"ל נלטייה מר. אמר ליה וכתיב (קהלת יב) גם במדעך מלך אל תקלל. אמר ליה האי לאו מלך הוא. א"ל וליהויו עשיר בעלמא וכתב (קהלת יב) ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר. ולא יהא אלא נשיא וכתב (שמות כב) ונשיא בעמך לא תאור. א"ל בעושה מעשה עמך, והאי לאו עושה מעשה עמך. א"ל מסתפינא מיניה. א"ל ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא. א"ל כתיב (קהלת יב) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. א"ל אנא הוא, אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו. השתא מאי תקנתיה דההוא גברא? א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב (משלי ו) כג) כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב (במדבר טו-כד) והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב (יחזקאל כד-כא) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם.

קפ **ועיין לק"ה** (פסח ט' לא) – שבת מעיד על חידוש העולם שהשם יתברך ברא כל העולם בששת ימי המעשה ושבת בשבת, פי עקר העדות צריכין בדרך שנעלם מן העין שאי אפשר לעמוד על אמתתו כי אם על ידי העדים, על פן צריכין שני עדים דיקא ויתרי כמאדה. ועיין לק"ה (דיינים ג' בב) – וזה בחינת שבת שהוא בחינת עדות על אחרותו יתברך כמו שארז"ל. ועל פן דבור לא תענה הוא כנגד זכור את יום השבת, כי שבת הוא בחינת עדות, כנ"ל. ועיין תורת המנחה לרבי יעקב סקילי – דרשה מא – כי מן השבת ישכיל וידע אמיתת מציאותו

את הנפש בכל הדורות, ובכל שבת נשמרים מכל ריבוי האיטורים שבה, ובוה מעידים לכל העולם שהקב"ה ברא את העולם, לבד מהשינויי טבע שיש בה כגון הסמבטיון ששוקט בה, שזה הפך דעת הכופרים שלדעתם לא יתכן כלל/קפ"ה. וכל זה מתקיים אלפי שנים רק מכח אור אמת נפלא שמאיר על ישראל בשבת **בחי' הגוונין** דהיינו הארת הדעת חיבור חסד וגבורה ע"י שידוע שכל מאורעותיו לטובתו ומקיים בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר, **המאירין במקדש** וממנו לעולם. **כי שבת הוא בחי' כח הראות בחי' עינים שהם תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' עיני השכל לראות את האמת המאירין/קפ"ו** **לביית המקדש שהוא בחי' עינים**, דהיינו שמכח אור השבת מאיר בבית המקדש אור המסוגל לראייה רוחנית לכן בבית המקדש אומרים את שם הויה ורק שם השתחוייה בפישוט ידים ורגלים וכהנים שם וריזים כי האמת מאיר שם ע"י השבת להיות ביראה גדולה, ומשם מתפשט אור האמת להאיר עיני כל ישראל לדעת את אמת מציאותו ואחדותו שחידש לבדו את העולם יש מאין ומנהיג אותו ברחמים בלבד.

וזהו שהצדיק בצלאל בחי' עינים ובחי' שבת שהיא בחי' עינים, בנה את כלי בית המקדש שהוא בחי' עינים, להיות מקום משכן לה' ית' שהוא בחי' עינים.

וזה דהיינו בחי' עינים הנ"ל, זה בחי' מוחין, כי הכוונה לעיני השכל, ולא לראייה גשמית. כי מתחילה דהיינו קודם שנעשה מד' אותיות ה' בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין נעשה מבחי' שם ה' שם הויה שהוא ד' אותיות בחי' ד' מוחין וזה בחי' מה שאמר הקב"ה על בצלאל ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה (שמות לא)קפ"ו. דהיינו מילא את בצלאל במוחין שיאירו מחכמה לבינה ולדעת עד השכל הנמוך ביותר שנוגע לעשיה ממש שזה בחי' אספקלריא דלא נהרא בחי' "ובכל מלאכה"קפ"ח, דהיינו שכל מגושם אבל ע"י שמאיר בו כל החכמה בהשתלשלות הזו אזי כל מעשיו הגשמיים היו קודש והיו נצחיים שלא שלט בהם הטבע והם גנוזים ויתגלו לעתיד הם בעצמם. **כי חכמה תבונה ודעת וכל מלאכה**, חכמה שהיא הקדמות שמקבל מבחין, בינה היא מה שמברר את ההקדמות ומוסיף להבין בהן דבר מתוך דבר, דעת היא מה שמסכם למעשה לעשות, "וכל מלאכה" היא המלכות בה מתגלה ויוצא לפועל

שהוא ברא את העולם וחידשו, והשבת אות ומופת על חידוש העולם. צא ולמד מן המן שהיה יורד כל ימות החול ובשבת לא היה יורד, ובשישי ירד לחם משנה והנותר ממנו לא היה מבאיש ורמה לא היתה בו, ונהר סבטיון יוכיח ובעל אוב יוכיח. נמצא שהשבת מורה על אמיתות מציאות השם ית'. עיין רד"ק (ישעיה נ"ו) כי שמירת שבת יסוד גדול באמונת האל כי לא ישמור שבת אלא מי שידוע שהעולם מחדש ויש לו מחדש בראו מאין ואין זולתו ואם כן אין לשרת ולעבוד זולתו ויאמין כי בששת ימים ברא אלהים את העולם וישבות ביום השביעי כמו שכתב משה רבינו וצוה לעמו אשר בחר בו לשמור את השבת להיות להם לעדות ולזכרון כי הוא ברא את העולם, ובעבור זה נתנה להם קודם מתן תורה כי אחר שהודיעם שהוא אדון ובורא אחר כך היה ראוי לצותם על תורתו ומצותיו כאדון המצוה אל עבדיו.

הפירוש כי מפיקע מדעת הכופרים שהעולם קדום ומתנהג עפ"י גלגלי הרקיע, כי כל השומר שבת מעיד על אחדות הבורא דהיינו שהקב"ה האחד הפשוט ברא את העולם יש מאין בששה ימים כמ"ש בראשית ברא ה' אלוקים וכו'. כי ע"י שמירת שבת שאדם שובת מההשתדלות הפרנסה, ומכל מלאכה שהיתה במשכן, מעיד שיום השבת שבכל שבוע, הוא בחי' שבת של בראשית, ואמרו במכילתא (תשא א) כל המשמר שבת למטה כאילו עשה אותה למעלה. (עיין רבנו בחי' שמות לא טז) ומעיד בזה שהשבת יומי החול הם כמו חומר וצורה, דהיינו שהשבת היא הצורה והחיות של העשיה והפעולות של ששת ימי המעשה. דהיינו שלא עוצם ידי עושה חיל, אלא הברכה הנשפעת מהשבייתה של שבת. ותפיסה כזו שייכת רק בעולם שמחודש ע"י הקב"ה בששה ימים ושבת של בראשית, החזור שוב ברוחניות כל שבוע (שלה"ה הקדוש חולין פרק תורה אור אות מב). דהיינו שכל שבת משלימה את העשיה של ששת הימים שלפניה, ועושה לה רגלים לעלות לפעול פעולות (תורה פו ורעז). וכן ששת ימי בראשית שבהם נברא העולם לא נברא אלא בבחי' בכח (עולם רופף) ובשבת קבל קיום נעשה בפועל. והשבת נותן צורה וקיום לעוד ששה ימים נוספים, כמבואר באור החיים (שמות כ' יא). הכל מכח השבת בראשית שמקיים השש שעברו וממציא עוד שש חדשים (שלה"ה הקדוש שם מג).

קנה עיין מנחת קנאות לרשב"א פ"י.

קני **שבת מאיר** כח ראות לבית המקדש – לכן בית המקדש שהוא המלכות המקבל נחרב אבל שבת שהיא האור הפשיע נשאר קיים לעד.

קני **שמות פרק לא** (א) וַיִּדְבֹר יְדֹדְךָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה: (ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (ד) לְחֹשֶׁב מְחָשְׁבַת לְעִשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנַחֲשָׁת:

רש"י (ג) בחכמה – מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד: ובתבונה – מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד: ובדעת – רוח הקדש:

תורה תמימה (ג) בחכמה ובתבונה ובדעת. אמר רב יהודה אמר רב, יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, כתיב הכא ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת, וכתיב התם (משלי ג') ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתיב (שם) בדעתו תהומות נבקעו <1> וברכות נ"ה א':

שפתי כהן – מצאתי כתוב, ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה, השלימו הקב"ה בארבעה יסודותיו. חכמה נגד יסוד הרוח, וכנגדו אמר לחשוב מחשבות, בתבונה נגד יסוד האש, וכנגדו אמר לעשות בזהב ובכסף, שאינם נעשים אלא על ידי האש, ובדעת נגד יסוד המים, וכנגדו אמר ובחרושת אבן, שרוב אבנים טובות נמצאים במים כמו בדולח שהוא גדל בים אוקינוס, ובכל מלאכה נגד יסוד העפר, שאי אפשר לעשות מלאכה ואין שום דבר שיש בו ממשות אם אין בו יסוד העפר לקבל בו עשיית מלאכה:

קני **עיין באר לחי רואי** כאן שכתב ובכל מלאכה דא ה' עיין זהר וישלח דף קעב. מאן מלאכה דאאספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא עי"ש. והיינו מלכות ה' תתאה. עכ"ל

החכמה שבמחשבה תחילה, ולהמליך בה את הקב"ה. זה בחי ד' מוחין/קט"ו (כ"ש בת"ז ד' יג ע"ב בהקדמה [קט"ו/קט"א]), שהם נעשין מבחי' ד' אותיות שם ה' כ"ש כמו שכתוב ראו קט"ב כי קרא ה' בשם בצלאל ואמלא אותו כו' בחכמה ובתבונה וכו'. ואח"כ נעשה מד' מוחין בחי' תלת גוונים דעינא ובת עין ואח"כ ד' יסודות כנ"ל : נמצא סדר ההשתלשלות היא שמשמו האחד הפשוט הנכתב בד' אותיות הוי"ה, יוצא ד' מוחין, ומהם כח הראות בתלת גוון דעינא ובת עין, ומהם יסוד הפשוט שממנו ד' יסודות.

ובשביל זה נקראים הצדיקים עיני העדה [קט"ג/קט"ד] כמו שכתוב "ואם מעיני העדה נעשתה בשגגה וגו' פירוש אם הבית הגדול של ע"א הראויים להוראה טעו בפסק הלכה, והורו לעשות ועשו כדבריהם צריכים כפרה בקרבן פר לעולה. {ע' ב"ב ד.קס"ה} שבבא בן בוטא הביא מפסוק זה ראייה שחכמי ישראל הם עיני העולם { כי על ידם

קט"ו עיני תורה פה שם מבואר שחב"ד הם ד' מוחין כי הדעת נחלק לשנים חסד וגבורה שבדעת. אבל כאן שהוסיף וכל מלאכה, נראה שרמז למלכות. וכן ביאר המתוק מדבש בהקדמת התיקונים יג: שהכוונה לשם הוי"ה שרומז לחכמה בינה דעת ומלכות.

⁹⁹ בדפים שלנו דף יד: (ועיין גם יג: נראה יותר שייך לבאן)

קס"א תיקון ה' בהקדמת התיקונים דף יג: – ומסויף ואמר כי כנגד ד' אותיות שם הוי"ה נאמר וְאִמְלֵא אוֹתוֹ את כללאל, רוח אלהים שידע סודות של כל הכ"ב אותיות על שלישותם לעשות המשכן על תקונו, בְּחֻמָּה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה ומפרש דכיוו בְּחֻמָּה דָא י' חכמה היא י' של השם הוי"ה, בְּתַבּוּנָה דָא ה' תבונה היא ה' הראשונה של השם הוי"ה, וּבְדַעַת דָא ו' ודעת היא ו' של השם הוי"ה, כי היא נשמת הוי"ה, וּבְכָל מְלָאכָה דָא ה' מלאכה היא ה' האחרונה דהוי"ה, שהיא סוד המלכות שבה נשלמת מלאכת כל הספירות. (הגרי"א ובל"ר)

תיקון ה' בהקדמת התיקונים דף יד: – וְהָא אִיְקִימָנָא והכי ביארנו (וזהו ח"ג דף רכג ע"ב), כי מַטְטְרוּן אִיהוּ מְעֵשָׂה מְרַכְבָּה מט"ט הוא מעשה מרכבה, שהשכינה רוכבת ומתפשטת בקרבנו (בסוד שמות כג כח) כי שמי בקרב, פ"ש"י, כי שמי משופו צו (ושמי הוא המלכות), ורבותיו אמרו זה מטטרוין ששמו כשם רבו, מטטרוין בנימטרויא עדיין, [על"ה אַתְמָר ועל מט"ט נאמר (בחס' הגייה דף יא ע"ב), אִין דִּרְשִׁין צַעֲנִין מַטְטְרָבָה צַעֲנִין יַחֲדוּ וז"ל הנקרא מרכבה, בְּיַחֲדוּ וּמְפָרֵשׁ מֵאִי בְּיַחֲדוּ מה כוננו, ואמר בְּיַחֲדוּ דְעֵלְמָא ביחידו של עולם, ור"ל שאין ז"א שהוא יחידו של עולם מתחיל עם המלכות על ידו, אֵלָא אִם כֵּן הִיָּה חֲכָ"ם וּמְבִי"ן מְדַעַת"ו ומפרש חֲכָ"ם בְּחֻמָּה, וּמְבִי"ן בְּבִינָה, וְיִודַע בְּדַעַת דהיינו על ידי לדיק כזה שעל ידי תורתו ועבודתו יכול להמשיך שלשה מוחין דחב"ד לזו"ן דאלימות, עד שימשכו מהם מוחין גם למט"ט, שאז אפשר להיות היחוד על ידו בימות החול, דְאִתְמַר בְּהוּן שְׁנַאֲמַר צְלִיקוּם כְּאֵלּוּ, כעין שנאמר בצללאל (לפניו בפסוק) וְאִמְלֵא אוֹתוֹ רוח אלהים בְּחֻמָּה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת שאז היה ראוי לעשות המשכן שהוא סוד מט"ט, בְּגִין דְאִיהוּ מְשַׁכְּנָא לְפִי שְׁמַטְטְרָה הוא משכן להשכינה המתלבשת בחוכו, דְאִתְמַלֵּי בְתַלְתָּ דְרָגִין אֵלִין שנתמלל בשלש מדרגות האלו שהם חב"ד, שאז אפשר שיהיה היחוד על ידו.

ומה שכתוב אחר כך וּבְכָל מְלָאכָה, דָא מְעֵשָׂה בְרֵאשִׁית, שְׂכִינְתָא תְתָאָה זו היא מעשה בראשית שהיא השכינה התחונה שצאצאיה, דְאִין דִּרְשִׁין לָהּ בְּעוֹבְדָא דְבְרֵאשִׁית בְּשָׁנִים שאין זוכים במעשה בראשית בשנים, ור"ל שאין זוכים צענין זו"ן לומר שהם שנים, והיא פרודה מצעלה ז"א, אֵלָא בְּיַחֲדוּ דְעֵלְמָא אלא ביחידו של עולם, דהיינו ז"א שמתחיל עם המלכות, ואין שום פרוד ביניהם, מְרַכְבָּה דִּילָהּ אִיהוּ מַטְטְרוּן גּוּף שְׂכִינְתָא המרכבה שלה היא מט"ט שהוא גוף השכינה, כי כאשר יש למט"ט בחינת חב"ד, אז הוא גוף ולבוש להשכינה, ועל ידו ז"א מתחיל עם השכינה בימות החול. (הגרי"א וכו"מ ובל"ר)

¹⁰⁰ בתולד- ראו קרא (תיבת כי נחוק)

¹⁰¹ * במדבר טו כד [ועיין לעיל תורה צד תורה לו את ו' הערה שם]

קס"ד במדבר פרק טו (כד) וְהָיָה אִם מְעִינֵי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל הָעֵדָה פֶּר בֵּן בֶּקָר אֶחָד לְעֵלָה לְרִיחַ נִיחַח לִידוֹד וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֹטָת:

הכתב והקבלה – (כד) מעיני העדה. הם הב"ד הגדול של שבעים ואחד הראויים להוראה. מ"ם מעיני כמ"ם. משוד עניים מאנקת אביונים שהיא מ"ם הסבה, מסבת שוד מסבת אנקת, מסבת עיני העדה, כלומר מסבת הוראתם שהורו לעם לאמר עד"מ מותרים אתם לכרוע לע"ז בלא פשוט ידים ורגלים. ודבר זה שהורו עשה העם שהיו מדמים שהורו כדת ולוה סמכו על הוראתם, וזה"ש נעשה לשגגה, כלומר העם עשה את הדבר לשגגת הוראת ב"ד.

קס"ה כנ"ל בגמרא בבא בתרא דף ד. שבבא בן בוטא יעץ להורודוס כיצד יתכפר לו על הריגת חכמי ישראל – הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב (במדבר טו-כד) והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב (יחזקאל כד-כא) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמוד עיניכם.

נפתחין העינים כנ"ל:

ואזי כשנתגלה הפאר והיופי של הצדיק האמת ונתגדל שמו שזה בחי' הגדלת שמו ית' כביכול כנ"ל. שעי"ז נעשין המוחין וכח הראות ונפתחין העינים למי שמתקרב ונכלל בצדיק כנ"ל. אזי יש להעולם בעל הבית שהוא משגיח/א על העולם ללמד אותם דעת ותיקון המדות. וכנ"ל עפ"י תורה סו תנינא. גם עי"ש שהצדיק עושה תשובה בשביל ישראל שרואה אחד שיוצא לחוץ. וכנ"ל כיון שהצדיק יסוד פשוט שממנו נמשכים הד' יסודות ולכן כל צער וצרה של ישראל מה שבא עליהם מחמת עוונותיהם, הוא מרגיש בעצמו כי הוא שרשם, ועושה תשובה בשבילם/ז. ועוד שמקבל על עצמו להחזירם בתשובה וכנ"ל שכשרואים את הצדיק מתעוררים לתשובה (עין תורה ד' אות ח' שראיית הצדיק מבטל מדות הנמשך מיסוד עפר מים, דומם וצומח, עצלות ותאוות, וצדקה לצדיק מבטל מדות מיסוד רוח אש, חי מדבר, דבור בטל ורע וגאוה וכו' עי"ש).

וזה בחי' בראשית שבו מתחילה התורה, כי בראשית אותיות ראש בית (ת"ז תי' ג ד' יח ע"א [א]י). ראש זה בחי' ד' מוחין הנ"ל. בית זה בחי' בית המקדש שעיקר קיומו ע"י בחי' המוחין שהם בחי' תלת גוונים דעינא ובת עין בחי' שבת שמאיר להביהמ"ק כנ"ל. גם בית זה בחי' הבתים של התפליין/י של ראש ושל יד שמניח כל אחד מישראל בכל יום ששם הם המוחין ד' פרשיות התורה שבתוכם בחי' הנ"ל מה שכתוב על בצלאל ואמלא אותו רוח אלקים

^א כדמצינו הרבה חסידי הרב שבשעת צרה גדולה שנתייאשו ועמדו בסכנה גדולה (כגון שכבר רצו לאבד עצמם לדעת או כגון שנקלעו למקום סכנה וכיוצ"ב) פתאם צלצל הפלאפון והרב דיבר עמהם לחזקם או לכווין אותם כיצד לצאת מהסכר והצרה שנקלעו בה. וכך הציל המון נשמות מישראל כידוע. והרבה שהתקרבו אל הרב מעידים שקבלו כח להתגבר על התאוה הידועה.

^ב ספר אילנא דחיי לרבי מנחם מנדל מרמינוב פרשת בהר - וערי הלויים בתי ערי אחוזתם גאולת עולם תהי' ללויים - יתבאר עפ"ש בפ' אמור שאם הצדיק עושה תשובה הוא מביא התנוצצת הרהורי תשובה בתוך כאו"א מישראל וז"ש וערי היינו התעוררת הלויים מאותן שהמה מחוברים ונלויים להשי"ת כשהמה מעוררים קמה מעוררים א"ע במקור ושורש נשמתם הק' שיש להם אחוזה. ועי"ז גאולת עולם תהי' ללויים ר"ל המה מביאים הארת הקדושה בתוך כאו"א מישראל כי הצדיקים המה ראשי העדה והעדה נקראים גופא העדה וגופא בתר רישא גריי וד"ל:

^ג ברפ"ם שלנו דף יח:

^ד תיקוני זהר דף יח: - ודא תקונא תליתאה כגוונא דא, בראשית, רא"ש ב"ת, לאש היינו חכמה וזית היא המלכות ורזא דמלה בחכמה יבנה בית (חכמה אפשר להבין רק ע"י בית דהיינו יראה), ומאן דבעי למחוי למלכא (להשיג את החכמה הנקראת מלכא), לית ליה רשו למחוייה אלא בביתיה (במדה היראה), ורזא דמלה חכמה לא אשתמודעא אלא בביתיה (חכמה א"א להשיג אלא ע"י בינה שהיא בית החכמה):

עיינ ביאור הבאר לחי רואי כאן - אין התפילה נשמעת אלא אם מייחד האדם סוד ו"א עם ביהכ"נ שהיא המלכות בסוד וה' בהיכל קדשו. עוד עי"ש בשם שער הגלגולים פ"א האדם עצמו הוא הרוחניות אשר בתוך הגוף והגוף הוא לבוש האדם ועיין בתיקון הנ"ל שנמצא לפ"ז שכשהאדם מגביר הצורה על החומר אזי נקרא שהגוף הוא כמו בית הכנסת לצורה שבו ואזי תפילתו נשמעת.

עוד עי"ש בשם ספר הבהיר ראש בית אין ראש אלא חכמה שנאמר ראשית חכמה. ועיין בהקדמת הזהר חכמה עלאה אקרי ראשית ועין תורה א'. ועיין לקמן שהחן של הצדיק ראש בית יש מפרשים שהכוונה לחן שבתורה א'.

^ה עיינ לק"ה תפליין ז' אות ב' - וכל זה הוא בחינת תפליין, כי מוכן בפגנות האר"ז ל שאור התפליין יוצא על ידי התקונים הנעשין על ידי קימת חצות, עין שם, הינו כנ"ל, כי על ידי הצדיקים והבשרים שקמים בחצות לילה ומתאבלין על חרבן בית המקדש, על ידי זה חוזרין ונתתקנין כל הבחינות הנ"ל וחוזרים ומתגברים בחינת המאורי אור. ומאיר אור הראש בית, שהוא בחינת ד' מחין, בחינת פאר תלת גוונים דעינא ובת עין, שכל זה הוא בחינת שם ה', שהוא ד' אותיות וכו', וכל זה הוא בחינת תפליין מחין, כי תפליין הם בחינת שם ה', כמו שכתוב (דברים כ"ח), וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו') אלו תפליין שפראש וכו'. והם בחינת פאר כלליות הגוונים דעינא, כי תפליין נקראים פאר, כמו שכתוב (יחזקאל כ"ד), "פארך חבוש עליך". כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מו"ק ט"ו) והם בחינת גוונים דעינא, בחינת ולטוטפת בין עיניך והם בחינת ראש בית, בחינת הפך שיות שהם המוחין ממלאין את הבתים וכו' כנ"ל. וכל זה זוכין על ידי קימת חצות כנ"ל ואפלו מי שאינו זוכה לקום בחצות אף על פי כן כל אור קדשת התפליין מחין של כל ישראל נמשכין על ידי הצדיקי אמת, שהם בחינת ראש בית וכו' הנ"ל שאורם נמשך על כל ישראל על ידי הקמים בחצות וכמו כן בכתבי האר"ז ל. והוא על פי הדברים הנ"ל, כי עקר הפאר והחן והיפי של ישראל בכלל ובפרט הם התפליין הקדושים שמניח כל אחד בכל יום, שהם בחינת אור הפנים שאנו ממשכין עלינו אור הדעת והתנוצצות הפוחין האמתיים להפיר את בוראנו יתברך שמו להיות נכלל בשם ה' ואנו מתפארים בו יתברך והוא מתפאר בנו, שהם בחינת התפליין של השם יתברך שמתעוררין כשאנו מתעוררין בעטרת תפארת התפליין שלנו, שאזי גם השם יתברך כביכול מניח תפליין, שכתוב בהם התפארותו בנו, בחינת (דברים ד') כי מי גוי גדול וכו' ומי גוי גדול וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת ברכות (דף ו') וכל זה זוכין על ידי הצדיק יסוד עולם שעל ידו כל התקרבות ישראל להשם יתברך וכנ"ל, אבל בעוונותינו הרבים הוא נעלם מאד כנ"ל, כי עכשיו על ידי חרבן בית המקדש ואריכות הגלות שמתפשט ומתגבר הסטרא אחרא מאד להעלים אור הצדיק, שזהו בחינת קשה סלקון של צדיקים כפלים כחרבן בית המקדש, כמו שכתוב (ישעיה כ"ט), "לכן הגני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוינו תסתתר וכו'". כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עין מדרש איכה פרק א') על פן עקר התקון על ידי קימת חצות כנ"ל, כי מי שרופה לחוס על עצמו כשרואה לעם מרירת גלות נפשו וכו' צריך לבבות מאד על עצם ההעלמה הזאת שנתעלם אור הצדיקי אמת בעוונותינו הרבים ונתרבה המחלקת מאד וכו', שזהו בחינת חבלי של משיח שהוא הקטגוריא שבין תלמיד חכם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוף פתובות), שעל ידי זה אריכות הגלות בעוונותינו הרבים. וזה עקר חרבן בית המקדש וכנ"ל. וכל זה גורם כל אחד על ידי חטאי ועונותיו, כי כל מה שמרבה לפגם ח"ו, כן מתגבר ההעלמה ח"ו, ולהפך כל מה שמשים אל לבו לבבות על זה ולשוב לבקש מהשם יתברך שיתקן כל זה, על ידי זה מתגלה ההעלמה וזוכה שיאיר לו אור הצדיק שהיא בחינת הראש בית, בחינת פאר וכו'. ועל ידי זה יוצאין בבקר אור התפליין וכו' וכנ"ל:

בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה [1] ונתבאר לעיל שהם ד' מוחין. וזהו **ואמלא דייקא, בחי' הבתים שהמוחין** שהם הד' פרשיות של תורה **ממלאין אותם** בבית של ראש יש' חללים שבכל חלל מכניסים פרשיה אחת שממלא החלל. ובשל יד יש חלל אחד שבו מכניסים כל הד' פרשיות הכתובים על קלף אחד שממלא את החלל. ונראה כוונתו שגם לבתי התפלין, הצדיק והשבת מאיר להם את המוחין, כמו לבית המקדש. ועל כן התפלין נקראים פאר, כי מקבלים מפאר הדור^{1/} שהוא בחי' שבת גוונין סגיאין^{2/} וע"י הנחת תפלין זוכה כל יהודי בכל יום להארת הדעת שע"ז כאילו נבנה בית המקדש במוחו^{3/}. והשבת שבה דייקא לא מניחים תפלין מאיר מוחין לתפלין שמניחים בימי החול. כמו לבית מקדש שעיקר הארת השביתה של שבת מאיר לבניין הבית ומלאכתו כנ"ל.

ואזי מי שמגלה את הצדיק האמת **יש לו בעל הבית בחי' ראש בית שהוא מחזק בדקי הבית** [1] תיקון המדות והדעת^{4/} והיראה שנקרא בית^{5/} **כי תיקון הביהמ"ק הוא עי"ז** כי כשיש לו דעת כאילו נבנה בית המקדש מצדו **כנ"ל** :

המושג ראש בית שהוא הצדיק כי הוא הבעל בית של העולם, נראה שזה חדוש של רבנו כאן, כי לא נמצא בשום תורה נוספת בליקוטי מוהר"ן, וגם לא מצאתי לשון כזה בשאר ספרים מחוץ לברסלב. ונראה שהמושג הזה נמשך ממה שמבאר לקמן עה"פ קורא הדורות מראש, שכל דור נמשך מהראש שלו דהיינו מצדיק הדור שהוא הראש בית, שע"י שמלמד דעת, אזי אנשיו הם בני בית, דהיינו שיש להם מחיצות הדעת, להישמר מהתאוות (עיין גם תורה ח' תנינא אות ב'), ואצלם כבר מאיר בחי' בית המקדש. הפך מהמפורסם של שקר שאין בכוחו ללמד דעת, ולכן הוא ראש כל חוצות, כי אנשיו בלא מחיצות הדעת הם כמו מתגוללים בחוצות חשופים לכל רוח שטות ותאוות. בחי' חורבן הבית.

המושג מפרסם של שקר לא מצאתי בשום ספר חסידות אלא בספרי רבנו הרבה פעמים, שרבנו מזהיר מהם בכמה תורות ובפרט בתורות שהם הצוואה שלו דהיינו תורה ח' תנינא ותורה סא, שהפלי"ח (סא י') כותב שגם היא צוואה כיוון שנאמרה בתחילת חלו של רבנו. וגם תורה זו שלנו יש בה נושאים משותפים לשתי התורות האלה עיין פל"ח בסוף ביאורו על תורה זו. וכאמור לעיל עפ"י לק"ה שבת ה' צריך להזהר לכבד את כל הצדיקים שהולכים בדרך האריז"ל ובעש"ט אע"פ שהעיקר לחפש צדיק אמיתי מתלמידי רבנו המיוחד בקיום עצותיו. כאן רבנו מזהיר ממפורסם של שקר אין בו כלל שם ה', שאותו מסתמא גם לא צריך לכבד, אבל בלק"ה מזהיר גם מצדיקים אמיתיים, שצריך לכבדם ואעפ"כ להיזהר^{6/} וכנ"ל.

עוד שם אות ג' – וזהו בחינת תפלין של יד שמניחין תחלה ואחר כך תפלין של ראש, כי תפלין של ראש ותפלין של יד בדרך כלל הם בחינת מאורי אור בעצמן, שהם בחינת תפלין של ראש ותקון המאורי אש כנ"ל, שזהו בחינת תפלין של יד, שזהו בחינת יום ולילה, צדיק וכנסת ישראל, כי תקון בחינת המאורי אש כנ"ל, וזהו בחינת תקון מדת לילה שאז בחינת שליטת המאורי אש, כמו שכתוב (במדבר ט'). **"ויבער יהיה וכו' כמראה אש וכו'".** עד שזוכין שלילה פיוס יאיר, שגם המאורי אש יתקנו ויכללו בבחינת מאורי אור.

¹ שנות לא ג'

¹ **שהוא בחי' הפאר תפלין של הקב"ה.** כי תפלין נקרא פאר כמ"ש פארך חבוש עליך, והצדיק נקרא פאר הדור שרש נשמות כלל ישראל. ² **עיין תורה לח אות ה' – וזה פרוש (משלי ב'): "אז תבין יראת ה'", כמובא בזהר הקדוש (בהקדמת התקונים דף ט:):** 'תפלין הם בחינת אָמָא על בְּרָא, 'וְאִם לְבִינָה תִקְרָא" (משלי ב'). וְזֶה פְרוֹשׁ "אִז תִּבִּין", הֵינּוּ עַל יְדֵי בִינָה יִתְרָה שִׁיְהִי בְּהַפְרָת הַבּוֹרָא, עַל יְדֵי זֶה "יִרְאֵת ה'", הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָרוּנוֹם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ו'): "וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם וְיָרְאוּ מִמֶּךָ", אֵלּוֹ תְּפִלִּין. כִּי הִירְאָה הוּא הַבּוֹשֵׁה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (נְדָרִים כ'): "יִרְאֵת ה' עַל פְּנֵיכֶם" זֶה הַבּוֹשֵׁה, שֶׁהִיא עַל הַפְּנִים. הֵינּוּ בְּחִינַת תְּפִלִּין עַל יְדֵי בִינָה, שֶׁהִיא אָמָא עַל בְּרָא: וְזֶה שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָרוּנוֹם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת י"א): תְּפִלִּין נִקְרְאוּן פֶּאֶר, שְׁנֵאמְרוּ: "פֶּאֶרְךָ חֲבוּשׁ עֲלֵיךָ". וּפֶאֶר הוּא כְּלִיטַת הַגּוֹנִין, כִּי הַהִתְפַּאֲרוֹת עַל יְדֵי כְּלִיטַת הַגּוֹנִין, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יִשְׁעֵיהֶם מ"ט): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפַּאֵר" (ח). כִּי הֵם כְּלוּלִין מִגּוֹנִין סְגִיאִין. וְזֶה שְׁאֵנוּ רֹאִים, כְּשֶׁאֵדָם מִתְּבַשֵּׁשׁ נַעֲשֶׂה כְּמָה גּוֹנִין. וְכֵן יְכוּלִים אֲנוּ לְהִבִּין, אִם יֵשׁ לְאָדָם יִרְאֵת שְׁמַיִם, הֵינּוּ בּוֹשֵׁה, לְאַחַר תְּקוּן הַחֲטָא. כְּשֶׁאֵנוּ מִסְתַּכְּלִין עַל פְּנֵינוּ, וְנוֹפֵל עֲלֵינוּ יִרְאָה וּבּוֹשֵׁה, הֵינּוּ שְׁנֵמֶשֶׁךְ עֲלֵינוּ דַעַת בְּגִדְלַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ.

³ **ברכות דף לג.** ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות מקדש נתן בין שתי אותיות.

⁴ לשה"כ מלכים ב' יב

⁵ **עיין תורה ח' תנינא** אות ח' שאדם כל חייו צריך להשתדל מאד בחיפוש הצדיק האמת כי רק על ידו זוכים לברר את המדמה ולזכות לאמונה ויראה כראוי ולדעת שתייהיה מחיצה בפני כל התאוות ובפרט התאוה הידועה.

⁶ **וזהו שביית המקדש בירושלים דהיינו יראה שלם כי אברהם קרא לה יראה כמ"ש בהר ה' יראה.** ושם קרא לה שלם, והקב"ה קרא לה יראה שלם.

תוספות תענית דף טז. (ד"ה הר) – י"מ דזה ירושלם שנקרא על שם אברהם שקראוהו הר ה' יראה (בראשית כב) והעיר היה נקרא כבר שלם כדכתיב (שם יד) ומלכי צדק מלך שלם ונקרא ירושלם על שם יראה ועל שם שלם.

עיין תורה א' תנינא – כי ירושלים בחינת יראת שלם (מדרש רבה וירא פרשת נ"ו, ועין מדרש רבה במדבר פרשה ב' על פסוק: "נאנה בירושלים")

⁷ **שיש"ק ח"א** אות תקנה – אמר רבנו זכרוננו לברכה: קשה וכבד על מלאך המות להמית לבדו את כל בני העולם בגשמייות וברוחנייות, ובכן העמיד לו עוזרים בכל מקום הרופאים להמית בגשמייות, והמפרסמים של שקר להמית ברוחנייות. (אבנ"ה ברזל, שם סעיף ס"ד).

ובשיש"ק/י¹ כתב בשם רבי אברהם בן נחמן שהעיקר ההוזהרה היא לאדם בעצמו שלא יעשה עצמו ולא יתן שאחרים יעשו אותו מפרסם של שקר.

אבל יו"ש ח"ו ההיפך ממש, כשנתפרסם ח"ו מי שאין בו שם ה' כלל, שאין בו דעת ולא יראת שמים¹⁰. כי הפרסום שלו הוא כבוד מלכים ולא כבוד אלקים¹¹, וכשנתפרסם ונתגדל שמו של זה, כביכול נתמעט ונתעלם שם ה'. אבל כשמתפרסם מי שיש בו קצת שם ה' אלא שלא זכה לזכר עצמו לגמרי כמו הצדיק האמת, צריך לכבד אותו וכן את כל הצדיקים ששם ה' משותף בשמם, ולמצא מהם את היותר גדול שיהיה לו לרב עד שימצא את האמת¹², אבל להמשיך לחפש את הצדיק אמת ולהיזהר שהם לא יסתירו ולא ירחיקו או יחלישו אותי מהחיפוש אחר ההצדיק האמת הראש בית המזוכך ביותר בדור שהוא מתלמידי רבנו כמבואר בלק"ה שבת ה' אות יג. ועי"ש אות ט' בעניין צדיקים גדולים שמסתירים ומרחיקים מהצדיק האמת.

ואזי כשנתעלם שם ה' אזי בני אדם מחפשים ישועה ממקום אחר כגון מכשף ורופא ומדען וחווה בככבים או בקפה וכיוצא בזה, כי המנותק מהקב"ה צרותיו רבים ואדם בשעת צרה תולה תקווה בכל מי שמפרסם עצמו כמושיע ומבין, ואזי נתגדלין בעולם בעלי שמות¹³ וקדריים [ב] שקורין כ"א (טאטירין)¹⁴ כל מיני מכשפים ועושי קמעות¹⁵, ובאין לעולם ח"ו דברים דהיינו צרות ומחלות שאין מועיל להם כ"א¹⁶

¹¹ שיש"ק ח"ג אות תקמד – אָמַר בְּכָל מְקוֹם שֶׁמְדַבֵּר רַבְּנוּ מֵעַנְיָן "מִפְרָסְמִים שֶׁל שֶׁקֶר", צָרִיף בְּלֹא אֶחָד מֵאֲנִי"ש לְכוּן וְלִחְשֹׁב זֹאת עַל עַצְמוֹ, שִׁינְיָהוּ וְיִשְׁגִּיחַ בְּלֹא אֶחָד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה חֲלִילָה שׁוֹם פְּעֻלָּה שֶׁל פְּרָסוּם וְכַבּוֹד וְיִשְׁשִׁיחַ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂהוּ אַחֲרֵים לְמִפְרָסְם שֶׁל שֶׁקֶר, וְלֹא יִתֵּן שִׁיטְעוּ בּוֹ אַחֲרֵים.

¹² בתולד-אכל

¹³ רבנו תפס כאן את הצד הקיצוני לדוגמא, אבל בלק"ה שבת הלכה ה' ט' מבאר מוהרנ"ת שגם מי שיש בו יראת שמים אבל לא זיכר עצמו לגמרי כמו הצדיק האמת, עמלק מרוצה שיהיה מפורסם כדי שישתיר את הצדיק האמת שזיכר עצמו לגמרי ובאמת יכול לעזור לאנשיו.

¹⁴ כמבואר בתורה ו' שמי שבורח מהכבוד וממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום וזכה לכבוד אלקים. ומי שרוף אחר כבוד עצמו וזכה לכבוד מלכים עי"ש.

¹⁵ וצ"ע אם הוא לא הראש בית מה הוא יכול להועיל לי ועיין תורה עב תנינא כל מנהיג בישראל יש עמו רוח אחרת שהיא בחי' רוח הקדש ועיין תורה ח' תנינא שבכל מנהיג דקדושה יש רוח אחרת שיכול להנהיג ברור המדמה קצת. ועיין לק"ה שלוחין ה' עפ"י תורה ח' תנינא גודל החיוב לחפש את הצדיק הדור ושאינו מחפשים את גוף הצדיק רק את רוח הקדש שלו וכו' עי"ש ועיין לק"ה בית הכנסת ו' ז' כי בוודאי אין דור יתום וכל הספרים הקדושים יש בהם בחי' רוח הקדש שע"ז מתברר האמונה ועיין לק"ה שותפין ה'. ועיין תורה קצב. החילוק בין הצדיק האמת לשאר צדיקים. ועיין פרפראות לחכמה בסוף דבריו על תורה זו. ועיין פרפראות על תורה סא. אות י' ואות י"א בעניין הצוואה של רבנו. ועיין גם שיש"ק תרצג מי גדול ממי, צדיק גדול שאינו מקושר לראש בית, או איש פשוט שמקושר אליו.

¹⁶ בעל שם הוא בנוי למפורסם בין טוב ובין רע.

¹⁷ עיין מדרש פנחס סימן לו (באמרי פנחס פירק ענינים שונים אות קג) שעסקו בכישוף ומוהרי מהם שמוקים נאר, הובא גם בנחת יצחק ח"ו סימן פ' עמ' קיב. ועיין חיי מוהר"ן סימן מה. ועיין שבחי הבעש"ט מהורות תשכ"א עמ' עג ד"ה שמעתי מבני ועמ' קנא ד"ה במדינת וואלאה (שהיו חולכים אליהם להתרפאות). [קדרים נקראו מוכרי קדרות במדבר רבה טו א'. ועיין תהלים קכ ה' ובנצרות דוד שם שהקדרים אונה עתיקה היו יושבי אהלים. ובספר ומרת הארץ שהיו ליסטים שודדי דרכים]

¹⁸ גם בדפור' תיבה זו בסוגרית

¹⁹ ברוב הספרים נקראו טאטירים עיין חמ"ד מערכת אישות סימן ב' אות יא שהיו נוהגים בסגולות וקמיעות. [עוד ידוע שהם היו העם הקדום הנקרא קדרים וכינו טאטירים ונתנו להנפיל על יהודי הכפרים ולשבת מהם ולדרוש בפיונים מנון רב. ובנורות ת"ח ות"ט המלניצקי ימ"ש צירפס לקוקים]

²⁰ הגמ' בשבת סא: דנה בקמעות לעניין הוצאה מרשות לרשות, וקמיע דאימתחי הקמיע או הגברא מותר לצאת בו, ולא חילקו כלל מי הגברא אם הוא כשר או לא. עיין שו"ת מנחת יצחק חלק ו סימן פ – שדן בזה ולמסקנה בסוף דבריו כתב ושוב ראיתי שכתב בס' מדרש פנחס, שהרה"ק מהר"פ זל"ה זל"ה מקאריץ הקפיד מאד על אותן ההולכים להתרפאות מן הקדר ומן הגוי'. וכ"פ שמעתי ממנו שהי' מקפיד מאד על הנ"ל, אפילו ליקח עשבים מן הגוים ואפילו מן הנשים כי הוא מלא כשפים, ואמר שהנשים שמקבלים רפואות מן הנ"ל שהוא מויק לבניהם ולבעליהם ופעם א' אמר המבלי אין א' בישראל וגו', וגם אמר שא"א שיעשו שום רפואה כלל, ושמעתי בשמו שכן הוא דרך רפואתם שמכניסים באדם טומאה גדולה ח"ו ומחמת זה בורחת החולשה או הטומאה אחרת ר"ל ואח"כ מתגברת ח"ו עד מאד הרחמן יצילנו, ופ"א אמר שהנשים שמקבלים רפואות מן הנ"ל שפניהם משתנות לפי ראות עיני עב"ל, והביא דבריו הג' ר' שבת מילוניצא ז"ל בספרו סגולות ישראל (מע' ר' אות כ"ו), והוסיף ע"ז, ועי' בס' אור עינים ח"ב מע' רפואה מש"כ בשם מדרש עשרה הדברות עיין שם. ועי' בס' רפואה וחיים (פ"א אות כ"ב) שכתב בזה"ל, רפואה אין לרפאות עי" גוים ומינים עע"ז ולא בהשבעות שלהם כ"א לקיים בנו מקרא שכתוב הרחק מעלי' דרכך זו מינות, וכדאי הוא זכות הרחקה הזאת לכונת קדושת שם שמים ואחדותו לבטל כל המאורעות הקשים מעל החולה כי כל העמים ילכו איש בשם א' ואנחנו בשם א' נזכיר ובתפלתנו אליו נעתי ועלה לו רפואה שלימה בקרוב עב"ל ע"ש, (הנה דבריו אלו האחרונים המה כמעט אות באות מס' דבר שמואל הנ"ל, ואולי הביאו שם, ואין הספר לפני), ומעתה בואו ונצווה על המנהג רע שנוהגין פה לעשות רפואה למי שנחלה פתאום לקרות אשה ערלית שתיקח עפר מבית הקברות שלהם והערלית ממחה את העפר במים ובמים האלו רוחצת את החולה ואומרים שהוא סגולה בדוקה, וזה רבות בשנים אשר שאלתי בכתב מהרב הגאון המנוח מו"ה רבי שלמה שפירא זל"ה אבד"ק מונקאטש, והשיב לי שאסור לעשות כן, והגם שאני נטיתי קו להקל בזה כמ"ש בשו"ת מחנה יהודה (ח"ב סי' ו' אות ב'), ע"ש, אבל עתה כפי דברי הקדוש ז"ל בספר מדרש פנחס הנ"ל, אני חוזר בזה, ושומר נפשו ירחק מזה ואשרי הגבר אשר ד' מבטחו עב"ל הס' סגולת ישראל, והנה תשובת הגה"צ מוהר"ש ממונקאטש יצ"ו נדפס שם בסוף הספר בשלימות עיין שם.

²¹ שאין מועיל להם כי אם שמות הטומאה ח"ו – משמע כביכול שיש צרה ומחלה שהקב"ה לא יכול להציל ממנה אלא רק שמות טומאה. ונראה שהכוונה דווקא לאותו שלא רוצה ישועה מהקב"ה ע"י הצדיק, אבל בוודאי אם יפנה לצדיק אמיתי יושיע אותו בתפלה

שמות הטומאה ח"ו כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. **שכל זה היפך שם ה', כי נתעלם שם ה' ח"ו. ואזי נסתלקין ונכנעין מאורי אור** דהיינו מאור המאיר אור חכמה ודעת ח"ו שהם בחי' מאור העינים בחי' תלת גוונים דעינא ובת עין שנמשכין משם ה' שעל ידם זוכה האדם לראות היכן אוחז במדות ולתקנם כנ"ל.

וכשנכנעין מאורי אור אזי מתגברין מאורי אש/כ"ו. כי כשהמלכות מאיר בה מאורי אור שהם מוחין אזי היא בחי' חסד, אבל כשבועונות נכנע המאורי אור, אזי המלכות שמצד עצמה עיקרה גבורות ודין (לשורף הכל לכלול אותו בהמלכת הקב"ה על העולם) כיון שלא מאיר בה המאורי אור מתגברים דיניה בבחי' תכלת שהוא בחי' כלי ושצי כולה/כ"ו, ששורף ומכלה באש הדין כל מקום ומזה באין שריפות בעולם ח"ו [כ"ו/כ"ו], ע"י שמתגברין ונתגדלין בשם אלו המפורסמים של שקר שע"ז נתעלם שם ה' ח"ו ונכנעים מאורי אור ומתגברין מאורי אש בחי' ממרום שלח אש [כ"ט/כ"ו] שזה בחי' שריפת ביהמ"ק שנעשין ג"כ ע"י הסתלקות מאורי אור שע"ז נתגברו מאורי אש כנ"ל : אע"פ שהסתרת שם ה' ע"י המפורסמים של שקר מפיל את כל מלכות דקדושה וממילא מתגבר הרע שבכל היסודות, אע"כ משמע כאן שהפעיל ביותר מכל היסודות הוא יסוד האש בין לטובה במאורי האור חכמה ודעת ובין לרעה במאורי האש שרפות בעולם, שדווקא הוא המתעורר להזיק מכל הד' אבות נזיקין/כ"א.

וז"ה בחי' (איכה ד/ד) [כ"ב] ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה. יסוד הגשמי טמון בארץ אלא כוונת הפסוק על יסודותי' זה בחי' ד' יסודות הרוחניים שנמשכין מבחי' מאורי אור מבחי' תלת גוונים

לבד. וכמבואר בגמ' בבא בתרא דף קטז. דרש ר' פנחס בר חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנא' חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה:

כ"ה **מאורי אור** עיקר הכוונה לרוחניות קדושה שבהם ומאורי אש עיקר הכוונה לאש השורף ומזיק. אבל ידוע שגם באש הגשמי יש גוון תכלת שהוא חם יותר ויש גוון לבן שמאיר יותר. כגון הגו הבהי' בנוי באופן שיתגבר הגוון התכלת המחמם יותר. והפנס גו בנוי שיתגבר הגוון הלבן.

כ"ו **כמבואר בתורה מט** אות [ז] וזה בחינת ציצית, הינו בחינת תכלת, דאכלי כלא ושצי כלא. פי על ידי התגלות מלכות דקדושה, יתבטל מלכות דסטרא אחרא.

^{כ"ז} עיין חיי טוהר"ן סימן נה

כ"ח **חיי מוהר"ן** אות מה (מה) מענין מאמר בראשית לעיני כל ישראל. כבר מבאר קצת במקום אחר באור ענין זה א"ף שגאון בחוש שהתורה הזאת נאמרה בלה ברוח הקדש. כי אמרה בליל שבת קדש בראשית, ואז לא נודע עדין שום דבר מפטירת הרב מברדיטשוב עד אינה ימים אחר שבת באה הידיעה לכאן. ואז ראו והבינו למפרע א"ף שכל ענין זה הוא מרמז בבאור הישב בתוך דברי המאמר הנ"ל: והנה במאמר זה מבאר שפשוטתלק הצדיק הראש בית. על ידי זה נתגדלין ונתפרסמין בעלי שמות הטמאה וקדרים וכו', וכן על ידי זה באים שרפות רחמנא לצלן. וכל זה ראינו בעינינו שבסמוך אחר פטירת הרב הקדוש הנ"ל נתפרסם סמוך למקומותינו קדרי אחד בכפר חוסטיבץ בפרסום גדול, והיו נוטעים אליו מפל הסביבות, ועשה פעולות רבות בשמות הטמאה. וכן נתפרסמו כמה וכמה קדרים במקומות אחרים: גם באותה השנה היו שרפות גדולות בעולם עד שבמעט שלא היתה עיר אחת שלא נשרפה כמה פעמים, וגם בברסלב היו שרפות גדולות כמה פעמים בשנה זו, וכן בעירות הסמוכות והרחוקות. וכך ראינו בעינינו א"ף שכל תורתו היא בלה רוח הקדש, ויכולין לידע ממנה עתידות, כאשר אמר הוא זכרוננו לברכה בעצמו על מאמר הנ"ל:

^{כ"ט} איכה א' יג

ל **איכה פרק א (יג) ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחר נתנני שממה כל היום דוה:**

תורה תמימה – ממרום שלח אש. א"ר יהושע, הוא שהנביא מקנתרה לבלב (ישעיה מ"ז) קחי רחיים וטחני קמה, כל העולם טוחנין חטין וכאן הוא אומר וטחני קמה, אלא אמרה ירושלים לבת בבל, אלו ממרום לא עשו בי מלחמה לא היית את יכולה להלחם בי, אלא מכיון שממרום שלח אש את אירא קטילא קטלת, קריה שרופה שרפת, קמחא טחינא טחנת <קלח> [שם]:

כ"א **עיין לק"ה נזקי ממוז א' א' –** וזהו בחינת ארבעה אבות נזיקין שמחייב האדם לשמורם מאד שלא יזיקו, פי ארבעה אבות נזיקין נמשכין מבחינת הרע שבארבעה יסודות שממה נמשכין כל התארות רעות והמדות רעות ותולדותיהן שממה נמשכין חס ושלום כל החטאים שזהו בחינת ארבעה אבות נזיקין כנגד ארבעה יסודות הנ"ל, פי החטאים והמדות רעות הנמשכין מארבעה יסודות הם בחינת מזיקי עלמא, פי כל ההזקות שבעולם נמשכין מהם. ועל פן לעתיד שהכל ישונו לה' באמת ואת רוח הטמאה יעבר מן הארץ ויתבטל הרע שבארבעה יסודות על פן באמת לא יהיה עוד שום הזק בעולם, כמו שכתוב (ישעיה יא), לא ירעו ולא ישחיתו וכו' פי מלאכה הארץ דעה את ה' וכו'. ועל פן נקראין ארבעה אבות נזיקין אבות מכלל דאיכא תולדות (כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה ברא קמא ב). כי גם בהמדות רעות הנמשכין מהארבעה יסודות יש בהם גם פן אבות ותולדות, כמוכא בהתורה הנ"ל עצבות ותולדותיו וכו' גאון ותולדותיו וכו' ועל פן הם ארבעה אבות נזיקין כנגד ארבעה יסודות הנ"ל כנ"ל. וזה בחינת השור והבור והמבעה וההבער, פי הם כנגד ארבעה יסודות הנ"ל שהם אש רוח מים עפר, שהם בחינת דומם צומח חי מדבר פידוע, כי השור זה בחינת החי שהוא כנגד יסוד הרוח והבור זה בחינת דומם צומח שהוא כנגד יסוד העפר והמבעה זה השן זה בחינת תארות רעות שנמשכין מבחינת צומח מבחינת יסוד המים, כמוכא שם וזה בחינת מבעה שהוא השן בחינת תארות אכילה ושתייה שהם ראשי התארות שכל התארות נמשכין אחריהם, כמוכא בדברי רבנו זכרוננו לברכה בהתורה ויסב אלהים (סימן סב). וההבער זה האש בחינת יסוד האש שהוא כנגד בחינת מדבר, שהוא בחינת גאון ותולדותיה, כמו שכתוב שם. נמצא שארבעה אבות נזיקין הם כנגד ארבעה יסודות שממה נמשכין כל ההזקות שבעולם הכלולים בארבעה אבות נזיקין ותולדותיהן כנ"ל.

כ"ב **איכה פרק ד (יא) בלה ידוד את חמתו שפף חרון אפו ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה:**

דעינא ובת עין שנאכלו ונשרפו ע"י ויצת אש בציון ע"י ליהתגברות מאורי אש כנ"ל כי
עוונות פגמו במאורי האור/לד' וע"י הגבירו את מאורי האש/לה' ששרף את הבית של מעלה ואזי הבית של מטה
נשרף בקל ע"י הגויים.

והנה מה שעבר אין [ל']/לה', כי כבר נשרף בית מקדשינו, לכן אנו לא בוכים על מה שהיה/לה',
אלא בכי של תשובה ברצון וכסופים שיחזור הבית להבנות. אך כעת שהש"י מצפה לשוב אלינו/לס',
ולחזור/מ' ולבנות בית מקדשינו, ראוי לנו שלא לעכב ח"ו בנין ביהמ"ק, ע"י שנמצא בנו
העוונות שגרמו לחורבן, רק להשתדל בבנינו בתיקון הדעת והמדות ותיקון חצות. ע"כ מאד צריך
ליזהר לקום בחצות [מא']/מב' לשבר את השינה והלילה ע"י נפרד החצי הרע שבד' יסודות, ומתחזק הטוב
שבהן, ע"י המוחין שחוזרים כשמתעורר, ואזי להיות מתאבל /מג'באמירת תיקון חצות בבכיה בדמעות/מ"ד'
וגעגועים על חורבן בימה"ק ע"י נעשה פאר תחת אפר וכאילו בונה את הבית מחדש (לק"ה הנ"ל) ובשער
הכוונות/מ"ה' מבאר הבכי בחצות הוא השתתפות בבכי של השכינה.

^{לד} בתשכט - ההתגברות

^{לד} ואזי פסק להאיר בהם היסוד החמישי ונתבטל השלום ונתקלקלו כל היסודות בשרשן, כמבואר בלק"ה.

^{לה} צ"ע לכאורה רק יסוד האש התגבר בנפילתו ולמה אומר שכל הד' יסודות נשרפו ונאכלו. וצ"ע אולי היסוד האש מצד עצמו רוצה
 לכלות ולשרוף את כל שאר היסודות כי טבעו לצרף אליו כל הסמוך לו להיות כמוהו ורק ע"י שמאירים מאורי האור ע"י יש שלום
 בין היסודות כנ"ל ע"י היסוד הפשוט החמישי בחי' קוצו של יוד בחי' הצדיק.

^{לז} לעיל תורה מט' תנינא [רף כז:] ושם נרשם, טאמר החכם העבר אין והוזהר עדין

^{לז} לק"ה ברכת הודאה הלכה ו' אות סב - פי באמת אין שום זמן כלל כנ"ל. וכמו שרואין גם בגשמיות שאין כלום פי הזמן פורח מאד
 מאד כצל עובר וכאבק פורח וכענן קלה וכו', פי העבר אין והעתיד עדין וההווה פהרף עין וכמובא בפסרים הרבה מזה. וימי חיינו הכל,
 הכל הכלים, הכל הכלים (כמו שאיתא במדרש קהלת פרשה א), כהכל של הכלי השביעית וכו' שאין בו שום ממשות וכו', ואין נשאר
 מכל הזמן העבר וההווה והעתיד פי אם מה שחוטטין ממנו איזה טוב תורה ותפלה וצדקה ומעשים טובים ורצון והשתוקקות נמרץ לה'
 תתברר והתקרבות לצדיקים וחסידים אמתיים וכו'.

^{לח} צ"ע כי בתיקון חצות אנו מתארים את מה שהיה כגון בחורים טחון נשאו וכו'

^{לט} צ"ע הרי הוא מצפה שאנחנו נשוב כמו שכתוב שובו אלי ואשובה. אבל באמת אדרבה זה התירוץ שרוצה לשוב, ע"י שאנו נשוב
 תחילה והטעם כי אתערותא דלעילא אינה שלימה בלא אתערותא דלתתא, כי כשאין כלי למטה לקבל השפע אזי השפע מצטייר בדין.

^מ אין הכוונה שהקב"ה מצפה לחזור, אלא הפירוש שמצפה שהבית יחזור ויבנה. ואזי יוכל לשוב אלינו כמו שהיה בזמן הבית.

^{מא} עין לק"ה נוקי נטון הלכה ג' אות ד'. שער הכוונות - דרושי הלילה סוף דרוש ד'. ועיין לעיל תורה קמט וסודות הר"ן אות ש

^{מב} עיין לק"ה נוקי נטון הלכה ג' אות ה' - ועל כן אז בשעת שנה צריכין שמירה על ידי שם ה' שהוא בחינת קריאת שמע כדי שלא
 יתגברו מאורי אש חס ושלום, בשעת הסתלקות המחזין שהם בחינת מאורי אור כנ"ל. ועל כן צריכין לשבר את השנה ולשבר את הלילה
 לחצאין, דהיינו לקום בחצות הלילה ואז עקר הכניעת הרע שבהארבעה יסודות שהם מערבין טוב ורע חציו טוב וחציו רע ועקר אחיזתם הוא
 בלילה כנ"ל. ועל ידי שמשברין את השנה וקמין בחצי הלילה על ידי זה חוזרין ונמשכין המחזין בחינת מאורי אור, פי כשקמים מהשנה
 בחצות הלילה חוזרין המחזין אל האדם ומתגברין מאורי אור, שהם בחינת מחזין, ונכנעין מאורי אש, שהם בחינת חרפן בית המקדש, פי אז
 עוסקין בבנין בית המקדש על ידי שמתאבלין עליו כנ"ל ואז מבררין הטוב שבהארבעה יסודות. ועל כן צריכין לקום בחצי הלילה ודיקא
 לתקן חרפן בית המקדש, דהיינו להכניע מאורי אש שהחריבו את הבית המקדש כנ"ל, פי על ידי שמשברין את הלילה לחצאין דהיינו
 שמשברין את השנה שהיא נמשכת על ידי הסתלקות מאורי אור שעל ידי זה מתגברין מאורי אש, ועל ידי שמשברין את השנה על ידי זה
 משברין בחינת מאורי אש ומכניעין הרע שבהם ומבררין ומעלין הטוב שבהם פי מקבלין אז את המחזין שהם בחינת מאורי אור ועל ידי זה
 מבררין הטוב שבהארבעה יסודות על ידי שמשכין את בחינת המאורי אור להכניע מאורי אש כנ"ל. וקמית חצות זה בחינת תפלין
 בחינת מחזין, פי אז כשקמים מהשנה נמשכין המחזין:

^{מג} הריצ"ח ביאר שיש שני אופנים להתקשר לדבר או באופן חיובי כפשוטו או באופן שלילי ע"י שבוכה על הסתלקותו דהיינו על חסרונו.
 וזה בשני זמנים, כי כשהוא נמצא ההתקשרות היא באופן חיובי, וכנסתלק אזי ההתקשרות באופן של בכי וגעגועים.

^{מד} עפ"י הסוד הדמעות דייקא הן שממתיקות את הדין ע"י שמעורר שתי דמעות של מעלה כמבואר בשער מאמרי רשב"י בראשית. כנ"ל
 בתחילת התורה. ובהקדמה.

^{מה} שער הכוונות - דרושי הלילה סוף דרוש ד' - וזה עניינו הנה בתחילת הלילה כשרוצה לישן ואמר הס' שנסדר בע"ה בענין ברכת
 המפיל חבלי שינה כו' ויכוין שענין השינה הזו תכליתה היא להעלות נשמתו בסו' הדורמיטא כדי שתהיה נשמתו בסוד מ"ן כדי לזווג לאה
 עם יעקב אחר ח"ל כי קודם חצות גם לאה עומדת באחור כנ"ל. וכשיקום בח"ל אז אינו יכול להעלות מ"ן ולכן יכוין אל הבחי' האחרת של
 רחל לפי שאז ממש אחר חצות יורד' בעול' הבריאה כנ"ל ואז תעשה שני דברים הא' הוא ענין הבכי' בעת חצות ממש על חורבן הבית
 לפי שאז ממש היא עת ירידתה מן האצילות אל הבריאה והקב"ה בעלה ז"א צועק כארי מבפנים והיא מבחוץ כנ"ל וישתף עצמו
 בצער השכינה שהיא זו הנקוד' השרשית של רחל שירדה למטה ויבכה כמו חצי שעה או יותר על טירוף רחל וגירושה וגלותה ועל
 חורבן ב"ה כי כל זה נעשה ע"י עונותינו ולכן צריך שיכוין באופן זה שהנה ע"י עונותינו גרמנו שיפלו הנשמות למטה בקלוי' ויתערבו
 טוב ברע כנודע ולסיבה זו הוכרח' רחל הנו' לירד למטה בגלות ולכנס בין הקלוי' כדי ללקט ולהוציא משם אותם הנשמות זו"ס אל
 גנת אגוז ירדתי כו' והבן זה מאד. ונמצא כי ירידת רחל בח"ל היתה לסיבה הנו' ואנו גרמנו כ"ז בעונותינו ולכן צריך האדם לבכות
 ולהשתתף בצערה זה ובפרט מי שיועד שהוא נמשך משורש נשמת קין בן אדה"ר אשר זוהמת הנחש מתרבה בו והנה בוהמא ההיא
 נטבעין ניצוצות הנשמות ואדם זה ידו במעל יותר משאר בני אדם ומורי ז"ל מאד הזהירני בזה. ואחר שעשה בכיה זה מיד יקום ויעסוק

כי אולי בגילגולמי הראשון הי' הוא הגורם/מ²¹ שיחרב הביהמ"ק. ואפי' אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב ג"כ כאלו מ"חגרם להחריבו [מ²²]/²³ כמבואר בירושלמי שכל מי שלא נבנה בית המקדש בימו כאילו נחרב בימיו/כ²⁴.
ע"כ צריך ליזהר מאד לקום בחצות ולהיות מתאבל מאד על חורבן ביהמ"ק [כ²⁵] וכמבואר בזוהר/כ²⁶ בכי ובתחנונים ישובו. ועיקר הבכי הוא על הפירוד והרחוק מהקב"ה שנגרם ע"י חורבן הבית המקדש/כ²⁷

בתורה עד אור הבק' וגם בזה יכוין שהוא לצורך רחל כנו' וכמו שנבאר וז"ס דהמע"ה שהיה עוסק בתורה בשירות ותשבחות כל ח"ל לתת עזר וסיוע אל השכינה שהיא רחל הגו' ואל הסוד הזה רמזו בזוהר על פסוק ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות כלילה, והכונה היא שתכוין לתת נחת רוח אל רחל העומדת בבריאה כי כמו שבח"ל הראשון' היתה לאה הולכת ונתקנת עד נקו' ח"ל ואז מזדווגת עם בעלה כן בחצות האחרונה של הלילה רחל הולכת ונתקנת בכח ועסק התורה של בני אדם התחוננים. ובעת עלות השחר נמצא' רחל מתוקנת כדי שתוכל לעלות בתפלת שחרית בעולם האצילות ותדווג עם בעלה ובלי ספק שהמכוין לכל זה שנת' הנה הוא נק' באמת שושבינא דמטרוניתא.

²¹ מתורו - בגלגול

מ²² צ"ע משמע אם אני החרבתי את הבית בגלגול קודם יותר ראוי לי לבכות ולהתאבל לתקן מעשי ממש. אבל בוודאי גם אם לא אני החרבתי כל ישראל ערבים ועיין לשון האריז"ל הנ"ל בכוונות שכתב הנה ע"י עווונותינו גרמנו וכו'.

²³ מתורו - כאלו הוא גוס

²⁴ * ירושלמי יומא פ"א ה"א (כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו)

25 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק א דף ד: - מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדים כו"ם ומגלים עריות ושופכי דמים וכן בשני ר' יוחנן בר תורתא אמר מצאנו שלא חרבה שילה אלא שהיו מבזים את המועדות ומחללין את הקדשים מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדי כו"ם ומגלי עריות ושופכי דמים. אבל בשני מכירין אנו אותם שהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות וכל ווסת טובה היתה בהן, אלא שהיו אוהבין את הממון ושונאין אלו לאלו שנאת חנם, וקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד ע"א וגילוי עריות ושפיכות דמים. דלמא (מעשה ב) ר' זעירא ור' יעקב בר אחא ור' אבונה הוון יתבין, אמרין ביותר (שנאת חנם גרועה מג' עבירות שבראשון נבנה ובשני לא נבנה. אמר רבי זעירא) אין ראייה ממה שהשני נבנה כי) הראשונים עשו תשובה והשניים לא עשו תשובה. אמר רבי אלעזר הראשונים (דף ה' עמוד א) נתגלו עוונם (לא היו מבזים פשעים) ונתגלה קיצם (הנביא אמר להם שיגלו רק שבעים שנה), השניים נתגלה עוונם ולא נתגלה קיצם. שאלו את ר' אליעזר דורות האחרונים כשרים מן הראשונים אמר להן עידיכם הבחירה יוכיח (בית הבחירה יוכיח) אבותינו (במקדש ראשון) העבירו את התקרה (בבוכדנצר הרס רק את התקרה והשאיר את היסודות שנאמר) 'ישעי' כב ח' ויגל את מסך יהודה, אבל אנו עפעענו את הכתלים (שנאמר) (תהילים קלו ז) האומרים ערו ערו עד היסוד בה. אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו.

ועיין מזהר"ל ספר נצח ישראל - פרק כג - לכך על האדם להתאבל על חורבן בית המקדש, ויהיה מתאונן ומקונן על חורבנו, ויתפלל שיחזור ויבנה בית המקדש. וכאשר אין האדם עושה דבר זה, כאילו הוא היה סבה לחורבנו. ובירושלמי (יומא פ"א ה"א) הראשונים העבירו את התקרה, והאחרונים עפעעו אותה, וכל כך למד, שלא עשו תשובה. וביאור זה, כי הראשונים, אשר בשביל חטאם נחרב הבית, אין זה רק העברת התקרה. אבל האחרונים שלא עשו תשובה, אין זה רק עקירת השורש. והטעם, כי האחרונים אשר ראו לפניהם חורבן הבית, ואין עושים תשובה להחזיר את הבית, אין זה כי אם שאינם חפצים בבית, מאחר שיש לפניהם במוחש חסרון הבית, ואינם עושים תשובה להחזירו. ולא כך הראשונים, שלא היה לפניהם במוחש חורבן הבית - שתאמר שלא היו חפצים בבית, לכך לא היה זה כל כך.וכו' עי"ש ועוד יש לך לדעת כי בית המקדש מצד עצמו ראוי שיהיה תמיד ולא יוסר כלל, וכך ראוי לפי סדר המושכל. ומאחר שכך הוא, וראוי שיהיה נמצא עתה בית המקדש לפי סדר המושכל, אם אין אנו עושים תשובה, הרי אנו מחריבין בית המקדש מעיקרא. כי כאשר אנו מחריבין ומבטלין סדר המושכל, דבר זה נקרא עפעוע משרשו. כי סדר זה המושכל הוא שורשו, וכאשר אין מתפללין עליו, זה נקרא עפעוע משרשו.וכו' עי"ש

כ²³ צ"ע אם הכוונה שמי שלא נבנה בימיו מחייבים אותו כאילו שנחרב בימיו קשה שידוע שלהחריב בית קל יותר מלבנותו. וגם ברוחניות הבא ליטמא פותחין לו והבא להטהר אומרים לו המתן. ואולי כי באמת בלא עבירות דהיינו בלא רוח שטות האדם היה עם דעת וכל מי שיש לו דעת כאילו נבנה הבית בימיו, נמצא שבכל רוח שטות שהאדם נותן לה להיכנס בליבו אזי העוון שנופל בו על ידה מחריב את הבית.

²² עיין זוהר ח"ב דף יב: ולק"ה מילה הלכה ה' אות יח.

23 זוהר שמות דף יב: - אמר רבי יהודה, כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלוחתא דצלי בר נש לקודשא בריך הוא, וכל שכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעא דלא עאלין אינון דמעין, מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח, דא שכיתא דקיימא עלייהו דישאל כאימא על בנין, והיא פתח תדיר בזכותיהון דישאל, כיון שפתחה, ותראהו את הילד, ילד שעשועים דאינון ישראל, דמתחטאן קמי מלכיהון (נ"א מאריהון) בכלא, ומיד דמתחננן קמי קודשא בריך הוא הדרי בתשובה, ובכאן קמיה, כברא דבכי קמי אבוי, מה כתיב והנה נער בוכה, כיון דבכי, אתעדו (ס"א מתתברי) כל גורין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליו, אתער עלוי ברחמים ומרחם ליה. ותאמר מילדי העברים זה, דאינון רכי לבא, ולא מילדי העכו"ם דאינון קשי קדל וקשי לבא, מילדי העברים, רכי לבא מאבהון ומאמהון לאתבא קמי מאריהון, ותקרא את אם הילד, שהיתה בוכה, הדא הוא דכתיב (שם יד) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה, ואם הילד היא בוכה. אמר רבי יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב (שם ח) בבכי יבואו ובתחנונים וגו', מהו בבכי יבואו, בזכות בכי דאם הילד שהיא רחל, יבואו ויתכנסון מן גלותא, ואמר רבי יצחק, פורקנא דישאל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלמון ויכלון בכי דמעות דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב (בראשית כז לח) וישא עשו קולו ויבך, (אמר רבי יוסי אותו בכי דבכה עשו) ואינון דמעין אחיתו לישראל בגלותיה, כיון דיכלון אינון דמעין (שיחכפר החילול ה' שהיה במה שהיה נראה כאילו יעקב במרמה לקח הברכות) בבכיה דישאל, יפקון מגלותיה, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא ח) בבכי יבואו ובתחנונים אובילם:

והש"י הבטיח ע"י הנביא ישעיהו לכל המתאבל על ציון, (י"ז) ומניח אפר על מקום פאר התפילין זכר לשריפת פאר הבית שנהפך לאפר, עי"ז יזכה שבזכותו יבנה בית המקדש ויחזור פאר אור התפילין שהוא אור הבית המקדש, כמו שכתוב "משח ה' אותי לבשר ענוים שלחני לחבוש לנשברי לב וכו'... לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר {ישעי' סא}י"א, ונקט הנביא לשון פאר תחת אפר דייקא (אותיותיהן שוות, והן זה לעומת זה), כי פאר זה בחי' המוחין בחי' תפילין כמ"ש פארך חבוש עליך, בחי' ראש בית בחי' כלליות הגוונין בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' מאורי אור בחי' שבת המאיר י"להביהמ"ק כנ"ל. כל זה יחזור תחת אפר של החורבן, כי אפר זה בחי' מאורי אש, כי האש הופך הכל לאפר י"ח (שהוא ההיפך י"ט מהנ"ל) היינו שהקב"ה הבטיח שיהיו לעתיד לבא נכנעין מאורי אש שעל ידם נשרף הביהמ"ק ויתגברו מאורי אור שהם קיום הביהמ"ק כנ"ל, וזהו פאר תחת אפר כנ"ל.

י"ד לק"ה מילה ה' יח – כי עקר האבלות והבכיה על חרבן בית המקדש הוא על מה שנתרחקו מעל אבינו שבשמים כל כך ואין אנו יכולין לבטל עצמנו ולהסתכל על התכלית מגדל החרבן, כי עקר הבטול הנ"ל פראי זוכין בבית המקדש שהוא גאון ענוו מחמד עינינו. וכמו שכתוב, והיו עיני ולבי שם. כי בענין הבטול הנ"ל יש כמה בחינות באדם ובזמן ובמקום, כי כל מה שגוף האדם קדוש וטהור ביותר כן יכול לבטל עצמו ביותר ולשאב מימי התורה משם, כי יש לו בליים ראויים לקבל וכן יש זמן שמסגל ביותר לבחינת בטול הנ"ל שהוא זמנים המקדשים שהם כל הימים טובים ובראשם שבת שהוא מעין עולם הבא ששם עקר הבטול, וזהו בחינת גדל מעלת קדשת ארץ ישראל, כי שם המקום המקדש שיכולין שם לבטל עצמו באור אין סוף ולהמשיך אלקותו יתברך על עצמו על ידי התורה שממשיכין משם בכל פעם ועל כן אין תורה בתורת ארץ ישראל וכל הדר ארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוף וכו', כי שם דייקא זוכין להמשיך על עצמו אלקותו יתברך על ידי הבטול הנ"ל. ועקר קדשת ארץ ישראל הוא הבית המקדש ששם הוא בית קדשי קדשים ששם נקדת האבן שתיה שדרך שם מתבטלין בהיחיד קדמון שפרא העולם יש מאין המחלט שהתחלת בריאתו מנקדת האבן שתיה, כמו שכתוב, מציון מכלל יפי אלקים הופיע. וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה. ובעונותינו הרבים נחרב בית מקדשנו מחמד עינינו וגלינו מארצנו וכו' ואין אנו יכולין לעלות ולראות ולהשתחוות בבית בחירתנו וכו' להתבטל ולהפיל שם באחדותו יתברך, שזהו עקר מצות עלית רגלים לבית המקדש לראות ולראות את פני ה' וכו'. ועל זה צריכין לבכות ולהתאבל מאד, כי שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולנו, מחולנו דייקא בחינת המחול הנ"ל שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים לעתיד לבא שהוא בחינת הבטול הנ"ל שמשם היינו זוכים בבית המקדש להמשיך על עצמנו בחינת בטול גם בזה העולם ומשם עקר השמחה והמשוש. ובעונותינו הרבים על ידי החרבן שבת משוש לבנו נהפך וכו', כי ערבה כל שמחה, כי עתה קשה מאד מאד לבטל עצמנו מחמת תקף הסטרא אחרא שהתפשטה בעולם מאד המבלבלת מאד ראות העין בחיזו דהאי עלמא ואינה מנחת להסתכל על התכלית שהוא כלו טוב שזה עקר היסורין ומרידות והצרה של הגלות (וכמו שמוברא במקום אחר בסיון ר"ן). ועל כן צריכין לבכות מאד ועקר הבכיה הוא על שרפת התורה שנמסרו ריזה לחיצונים ואין אנו יכולים להמשיך תורה מהבטול הנ"ל מחמת שהעולם מבלבל מאד מאד בתאות והבלי עולם הזה. וזה, על אלה אני בוכיה עיני ירדה מים פי רחוק ממני מנחם וכו'. רחוק דייקא, כי התכלית שמשם כל הנחמות רחוק ממנו מאד מחמת גדל החרבן ועל כן צריכין לבכות הרבה ועל ידי הבכיה דוחין הדמעות לחוץ שהם חלקי הראות, (כמובא בדבריו זכרונם לברכה כמה פעמים). ועל ידי זה דוחין ומגרשין הראות של חיזו דהאי עלמא שהם גרמו החרבן שעל זה אנו בוכין ומתודין שאנחנו גרמנו כל זה בעונותינו שהלכנו אחר עינינו. ומאחר שאנו בוכין על זה אנו מגרשין על ידי הדמעות את חלקי הראות שנטו אחר חיזו דהאי עלמא וצריכין לבכות כל כך עד שמתוך גדל הצער והמרידות הקאב שירגיש מגדל החרבן שגרם בעונותיו שמעבבין הבגן שחשב פאלו החריבו, כמו שארז"ל.

י"ה קב"ה הבטיח ע"י ישעיה הנביא לכל המתאבל על ציון שיזכה לפאר תחת אפר. צ"ע הרי כבר התקיים בבנין בית שני, לפי הירושלמי הנ"ל שחרבן בית שני חמור יותר מה הראייה משם שגם לנו הבטיח זאת הנביא. אבל חז"ל חזרו והבטיחו – בתענית דף ל: וחכמים אומרים כל העושה מלאכה בתשעה באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אודהיה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה מכאן אמרו כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה.

י"ז ישעיה פרק סא (א) רוח אדני ידוד עלי יען משח ידוד אתי לבשר ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים דרור ולאסורים פקח קוח: (ב) לקרא שנת רצון לידוד יום נקם לאלהינו לנחם כל אבליים: (ג) לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אביל מעטה תהלה תחת רוח פהה וקרא להם אילי הצדק מטע ידוד להתפאר: (ד) ובגו חרבות עולם שממות ראשנים יקוממו וחדשו ערי חרבן שממות דור ודור:

רד"ק (ג) לשום, פאר תחת אפר – כי מנהג האבל לשום אפר בראשו:

מלבי"ם (ג) שמן ששון – גדר שם ששון בארתי (למעלה ל"ה א') ולכן הוא נגד אבל, וכן לקמן (ס"ו י):

מלבי"ם ישעיה פרק לה פסוק (א) יששום ותגל – הששון, גדרו הסימנים החיצונים שיעשה להוראת השמחה וי"ט כמו משוש כנור, משוש תופים, שמן ששון. והפוכו הסימנים שיעשו לסימן אבל שמן ששון תחת אבל (לק' ס"ג), ולפעמים יש ששון בלא שמחה, הלוכש בגדי יו"ט ולפניו תוף וכנור, ונפשו עליו תאבל. ויש שמחה וגיל בלא ששון, הלוכש בגדי אבל ויגיל וישמח בלבבו, לכן אמר שיש עליך בשמחה (צפניה ג' י"ד). וישישו בשמחה (תהלות ס"ח ד'). ויגיל גדרו ביחוד שמחת הלב על בשורה טובה פתאומית, כי זה הבדלו מן שמחה שבא על שמחה תמידית רגילית, כנ"ל (ט"ז י) ועי' לקמן (ס"א י). ס"ה י"ח י"ט. ס"ו י) מש"ש:

¹⁷ מתרצו- לביהמ"ק

¹⁸ תוספת זו אינה בדפדפון ולא בתקופה אלא נוספה בתורלד ובתורלד בלי סוגרים ומתורצו הוקפה בסוגרים.

¹⁹ בתורלד- סכל הנ"ל, ומתורלד- מהניל

²⁰ מתרצו - הבחמ"ק

נמצא שע"י שהוא מתאבל ובוכה בדמעות/ס"א על הביהמ"ק עי"ז מכניע מאורי אש ומתגברין מאורי אור וס"ב שהם בחי' שבת כנ"ל. אע"פ שהבכי בדרך כלל הוא הפך הדעת, יש בכי שהוא עניין של התקשרות, שדווקא על ידו חוזר בית הדעת, וכמו שמצינו בעניין הנפש יתרה של שבת שהיא ע"י הצער כשזוכר שבמוצאי שבת יאבד אותה כמבואר בתורה לא/ס"א וכעין זה בתורה קבו/ס"א שתלמידי רשב"י ע"י שהצטערו כשזוכרו שיבוא יום הסתלקותו עי"ז משכו ממנו ריבוי חרושי תורה. הכי נמי ע"י הצער על חסרון המקדש משיבים את בנינו.

צ"ע כיון שהכל תלוי בצדיק האמת/ס"א מדוע הבכי בחצות הוא על בית המקדש ולא על הצדיק ושבת המאיר לבית המקדש? וצ"ל שע"י האבל והבכי על חורבן הבית, יתגלו גם הצדיקים/ס"א. ובאמת שמעתי נוהגים/ס"א לומר בחצות את התפילה לג בחלק ב' שמדברת מהסתלקות הצדיק/ס"א. ונראה כי באמת עיקר הבכי אינו על חורבן הבית, אלא על חורבן הקשר והחיבור עם הקב"ה שנעשה ע"י הבית. והקשר הזה הוא בעצמו בחי' ברית בחי' הצדיק שומר הברית שנסתלק, ובחי' שבת שהיא ברית כמ"ש (שמות לא) ברית עולם ביני וביני בני ישראל. (עיין תורה סג) נמצא שהבכי על חורבן הברית והקשר שלנו עם הקב"ה היה בזמן בניין הבית הוא הבכי על הסתלקות הצדיק שומר הברית המחבר את ישראל עם הקב"ה ועל השבת שהיא עדות על יחוד ה' בורא

^{ס"א} עיין לק"ה לולב ואתרוג הלכה א אות ב) ולבאר קצת יותר, כי עקר הסתלקות מאורי אור שזה בחינת העלמה שנתעלם הפאר הוא על ידי הבכיה של השכינה, בחינת רחל מבכה על בניה, (כמו שמבאר שם). ועל פן התקון הוא גם פן על ידי הבכיה של ישראל, כי כנגד מה שפגמו וגרמו בכיה לשכינה שעל ידי זה נסתלקו מאורי אור ונתעלם הפאר כנגד זה צריכים לעשות תשובה ולבכות על החטאים והפגמים שעל ידם גרם בכיה לשכינה, כביכול, ובה בעצמו מתקן מה שפגם. ואזי השם יתברך מרחם ומשיב פאר תחת אפר, שזהו בחינת תקון הבכיה כנ"ל, כי אף על פי שהבכיה היא בחינת הסתלקות מאורי אור והתגברות מאורי אש חס ושלום, אף על פי כן פשטנו מתעוררין בבכיה אזי השם יתברך מרחם בבחינת והנה נער בוכה, מיד ותחמל עליו. ועל ידי גדל הרחמנות הוא יתברך מהפך אל הפך ומשיב פאר תחת אפר, הינו תחת אפר שנעשה על ידי הבכיה הנ"ל. ועכשיו נתהפך ונעשה על ידי הבכיה פאר תחת אפר, כי הכל תלוי בנו, כי אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, (כמו שאיתא בתקונים). ועל פן על ידי הבכיה של השכינה אין נתעורר הגאולה, כי אדרבא, זהו בחינת הפגם שגרמנו בכיה לשכינה, כביכול, שעל ידי זה נסתלקו מאורי אור וכו' כנ"ל, אבל תכף פשטנו מתעוררין בתשובה בבכיה, ואזי נתעורר רחמינו יתברך ונתתקן הפגם שגרמנו בכיה לשכינה ונעשה פאר תחת אפר. וכל זה ברחמינו יתברך, בבחינת והנה נער בוכה, מיד, ותחמל עליו כנ"ל. ועל פן זוכין לפרי עץ הדר, בחינת פאר אחר זמנים נוראים כנ"ל:

^{ס"ב} עיין לק"ה לולב א' א' שיה בחי' והנה נער בוכה ותחמל עליו (שהבכי נעור חמלה ורחמים) ושם אות ב' ביאר שכנגד שפגמו וגרמו בכיה לשכינה צריך לבכות על שפגמו ובה מתקן הפגם. ועיין בן יהודע תגינה ה. (ד"ה שם מקום) בשם האריז"ל סוד הבכי שממתיק דינים.

^{ס"ג} תורה לא אות ט' – וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ביצה ט"ז): "וינפש" כיון ששבת וי אבדה נפש. הינו שבתחלת השבת שצריך לקבל נפש יתרה אנו זוכרין מאבדת הנפש בחל, ואומרים: "וינפש", וי אבדה נפש, ומתחילין להתגעגע אחריה. ועל ידי זה בעצמו שאנו מתגעגעין אחר הנפש, מזה בעצמו נתהוה הנפש היתרה:

^{ס"ד} תורה קבו – בזהר בכמה מקומות ששבו החבריא את רבי שמעון בן יוחאי איתא וי לדרא פד תסתלק פוק עין ותשכח (ג). והוא בחינת (שמות ל"א): "שבת וינפש", כיון ששבת וי אבדה נפש (ביצה טו). הינו שמחמת גדל התענוג של הנפש יתרה שפא בשבת, על פן מתחילים תכף להתגעגע ולהצטער על אבדת הנפש במוצאי שבת. פן החבריא, מחמת גדל התענוגים והשעשועים שקבלו מרפם רבי שמעון בן יוחאי, על פן תכף ומיד התחילו להתגעגע, ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם: בכל מקום ששבו החבריא את רבי שמעון בן יוחאי על שגלה להם סוד נפלא תמצא שאחר כך אמר להם עוד חרושי תורה:

^{ס"ה} בלק"ה חוזר על זה כמה פעמים. וכגון בהלכות חלוקת שותפים ה' ב'. ועי"ש אות י' שאין לנו תפיסה בצדיק אלא ע"י דברי תורתו שמלמד ואחר הסתלקותו בדברי התורה שהשאר, דהיינו ספריו.

^{ס"ו} עיין לק"ה חלוקת השותפים ה' אות יג – כי מי שרוצה לחוס על עצמו לזכות לחיי עולם גם עתה בדורות האלה אשר אין יודעין היכן הראש בית האמתי, צריכין לקום בחצות לילה ולישב על הארץ ולהתאבל מאד על חרבן בית המקדש. דהיינו על עוונותיו שמעבדין הבנין שחשב כאלו החריבו. ועל ידי זה זוכין שיתגלו לו השערים והפתחים דקדשה הנ"ל, שהם בחינת הדי' אמות של הלכה, שהוא החרושי תורה שהשאירו לנו הצדיקי אמת, שהם עקר נחמתנו כנ"ל.

^{ס"ז} עיין בתפילה על תורה זו תפילה לג בח"ב עיקרה על הסתלקות רבינו ואע"פ שלא מזכיר שמו בפירוש אבל רומז לזה

עי"ש אות שנה באשר אתה ידעת את כל התקונים והשעשועים שקבלת מהצדיקים שהיו בדורות האלה, מיום שנתגלה אור הגנוז, אור ישראל וקדושו, רב רבנו, איש אלהים נורא מאד, מורנו ורבונו הרב רבי ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה, אשר האיר פני תבל, והעמיד תלמידים הרבה, צדיקים וחסידים קדושים ונוראים, והשאיר אחריו ברכה נטע שעשועיו זרע קדש מצבתו, יוצאי חלציו הקדושים הדקרים מפו ופנינים וכל חפצים לא ישו בהם, אשר הוא ותלמידיו ויוצאי חלציו גלו אלהותך בדורות האלה והרביצו תורה בישראל המה האירו עינינו ופתחו לבנו, למדו ולמדו דרכים ישרים ועצות נפלאות להתקרב אליך באמת אשרי עין ראתה כל אלה, הלא למשמע און דאבה נפשנו פי כל תקוננו היה שאירכו ימים ושנים בזה העולם, ונזכה לעמד עוד לפני הדרת קדשתם ולשמע מפיכם הנורא עוד דברי אלהים חיים בכל פעם חדשים ונפלאים, באשר זכינו כל ימי חייכם הקדושים ובעוונותינו הרבים ובפשעינו העצומים נחשף מאתנו מאורי עינינו, מחמדי נפשנו אזי כי גברו הארזלים על המצוקים, והפסו מאתנו לפני הזמן את הארונות הקדושים והנוראים האלה אזי מה היה לנו, נפלה עטרת ראשנו, אזי נא לנו כי חטאנו.....

ושמעתי בשם הרב גדליה קעניג זצ"ל שאמר שראוי להיות רגיל בתפילה זו דייקא (אין זה לשונו אלא משמעות דבריו) ועיין בה שיש בה חיפוש הצדיק פאר הדור ושמירת העינים ושבת ועל חורבן ובנין הבית וקימת חצות ועוד.

^{ס"ח} אמנם עיין פל"ח אות ו' על תורה זו – על כן צריכין להתרחק מאד מהם ולזוהר לקום בחצות לילה ולבכות ולהתאבל מאד על חורבן בית המקדש, ועל סילוקן של צדיקים שקשה כפלים כחורבן בית המקדש כמאמר רז"ל (רשי"י ישעיה כ"ט, ועיין איכה רבה א ל"ט), כי הם בחינת שם ה' בחינת המוחין של התפילין, בחינת תלת גוונים דעינא ובת עין המאירין לבית המקדש שהוא בחינת עינים כמבואר בפנים, והשם יתברך הבטיח לשום לאבילי ציון (ציון הוא בחינת הצדיק יסוד עולם כידוע) פאר תחת אפר,

העולם ומשגיח עליו. ועיין בחלק השני של התורה שאמר בפרשת נח שם אומר שכל מה שאמרנו בענין האבל על חורבן בית המקדש הוא גם בחי' הבכי על הסתלקות הצדיק עי"ש.

וזה מתאבל ר"ת ראשי תיבות לא תבערו אש בכל מושבותיכם (שמות לה) טו. כי ע"י שמתאבלין על חורבן בית המקדש נכנעין מאורי אש כנ"ל. וזהו שסיים הפסוק [ז] **ביום השבת כי ע"י שמתאבל על חורבן הבית מתחזק בחי' "ביום בשבת" דהיינו אזי מאירין מאורי אור/ע"א שהם בחי' שבת/ע"ב בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין שהם מאירין להביהמ"ק בבחי' [ג] את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו כנ"ל.**

וז"ש וזה שכתוב ע"י (שמות לא) ע"ה לעשות את השבת לדרתם פשט הפסוק שישראל מצווים לשמור את השבת בכל הדורות ואחז"ל {זוהר פנחס ע"רמג: ע"ו} ובתיקון כד [ע"ה] ע"א/טו/טו. לדרתם כתיב דהיינו

^{טו} שמות פרק לה (ב) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לידוד כל העשה בו מלאכה יומת: (ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת:

רש"י (ג) לא תבערו אש – (סנהדרין לה. יבמות ו) יש מרבתינו אומרים הבערה ללאו יצאת וי"א לחלק יצאת:

מושב זקנים – לא תבערו אש. הקשה בכור שור למה הוזייר על ההבערה יותר משאר מלאכות של שבת. וי"ל לפי שאינה נראית מלאכה כל כך. והרא"ש תירץ משום שיש בה צורך ונוהג בכל אדם לפיכך הוצרך להזייר בה יותר (יותר) משאר מלאכות.

^{טז} סוף הפסוק ה"ל

^{עא} עיין לק"ה שבת הלכה ה' אות א' – שעל כן מלאכת הבערה לחלק יצתה כי באמת כל אסור מלאכה בשבת של כל הל"ט מלאכות עקר האסור הוא שלא להגביר בחינת מאורי אש שהם בחינת חלול שבת שהוא שם ה' בחינת מאורי אור כנ"ל ועל כן פרטה התורה אסור הבערה דיקא לחלק בין הל"ט מלאכות.

^{עב} עיין מעשה מבן מלך וכן שפחה שנתחלפו שכן המלך העמיד עצמו אצל האדם שבאמצע הגן ועיין שם בסוף המעשה שביאר רבינו שהאדם הזה הוא בחי' שבת וזה בחי' ששבת אגין על אדה"ר אחר החטא ועי"ש שתיקוני השכינה הם מיטה מנורה ושלחן וכן בתיקון כד המובא כאן בסמוך אלא ששם נוסף כסא.

^{עג} ויקרא י"ג ושמ כו ב'

^{עד} בתקפא ה"מ"ם הוה צוירין אחרי תיבת ואח"ל. ובתולד ומתולד תוקן

^{עה} שמות פרק לא (טו) ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לידוד כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: (טז) ושמו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: (יז) בני ובין בני ישראל את הוא לעלם כי ששת ימים עשה ידוד את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

שפתי כהן – מדרש רות (זוהר חדש ח"ב מ"ב ע"ב) בשבת כתיב לדרתם. מאי טעמא כיון שקידש היום דירתם של ישראל צריך להיות בנר דולק ושלחן ערוך ודירה מתוקנת כדירת חתן לקבל בה הכלה, ומאי ניהו שבת, כלה לעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתוקנת לפי כבודה וכפי הראוי לה, ועל דא כתיב לעשות את השבת, ולמה לדרתם להכניס בה כלה קדושה, לדירתה להיות בתוכה בשעה שקידש היום, ואם כלה זו באה ואינה מוצאת דירה מתוקנת ושלחן ערוך ונר דולק, כלה זו אומרת אין דירה זו מיראל, אין דירתה לקדושה, ועל דא כתיב לדרתם דר תם שהיא דרה באתרא דתמן קדושה.

רבנו בחיי – ובמדרש (מכילתא כי תשא א) לעשות השבת, כל המשמר השבת מלמטה כאילו עשה אותה למעלה, וביאור זה כי המקיים מצוות שבת למטה הנה זה עדות שהוא מודה ומאמין בשורשה ועיקרה החקוק למעלה והמבטל אותה כאילו מבטל של מעלה, ומזה הזכיר לעשות. והנה הכתוב היה ראוי שיאמר לשמור את השבת, אלא כיוון להמשילה לשבת של מעלה שהזכיר בה הלשון הזה בעצמו לעשות את השבת:

^{עז} בתולד- רוד, ובתשכס תוקן

^{עח} זוהר רע"מ פנחס דף רמג: – ובגין דא, (שמות לא טז) ושמו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדרתם ברית עולם, צריך לנטרא לה בדירתם, דלא יפקון מרשות היחיד לרשות הרבים, והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין, יציאות השבת שתיים שהן ארבע, הוצאה מרשות לרשות, והכנסה נמי יציאה קרי לה, ואינן סמא"ל ונחש צריכין ישראל לנטרא לון, דלא ייעלו לדרה דשכינתא דאיהי רשות היחיד, מאן רשות הרבים, חללה שפחה זונה נדה גויה, רשות דסמא"ל ונחש ושבעין ממנן דעמין:

עיין מתוק מדבש שביאר לפי שבכל דירתם של ישראל שורה השכינה וכשמכניסים מרה"ר לרה"י מכניסים ח"ו את החיצונים לדירתם ועי"ז מסלק השכינה שהיא שבת ועושה מקומה חלל דהיינו חילול שבת.

ועי"ש ביאור הרמ"ק באור יקר רע"מ שער ג סוף סימן טו עמ' רכז – אחר שכל דירתם של ישראל היא השכינה וכל מציאות מאורה מתמלא א"כ צריך שלא יכניסו צלם לדירה שלה והיאך יכניסו ע"י המלאכות והיינו שכולם נחתמות בהוצאה והכנסה דהיינו להכניס רה"ר שהם החיצונים שאינם באחדות אל תוך הקדושה שהוא סוד האחדות דהיינו סוד אחד דלת רבתי. והמערב רשויות יחד ע"י טלטול מרשות לרשות חלל שבת שנסתלקה שכינה שהיא שבת ונעשה מקומה שהיא מלא כל הארץ כבודו, חלל. ונכנס צלם אל תוך החלל וזהו ושמו בני"א את השבת וכו' לדירתם שצריך לעשות ולתקן את השבת שלא תסתלק מדירתם שהיא דירתה.

^{עט} דף ע.

^{ע"ו} תיקון כד דף סט: – ובביתא דלאו אינון מתתקנין אלין תקונין בליל שבת וצניט שאינם מתקנים לנו התקונים בליל שבת, ור"ל שלא סולדו והכינו מטה שלחן ומנורה שהם תקוני השכינה, אישפיזין אמרין האורחים שהם המלאכים המלוים את האלם בליל שבת אומרים לאו איהי דא דירה דישאל און ליהוה ע"ל ישאל, ור"ל שלא התנהג בעל הבית זה כלאו לישאל, דאתמר בה ענאמר צניט ישאל, ושמו בני ישראל את (דף ע ע"א) השבת לעשות את השבת לדורותם ומפני לדרתם כתיב חסר, מלשון דירה שכל לנמו שצריכים להשמר ולהזהר לעשות ולתקן את הדינה בשבת שתייה ראויה להשאלת השכינה, וכל אלין תקונין צריכין לתקנא בליל שבת

כיון שכתוב בכתיב חסר הוא גם לשון דירה וכמבואר בתיקון כד שם שעל כן צריך כל אדם שיהיה ביתו מתוקן בנר ושלחן ומטה כעין המנורה ושלחן והשכינה שבמקדש היינו כי ע"י שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נעשה דירה דהיינו בחי' הביהמ"ק שקיומו ע"י שבת כנ"ל. ומסתמא הכי נמי ע"י שמכין דירה לצדיק שהוא בחי' שבת כמו שעשתה השונמית לאלישע/אפ.

גם דירה ממש יש לה קיום ע"י שבת, כי ע"י שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נכנעין מאורי אש וניצולין משריפות כנ"ל (פ"ב) כמ"ש בגמ' אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת, והרמז דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (ע"י חילול שבת) מהרש"א, וגם ירושלים לא חרבה אלא בשביל שחיללו בה את השבת, נמצא שקיום דירות ישראל הוא ע"י שבת כנ"ל (פ"ג) וגם ע"י הסוכה של סוכות שהיא בחי' עננין ובחי' בית המקדש כמבואר בלק"ה/ה"פ ועיין תורה רסו שהסוכה בחי' אמא

וכל אלו התקונים לריכס לתקן כליל שנת לכבוד השכינה, דאיהי ממש אות ברית מילה שהיא ממנן ענין אות ברית מילה, כי כמו ששנת נקראת אות, כמו שכתוב אחר כך "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", כן המילה נקראת אות, שנאמר (במלכות י"ח) והיה לאות ברית ביני ובינכם. (כל"י וכו')

ענין תיקוני זהר תיקון ו' דף כב: דבזמנא דשכינתא איהי בגלותא, אתמר בה ולא מצאה היונה מנוח וגומר, אלא בשבת ויומין טבין, ובהוא זמנא אתיחדת עם בעלה, וכמה נפשות יתרון קא נחתין עמה, לדיירא בישראל, הדא הוא דכתיב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם, זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בליה, וכלים נאים באיברים דליה, ואשה נאה דאיהי נשמתי, דבגינה שריא שכינתא עלאה דאיהי נשמת כל חי עליה, וקודשא בריך הוא איהו שבת בחד, וינפש בחד, בשכינתא עלאה איהו שבת עליה, ובשכינתא תתאה איהו וינפש עליה, ויהיב לון נפשאן יתרון:

וזוהר חלק ג דף רלח: ואית דאינון במתניתא דלהון דירה לשכינתא, הדא הוא דכתיב (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת וגו' לדורותם, לדרתם חסר, לשון דירה, ואית מארי משנה דתורתם אומנותם, דלא זות שכינתא מנהון כל יומיהון:

ובזוהר חלק ג דף שא. – תוספת – ד"ה בשבת כתיב לדרתם

ובזוהר חדש (מרגליות) דף פה. בשבת דכתיב לדרתם, מ"ט. מפני שכיון שקידש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בנר דלוק, ושלחן ערוך, ומטה ממוצעת ודירתן מתוקנת כדירת חתן לקבל בו הכלה. ומאי ניהו. שבת היא כלה. ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתוקנת לכבודה, כפי הראוי לה. וע"ד כתיב, לעשות את השבת. וכתיב, לדרתם, להכניס בה כלה קדושה לדירתה ולהיות בתוכה:

א"ע עיין מלכים ב פרק ד – (י) נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה והיה בבאו אלינו יסור שמה:

ועיין זהר בשלח מוד – ארבעה אילין למה אלא בגין דאינון תיקונא דכנסת ישראל דאתקריאת עלית קיר ועיין מתוק מדבש שם בשם רח"ו מיטה כי השכינה נקראת מיטה מצד הת"ת שלחן מצד גבורה מנורה מצד החסד כסא להיותה רגל רביעי למרכבה וכל כוונתה היה משום כבוד השכינה השורה על ראש אלישע.

ענין שבת קיט: אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת וכו'.

שבת דף קיט: אמר רב יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת שנאמר (ירמיה יז-כז) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא וגו' והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה מאי ולא תכבה אמר רב נחמן בר יצחק בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה. אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת שנאמר (יחזקאל כב-כו) ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם.

מהרש"א – אין הדליקה מצויה כו'. כבר כתבנו בריש פ"ק דב"ק דאין לך פורענות כמו האש שמכלה את הכל כמ"ש בסדרם וה' המטיר על סדום אש וגו' וע"ז אמר כמעט כסדום היינו וגו' ולא כסדום ממש ע"פ מ"ש בפ"ק דקדושין דדרש מזמור לאסף באו גוים שאמר שירה על שכילה ה' חמתו על העצים ועל האבנים והותר לנו שרירי וכה"א כלה ה' חמתו ויצת אש בציון וגו' ע"ש וז"ש דמשום חלול שבת הדליקה מצויה שהיא הגדולה שבפורענות שנאמר ואם לא וגו' והצתי אש בשעריה וגו' דהיינו לא כליון גמור כמו בסדרם אלא על עצים ואבנים של שעריה ואמר דא"כ מאי לא תכבה דלפי פשטיה משמע ח"ו כליון גמור ומשני בשעה שאין בני אדם כו' דהיינו שרוב שריפות באים ביום השבת שאין בני אדם כו' ויש רמז בזה בקרא שע"כ לא תבערו אש יצא לחלק מכל ל"ט מלאכות כדי שלא תבערו אש וגו' שלא תבוא עליכם פורענות של אש ודו"ק:

ענין לק"ה טתנה ג' ה' שהתורה הו נאמרה גם לענין סוכות. ועיין תורה רסו יעקב נסע סתתה ויבן לו בית.

ענין לקוטי הלכות חו"מ הלכות מתנה הלכה ג אות (ה) וזה בתיבת מרדכי ואסתר שהם בתיבת ראש בית, מרדכי הוא בתיבת ראש, כמו שאמר רבתינו זכרונם לברכה, מרדכי מן התורה מניין? שנאמר, מר דרור ותרנומו, מרי דכ"א. וזה בתיבת ראש, כמו שכתוב שם, ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור, שהוא מרדכי כנ"ל. ואסתר היא בתיבת בית, כמו שכתוב, לקחה מרדכי לו לבת. ודרשו רבתינו זכרונם לברכה, אל תקרי לבת, אלא לבית. כי אסתר היא בתיבת הבית המקדש, שהוא בתיבת מלכות כידוע, כמו שכתוב, מקדש ה' בוננו יד"ה ה' ימלך וכו'. נמצא שהבית המקדש הוא בתיבת מלכות, בתיבת שם אר"ני, פמוכא, וזהו בתיבת אסתר שהיא גם כן בתיבת מלכות ותלפז אסתר מלכות. והמן הרשע הוא כנגדם, כי הוא בתיבת ראש כל חוצות, בתיבת ראשית גוים עמלק, ועקר ראשיתו והתגברותו על אותן שהם מבחוץ לקדשה, פי עמלק התגבר רק על אותן שהיה הענין פולטן. ועל כן נקרא ראש כל חוצות, פי הם מבחוץ לענין כבוד, שהם בתיבת ספה כידוע, וספה היא בתיבת הבית המקדש שנקרא ספת שלם, שמשם עקר בנין הבתים ודירות ישראל בבתיבת יעקב נסע סתתה ויבן לו בית. וכמו כן בדרבי רבנו זכרונם לברכה (סימן רסו), וכן התורה בראשית הנ"ל נאמרה לענין ספות גם כן, פמוכא למי שהיה אז בעת שנאמרה תורה זאת. נמצא שכל אותן ישראל שהיו בתוך הענין כבוד הם בתוך בית וגבול הקדשה ונכלליו בהראש בית, אבל אלו שהיה הענין פולטן שהם מבחוץ למחנה, מבחוץ לבית הקדשה, על אלו מתגבר המן עמלק ורוצה להיות ראש כל חוצות לכבשם חס ושלום, תחת ממשלתו לבלי להניחם לשוב אל ה', לשוב לתוך מחנה הקדשה. ומשה רבנו עליו השלום, שהוא בתיבת הצדיק האמת שבכל דור, הוא לוחם תמיד מלחמת עמלק בשביל להציל אלו האבני קדש הנשפכים ומתגלגלים בראש כל חוצות, כמו שכתוב, תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, להוציאם מרשות עמלק, להכניסם אל בית הקדשה. ועל כן זאת המלחמה היא מלחמה קשה וגדולה מכל המלחמות שבעולם, פי עמלק, שהוא הבעל דבר, מערבב את העולם עד שאי אפשר בשום אופן לידע האמת היכן הוא, פי השקר מתדמה לאמת בכל הבחינות וזהו בחינת חבלו של משיח שהוא הקטגוריא בין התלמידים החכמים. והתקון לזה הוא

דמסכבא על בניה ובחי' אם לבניה תקרא, דהיינו הארת המוחין מבינה עילאה, בחי' בית המקדש :

וזזהו בראשית אותיות ראש בית רמז על בחי' הבעל בית¹⁹ של העולם. היינו הצדיק האמת שהוא היופי והפאר של העולם שהוא בחי' יוסף בחי' ויוסף הוא השליט הוא המשביר מפרנס¹⁹ וכו' (בראשית מב/19) בחי' ראש בית בחי' בעה"ב של העולם [19/13] שדרכו/13 עובר השפע לעולם כי על ידו מאירים המאורי אור צדיקים הביהמ"ק וקיום הבתים והדירות של ישראל כנ"ל שכשנתעלם הצדיק מתגברים מאורי האש ונעשה שריפת הבתים.

ועל פי הנ"ל מתבאר היטב חיבור התחלת התורה בסופה. כנ"ל בתחילת התורה. 13/13

רק תמימות ופשיטות, שמי שרוצה לחוס על נפשו לכל האבד תקותו חס ושלום, כפי מה שכל אחד יודע בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו, הוא צריך להתנהג בתמימות ובאמת, ולעקב מאד לה' יתברך שיהיה האמת לאמתו שידע במי להתדבק באפן שיזכה לשוב אליו יתברך באמת. וזה שכתב שם רבנו זכרנו לברכה שהתקין לזה הוא לקיום בן ציון ולהתאבל מאד על חרבן בית המקדש שגרם על ידי מעשיו וכו', כמו שמבאר שם. ויצעק מאד לה' יתברך כראוי לו לצעק על נפשו כפי מה שידע בעצמו אפן מעמד נשמתו להיכן הורידה במעשיו, אזי בודאי יזכה לידע האמת לאמתו, כי החפץ באמת מוסרין לו מלאך של אמת.

¹⁸ גם בדפוס - הבעל בית, ובתולד וסוללו - הבעל הבית

¹⁹ עיין לק"ה תענית ג' - כי עקר האכילה בקדשה הוא על ידי בחינת המאורי אור שנמשכין מהצדיק האמת שעל ידו נתתקנין ונתבררין כל הארבעה יסודות כנ"ל, כי כל מיני מאכל הם כלולים מארבעה יסודות בידוע, ועל כן הם חיות הגוף שכלול גם כן מארבעה יסודות, ועל כן כשמאירין מאורי אור על ידי הצדיק, שהוא בחינת בנן בית המקדש, שעל ידי זה נתתקנין כל הארבעה יסודות כנ"ל, על כן אז האכילה בקדשה, בבחינת צדיק אבל לשבע נפשו. כי בשהארבעה יסודות נתתקנין ונתבררין על ידי הצדיק כנ"ל, אז הם נכללין בקדשה בשרשם בתוך יסוד הפשוט. ואז כל הארבעה יסודות נכללין בבחינת מאורי אור, שהוא בחינת מחין, בחינת אור הצדיק כנ"ל. ואז האכילה בקדשה בשביל הנפש, כי הנפש היא בחינת מחין, בחינת מאורי אור, בחינת נשמת שדי תבינם. והגוף הוא בבחינת מאורי אש, כי אש הוא הראשון מהארבעה יסודות. וכל תאוות הגוף כלם באים מאש וחמימות הגוף שמשם כל התאוות. נמצא, שעקר תקון האכילה בקדשה הוא על ידי הצדיק האמת שעל ידו נתתקנין כל הארבעה יסודות ונכללין בשרשם בבחינת מאורי אור, בחינת מחין ואז האכילה בשביל הנשמה שהיא גם כן בחינת מחין, בחינת מאורי אור, וזה בחינת צדיק אבל לשבע נפשו וכו' כנ"ל, ועל כן כל ההשפעות וכל השביעה נמשך מהצדיק הדור בחינת יוסף, שהוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות וכו', כי כל הדברים כלם נמשכין מארבעה יסודות שכלם נמשכין מהצדיק וכו' כנ"ל, שהוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות את הגן כנ"ל, כי הצדיק משקה ומרזה את הארץ, שעל ידי זה נמשכין כל ההשפעות, כי כל הגשם והמטר יורדין על ידי הצדיק, כמו שכתוב, כי לא המטיר ה' על הארץ ואדם אין וכו'. שהוא הצדיק שעל ידו נמשך כל המטר להשקות אל כל פני האדמה, כי הוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות וכו' ומשם יפרד וכו', ועל כן נמשכין כל ההשפעות על ידי הצדיק בבחינת ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו, בחינת וכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבר כי יוסף הוא השליט הוא המשביר וכו'. כי יוסף, שהוא השליט, שהוא הצדיק הדור שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, שהוא הראש בית וכו', (כמבאר במאמר הנ"ל), שהוא נהר יצא מעדן להשקות את וכו', הוא המשביר, כי ממנו נמשכין כל ההשפעות וכל ההשפעות שכלם כלולים בארבעה יסודות שנמשכין מהצדיק כנ"ל:

²⁰ בראשית פרק מב (ו) ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה:

²¹ לק"ה תענית ג' ב.

²² לק"ה תענית הלכה ג' אות ב' - ועל כן כל ההשפעות וכל השביעה נמשך מהצדיק הדור בחינת יוסף, שהוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות וכו', כי כל הדברים כלם נמשכין מארבעה יסודות שכלם נמשכין מהצדיק וכו' כנ"ל, שהוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות את הגן כנ"ל, כי הצדיק משקה ומרזה את הארץ, שעל ידי זה נמשכין כל ההשפעות, כי כל הגשם והמטר יורדין על ידי הצדיק, כמו שכתוב, כי לא המטיר ה' על הארץ ואדם אין וכו'. שהוא הצדיק שעל ידו נמשך כל המטר להשקות אל כל פני האדמה, כי הוא בחינת נהר יצא מעדן להשקות וכו' ומשם יפרד וכו', ועל כן נמשכין כל ההשפעות על ידי הצדיק בבחינת ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו, בחינת וכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבר כי יוסף הוא השליט הוא המשביר וכו'. כי יוסף, שהוא השליט, שהוא הצדיק הדור שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, שהוא הראש בית וכו', (כמבאר במאמר הנ"ל), שהוא נהר יצא מעדן להשקות את וכו', הוא המשביר, כי ממנו נמשכין כל ההשפעות וכל ההשפעות שכלם כלולים בארבעה יסודות שנמשכין מהצדיק כנ"ל:

²³ וכמבואר בשל"ה הקדוש על מאמר חז"ל כל העולם ניוון בשביל חנינא בני, פירוש שהעולם ניוון דרך השביל שהוא הצינור שהכין הצדיק חנינא.

²⁴ בתקפא לא בחר ונראה קיים, בדפוס ותולד - קיום

²⁵ כנ"ל שתורה זו נאמרה לביל שבת בראשית ועיין ימי מוהרנ"ת ח"א סימן לט - ענה ואמר: "אצלי אין לכם כלום, כי אצל צדיקים אחרים מרגישין עתה שהוא שבת בראשית, ואצלי אין רואים כלום". עניתי אני ואמרתי לפניו, עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חיבור התחלת התורה בסופה, דהיינו לחבר "בראשית" עם "לעיני כל ישראל". ענה ואמר בדרך צחות קצת: "גם אני אומר על זה", ותיכף חזר לאחוריו ואמר לא אוכל, וחזר ואמר אף-על-פי-כן אומר, וחזר שוב לאחוריו ואמר אבל לא אוכל, וכן חזר כך כמה פעמים שאמר אף-על-פי-כן אומר, ושוב חזר לאחוריו. אחר-כך אמר ויהי מה. אני אומר. ותיכף שאל מה דיברנו עתה, עניתי אני ואמרתי לו איזה מהשיחות שסיפרנו עימו. אז ענה ואמר לא לזה דיבור כוונתי. ואמר בעצמו הלא דיברנו מקודם מענין שאינו נמצא בעל הבית וכו' כנ"ל-לעיל. ותיכף ישב בשתיקה, ונתלהב מאוד, והתחיל להוציא מפיו גחלי אש. כי כל דבריו היו כגחלי אש. ענה ואמר כל התורה על בראשית לעיני כל ישראל הנדפסת בליקוטי מוהר"ן ח"ב בסימן ס"ז, עיין שם.

וע"י שנתגדל השם של זה הצדיק שהוא בחי' ראש בית עי"ז נפתחין העינים של ישראל כנ"ל. וזהו בראשית [צ"ד] לעיני כל ישראל [צ"ה]. בראשית היינו ראש בית בחי' הצדיק הנ"ל שהוא הפאר של העולם כנ"ל על ידו נפתחין עיני כל ישראל כנ"ל :

מוהרנ"ת עשה כאן קו כנראה לציין שמה שנכתב מכאן והלאה בתורה זו נאמר שבוע אחרי הנ"ל כי עד כאן נאמר בשבת בראשית, ומכאן נאמר שבוע אחר בשבת פרשת נח.

וזה כל מה שביאר לעיל בעניין האבל על חורבן הבית הוא גם [צ"ו] בחי' הספר על סילוק הצדיק [צ"ז] כאן רמז רבנו על הסתלקות רבי לוי יצחק מבערדישוב/צ"ח אע"פ שעדיין לא הגיע הידיעה לברסלב ורבנו ידע ברוח הקדש/צ"ט.

כי בראשית הוא הספר על נח. היינו מאמר הנ"ל על בראשית דהיינו מה שביאר בשבוע שעבר בפרשת בראשית על חיבור בראשית לעיני כל ישראל, שכשיש ראש בית אזי נפתחין עיני ישראל, וכשח"ו אין ראש בית אזי מתגברים מאורי אש, ועל כן צריך לקום חצות לבכות על חורבן בית המקדש, כל זה הוא גם **הספר על סילוק הצדיק שהוא בחי' נח.**

כי שם בתורה שאמר בשבוע שעבר פרשת בראשית כנ"ל נאמר מבחי' ההעלמה שנתעלם הפאר של ישראל היינו שנסתלק ונתעלם הצדיק שהוא הפאר של ישראל. וגם נח היה עליו העלמה נוראה שחי שש מאות שנה עד המבול וכל דורו לא הכיר צדקתו ומעלתו, ולא הקשיב לו וגם במאה עשרים שנה שלפני המבול, כשהיה בונה את התיבה ומתריע שעוד מעט יהיה מבול, ואף אחד לא שמע לו, ואפילו חסיד אחד לא היה לו, לבד מבניו ונשותיהם ואשתו, שעל כן רק הם שמונה נפשות לבדן ניצלו מהמבול. ובאמת צ"ע כי לפי הנ"ל כשיש העלמה על הצדיק שהוא מאורי אור אזי נעשה מאורי אש ושריפות, ומדוע נענשו במבול מים ולא באש. אמנם גם אש היה שם כמבואר שהמי תהום שעלו היו רותחים/ק. ובלק"ה/קא

¹¹ תחילת התורה בראשית א' א'

¹² סוף התורה דברים לו יב'

¹³ עיין ימי מוהרנ"ת ח"א סוף סימן לט שנכאן נאמרו הדברים שבוע אחרי אמירת התורה הנ"ל דהיינו בליל שבת פרשת נח.

¹⁴ עיין חיי מוהר"ן סימן מה ובשמות הר"ן קצו שרמזו להסתלקות רבי לוי יצחק מברדישוב, ועיין חיי מוהר"ן סימן פד בהשמטה שהיה קרבן שמקייבין כל שנה ביו"כ ורבנו הסכים להיות הקרבן בשנה זו ואח"כ חזר בו ואז נפטר הברדיטשוב.

צ"ח חיי מוהר"ן סימן פד – עי"ש בעניין החלום שחלם רבנו שהביאו לו כסא וכו' ושם בסוף שיחה זו יש השמטה שלא נדפסה שבאותו חלום גם בקשו צדיק שיהיה קרבן על ישראל באותה שנה ורבנו התנדב ואח"כ חזר ואזי צדיק אחר התנדב ובאותה שנה הסתלק רבי לוי יצחק מבערדיטשוב.

צ"ט שיחות מוהר"ן אות קצו – שיחתו הקדושה של רבנו זכרוננו לברכה אור ליום שני פרשת נח תק"ע:

התורה שלי גדולה מאד. והיא כולה רוח הקדש ויכולין לידע ממנה עתידות, שמי שיטה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי יכול לידע עתידות שיהיה. ואין צריך לומר אחר כך כשנעשין הדברים בעולם שאז יכולין בודאי למצא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהבין שהכל מבאר בתוך התורה שנאמרה כבר: **כל זה שמעתי אחר שבת בראשית שנת תק"ע, בעת שהראיתי לו התורה בראשית לעיני כל ישראל בכתב הנדפסת ב"לקוטי תנינא" סימן ס"ז.** ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הנוכר לעיל, איך בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות. כי מעשה שהיה כך היה: כי בשבוע הקודם ביום חמישי שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפורסם מורנו הרב רבי לוי יצחק זכר צדיק לברכה, אב בית דין דקהלת קדש ברדיטשוב (שפ), ובשבת שאחר יום חמישי הנ"ל שהוא שבת בראשית אז נאמרה התורה הנ"ל מפי רבנו זכרוננו לברכה המתחלת "בראשית לעיני כל ישראל", המדברת מהעלמת הפאר של ישראל, דהיינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל: **ובעת ששמענו זאת התורה מפיו הקדוש של רבנו זכרוננו לברכה לא היינו מבינים כלל להיכן מגיע כונתו, כי אז באותו השבת עדין לא נודע כלל מפטירת הצדיק הנ"ל עד יום שני אחר שבת. ואחר כך בשבוע שאחר שבת בראשית נודע לנו מצרתן של ישראל שנסתלק הצדיק הגדול הנ"ל. אז היינו מבינים למפרע שרבנו זכרוננו לברכה גלה בהתורה הנ"ל, כי זאת התורה מדברת מהעלמת הפאר וכו' והצדיק הנ"ל היה נקרא בפי רבנו זכרוננו לברכה פאר של ישראל, בחינת תפלין כמבאר במקום אחר: **וכן באותה השנה לא היו אתרוגים מצויים ואחר כך באו אתרוגים על פי נס (שפא).** ואמר רבנו זכרוננו לברכה שהיה בטוח על צדיקי הדור ובפרט על הצדיק הנ"ל שהוא פאר הקהלה שלנו שיהיו אתרוגים וכו'. על כן ראינו בברור שרבנו גלה ברוח קדשו בהתורה הנ"ל הסתלקות הצדיק הנ"ל כמבאר עתה להמעין שממש כל התורה הנ"ל מדברת מענין זה, דוק ותשכח:**

פ בשער הפסוקים שמות ביאר שכיון שהיו נשמות מפגם הברית של אדם הראשון כשפרש מאשתו קל שנים לכן התגבר בהם העוון הזה מאד שהוא בחי' מים, לכן נענשו במים ועל חמימות התאוה נענשו ברותחין. וצ"ע אם כיון שלא נברא העולם אלא לצוות לזה שייך גם בגויים עונש על העלמת הצדיק, ומסתמא לא, ואצלם הוא רק הפסד ריוח ולא חיוב.

זה לשון שער הפסוקים – פרשת שמות – דור המבול שיצאו בהשחתת זרע אדם, נקראים (בראשית ו' ה) רעת האדם ממש. גם זהו אומרו ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי, לרמוז כי הם הם בחינת נשמות השחתת זרע אדה"ר עצמו שנברא, והיה יציר כפיו יתברך ממש. וז"ש, (שם) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, כי כל תגבורת יצרם, היה השחתת זרע הנקרא רע, לפי שממש נמשכו גם הם, ואז נמוחו גופם במבול, תמורת טיפת רותחין של השחתת זרעם על הארץ. וכמ"ש חו"ל ברותחין קלקלו וברותחין נדונו:

ביאר שפגם הברית הוא התגברות מאורי האש, כי זאת התאוה היא בחי' חמימות אש כמובא, ולפ"ז מובן שכיון שלא נכללו בנח הצדיק נפלו לפגם הברית, ונידונו במים כמבואר בשער הפסוקים.
והנה להצדיק שנסתלק אין לו הפסד כלל במה שנעלם ק"ב ונסתלק/ק"ג. כי אם נתעלם ונסתלק מכאן הוא גדול ומפואר שם בעוה"ב בחי' (בראשית ו') ק"ד "נח איש צדיק ותמים את האלקים התהלך נח" רוצה לומר שהצדיק בהסתלקותו אל הקב"ה ונעשה יותר מחובר להקב"ה אבל אנחנו נשארו חסרים את הצדיק שמחבר אותנו להקב"ה. וכלשון מהרח"ו/ק"ו סעו המה למנוחות ועזבו אותנו לאנחות.

וזהו **אבל על הדור יתום** שנמשכו ממנו כפי שיבאר לקמן עה"פ קורא הדורות מראש, **שנשארו, ועל התולדות דהיינו הבנים שנשארו**, עליהם הוא רחמנות גדול מאד שנשארו בעולם בלי פאר הדור שהוא הבעל בית של העולם/ק"ז. **ועליהם נאמר** בתורה בתחילת פרשת נח **כמקונן** "ונח מצא חן בעיני ה', אלה תולדות נח נח איש צדיק ותמים" [ק"ז/ק"ח]. **כמקונן ואומר אלה הם התולדות והבנים של הצדיק** שרומז על כל צדיק שהוא בחי' **נח שנסתלק ואלה הם התולדות היתומים שנשארו**: עיין פרפראות לחכמה אות ד'/ק"ט שנראה כוונת רבנו גם על עצמו

ק"א **לק"ה בשר בחלב ב' ד'** – כי פגם הברית הוא התגברות מאורי אש ח"ו כי זאת התאוה היא בחי' חמימות אש כמובא שמתגבר על ידי חמימות הדמים שהם רתיחת אש וע"י פגם תאוה זו ח"ו מסתלקין מאורי אור שנמשכין מצדיק יסוד עולם כי צדיק מאן דנטר ברית קדישא (זוהר נח נט): ועל כן כשיש פגם הברית אזי אי אפשר להאיר הארת הצדיק יסוד עולם שהוא בחי' שמירת הברית ואזי מסתלקין ח"ו מאורי אור ומתגברים מאור אש... וכו'... כי זה עיקר פגם הברית כנ"ל כי עקר פגם הברית שנמשכין טפי המח שהם מאורי אור אל מקום אחר ח"ו, שהוא בחי' מאורי אש ר"ל.

^{ק"ב} מתרצו- שנתעלם

ק"ג **וכפירוש הרד"ק עה"פ ישעיה נז א הצדיק אבד ואין איש שם על לב** – ובאמרו אבד לא ר"ל שהצדיק אבד במותו כי לעצמו לא אבד, אבל נשמתו בחיים ערבים טובים מחיי הגוף אלא אבד מדורו כי להם היא האבירה:

ק"ד **בראשית פרק ו (ט) אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים ה'ה בדרתיו את האלהים התהלך נח:**

שפתי חכמים (ד) דאת האלהים התהלך נח משמע דלא היה הליכתו אלא במקום שאין אדם שם כי אם אלהים לבד, והיה פורש מבני אדם לפי שהיו כולם רשעים, וירא שמה ילמד ממעשיהם הרעים, דנח לא היה צדיק כל כך אלא צריך סעד, אבל אברהם מתחוק בצדקו מאליו לפי שהיה צדיק גמור והלך בין הרשעים ומוכיחן ומגידן ולא היה ירא שמה ילמד ממעשיהם לפיכך לא צריך סעד:

ק"ה **עיין ספר שערי קדושה** – הקדמה – ועל כן נתמעטו הלבבות, גם הידיעות, של הדורות הבאים אחריהם, ופסקו בעלי רוח הקודש, סעו המה למנוחות, עזבו אותנו לאנחות, צמאים גם רעבים, עד אשר צמח ייאוש בלבבות בני האדם לתור בחכמה נפלאה הלזו, ואם ימצאו שנים שלשה גרגירים בראש אמיר, אחד מעיר ושנים ממשפחה, מבקשים מים, ואין, כי נסתם כל חוץ, לסיבת אשר לא כתוב בספר אופן מעשהו, להתקרב לגשת אל הקודש פנימה: **ויש מהם אשר היו משביעים בכח שמות הקודש אל המלאכים, ויקו לאור, והנה חושך, כי היו מלאכים תחתונים מאוד, ממונים על עבודת העולם הזה, והם מורכבים מטוב ורע, והן עצמן לא ישיגו האמת והאורות העליונים, ומגלין להם דברי תערוכות, טוב ורע, אמת ושקר, ודברים בטלים דעניני רפואות, וחכמת הכימ"א, ופעולות קמיעין והשבעות, וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו.** **מי יתן והיה לבבם** זה לעסוק בתורה ובמצוות, וישאו קל וחומר מאותן ארבעה גדולי ישראל, שנכנסו לפרדס ולא נמלט מהם איש, כי אם ההוא סבא חסידא, רבי עקיבא (ואף הוא, בקשו מלאכי השרת לדחפו, לולא ה' עזרתה לו), נכנס בשלום ויצא בשלום:

ק"ו **צ"ע** הרי נשאר אברהם שהיה בן חמישים ושמונה צדיק גדול יותר מנח. וכן איתא בשער הגלולים אע"פ שיש ירידת הדורות אבל ברשומים להפך יש עליית הדורות. ואולי כי עד שמגלים את הצדיק והנה הוא נפטר וצריך שוב לחפש את הצדיק האמת שקם תחתיו.

^{ק"ז} תחילת הפסוק הנ"ל בראשית ו' ט

ק"ח **בראשית פרק ו (ח) ונח מצא חן בעיני יְהוָה: (ט) אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים ה'ה בדרתיו את האלהים התהלך נח: (י) ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת:**

ק"ט **פרפראות לחכמה אות ד'** – אות ד' ויש בזה עוד דברים בגו כי עיקר ההספד הנ"ל נאמר על ענין ההסתלקות של רבינו ז"ל בעצמו (כי כבר דיבר אז הרבה מענין הסתלקותו כמבואר במקום אחר) אך שנשמך על ענין הסתלקות הצדיק הנ"ל כדרכו הנפלא בכל המאמרים שלו שכולל דברים הרבה בלי שיעור במאמר אחד וכו' וכבר מבואר במקום אחר (חיי מוהר"ן נ"ט) מה שסמוך לכניסתו לאומין דיבר הרבה מהתורה בראשית לעיני כל ישראל הנ"ל, ואמר אז ענין (ירמיה ל"א) רחל מבכה על בניה זה בחינת עולמותא שפירתא דלית לה עיינין וכו' המבואר בסוף המאמר הנ"ל ואחר כך בסמוך מאד לכניסתו לאומין סיפר המעשה מהבעש"ט ז"ל, שבא לעיר אחת שהיו שם נשמות הרבה מכמה מאות שנים שהיו מצפים על ביאתו לשם לתקנם והבעש"ט ז"ל הביין שאי אפשר לו לתקנם בשלימות כי אם על ידי שיסתלק חס ושלוה וכו' כמבואר במקום אחר (חיי מוהר"ן, נסיעתו וישיבתו באומין ו) ואחר כך סמוך להסתלקותו של רבינו ז"ל הזכיר זאת המעשה, ואז אמר שאלפים ורבבות רבבות נשמות עומדים סביבו ומצפים על התיקונים שיקבלו על ידי הסתלקותו ז"ל, וכמבואר במקום אחר (שם ז) שזה היה כל ענין נסיעתו וישיבתו באומין והסתלקותו בשם, וכל זה אי אפשר לבאר בכתב ועיין מזה הרבה בספר חיי מוהר"ן ובספר ימי נתן (מוהרנ"ת), כי כל הדברים הנ"ל העתקתי משם.

כי דע שכל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק/ק^י שהוא הראש דהיינו בחי' ראש בית בחי' הבעה"ב של העולם כנ"ל. בבחי' (ישעי' מא)/ק^{יא} קורא הדורות מראש, פשט הפסוק מי הגיד זאת מראש מימי קדם מה שיהיה בדורות האחרונים דורות המשיח. ורבנו דורש שכל הדורות נמשכים קיב מן הראש כל דור (נשמות אותו הדור) נמשך מהראש של אותו הדור/ק^{יג} דהיינו הצדיק הנ"ל/ק^{יד} שכשהוא מתפרסם, מתפרסם על ידו שם ה'. ואזי כשיש זה הצדיק דהיינו כשמתפרסם שהוא הראש בית ועי"ז מתפרסם שם ה' אזי יש בחי' ראש ויש בחי' בית דהיינו שיש מוחין והם מחיצות הדעת בפני הרוח שטות ותאוות רעות, ומחיצות הדעת הם בחי' בית שהמוחין מאירים בהם. ואזי כולנו דהיינו כל בני הדור הנמשך ממנו כולם בחי' בני בית עם מחיצות הדעת השומרים מרוח שטות שבחוץ וכאילו נבנה בית המקדש בימיו.

אבל כשנסתלק ונתעלם זה הראש שהוא הפאר בחי' שם ה' כנ"ל. אזי מתגברין ח"ו שמות הטומאה של החיצונים שזה בחי'

ק^י איתא במדרש שמשו רבנו שקול ככל ישראל, אבל בספרים מבארים שהכוונה שהיה שרש נשמותיהם, וכיון ששרשו מדעת דאדם הראשון לכל דורו נקראו דור דעה.

שיר השירים רבה – פרשה א פסקה סה (ג) רבי היה יושב ודורש ונתנמנם הציבור בקש לעוררין אמר ילדה אשה אחת במצרים ששים רבוא בכרס אחת והיה שם תלמיד אחד ורבי ישמעאל ברבי יוסי שמו אמר ליה מאן הות כן אמר ליה זו יוכבד שילדה את משה ששקול כנגד ששים רבוא של ישראל

שער הפסוקים – פרשת שמות – ואמנם בחינת דור המדבר, כבר נתבאר כי הם בחי' הטוב, שהובררו מאותם נגעי בני אדם, שהם נשמות עליונות בתכלית, כי הם משרש הדעת העליון ברישא דז"א. והוה טעם שנקראו דור דעה, בסוד הדעת. ולהיותם ענפים של משה, לכן הוצרך להיות משה הגואל שלהם. ולכן הפציר בו הקב"ה, בשבעת הימים של מראות הסנה, כנזכר במ"ר לפי שהיה מוכרח להיות על ידו, כי כלם בניו ממש, ונקראו דורו של משה: גם ז"ס פסוק (במדבר י"א י"ב) האנכי הרייתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כאשר ישא האומן את היונק, וכל המזונות שלהם היו ע"י משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו:

וכן מבואר שאדם הראשון כל הנשמות היו כלולות בו.

שער הפסוקים – פרשת שמות ד"ה ויקם מלך חדש – אד"ה"ר היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות. וכשחטא, נפלו ממנו כל הנשמות ההם לתוך הקליפות, הנחלקות לשבעים אומות, וצריכים ישראל לגלות שם בכל אומה ואומה, ללקט שושני הנשמות הקדושות, שנתפרו תוך הקוצים ההם. וכמ"ש חז"ל במ"ר, למה גלו ישראל בין האומות, כדי שיתוספו עליהם גרים וכו', והבן זה היטב:

ק^{יא} ישעיה פרק מא (ד) מי פעל ועשה קרא הדורות מראש אָנִי יְדוֹד ראשון וְאֵת אַחֲרָיִם אָנִי הוּא:

רש"י (ד) מי פעל ועשה – לו את זאת מי שהוא קורא הדורות מראש לאדם הראשון הוא עשה לאברהם גם את זאת. אני ה' ראשון – להפליא פלא ולעזור. ואת אחרונים אני הוא – אף עמכם בנים אחרונים אהיה ואעזור אתכם:

מלבי"ם – קרא הדורות מראש – ר"ל מי הגיד זאת מראש מימי קדם מה שיהיה בדורות האחרונים דורות המשיח, הלא אני ה' ראשון – המגיד זאת מראשית, וגם ואת אחרונים – שבימיהם תעשה זאת ותתקיים הנבואה אני הוא – להוציא הפעולה למעשהו.

ק^{יג} מותרו- נמשכין

ק^{יג} כן מבואר בשער הפסוקים פרשת שמות שמשו רבנו הוא הדעת עצמו דאד"ה"ר שהוא ז"א. ודורו של משה היה דור דעה כי היו ענפיו. וזה לשונו שם – וז"ס, ותרא אותו כי טוב הוא, ר"ל, כי כל האחרים, היו טפות רע הדשחתת הזרע. אבל זה (משה רבנו) לבדו היה מן הטוב, שלא היה מהשחתת הזרע. ודע, כי כמו שטיפות השחתת הזרע ענפיו של הבל, שהיו כלולות מטו"ר, נתבררו, והטוב שבהם ניתן אל בני ישראל, שנולדו באותם ק"ל שנים, ולכן נקראו דור דעה. והרע שבהם, ניתן אל הערב רב, אשר גם בהם היו קצת ניצוצות טובות, כמו שנבאר. כן הבל עצמו שהוא שרש הדעת עצמו, שהיה כלול מטו"ר, נברר גם הוא, והטוב שבו היה משה. והרע שבו, היה בלעם, וגם בו היה קצת ניצוצות טובות כמו שנבאר: ונמצא, כי משה היה שרש הדעת עצמו, בבחי' הטוב של הקדושה, וענפיו הם בני ישראל שיצאו ממצרים, הנקראים דור דעה. ובלעם הוא שורש הדעת של הקליפה, מעורב בקצת טוב. וערב רב הם ענפיו של בלעם, מעורבים גם הם בקצת טוב:

עוד עי"ש – גם בזה תבין, כמה פעמים שנזכרו הערב רב על שם עמו של משה, כמ"ש (שמות ל"ב ז) לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת מארץ מצרים, לפי שכל דור המדבר, וכל הערב רב, כלם הם ענפיו וניצוציו, והוא להם כנשמה לגוף. וז"ס פסוק (במדבר י"א כ"א) שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, בקרבו ממש, כנשמה בתוך הגוף.

עוד שם – והוה טעם שנקראו דור דעה, בסוד הדעת. ולהיותם ענפים של משה, לכן הוצרך להיות משה הגואל שלהם. ולכן הפציר בו הקב"ה, בשבעת הימים של מראות הסנה, כנזכר במ"ר לפי שהיה מוכרח להיות על ידו, כי כלם בניו ממש, ונקראו דורו של משה: גם ז"ס פסוק (במדבר י"א י"ב) האנכי הרייתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כאשר ישא האומן את היונק, וכל המזונות שלהם היו ע"י משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו:

ק^{יד} אע"פ שכל דורו של הצדיק הם ענפים ממנו אבל בני הצדיק עצמו הם למעלה מאותו הדור. עיין תורה רעג עה"פ ובני רחביה רבו למעלה. ובברכות ז דרשו הם למעלה מהס' רבוא נשמות של ישראל ומבאר רבנו שכמו בניו של משה הכי נמי כל בני הצדיקים הגדולים הם למעלה מבני דורם. ולא נחשבים בס' רבוא נשמות של אותו הדור אלא למעלה מהם.

המפורסמים של שקר כנ"ל.

והם בחי' ראש של הס"א הסטרא אחרא שהוא כנגד ראש הנ"ל דקדושה. בחי' ראש כל חוצות שזהו בחי' ראש דס"א בחי' מפורסמים של שקר, כי מפורסם של שקר אין בכוחו ללמד דעת את אנשיו וכשאינן דעת אין מחיצות לבית הדעת לשמור מפני רוח שטות, ואזי מתגברות התאוות רעות, וכיון שאין לאנשיו אמונה בתפלה להקב"ה, לכן מחפשים ישועות אצל מכשפים וקמיעות ודרכי האמורי בחי' שם הטומאה של החיצונים ח"ו. ואזי אין בית ומתגלגלים בחוצות ח"ו כנ"ל כיון שאין מחיצות הדעת אזי היכן שהם הם כמו בחוצות, והמפורסם המנהיג אותם הוא ראש כל חוצות.

וע"כ ועל כן המפורסם של שקר נקרא ראש כל חוצות כי על ידו נתעלם ח"ו בחי' ראש בית הצדיק האמיתי ואזי אין בית דהיינו מחיצות הדעת ומתגלגלים כל המאמינים בו בחוצות ח"ו כנ"ל כשאינן דעת אזי היכן שנמצא תמיד הוא כמו בחוצות, נגרר אחרי כל רוח שטות, ואזי כאילו נחרב בית המקדש בימיו ואין בית דירה להקב"ה.

ועל זה נאמר בקינה שכתב ירמיהו על בני ישראל בחורבן הבית (ספר איכה פרק ד')^א תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות בני ציון היקרים המסולאים בפז וכו'. דהיינו שישראל קדושים שירמיהו מכנה אותם אבני קודש מתגלגלים ח"ו בראש כל חוצות, כי נסתלק ונתעלם הראש בית דהיינו הצדיק האמיתי^ב, ששם ה' נקרא עליו, כמו שאמרו בגמ'^ג לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים והשוו קטן וגדול, ובזו^ד ורדפו את ירמיהו הנביא^ה, והרגו^ו את זכריה בן יהוידע הכהן הצדיק, ועבדו ע"ז, ואעפ"כ כל זמן שהיה ירמיהו בירושלים לא נחרב הבית^ז וכשיצא ממנה אזי נעלם ממנה הבעל בית ונתגבר ח"ו ההיפך שהוא בחי' שם של הטומאה של החיצונים בחי' ראש כל חוצות כנ"ל : על כן צריך כל אחד לפרוש עצמו ממלאכות וטירדות ועסקי העולם הזה ולא יעשה מלאכה ועסק פרנסה כי אם זמן מועט, כדי חינונו בצמצום לבד ושאר כל היום יבלה על הבקשה

^א איכה פרק ד (א) איכה יועם זָהב וְשָׂנָא הַפְּתָם הַטּוֹב תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אַבְנֵי קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת: (ב) בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּפֹז אֵיכָה נִחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חָרָשׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי יוֹצֵר:

רש"י (א) איכה יועם זהב – קינה זו נאמרה על יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים (ב יט) הלא היא כתובה על ספר הקינות ועמה חיבר בתוך הקינה את שאר בני ציון. יועם – יכה כמו דאת מתרגם (ויקרא יג) כהה עמיא. זהב – מראית פנים המצהיב כזהב. ישנא – ישתנה ממראיתו. הכתם – קבוצת כלי נוי הזהב שהם לעדי קרוי כתם. אבני קדש – בניי המאירים כאבנים טובות ומ"א כל רביעית דם שיצא מיאשיהו בכל חץ וחרץ שנעצו בו היה ירמיהו קוברו במקומה ועליה הוא קורא תשפכנה אבני קדש:

^ב קיצור ליקוטי מוהר"ן תנינא סו סוף אות ג' – נמצא פְּשֵׁה־צִדִּיק הַאֲמֵת נִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם הוּא בְּחִינַת שְׁרֵפֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֵז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִחְשְׁבִים כְּאֵלוֹ הֵם מִתְגַּלְגְּלִים בְּחוּצוֹת חֵס וְשְׁלוֹם.

^ג שבת קיט: – אמר ר' יצחק לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו קטן וגדול שנאמר (ישעיה כד-ב) והיה כעם ככהן וכתוב בתריה הבוק תבוק הארץ ... א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזו בה ת"ח שנאמר (דברי הימים ב לו-טז) והיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוים דבריו ומתעתעים בבניאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד (לו) אין מרפא מאי עד לאין מרפא. אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (דברי הימים א טז-כב) אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן ובנביאי אל תרעו אלו ת"ח.

^ד מדרש משלי – פרשה א – ותוכחתי לא אביתם. זה ירמיה, שכל תוכחה שהיה מוכיח את ישראל היו מבזין ומלעיגין עליו. אמר להם ירמיה, חייכם עתיד יום לבא שאלעג ואשחק עליכם, שנאמר, גם אני באידכם אשחק אלעג בבא פחדכם בבוא כשואה פחדכם ואידכם כסופה יאתה בבא עליכם צרה וצוקה אז יקראוני ולא אענה ישחרוני ולא ימצאונני.

^ה בבא קמא דף טז: כי כרו שוחה ללכדני ופחים טמנו לרגלי רבי אלעזר אמר שחשדוהו מזונה ר' שמואל בר נחמני אמר שחשדוהו מאשת איש בשלמא למ"ד שחשדוהו מזונה היינו דכתיב כי שוחה עמוקה זונה אלא למ"ד שחשדוהו מאשת איש מאי שוחה אטו אשת איש מי נפקא מכלל זונה בשלמא למ"ד שחשדוהו מאשת איש היינו דכתיב ואתה ה' ידעת את כל עצתם עלי למות אלא למאן דאמר שחשדוהו מזונה מאי למות שהשליכוהו לבאר טיט.

^ו עיין תורת חיים על סנהדרין דף קב. ועוד נראה לפי שחורבן הבית נעשה על שהרגו את זכריה בן יהוידע בבית המקדש שהיה כהן ונביא וכאשר ראה הקב"ה את המעשה הרע ההוא נזכר כביכול מה שרצו ישראל לעשות מעשה כזה באהרן הכהן עד שהוצרך לעשות את העגל כדאיתא בפ"ק וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ראה חור שזובח לפניו אמר אי לא שמענא השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומקיים בי אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא מוטב דליעבדו לעגל וכו' וכיון שעי' הריגת זכריה נזכר לפניו יתברך מעשה העגל לכך נענשו אז על מעשה העגל:

ועיין ספר סדר הדורות – חלק ימות עולם – האלף הרביעי – ג' אלפים ק' – זכריה בן יהוידע כהן גדול ונביא ודיין וחתן המלך נהרג במקדש ה' במצות המלך יהואש מלך יהודה ל"ט למלכותו שנת ק' בשבת ויום הכיפורים (מדרש איכה פ"ב) ולתקופת השנה נהרג המלך מעבדיו על מטתו ולא נקבר בקבורת מלכים (דברי הימים ב' כ"ד) ואיתא ברבא קהלת פסוק מקום המשפט שמה הרשע והיה דמו תוסס רנ"ב שנה מן יואש עד צדקיהו, צא וראה דהוי רק רל"ח, קבורתו בשפוע הר הזיתים נחצב מעומד באבן (גלילות ארץ ישראל) ולא רחוק מציון שנקברו שם מלכי בית דוד האבן ששחטו עליה הילדים בשביל זכריה (שם).

^ז פסיקתא דרב כהנא – פסקא יג אות יד – כל ימים שהיה ירמיהו בתוך ירושלים לא חרבה וכיון שיצא ממנה חרבה הוא שירמיה או' פיתיתני י"י ואפת (ירמיה כז) שדלתני י"י ואשתדלית אפקתני מן גובה וחרבתנה.

והחיפוש, שיחפש ויבקש הרבה את הצדיק האמת להתקרב אליו כמבואר בהתורה תקעו ג' (בלקוטי תנינא סימן ח') שצריכין לחפש הרבה הרבה את הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח נבואה, שעיקר המשכת האמונה הקדושה שהיא כלל הכל הוא על ידו. וצריכין לבקש הרבה הרבה מהשם יתברך לזכות להתקרב לצדיק כזה, על כן אסור לו לעשות מלאכה כי אם כדי חייו. היינו שלא יעסוק בעסקי עולם בשביל פרנסה, כי אם כדי חייו, בצמצום, ושאר הזמן יעסוק רק לבקש השם יתברך שיזכה למצוא צדיק אמת כזה, שיש לו בחינת רוח נבואה שעל ידו עיקר תיקונו כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל בענין הנ"ל שמקדש שביעי. כי אף על פי שמקדש כל הימים דהיינו שמאמין בכל הצדיקים כנ"ל אף על פי כן הוא צריך לברור לו אחד שיהיה אצלו בבחינת שבת לגמרי להתקרב אליו ביותר. עד שיזכה למצוא באמת את הצדיק השלם בתכלית השלימות וכו' כנ"ל שעל ידו עיקר תיקונו. אבל כל זמן שאינו זוכה לזה והוא כמו מהלך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת שאינו יודע מי הוא הצדיק האמת השלם כנ"ל. הוא צריך להחזיק כולם בקדושת שבת ולהאמין בכולם כנ"ל: ע"כ לשון מוהר"ן בלק"ה שבת ה' אות יג. וראה לק"ה מתנה/י¹⁷ שהיא מלחמה קשה מכל המלחמות.

וירמיהו הנביא היה מקונן במגילת איכה על יאשיהו המלך/י¹⁸ מזרע דוד, המלך הצדיק האחרון שלפני החורבן/י¹⁹ ועל בני ישראל הגולים ואין להם בית ולא ראש בית ומתגוללים בחוצות, ומחבב/י²⁰ דם ישראל שנשפך/י²¹ והיה משתתף בצרתן והיה רואה ישראל מולכים²² בקולרין [י²³] וידיהון מהדקין לאחורא [י²⁴] ורחיא על צוואריהון [י²⁵] והיה משתתף עמהם/י²⁶ והי' מקונן על כל טיפה דם של ישראל בני ציון היקרים המסולאים בפז וכו' תשתפכנה אבני קודש וכו' [י²⁷]:

¹⁷ מתנה הלכה ג' סוף אות ה – וע"כ זאת המלחמה היא מלחמה קשה וגדולה מכל המלחמות שבעולם, כי עמלק שהוא הבע"ד מערבב את העולם עד שא"א בשום אופן לידע האמתן היכן הוא. כי השקר מתדמה לאמת בכל הבחינות וזהו בחי' חבלו של משיח שהוא הקטגוריא בין הת"ח. והתיקון לזה הוא רק תמימות ופשיטות, שמי שרוצה לחוס על נפשו לבל תאבד תקותו ח"ו כפי מה שכ"א יודע בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו, הוא צריך להתנהג בתמימות ובאמת, ולזעוק מאד להש"י שיורהו האמת לאמתו שידע במי להתדבק באופן שיזכה לשוב אליו ית' באמת. וז"ש שם רבינו ז"ל שהתיקון לזה הוא לקום בחצות ולהתאבל מאד על חורבן ביהמ"ק שגרם ע"י מעשיו וכו' כ"ש שם. כי כל המעכב בנין ביהמ"ק כאלו החריבו. ומי שיתנהג בדרך הזה בדרך הישן אשר דרכו בו אבותינו מעולם, דהיינו לקום בחצות ולפשפש במעשיו ולהתאבל על חורבן נפשו ונשמתו שגרם חורבן ביהמ"ק, ויצעק מאד להש"י כראוי לו לצעוק על נפשו כפי מה שיוודע בעצמו אופן מעמד נשמתו להיכן הורידה במעשיו, אזי בוודאי יזכה לידע האמת לאמתו כי החפץ באמת מוסרין לו מלאך של אמת.

¹⁸ וכן בישיעה פרק נז א' הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין פי מפני הרעה נאסף הצדיק:

רש"י (א) הצדיק אבד – כגון יאשיהו. ואין איש שם על לב – למה נסתלק. באין מבין – אין בנותרים מבין מה ראה הקב"ה לסלקו. כי מפני הרעה – העתידה לבא אל הדור נאסף הצדיק:

¹⁹ שהשיב את ישראל בתשובה בימיו ולא הואיל כי כבר נגזרה הגזרה של החורבן, ופרעה נכו הרגו.

מלכים ב פרק כג (כה) וְכִמְהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל יְדוּד בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא קָם כְּמֹהוּ: (כו) אַף לֹא שָׁב יְדוּד מִחֶרֶן אִפּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר חָרָה אִפּוֹ בַיהוּדָה עַל כָּל הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעִיסוּ מְנַשֶׁה: (כז) וַיֵּאמֶר יְדוּד גַּם אֶת יְהוּדָה אֲסִיר מֵעַל פְּנֵי פְאֶשֶׁר הַסְּרֵתִי אֶת יִשְׂרָאֵל וּמֵאֲסֵתִי אֶת הָעֵיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּחֶרְתִּי אֶת יְרוּשָׁלַם וְאֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי יְהִיָה שְׁמִי שָׁם:

²⁰ הלשון מחבב צ"ע

²¹ פסיקתא רבתי – פרשה כו – ירמיה הנביא יצא מענתות לבא לירושלים נטל עיניו וראה עשן בית המקדש עולה אמר בלבו שמה חזרו ישראל בתשובה להקריב קרבנות שהרי עשן הקטורת עולה בא ועמד לו על החומה וראה בית המקדש עשוי לו גדירות גדירות של אבנים וחומת ירושלים מסוגרת התחיל צווח ואומר פיתיתי ה' ואפת חזקתני ותוכל וגו' (ירמיה כ' ז') הלך לו לדרכו התחיל צווח ואומר באיזו דרך הלכו להם חטאים באיזו דרך הלכו האבודים אלא אני אלך ואובד (עמהם) היה (לך עמהם) והולך וראה את השביל מלא דם והארץ מרובצת בדם הרוגיה מכאן ומכאן קבע פניו לארץ וראה פרסות רגלים יונקים ועוללים שהיה מהלכים בשבי היה גוחן לארץ ומנשקן כשהגיע לגלות גיפפן ונשקן היה בוכה לנגדם והם לנגדו ענה ואמר להם אחי ועמי כל כך אירע לכם (עד) ועלן שלא הייתם שומעים לדברי נבואתי...

²² גם בפרש"י - מולכים, ובתולד ומתולד - מולכים

²³ פתיחת דא"כ רבה פסקה לד – והיה ירמיה רואה כת של בחורים נתונים בקולרין ונותן את ראשו עמהם ונבזראדן בא ומעבירו טחן וחזרו וראה כת של זקנים שלולים בשלשלאות ונותן את צוארן עליהם ובא נבזראדן ומעבירו מהן. ודומה לזה בפסיקתא רב כהנא יג ט. וילקוט שמעוני ירמיה ט' רמז שכו.

²⁴ פתיחת דא"כ רבה פסקה כד, ושם פרשה ב פסקה ו – נטלו גבוריהם של ישראל וכפתו ידיהן לאחוריהן.

²⁵ עפרש"י איכה ה יג עה"פ בחורים טחון נשאו ובאיכה רבה פרשה ה פסקה יג

²⁶ מדרש רבה איכה – פרשה ה פסקה יג – בחורים טחון נשאו את מוצא שלא היה רחיים בבבל וכשעלה נבוכדנצר הטעינו רחיים והורידן הדא הוא דכתיב (שם מ"ג) למענכם שלחתי בבלה והורדתי בריחים כלם בריחים כתיב ד"א בחורים טחון נשאו לשון נקיה הוא כד"א (שופטים ט"ז) ויהי טחון בבית האסורים ונערים בעץ בשלו אמר רבי יהושע בן לוי שלש מאות תינוקות נמצאו חרוזים בשוכה אחת:

²⁷ מדרש רבה איכה – פתיחתא פסקה לד – והיה ירמיה רואה כת של בחורים נתונים בקולרין ונותן את ראשו עמהם ונבזראדן בא ומעבירו מהן וחזרו וראה כת של זקנים שלולים בשלשלאות ונותן את צוארן עליהם ובא נבזראדן ומעבירו מהן.

²⁸ איכה ד' הנ"ל פסקה ב' ואחריו פסקה א'

²⁹ איכה פרק ד (א) איכה יועם זקב ישנא הפתם הטוב תשתפכנה אבני קדש בראש פל חוצות: (ב) בני ציון היקרים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש מעשה ידי יוצר:

וזהו [כ"א]/[כ"ב] **אלה תולדות נח היינו כמקונן על התולדות שנשארין/כ"ג** כנ"ל כי מנח גם בגשמיות נמשכו כל הדורות, וכשהיה בגיל שש מאות, נחרב כל העולם במבול, והוא נשאר לבדו עם שלשת בניו, שמהם התחילה האנושות לפרות ולרבות מחדש, ונח הסתלק שלש מאות חמישים שנה אחרי המבול, והשאר את זרעו יתומים, ובנו שם ונכדו עבר (בן שלח בן ארפכשד), הצדיקים היחידים ששמרו על הגחלת.

וזהו שפרשת נח מתחילה במילים אלה תולדות נח [כ"ד] **נח איש צדיק תמים היה, היינו שהיה ונסתלק וכו' כנ"ל :**

והנה כל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק שהוא הראש בחי' קורא הדורות מראש כנ"ל.
וזה בחי' אלה תולדות, נח. שכל התולדות דהיינו הדורות כולם נמשכין מן נח שהוא בחי' הצדיק בחי' הראש בחי' קורא הדורות מראש כנ"ל :

ודע שגם הידור ויפוי האתרוג של סוכות נמשך ג"כ מן הראש הנ"ל מהצדיק שהוא פאר הדור, ע"י שהוא מפורסם/כ"ה. **וזה בחי' קורא הדורות מראש הדורות לשון הידור בחי' הידור האתרוג שנמשך גם כן מהראש הנ"ל דהיינו הצדיק הנ"ל שהוא הראש והפאר וההידור של העולם כנ"ל.**

והנה עיקר ההידור הם ישראל שרק בשמם משותף שמו ית', ורק הם המפרסמים את האמונה בו ית'. **כי אע"פ שגם חם ויפת הם תולדות נח [כ"ו]/[כ"ז], אעפ"כ עיקר ההידור והיפוי שיש בעולם, דהיינו בני אדם שמפרסמים את שם ה' בעולם הם ישראל שבאים מבני שם שבנו השלישי/כ"ח** ארפכשד הוליד את שלח, ומבניו נתברר עבר, ומבניו פלג, ומבניו רעו, ומבניו שרוג, ומבניו נחור, ומבניו תרח, ומבניו אברהם, עשר דורות משם עד אברהם. וממנו נתברר יצחק וממנו נתברר יעקב שבניו הם יב שבטי ישראל.

רש"י – אבני קדש – בני המאירים כאבנים טובות ומ"א כל רביעית דם שיצא מיאשיהו בכל חץ וחץ שנעצו בו היה ירמיהו קוברו במקומה ועליה הוא קורא תשכנה אבני קדש:

^{כ"ט} בראשית ו' ט'

^{כ"ב} בראשית פרק ו (ט) אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח:

רש"י – התהלך – לשון עבר

רד"ק (ט) אלה תולדות נח, תולדת פירושו הקורות שקרוהו בדבר המבול ואחריו, וכן אלה תולדת יעקב (להלן לו, ב) כי הקורות הם תולדת הימים, וכן אמר כי לא תדע מה ילד יום (משלי כז, א). נח שלשה בפסוק אחד, והיה מספיק באחד, אמרו כי הוא דרך צחות לשון הקודש, וכן ישראל חמשה בפסוק אחד (במדבר ח, יט). צדיק, שהיו מעשיו בצדק הפך אנשי דורו שהיו אנשי חסם. תמים, שלם בלי שום דופי, ובדרש שנוגד מהול (תנחומא). בדורותיו, באנשי דורו ובדורות הבאים אחר המבול, כי נח האריך ימים והרבה דורות השיג בחייו, כי אברהם אבינו היה בן חמשים ושמונה בשמת נח, והסימן אברהם אבינו היה בן נ"ח כאשר מת נח. ובב"ר (ובתנחומא ה) בדורותיו, בשלשה דורות, בדור אנוש בדור המבול ובדור הפלגה. את האלהים התהלך נח, דבק היה בו וכל דרכיו לשמו וזה היה כח גדול משכלו שהתגבר על טבעו, כי הוא היה בדור רשעים וחמסים ולא למד ממעשיהם, ולא התבודד בעבודת האל אלא הוא לבדו:

^{כ"ג} עיין כאן רד"ק שנח בהסתלקותו השאיר את אברהם אבינו בן חמשים ושמונה שהיה גדול ממנו, וא"כ אע"פ שכל צדיק שמסתלק היא אבידה נוראה אבל לשון רבנו משמע שכל הדור נשאר יתום. ועוד איתא ביזמא לת: – אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי (אמר) [ואמר] רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנאמר כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל.

^{כ"ד} המשך פסוק הנ"ל

^{כ"ה} וכמבואר בחיי מהר"ן סימן מה שרבנו אמר קדם ספות שהוא בטוח בכחו של הרב הקדוש הזה שיהיו אֲתְרוּגִים בְּמִדְיָנָנוּ וְכוּ' מְבָאָר גַּם כֵּן בְּזֶה הַמָּאֵמֶר בְּסוּפּוֹ. מְעַנֵּן הַדּוֹר הָאֲתְרוּגִים שֶׁנִּמְשָׁף גַּם בֵּן מְהֵרָא בֵּית בְּחַיִּית קוֹרָא הַדּוֹרוֹת מְרָאשׁ וְכוּ' עֵינֵי שָׁם: **והכוונה** לרבי לוי מבארדיטשוב, ואע"פ שידוע שהוא סבל הרבה רדיפות כנראה היה בצעירותו אבל בזקנותו התפרסם כצדיק גדול.

^{כ"ז} בראשית י' א'

^{כ"ז} בראשית פרק י (א) ואלה תולדות בני נח שם חם ויפת ויילדו להם בנים אחר המבול:

רבנו בחי – וכבר הביאו חז"ל משל על הענין הזה, אמרו (תנחומא וישב א) משל למה הדבר דומה לאדם שאבדה לו מרגלית בין החול ומביא כברה וכובר כל החול עד שמצא המרגלית, כיון שמצא המרגלית משליך את החול. ובא המשל לומר כי כשם שאין הכוונה בו בחול שהוא המרובה כי אם במרגלית היחידה, כך אין תכלית הכוונה בריבוי העובדי גלולים האלה כי אם בעם הקדוש היוצא מהם, הוא זרע אברהם. וזהו שאמרו חז"ל (בראשית רבה א, ד) מחשבתן של ישראל קדמה, וכבר ידעת כי תחילת המחשבה טוף המעשה. ואף על פי שהשכל מעיד על זה שכל מה שהוא אחרון במעשה ראשון היה במחשבה, אפשר להוכיח זה מן הכתוב, הוא שמצינו במלאכת המשכן לעשות כל מלאכת חרש וחושב (שמות לה, לה). וכתוב (שם, לב) ולחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת:

^{כ"ח} בראשית פרק י (כב) בני שם עילם ואשור וארפכשד וילדו ואָרָם:

וזה בחי' הידור מצוה עד שלישי {ב"ק ט:כט} ושו"ע או"ח סי' תרנו/ל, שהרוצה לקיים הידור מצווה כמ"ש זה א-לי ואנוהו, כגון בקניית אתרוג למצוות לולב בסוכות, לא נחשב הידור אלא כשמוסיף על מחיר האתרוג שהוא כשר בלבד, עוד שלישי על מחירו וקונה יפה יותר, כגון אם מחירו של כשר שש שקל יקנה מהודר יותר במחיר שמונה, שהוא שלישי מלגו/לא. (שיחות בעניין האתרוג עין לקמן בסוף הגליון)

וכן זה בחי' שם שהוא השלישי משלשה בני נח [ב] נראה כוונת רבנו שכביכול נח בעצמו הוא בחי' החיוב, וכשהוליד את שם זה כמו שהידר להוסיף על עצמו שלישי מלגו. ל(נועיין בסנהדרין קיא.ל/ו) מה שדרשו על פסוק [לה]/לו והשלישית יותר בה שלישי של נח שלישי של שם שם מבואר (לפירוש

כט בבא קמא דף ט: - א"ר זירא אמר רב הונא במצוה עד שלישי מאי שלישי אילמא שלישי ביתו אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצותא ליתב לכוליה ביתיה אלא אמר ר' זירא בהידור מצוה עד שלישי במצוה בעי רב אשי שלישי מלגו או שלישי מלבר תיקו במערבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שלישי משלו מכאן ואילך משל הקב"ה:

רש"י - שלישי ביתו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או ציצית או ספר תורה שלישי מה שיש לו: בהידור מצוה עד שלישי במצוה. שאם מוצא ב' ספרי תורה לקנות ואחד הדור מחבירו יוסיף שלישי הדמים ויקח את ההדור דתניא (שבת דף קלג:) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לך ספר תורה נאה לולב נאה טלית נאה ציצית נאה: שלישי מלגו. וכגון אם הקטן נמכר בששה יוסיף שני דינרי דהיינו שלישי מלגו שלישי שבתוך הדמים ויקח את ההדור: או שלישי מלבר. הדמים יחולק לשנים ויוסיף חלק שלישי משלו דהיינו אם קטן נמכר בששה יוסיף שלשה דינרין ויקח את הגדול בתשעה: עד שלישי משלו. דהיינו אותו שלישי שיוסיף בהידור מצוה משלו הוא שאינו נפרע לו בחייו כדאמרינן היום לעשותם ולא היום ליטול שחרם (ע"ז דף ג.). מכאן ואילך. מה שיוסיף בהידור יותר על שלישי יפרע לו הקב"ה בחייו:

ל שו"ע או"ח סימן תרנו (א) אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום, כגון שהוא כביצה מצומצמת, ואח"כ מצא גדול ממנו, מצוה להוסיף עד שלישי מלגו בדמי הראשון, כדי להחליפו ביותר נאה. ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו, יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגו בדמי חברו:

משנה ברורה - (א) אם קנה וכו' - כדי להסביר היטב טעם השני דיעות אקדים מה דאיתא בגמרא הידור מצוה עד שלישי במצוה ופירשו בשם ר"ת (והוא הדעה הראשונה שנוכח בשו"ע) שאינו ר"ל שיש לפניו שני אתרוגים או שני ס"ת ואחד הדר יותר מחבירו שיצטרך מחמת מצות הידור להוסיף עד שלישי במקח דא"כ הרי לעולם ימצא נאה ונאה ואין סוף לדבר אלא מיירי שאתרוג אחד היה בו רק כשיעור מצומצם שהוא כביצה והאחר גדול ממנו ע"ז אמרו דמצוה להדר אחר זה ולהוסיף עד שלישי דחיישינן שמא יתמעט השיעור ובאופן זה (א) אפילו כבר קנה האתרוג הקטן מצוה להחליפו באחר ולהוסיף עד שלישי בדמיו ויש מפרשים עוד דהגמרא מיירי באתרוג וכן כל המצות שמזדמן לפניו (ב) אחד הדר יותר מחבירו מצוה להדר אחר ההדר ולהוסיף עד שלישי בדמיו וזהו הדעה השניה שמוזכרת פה:

(ב) אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום - עיין במ"א שמצדד דלאו דוקא אתרוג דה"ה ס"ת או שופר וכדומה שקנהו והיה בו רק (ג) כשיעור מצומצם ואח"כ נזדמן לו אחר שהוא גדול כשיעורו מצוה להחליפו ולהוסיף עליו עד שלישי:

(ג) מלגו - פי' אם הקטן נמכר בשש יוסיף שני דינרין דהיינו שלישי תוך הדמים ושליש מלבר נקרא כשחולק הדמים לשנים ומוסיף חלק שלישי דהיינו שמוסיף ג' דינרין (ד) ויש מחמירין שצריך להוסיף שלישי מלבר:

לא כן נפסק בש"ע או"ח תרנו ואע"פ שבגמ' הוא ספק אם מלבר או מלגו, כנראה כיון שהוא הידור בלבד פסקו להקל, שהשלישי הוא ממחירו הראשון ולא ממחירו השני. כי מלבר הפי' שאם מחירו שש יוסיף עליו עד שיעלה לתוספת שלישי מהמחיר שמשלם על מהודר דהיינו תשע שקל.

^{כז} בגמ' שם לא נתבאר מנין שהידור דווקא שלישי ואם כוונת רבינו לבאר זאת הרי לדבריו הוא מלגו וקשה דבגמ' לא אפשרטא אי מלבר או מלגו ועיין קהלת יעקב ערך הו שכן גם קשה על ביאור הע"ח וע"ש תירוצו.

^{כח} הנהר זו בסוגרין אינה בדפוס אלא נוספה בתקופה

לד סנהדרין קיא. - (זכריה יג-ח) והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה אמר ר"ל שלישי של שם א"ל רבי יוחנן לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי של נח.

פרש"י - פי שנים בה יכרתו. ויגועו והשלישית יותר בה: אמר ר"ל שלישי של שם. שב' חלקים של כל העולם יהיו נכרתים וחלק ג' יותר בה ואיזה חלק שלישי כל שלישיות שיש לשלש אנו משלשין שמנח נפרדו כל העולם וג' בנים היו לו הרי שלישי בניו שם ושלישי של שם הוא ארפכשד כדכתיב בני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם, ומסתמא בורעו של ארפכשד יהיה שארית, הואיל וישראל יוצאים ממנו, ושלישי של ארפכשד שהוא שלישי של שם שהוא שלישי של נח יותר. וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל נמצאו ישראל מתמעטין ביותר שמא ארפכשד יצאו ישראל כדכתיב בפ' נח ארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג עד אברהם וכשאתה מחלק לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון בני ישראל וישמעאל שהן בני אברהם ובני לוט ובני הרן וכן שאר האומות שיצאו ממנו לג' חלקים שמא ישראל יהיו מרובין וקרובין להיות כנגד כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים א"כ ישראל משלימין רובן או חציין ונמצאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים: לא ניחא ליה למרייהו. להקב"ה שאתה ממעט אותן כל כך אלא אפילו שלישי של נח כלומר מכל בני נח דהיינו מכל העולם כולו יותר השלישי ומסתמא אותו חלק הג' שישראל בו יהיה שארית ואם אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסדי עובדי כוכבים להשלים לשלישי ואם הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לרבי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש בן לקיש, מ"ר.

ל"א שלישי של שם והשלישית משמע שני שלישי לכך נאמר שלישית שלישית של שלישי לשם וכתיב ובני שם עילם ואשור וארפכשד וישראל מארפכשד הו' ושלישית מארפכשד שהוא שלישי לשם יותר היינו שלישית מישראל אלא שלישי שלישי של נח כלומר כולו ארפכשד יותר בה שהוא שלישי שלישי של נח דשם היה בן שלישי של נח דכתיב (בראשית י) ובני נח שם חם ויפת וארפכשד שלישי לשם ועיקר:

^{כט} זכריה יג ח. והשלישית יותר בה. אמר ריש לקיש: שלישי של שם. אמר ליה רבי יוחנן: לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי, אלא: אפילו שלישי של נח.

לז זכריה פרק יג (ח) והיה בכל הארץ נאם יְהוָה פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה: (ט) והבאתי את השלישית באש וצרפתים בצרף את הקסף ובחנתים כבחן את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו אמרתי עמי הוא והוא יאמר ידוד אלהי:

השני ברש"י) שלעתיד לבוא במלחמת גוג ומגוג ישארו רק שליש משליש, דהיינו ימותו שני שליש מבני נח דהיינו כל בני חם ויפת, ומבני שם ישארו רק זרע בנו השלישי (ארפכשד), **שהוא עיקר ההידור והפאר כנ"ל**.¹⁷⁰ דהיינו שרק מזרע בנו השלישי של שם ישאר שם בעולם **והוא בחי' שם**, דהיינו פרסום שם ה', כי רק מזרעו יצאו ישראל, המפרסמים את שם ה' בעולם **שם דייקא בחי' שם הקודש שהוא בחי' פאר והידור כנ"ל** :

לח(והבן היטב לקשר כל זה עם מ"ש לעיל, במאמר בראשית, לטובדפיין הקודמים [171], ע"ש היטב) :

שיוך לעיל [מא], **רחל מבכה על בניה** [מב] בזמן חורבן הבית ואזי הבכי מסתלק את מאור העינים זה בחי' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין [מג] עלמה יפה שאין לה עינים {זוהר משפטים צה.} [מד] לפי רבנו הפירוש שלרחל בזמן הגלות אין עיני השכל, שהם המאורי אור ודעת. **כי רחל היתה יפת תואר** לרואה אותה בעינים גשמיות **ויפת מראה** לרואה אותה בעיני השכל [מה]/[מו] וע"כ ועל כן עיקר ההולדה של הצדיק שהוא בחי' יוסף שהיה יפה תואר ויפה מראה [מז]/[מח] כאמו, בחי' הפאר והיופי של העולם כנ"ל הוא מרחל.

רש"י (ח) והשלישית יותר בה – יתגירו ויחיו: (ט) והבאתי את השלישית באש – ואעיל ית תליתא בעקא בכור דאשא שיסבלו וישאו מקצת הגרים מהעכו"ם בצרות חבלו של משיח ובמלחמות גוג ומגוג עם ישראל ומשם יבחנו כי גרי אמת הם כי הרבה מהם תחלה ישובו לסורם ויתחברו עם גוג כמ"ש באגדה. והוא יאמר ה' – כשיתפלל יתפלל לה' ולא לאלהיו הראשון:

אבן עזרא (ח) והיה – שתי שלישיות העולם יכלו גם השלישית יבחו והנמלט הוא יהיה עובד השם הוא שיבוא מדי שנה בשנה ועתה יפרש איך יכרתו פי שנים בכל הארץ:

רד"ק (ח) והיה בכל הארץ – פי בכל ארץ ישראל וי"מ בכל העולם כי גם מאומות העולם לא ישארו אלא הטובים שיהיו עובדי האל יתברך פי שנים שני חלקים מהם יכרתו יגועו ומקצתם יכרתו ויגועו ומקצתם יגועו בדבר והשלישית יותר בה ישארו בארץ חיים.

מצודות דוד – (ט) והבאתי וגו' – אף את השלישית אביא באש ואצרפה להסיר מהם הסיג כמו שמצרפין את הכסף ר"ל אביא עליהם צרות לכלות מהם הפושעים והמורדים. ובחנתיים – ר"ל בהצרות הבאות אבחין את הנשארים אם יעמדו באמונתם כמו שבוחנין את הזהב בכור הצורף לדעת אם הוא נקי מסיג. הוא יקרא – כ"א מהנשארים כאשר יקרא בשמי אז אני אענה אותו למלאות שאלתו. אמרתי – אני אומר שהוא לבד עמי ולא אבחר במי מעכו"ם והוא יאמר ה' הוא אלהי ולא אבחר בוולתו:

¹⁷¹ **עיון לק"ה מוזזה הלכה ב אות ב**) וְזֶה בְּחִינַת שְׁמִצּוֹה לְקַבֵּעַ הַמְּזוּזָה בְּשְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַפֶּתַח, כִּי אֵיחָא שֶׁם בְּסוֹף דְּבְרֵי הַמְּאָמֵר הַנִּלְ שֶׁגַם הַדּוֹר הָאֶתְרוּג נִמְשָׁף מִהַצְדִּיק וְהָרָאשׁ הַנִּלְ. וְגַם כָּל הַדּוֹרוֹת נִמְשָׁכִין מִמֶּנּוּ בְּבְחִינַת קְרָא הַדּוֹרוֹת מְרָאשׁ וְכוּ', עֵינֵי שֶׁם. וְעַקֵּר הַהִדּוּר הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַשְּׁלִישׁ מִבְּנֵי נֹחַ בְּחִינַת שֶׁם בְּחִינַת שֶׁם ה', עֵינֵי שֶׁם הַיֵּטֵב וְתַבִּין, כִּי הוּא עֵינֵי עֵמֶק נִפְלָא וְנִזְרָא מְאֹד מְאֹד. כְּדָרְךָ רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה, הַרְיֵנִי פְּתַח מִשְׁכְּבוֹ, שֶׁכָּל דְּבָרָיו נִפְלְאִים וְנִזְרָאִים מְאֹד עֵמֶק עֵמֶק מְאֹד, אֲשֶׁרֵי הַזֹּכֵה לְהִבְיָנָם בְּפִשְׁטוּת עַל כָּל פְּנִים, עֵינֵי שֶׁם הַיֵּטֵב. וְזֶה בְּחִינַת קְבִיעוֹת הַמְּזוּזָה בְּשְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל פֶּתַח הַבַּיִת, כִּי הַמְּזוּזָה שֶׁהִיא בְּחִינַת שֶׁם ה' שְׁמֵאִירָה לְהַבִּיט עַל יְדֵי צְדִיק יְסוּד עוֹלָם שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁדִי שְׁבִמְזוּזָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָרָאשׁ וְהַפָּאָר כְּנ"ל. שְׁמֵמְנוּ נִמְשָׁף כָּל הַדּוֹרוֹת וְכָל הַפָּאָר וְהַהִדּוּר לְהַבִּיט שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדּוֹר הָאֶתְרוּג, כִּי אֶתְרוּג הוּא בְּחִינַת הַבַּיִת, בְּחִינַת מְלָכוּת, בְּחִינַת רַחֵל הֵיחָה יִפֶּת תֹּאֵר וְכוּ' כִּידוּעַ. וְעַל כֵּן קְבִיעוֹת הַמְּזוּזָה הִיא בְּשְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן, כִּי שֶׁם עַקֵּר הַהִדּוּר שְׁנִמְשָׁף מִהָרָאשׁ בַּיִת, כִּי עַקֵּר הַהִדּוּר הוּא בְּבְחִינַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן. בְּבְחִינַת הַדּוֹר מְצִוָה עַד שְׁלִישׁ, כְּמִבְּאָר שֶׁם בְּמֵאמָר הַנִּלְ.

¹⁷⁰ הוספה זו בסוגרית נמצאת כבר בדפוס

¹⁷¹ מתולדו מחק ובדפיין הקודמים. וכתב- ונבי" טו. כי הכל מקושר יחד. ע"ש ה"טב

¹⁷² הכוונה לתורה טו לעיל וכבר נתבאר לעיל שהיא קשורה לתורה זו

¹⁷³ בתחילת התורה

¹⁷⁴ דימיתו לא יד

¹⁷⁵ עלמה יפה שאין לה עינים

¹⁷⁶ **זוהר משפטים דף צה: השאלה החמישים ששאלה הוא טעיא את רבי יוסי** – מהו עולימתא שפירתא ולית לה עיינין מי היא עלמה יפה שאין לה עינים, ר"ל פלטרף רחל שכתוב בה ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה לא נזכר בה עינים בתורה, והענין שאין לרחל רק ה"ג שהם ה' הויות שג' עינין, ואין לה ה"ח שהם ה' הויות שג' עינין, לכן אמר ולית לה עיינין, דהיינו אין לה שתי עינים אלא אחת, ו**גופא טמירתא** גופה נסתה, ר"ל גוף פלטרפה הוא טמון כיום בעולם האצילות, ו**אתגליא** ומתגלה כלילה בעולם הבחיאה, ואח"כ **איהי נפקת בצפרא** צנקה היא יולאת ועולה מהבחיאה, ו**אתכפיתא ביממא** מתכסית כיום באצילות, **אתקשטת בקשוטין דלא הוּו** והיא מתקשטת בקשוטין שלא היו, דהיינו כמין חקשים שלא נתכרכו עינין מעולם, הנה צאורים על כל שאלות אלו מנבוארים באורך כל הדרוש למי שמשים דעתו עליהם.

¹⁷⁷ * בראשית כט יז

¹⁷⁸ **בראשית פרק כט (טז) וללכן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל: (יז) ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה:**

רש"י (יז) רכות – (ב"ב קב"ג) שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובכתה שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול והקטנה לקטן: תאר – הוא צורת הפרצוף לשון (ישעיה מד) יתארהו בשרד קונפא"ס בלע"ז (צירקעל): מראה – הוא זיו קלסתר:

¹⁷⁹ בראשית לט ו' ובנ"ל

¹⁸⁰ **בראשית פרק לט (ו) ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה:**

אבן עזרא – ויהי יוסף יפה תאר – כאמו:

אולי גם רומז שכשיש העלמה על הצדיק אזי הוא כנעלם בבטן וע"י הבכי של רחל בחי' צעקת היולדת הוא נולד דהיינו שעובר הכיסוי והצדיק מתגלה.

אבל עכשיו בגלות אחר החורבן השכינה וכנסת ישראל היא מט בבחי' רחל מבכה על בניה וע"כ היא בחי' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין כי מאור עינים נסתלקין ע"י הבכי כנ"ל לכן בגלות רחל אין לה עיני השכל, כי הבכי מסלק את מאור העינים, ולכן גם הצדיק שהוא פאר הדור בחי' בנה יוסף הצדיק, יש העלמה על היופי וההידור שלו:

מה שאומר שרחל בגלות שפירתא דהיינו יפה, נ"ל שדווקא יפת מראה ולא יפת תואר/כס, כי המראה הוא זיו הפנים, יופי פנימי, נשאר, אבל יופי חיצוני בחי' תואר, וכפרש"י שתואר לשון ויתארהו במחוגה, זה עובר ע"י הבכי, כדמצינו בלאה שהיו עיניה רכות/כז מרוב בכי.

והבן היטב :

ועי"ז מקושר היטב מאמר הנ"ל שמתחיל לדבר מענין רחל מבכה על בניה, ואח"כ מדבר מדהעלמה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והיופי בחי' יוסף בחי' ויוסף היה יפה תואר וכו'. כי הכל ענין אחד, כי עיקר הולדת הצדיק שהיא בחי' יוסף וכו' כנ"ל הוא מרחל וכו' כנ"ל :

עד כאן ביאור חברותא לתורה זו

שייך לעיל מענין האתרוג

עיין שיחות הר"ן אות פז שיחה זו נאמרה כמה ימים לפני אמירת התורה שלנו טו תנינא וכמה ימים אחרי אמירת תורה א תנינא שבה מדבר על ענין נער, ועיין לק"ה יו"כ ב' שלכן מוהרנ"ת מברך שיחה זו עפ"י תורה א תנינא, ועיין ימי מוהרנ"ת כט סימן לח לט ובחיי מוהר"ן נט. לפי בחינת הימים נוראים (קפ) ראוי שיהיה לנו אתרוג נאה כי אמרי אנשי: 'פל נער יש לו אשה נאה' והאתרוג הוא בחינת אשה, כמו שכתוב בהר (תקונים יג, כא) שהאתרוג הוא בחינת (שיר-השירים ד-ז): 'בלף יפה רעיתי ומום אין בך' ובק"מ נראים ישראל הם בבחינת נער, כי אזי הם בבחינת: 'והנה נער בוכה' (שמות ב-ו), מיד: 'ותחמל עלי' כמו שכתוב בתקונים (תקין יא), ועל-כן ראוי שיהיה לישראל אתרוג נאה כנ"ל:

ומי שבוכה ביותר ונכנס ביותר בבחינת 'נער בוכה' ראוי שיהיה לו אתרוג נאה ביותר כנ"ל כי זה שאומרים העולם שפל נער יש לו אשה נאה, זה יש להבין כי עקר השכל הוא מהמח והמח שואב ממש שבפעמות, שהוא נשקה על-ידי לחות ושמנונית הגוף בבחינת (איוב כא-כד): 'ומח עצמותי ישקה' פי על-ידי לחות ושמנונית הגוף נשקה המח שבפעמות וזהו עקר קיום השכל (קפא) פי עקר קיום השכל על-ידי לחות ושמנונית הגוף כמובא במקום אחר ועל-כן מי שהוא נער ואין שכלו בשלמות ונשאר מחו כנוס בפעמות פי אין שואב מחו ממש שבפעמות ומחמת זה אין שכלו בשלמות כנ"ל, נמצא שנשאר המח כנוס בפעמות ועל-כן בת זוגו שנלקחה מן העצמות כמו שנאמר: 'ויקח אחת מצלעותיו' (בראשית ב-בא) וכו', נמשך אליה רבוי המח שנשאר כנוס בפעמותיו אשר משם נלקחה כנ"ל ועל-כן בת זוגו נאה פי עקר היפי על-ידי המח והחכמה בבחינת: 'חכמת אדם תאיר פניו' (קהלת ח-א) ועל-כן היא נאה מחמת שנמשך אליה רבוי המח כי היא עצם מעצמי של זה שאין שכלו שלם ונשאר מחו כנוס בפעמותיו כנזכר לעיל ובקדשה זה בחינת שנמשכין שרשי הדעת אל האתרוג ועין בכונות (שער הכונות ס"ה) סוד אתרוג ולילב עין שם (קפב) ולבאר קצת פי עקר הכונה להמשיך אל האתרוג שהוא בחינת מלכות המחין שבגוף דהיינו החסדים שבין קצוות אף אי אפשר שיתנו הארה אל האתרוג פי אם על-ידי שמקבלין הארה משרשי המחין דהיינו משרשי החסדים שבדעת שזהו סוד הנענועים עין שם נמצא שעקר הארת האתרוג בחינת מלכות על-ידי שנתרבין ומאירין בחינת המחין שבין קצוות על-ידי שנמשך אליהם הארת המחין שבראש כנ"ל וזה בחינת הנ"ל רק שם הוא נער ממש ונשאר מחו כנוס בפעמות ולא עלה למעלה אל המח כנ"ל, וכאן בקדשה הארת האתרוג על-ידי שנמשכין בכונה הארת המחין

חומת אנך להרחי"ד א - יפה תאר ויפה מראה - כי הוא אות על יופי המדות כי העין והפנים הם כראי מוצק לדבר הפנימי.

⁸⁰ גם בדפוס הראי, בתולד- הוא

⁸¹ גם בדפוס הראי, בתולד- הוא

⁸² וזה דלא כאונקלוס שתרגם תואר שפירא. ורכות פירש יאין.

ועיין פרדס יוסף [לד] ועיני לאה רכות (כ"ט, י"ז). תרגום אונקלוס יאין, ותמוה. ובספר תולדות אפרים וויצא דף י"א ע"א ד"ה ועיני כתב כיון שנתהוה ע"י בכייתה שלא תפול בחלקו של עשו זה נוי האמתי, וכמו המבזה עצמו לכבוד המקום זה כבודו,

שפתי כהן - ועל דרך הסוד לאה היא בנינה וזהו ועיני לאה רכות מרוב השפע שמשפעת כי שער דמעה לא ננעלו לעולם והבן:

⁸³ **בראשית פרק כט (יז) ועיני לאה רכות ורחל הייתה יפת תאר ויפת מראה:**

תרגום אונקלוס (יז) ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא בריוא ויאיא בחווא:

הטור הארוך - ועיני לאה רכות. תרגום אונקלוס "יאין" פי, יפות, כעגלה יפיה (ירמיה מו, כ) תרגם ינתן יאיא, ורוצה לומר כי עיניה יפות ולא כולה, אבל רחל כולה יפה ומום אין בה. וי"מ (ר"י בכור שור) שבא לומר כי עיניה לבד רכות פי שלא היו יפות, ודוקא העינים לבד, אבל שאר דופי אין בה, ורחל כולה יפה:

ועיין בבא קמא דף קכג. - ועיני לאה רכות. מאי רכות, אילימא רכות ממש, אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב, דכתיב (פ' נח) ומן הבהמה אשר איננה טהורה, בגנות צדיקים דבר הכתוב, אלא מאי רכות, אמר רב, שהיתה שומעת אומרים, שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדול לגדולה והקטן לקטנה, ושואלת גדול מה הוא ואמרו לה איש רע מלסטם את הבריות, קטן מה הוא - איש תם יושב אהלים, והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה:

⁸⁸ בדפוס שהוא בתקפא ותולד - שהיא, ותולד - שהוא

שָׂרָאשׁ לְתוֹךְ בְּחִינַת הַגּוֹף וְנִתְרַבָּה וּמְאִיר הַמַּחֲזִיק שְׂבִיבָה וּמְשִׁיב נִמְשָׁךְ הַמַּחֲזִיק אֶל הָאֲתָרוֹג וְהָבִין עֵין שָׁם הֵיטֵב בְּפָנֹת וְהָבִין זֶה בְּחִינַת סְפָדָה: כִּי "נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ" (הוֹשֵׁעַ יא-א) אֶהְבֶּה זֶה בְּחִינַת יָמִין בְּחִינַת חֲבוּב יָד יָמִין בְּחִינַת סְפָדָה זֶה נֶעַשׂה עַל-יְדֵי בְּחִינַת נֶעַר יִשְׂרָאֵל בְּחִינַת נֶעַר בּוֹכָה כְּנֹזֵר לְעֵיל:

ואולי אפ"ל שכוונת רבינו אע"פ שכתב ימים נוראים משמע בכל עשרת ימי תשובה אבל משמע כאן שמדובר בבחי' הדורמיתא דזעיר שאז מסתלקים המוחין מזעיר בבחי' תרדמה וע"ז נבנית הנוקבה לכן ע"י הבכי שהוא הסתלקות המוחין כמבואר בתורה זו תנינא אזי זוכין לאתרוג שהוא בחי' הנזק'

צ"ע כוונת רבינו כי הבכי מגלה שהוא נער מוחין דקטנות שנשאר המח בעצמות ומאידך ותחמול עליו משמע שהבכי דווקא סיבה שיקבל מוחין וכן בתורה ח' המוחין ע"י התפילה, ואולי המוחין שמקבל ע"י תפילה הן נוסף וחזק ממה שנמצא בעצמותיו.

עוד רואים כאן יסוד שהאשה נבראה מהצלע של האדם זה לא רק מעשה שהיה אלא תמיד קיומה מבחי' הצלע שלו עוד רואים שלא רק אשתו אלא גם השכינה דהיינו האמונה והיראה שלו וכל תיקון המלכות שלו הם בבחי' הנ"ל שברוחניות נבראים מהצלע ולכן כשהוא בוכה נשאר אצלם רבי מוח

צ"ע הרי הבכיה בימים נוראים היא רק מתוך דעת שמכיר האמת כמה רחמי שמים הוא צריך והרי זה שכל גדול ומדוע נחשב נער. ועיין לק"ה יו"ב כ' ב' אות ג' וזה בחינת נער בוכה דהיינו שמסלקים כל החכמות ומסתכלים רק על המעשים אם עבודתו היתה כראוי בשנה זו כפי חכמתו ודעתו על כל פנים. ועל ידי זה נתעורר לבו לבכיה גדולה. כי רואה כמה רחוקים מעשיו אפילו מחכמתו ודעתו הקטנה. וזה שכתב רבינו ז"ל שעל ידי בחינת נער בוכה זוכה לאתרוג נאה כנ"ל. כי על ידי נער בוכה שזה בחינת שממשיך הדעת אל הלב והגוף להשתדל שיהיו מעשיו מרובים מחכמתו כנ"ל.

עוד צ"ע שכאן תולה בבחי' נער ואילו בכמה שיחות אמר שמסך על הרב מברדיטשוב כיוון שהוא פאר הדור והרי נתבאר שפאר הדור הוא דייקא מוחין גדולים מאד ושורש לכל המוחין של ישראל (ואולי זה בחי' אור וכלי כי ישראל הכלי צריכים להיות כמה שיותר חסרים את השפע ואילו האור צריך להיות כמה שיותר גדול כדי להאיר אפילו בכלים קטנים)

שיחות הר"ן אות קכה – בחג הספות תק"ע, אז אמר מענין האתרוג שלפי בחינת הימים נוראים ראוי שיהיה לנו אתרוג נאה כמובא לעיל (רנד) ובאותה השנה לא היו מצויים אתרוגים והיה העולם סבורים שלא יהיה להם אתרוגים כלל ולא היה שום אתרוג בפדינה עד ערב סבות שעשה השם יתברך נסים וסבב סבות בדרך נס שבאו אתרוגים לקצת עירות והיו נותנים אז ממון הרבה בעד אתרוג, בקצת קהלות נתנו חמשים אדמים ויותר בעד אתרוג אחד וגם לקהלת בראסלב בא אתרוג מהר מאד ליד רבנו, זכר צדיק לברכה (רנה ימי מוהרנ"ת כח) והיה שמחה גדולה מאד לרבנו זכרוננו לברכה, ואמר להביא לו פלי זמר מגדל השמחה ושלשה ימים רצופים היה לו חיות גדול מן האתרוג והיה בריא כל אותן השלשה ימים ולא היה מרגיש כלל החולאת הקשה שהיה לו מגדל השמחה שהיה לו מן האתרוג וגם אחר סבות ספר הרבה מן האתרוג ואמר שאין אנו יודעים כלל גדל יקרת מעלת מצות אתרוג והרי אנו רואין שישיראל מפארים ממון הרבה בשביל מצוה זו, יותר מעל שאר מצוות ובדאי לא על חנם הוא מסתמא מצוה זו היא יקרה מאד מאד אשר אין לשער רק שאין אנו יודעין גדל מעלתה אפשר אם היו יודעין גדל מעלת מצוה זו היו עושים מה שהיו עושים בשביל מצוה זו כי ישיראל עם קדוש הם חכמים וקשה להטעותם ובדאי פשהם מפארים ממון הרבה בשביל מצוה זו לא להנם הוא ועוד הארין בספור זה והפליג מאד במעלת מצות אתרוג:

ימי מוהרנ"ת חלק ראשון לח (סימן לט העתקתי לעיל בהקדמה) והנה בשנה הזאת לא היו אתרוגים מצויים כלל וכבר עבר ראש השנה ויום הכפורים ושנים ושלשה ימים אחר כך ועדין לא הגיעו אתרוגים למדינתנו ובלי מוצאי שבת שהוא יום א' לפני סבות הגיעו אתרוגים לקהלת קדש נעמירוב והיה שם רעש גדול ונורא מאד, כי כמה אנשים המתינו בנעמירוב על אתרוגים והשם יתברך סבב ברחמי ששלחו אתרוגים גם לפה ברסלב ורבי נפתלי נסע עם האיש שהולכם לפה כדי שלא יסע עם האתרוגים למקום אחר ובאו לפה ביום ראשון איזה שעות קדם אור היום והקיצו את רבנו זכרוננו לברכה וקנה אתרוג נאה ונפלא והיה לו שמחה וחדוה גדולה רבה ועצומה בלי שעור.

ואמר לר' נפתלי הלא בשנבנסת להעיר לפה נתגלה אור גדול בכל העולמות כי ידעתי שיהיו אתרוגים בי הייתי בטוח על תפלתו של הצדיק הרב הגאון מברדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה כי הלא הוא הפאר הקהלה שלנו (היגו של כל המפרסמים) וואס דא איז דיא פאבריק פון יידעשקייט-שאין הוא בית היוצר של יהדות) וזה דבר נפלא וגדל השמחה שהיה לו מזה וכל מה שדבר בזה אי אפשר לבאר ואמר ששלשה ימים לא הרגיש כלל החולאת הכבד שלו מעצם השמחה ואמר שהיו צריכים לקרא פלי זמר מגדל השמחה

וגם אחר סבות בשבתי לפניו דבר גם כן הרבה מזה מענין האתרוג והפליג מאד מאד בגדל מעלת מצות אתרוג וכבר נכתב מזה קצת במקום אחר (שיחות הר"ן קכ"ה) כי באותו השנה לא ברכו כלל על האתרוג בכמה וכמה עירות ובכמה עירות נתנו הון רב בעד אתרוג ששים ושבעים אדומים והפליג רבנו זכרוננו לברכה מאד בחכמת ישיראל שיודעים לכוון האמת לפזר הון רב בשביל מצוה זאת דיקא כי היא יקרה מאד מאד ואמר ששוב שלא נתגלו טעמי המצוות וסגולתן כמובא שם במדרש, כי אם היו יודעין מעלת האתרוג מי יודע מה היו עושין בשביל האתרוג וכו'

מה ישיראל מפורין ממון הרבה על מצוות אתרוג אולי כנ"ל שאתרוג בחי' מלכות והוא כפי תיקון המלכות ועיין תורה ל אות ד. ולבוא להשכל התחתון הנה, אי אפשר כי אם על-ידי שונא בצע, שישנא הממון בתכלית השנאה כי שער אכמא, שהוא בחינת השכל התחתון, הוא מסטרא דמלכות וכן שונא בצע, הוא מסטרא דמלכות (עיין תיקון ע') כי השכל התחתון הוא בחינות מלכות, שהוא בחינות חכמה תמאה שבכל עולם ועולם, שהוא מנהיג אותו העולם